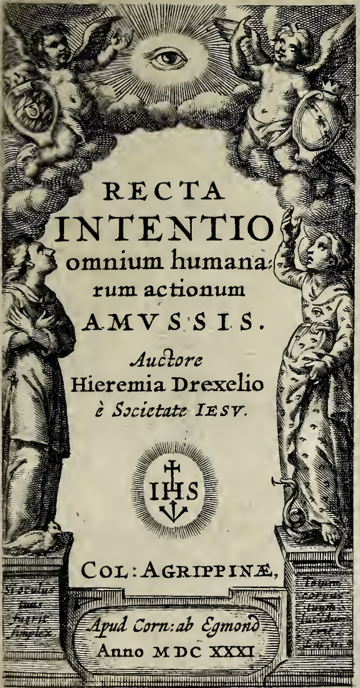

RECTA
INTENTIO
omnium humanarum actionum
AMVSSIS.
Auctore
Hieremia Drexelio
è Societate IESV.
IHS
COL: AGRIPPINÆ,
Apud Corn: ab Egmond
Anno MDC XXXI

SERENISSIMIS PRINCIPIBUS
MAXIMILIANO
S. R. I. Archidapifero,
Electori;

Et

Serenissimæ conjugi

ELISABETHÆ,
Comitibus Palatinis Rheni,
Bojorum Ducibus;

Dominis meis Clementissimis.

CAPITIS ornamentum olim (si Suidæ credimus) fuit Tiara. Hanc soli Reges rectam ferebant apud Persas, Duces autem inclinatam. Demaratus Rex Spartæ, sed tunc exul, regum potentissimo Xerxi, quid è re foret suscepti belli prudenter suaserat. Xerxes jam non una clade sapere doctus, Demarato gratias egit, quod solus sibi verum dixisset, & permisit petere quod vellet. Petiit ille, ut Sardes maxi-

Suidas in hist. mihi pag. 966

Sen. l. 6. de Benef. c. 31.

mam Asiæ civitatem curru vectus intraret, *rectam capite tiaram gerens*. Recta intentio, Ser.mi Principes, non solum ostendit Reges, uti Tiara recta, sed & facit, nec tantum ornamentum est capitis, sed & caput humanarũ actionum omnium. Sine hac Tiara, seu Cidari recta, nemo beatum illud in alto regnum adibit.

Et quamvis non male Recta Intentio, huic Regum insigni, rectæ Cidari conferri possit, eam tamen longe melius Servator noster *Oculo* comparavit, & quidem *simplici*. Hic oculus instar regulæ est, qua omne Rectum probari solet. Mille errores sunt, quibus involvimur, si vel momento deflectamus oculos ab hoc seu oculo, seu hac amussi & regula, Ab hac sane pendent omnia, ad hanc omnia examinanda sunt. Eam ob caussam necessaria prorsus est exactissima cognitio Rectæ Intentionis, seu nostri finis in

rebus

rebus agendis omnibus. Et Plato censuit *inutilem ommem ſcientiam, ſine notitia optimi finis*. Et quamvis plurimi non neſciant omnia ad Deum dirigenda, iis tamen evenit quod aliquibus, qui neſciunt ſe ſcire quod ſciunt, quemadmodum id ſæpe quærimus quod manu tenemus : ita plerumque non tam ignoramus, quid Recta Intentio ſit, quam exercere illam negligimus. Hæc cauſſa fuit, quæ non impulit ſolum, ſed coegit me pæne, illud quod dixiſſem, etiam ſcribere, ut rei ſumme neceſſariæ uſus non ſolum optime ſciretur, ſed etiã exacte & aſſidue adhiberetur. In plurimis errabit, imo in omnibus, qui aut neſcierit quid Bona, quid Mala ſit Intentio, aut illam actionibus omnibus applicare, hanc repudiare in omnibus neglexerit. Tanti eſt, non tam facere quod decet, quam reſpicere quo oportet. Ad illum oculum omnia videntem, omnium

Plato in Theæt.

oculi erigantur necesse est. Nihil videt, aut certe cum noxa videt, quisquis oculum illum non assidue intuetur. Inter illos in cælo Reges nunquam censebitur, qui Tiaram hanc aut inclinatam gesserit aut recurvam. Intentio à recto detorta pravum efficit, quidquid contingit. Nec unquam dici poterit Bonum, quod Intentione factum est Mala. Intentio actionum prorsus omnium AMVSSIS est.

Et hanc Amussim, Ser.[mi] Principes, hunc simplicem Oculum, serenissimis oculis vestris velut rem suam expectantibus, hîc defero. Orbi liquere puto, quam Serenitates Vestræ hunc Rectæ Intentionis Oculũ, vel suis oculis longe habeant chariorem, quam in omnibus Deum & Divina spectare, quam sincere Dei honorem quærere, quam denique sua omnia ad divinæ voluntatis nutum dirigere soleant. Hæc illa

Rectæ Intentionis argumenta non fallacia sunt, hic ille *simplex Oculus* est, adeo commendatus ab ipsa Veritate. Hunc igitur Oculum, cùm Serenissimis oculis offero, non tam mea do, quam sua illis reddo, & ad se spectantia. Et utinam hoc facere scirem congrue tantorum Principum fastigiis. Erubescit hic liber tam tenuiter excultus, Serenissimos oculos ac manus adire, atque, si liceret, suum auctorem non proderet. Verum à sua fronte sumit audaciam; solatur illum & in spem erigit, præfixus sibi titulus *Recta Intentio*. Hæc enim vilissima etiam munuscula commendare novit.

Notum è veteri historia, Sinætam, hominem paganum Regi Artaxerxi aquam è Cyro flumine cavis manibus obtulisse. In auream phialam exceptum hoc munus, & in pretiosissimis numeratum est. Tam tenue donum, gra-

Ælian. l.1. Var. hist. c.32.

tum utique non fecit, nisi tam *Bona Intentio*. Regi Galliarum Ludovico XI Conon agricola rapam insigniorem obtulit. munus fuit & hoc gratissimum, auroque repensum. Sed quis rapæ hoc pretium posuit? *Bona Intentio*. Siquidem nec argentum nec aurum, nec quidquam eorum, quæ pro maximis accipiuntur, beneficium est, sed ipsa tribuentis voluntas. Et hoc est, Ser.mi Principes, quod mihi meoque libro animum addidit, ut mea se voluntas explicare auderet per tam tenue obsequium. Non enim refert quid detur, sed qua mente: quia non in eo quod fit aut datur, obsequium consistit, sed in ipso dantis aut facientis animo, seu, *Bona Intentione*. Sicut nec in victimis (ait Romanus Sapiens) licet opimæ sint, auroque præfulgeant, Deorũ honos est, sed pia ac recta voluntate venerantium. Hac ipsa, Serenissimi Prin-

Ioan. à Coch. l. 2. Apho. n. 17.

Seneca l. 1. de benef. c. 6.

Principes, hanc ego Amussim, hunc Oculum simplicem Serenitatibus Vestris offero dicoque. Liceat, obsecro, Serenissimi nominis splendore frui & hunc librum, qui tum demum quorumcunque oculorum noctem non metuet, cum ei talium Principum oculi serenissimum diem suum non negaverint. Monachii, Anno Christiano M DC XXVI.

Serenitatum VV.

infimus cliens

Hieremias Drexelius
è Societate I E S V.

LECTORI.

De voculis, Lector, litem mihi non movebis, spero. Hîc sapiusculè Vallam jubemus valere, seu quemcunque comptioris sermonis avidum. Animus est pie differere; quid refert, si minus scite? De RECTA INTENTIONE *loquimur; hanc alius finem appellet, aut scopum, mentem vocet, aut metam: nomen rei tribuat quodcunque placuerit, nos rem curamus, neque enim hîc discere cupimus loqui, sed sapere. Nec nescimus, non intelligi, sed & ægre intelligi. Ita minus compte loqui non refugimus, modo possimus clare. Et utinam redeat Augusti Cæsaris ævum, quo hominibus verba sua nondum periculosa erant.*

Sen. l. de Benef. c. 27.

Dissertatio nostra, Summam rerum, omnium humanarum actionum regulam & caput complectitur, INTENTIONEM RECTAM. *Hanc tibi vocem, licet huc non è Latio adductam, millies ingerimus, ut, Christo monente, importunitas saltem persuadeat, quod nequit ratio.*

Luc. c. 11. v. 8.

INTENTIO RECTA *virtutum omnium caput, & dux; castrum, & arx, & metropolis non male appelletur, ut quæ omnes amplissimis viribus defendat. Quia vero nec ipsa suos ignorat hostes, ideo duo ingentia mala humanæ gentis,* VANAM GLORIAM & TEMERARIUM IUDICIUM *bonæ Intentionis hostes capitalissimos jure insectamur. Hæc vero, mi Lector, coram Serenissimo Electore* MAXI-

MI-

MILIANO, & *coram Serenissimæ* ELISABETHA, *Bavariæ Ducibus, Anno* 1623. *dicta; tuo autem bono, quicunque legis, scripta sunt. Si lubet, fruere. Atque ut scias,* RECTAE INTENTIONIS *notitia, ars est, quæ compendio doceat,* nunquam errare. *Artes cæteræ pani, hæc cælo lucrando facit. Hanc artem nescisse, est cælum perdidisse.*

Quare, mi optime Lector, in rem tuam vigila, & disce sine impensis cælum emere: tanto melior erit omnis tua actio, quanto sanior INTENTIO. *Hoc te volui scire, & salvere.*

ARGVMENTVM
seu
Synopsis utriusque Libri.

Liber I. Noscendam proponit INTENTIONEM BONAM, MALAM, ADIAPHORAM, NVLLAM.

Liber II. BONÆ INTENTIONIS & fautores & hostes, maxime VANAM GLORIAM & IVDICIVM TEMERARIVM; Ejusdem Signa, Praxin, Præmia declarat.

AP-

APPROBATIO
R. P.
PROVINCIALIS.

DVos libros, quos P. Hieremias Drexelius, Societatis nostræ Presbyter, de RECTA INTENTIONE *scripsit, aliquot ejusdem Societatis Theologis censos probatosque; Ego Gualterus Mundbrod, Societatis* IESV *per Superiorem Germaniam Præpositus Provincialis, facta mihi potestate ab admodum R. P. N. Generali Mutio Vitellesco, in lucem dari permitto.*

In cujus rei fidem auctori chirographum hoc dedi, officii mei sigillo munitum. Landspergæ 25. Aprilis. Anno M D C X X V.

GVALTERVS MVNDBROT

Expli-

Imaginis sequentis brevis explicatio.

I Voni viro religioso in via occurrit femina ignem ferens & aquam; illo, ut ajebat, paradisum combustura, hac gehennam extinctura, ut deinceps homines Deo serviant non formidine supplicii, nec spe præmii, sed amore ipsius Dei. Deo enim propter Deum esse serviendum. Historiam explicamus hîc, libro primo, capite undecimo. Hæc rectissima est Intentio, fugere vitia non ut inferos effugias; sectari virtutem, non ut cælum conscendas; sed Deo propter Deum in omnibus obedias. Et quamvis ipsa sibi Virtus sit merces: nihilominus animum Intentionis tam rectæ, non potest non sequi præmium. Nemo gratis laborat Deo.

LIBER

Serviendum Deo propter Deum.

LIBER PRIMVS INTENTIONEM BONAM, MALAM, Adiaphoram, Nullam explicat.

CAPVT I.

Quid sit RECTA INTENTIO.

Curtius lib.3. post initiũ.

DARIVS, clade sua & Alexandri Macedonis fortuna, notissimus Rex Persarum, acinacem habuit, cui ex gemma erat vagina, quem zona aurea muliebriter cinctus suspenderet. Nobilis gladius, modo virilem dexteram fuisset sortitus. Celeberrimus est multorum scriptis gladius Georgii Castrioti, quem Scanderbegum vocabant, qui hominem medium ictu transverso unico dissecare potuisse ferebatur. Noti sunt è sacris voluminibus Goliathi & Saulis gladii. Celebres sunt ab eruditis paginis complures alii equestrium virorum gladii, nonnunquam superstitiosa religione culti.

Ad vero nullius herois gladius unquam tam vitalis fuit famæ, atque Hebræi Moysis virga: Illa tot miraculorum, tot stupendorum prodigiorum operatrix Virga. Quæsierat è Moyse Deus, quid manu teneret? Virgam, respondit. Cui Deus: *Projice eam,* inquit, *in terram. Projecit & versa est in colubrum.*

Exod. cap.4. v.2.3. & 4.

Iusserat

Iusserat iterum Deus, extenderet manum, & apprehenderet caudam colubri. *Extendit, & tenuit; versaque est in virgam.*

Hîc pulchre subjecit oculis Deus, & malas actiones sic à nobis esse, ut si terram & res terræ spectemus cum agimus, colubri fiant: actus malitiæ veneno tincti; sin animum cælo attollamus, virga Mosis, opera cælesti præmio digna existant. Tanti refert, quomodo Mosaicus iste scipio tractetur, an manu teneatur, an humi projiciatur. Hic scipio, hæc Moysis virga omnium Magorum virgas devoravit; hæc flumina in sanguinem mutavit; hæc rupem in fontem diluit; & è duri silicis venis subitum torrentem elicuit; hæc marinos fluctus in tutissimos parietes divisit. potuit dicere Moyses, hoc baculo duce, & saxa, & maria penetro; omnia mihi pervia sunt. Hac Moysis virga sacri Doctores designatam ajunt RECTAM in omnibus humanis actionibus INTENTIONEM, cui penetrabilia sunt omnia. Hîc autem, prima omnium quæstio, quid sit RECTA INTENTIO.

Christus Dominus RECTAM INTENTIONEM appellat OCVLVM SIMPLICEM. Cur Oculum? cur simplicem? Deum Theologi *substantiam simplicissimam* vocant, in qua nulla sit compositio aut mixtura; nil aliunde

collecti aut emendicati, nihil enim in Deo eſt, quod non eſt Deus. Sic oculus, ſic & Intentio ſimplex dicitur, cui nihil impuri, nullus ſui amor, non fatuus timor, non ſpes vana ſit admixta, ſed quæ pura, nec ullis ejuſcemodi ſordibus turbata, ad Deum ſolum directa, eo ſolo contenta ſit.

Ergo, Intentio Recta eſt, quæ cum operatur, operis ſui finē conſtituit Deum, ſeu, quæ omnia ad Dei gloriam & honorem revocat. Explanat id ſanctus Ambroſius aquilæ ſolertia, Hæc pullos ſuos involucres exploratura, & à legitimis ſeparatura ſpurios, ungue ſuſpenſos tenet in aëre, eoſque opponit ſolaribus radiis; qui irretortis & hiantibus oculis excipiunt ſolem ii agnoſcuntur in filios, ſubmittuntur in nidum, foventur & aluntur. perinde ſi dicat mater: Hi mei filii ſunt, ſtirps aquilina, digni quos nutriam: ceteros qui ſolem tremulis ac palpitantibus oculis, idque ægre admittunt, ut degeneres nido præcipitat, & ut genus non ſuum exhæredat miſerabili lapſu. Ita & ii prorſus qui Deum obtutu aſſiduo ſic poſſunt reſpicere, ut omnes ſuos actus SINCERE ac INTEGRE ad Dei honorem dirigant, unicam voluntatem divinam in omnibus ſectentur, veriſſimi Dei filii ſunt, his SIMPLEX OCVLVS eſt.

Vitæ Patrū. II. Fuit è priſcis Aſcetis unus aliquis, qui quotieſcunque operis aliquid

erat aggressurus, subsistebat aliquantisper cogitanti similis. Interrogatus quid hoc ageret: opera nostra, respondit, ex se nulla sunt, velut informis trabs, nisi recto fine sinceraque intentione velentur ac vestiantur. Et velut qui sagittis ad scopum ejaculandis certant, non emittunt ante sagittam, quam oculo collinearint ad metam: sic & ego, quicquid demum acturus sim, ad Deum finem & scopum nostrum ultimum intentionem meam dirigo. & hoc est, ait, quod ago dum subsisto, id enim Deus à nobis exigit. Optime factum dictumque.

Recte sentit Bernardus, insulsam esse Deo nostram omnem & obedientiam & patientiam, nisi omnium quæ agimus vel patimur, ipse sit caussa. Et quemadmodum qui proposito præmio bombardas explodunt in eundem orbem ligneum, quo minus ab orbis centro aberrent, oculum lævum plerumque claudunt, solo usuri dextro, quo vegetior sit acies & certior feratur in umbilicum scopi: ità prorsus claudendus & nobis est sinister oculus tot humanorum respectuum, tot pessimarum observationum, tot inanium scientiarum, solus vero dexter largissime aperiendus aspiciendo Deo per sinceram intentionem.

Sederat ad fontem Servator noster à via fessus, fame sitique exhaustus, & ubi collo- *Ioan. c.4. v.41. & seqq.*

colloquium cum Samaritide finiit, diſcipuli ea quæ emerant, anteponentes: *Rabbi*, ajunt, *manduca*. Quibus Dominus: *Ego*, inquit, *cibum habeo manducare quem vos neſcitis*. Nec tamen inter ſe quærere omittunt diſcipuli, & : *Nunquid*, ajunt, *aliquis attulit ei manducare?* Tandem aperte Chriſtus, *Meus cibus eſt*, inquit, *ut faciam voluntatem ejus qui miſit me, ut perficiam opus ejus*. Hic itidem cibus eſt omnium Deo ſervire cupientium, *ut perficiant opus ejus*.

Atque ſi rem ad calculos revocemus, omnes ex eadē patina cœnamus, herus & famulus, opulentus & egenus, doctus indoctuſque, unus omnium cibus eſt, unica Dei voluntas, unicus Dei honor; tamque contentus ſit ſorte ſua primus & ſummus, quam ſua poſtremus & infimus, quando omnium una debet eſſe actio, unam atque unicam Dei gloriam in omnibus ſpectare.

Orat. 16. de ebriet. & ingluvie. III. Ratio vivendi, inquit Baſilius, in homine Chriſtiano, verum ſibi ſcopum habet propoſitum, Gloriam Dei. Et divini Pauli præceptum eſt: *Non ad oculum ſervientes quaſi hominibus placentes, ſed ut ſervi Chriſti, facientes voluntatem Dei ex animo.* *Epheſ. c. 6. v. 6. & 7.* Et ut hoc altius infigat animo, idipſum ingeminat: *cum bona voluntate ſervientes, ſicut Domino & non hominibus*. Amandus eſt Deus operando, & amando Deum, operandum eſt propter Deum. ab exemplo id patebit.

Honeſtæ

Honestæ vitæ matrona, cùm reducem habet è via maritum, sospitem & sanum, qui utrum viveret ignorabat, à quo diu nullas acceperat litteras, cum præsentem videt, ingentia edit lætitiæ signa: hic famulæ vices obire, ocreas detrahere, pedes abluere, non infra sortem suam reputat. Scit quidem hoc ancillarum aut servorum esse; sed illa servilem hanc operam præoccupans, & amorem testari vult & gaudium. non vile videtur ei obsequium, quod amor facit tam suave: honori ducit sic à seipsa abjici. Pari modo, si nos quicunque simus, nostrum duntaxat munus, laborem, officium, fortunam attendamus, facile obrepet tædium, & oneri erit etiam facillimus labor, graviter queremur quoties non jucunde licuerit quiescere: at vero si oculos alio mittamus, & Deum respiciamus, *servientes sicut Domino, & non hominibus*, nullum nec vilem nec nimis gravem censebimus laborem; quies erit molestiæ. Opifices cùm ipsis Dominis se laborare sciunt, solertia longe majore id faciunt. thoracem accipit sartor reficiendum: hîc prima quæstio est, cuinam? si Domino, mox sepositis tantisper aliis, ipse magister hanc operam præstat, quam alioqui puero imperasset. Ergo, non nos, sed Dominum attendamus, *servientes sicut Domino; & non hominibus*. Pura erit intentio, inquit Bernardus, si in omni actione nostra aut hone-

In sent. *8cnt.*

honorem Dei, aut utilitatem proximi, aut bonam conſcientiam quæramus.

Epiſt. 48. init. Præclariſſime Seneca: Non poteſt, inquit, quiſquam beate degere, qui ſe tantum intuetur, qui omnia ad utilitates ſuas convertit: alteri vivas oportet, ſi vis tibi vivere. Quodlibet vitium ſic à Deo abducit hominem, ut is ſibi vivat, ad ſua commoda vigilet, ſtertat ad aliena. Vbi ergo intentio anhelat ad æs & nummos, ibi carior hoſpes non eſt quam pecunia: ubi intentio carnem ſapit, illic voluptas inter intimos amicos numeratur: ubi vero in altum ſuſpirat intentio ad honores & dignitates, iſtic anxia ſedulitate colliguntur pennæ quæ evehant ad alta, nec ullus gratius fert munus, quam qui alas donat huic ambitioſo volatui idoneas. En, ut horum oculi averſi abeant à Deo in res vaniſſimas, quas occulta intentione concupiſcunt. ita ſibi ipſis vivunt. At, nequit Deo vivere, qui vult vivere ſibi.

Ergo, Oculus ad Deum perſeveranter reflexus, hic demum SIMPLEX. Intentio Deum ubique obſervans, nec adſpiciens quidquam niſi ſimul aſpiciat Deum, hæc demum & RECTA & SINCERA eſt Intentio. Per hanc vivimus Deo, uti Hebræo pſaltæ jucundiſſimum erat dicere: *Et anima mea illi vivet.* Hinc pulcherrimum illud à ſeipſo impetrans: *Non proponebam*, inquit, *ante oculos meos rem injuſtam.*

Pſ. 21. v. 31. Pſal. 100. v. 3.

CAPVT II.

Quæ sit INTENTIO RECTISSIMA.

TRiplici fere modo Intentionem nostram dirigimus ad Deum. Primo: Servit quis Deo, & à noxis gravioribus se continet, formidine pœnæ; inferorum ignes, æternos cruciatus metuit. hic talis subinde audet aliquid non carcere tantum aut brevibus Gyaris, sed inferis dignum: audet, inquam, aliquid, & rem in casum dat, nam cogitat: Nondum tam vicinus inferorum ergastulis sum, quin lætiuscule hoc aut illud audeam: debitum quo me forsan obstricturus, confessione piaculari tollere noxam quam fortasse contracturus, iterum delere potero: audeamus ergo; perendie licebit redire ad officium. Ah, oculus iste simplex non est, nec, si sit, diu talis est, nō enim solum Deum respicit. Si manes & inferi fabula essent, homo ille cælum sibi extra cælum strueret, & beatum se crederet, si licenter & ad ventris curas abjectus viveret ut pecus. Hæc intentio eorum est ferme quos Paulus homines vocat *Animales*, qui non percipiunt ea quæ sunt spiritus Dei. *1. Cor. 2. v. 14.*

Altero modo, Intentio ad Deum dirigitur: Servit quis Deo, quia cupit inter Beatos vivere. cælum ei dulce: merces æterna, merces magna nimis. Inclinat cor suum ad faciendas justificationes *Psal. 118. v. 14.*

 pro-

propter retributionem. Intentio hæc prima multo melior eſt, nec tamen optima eſt: melior, inquam, nam iſte qui cæli gaudia concupiſcit, cautior eſt, quam ille qui orci tormenta ſolum metuit, neque ea metuit ſemper, ſed quandoque ſuæ formidinis oblitus, ruit in vetitum.

Tertio modo, Intentionem ad Deum rectiſſime dirigit, qui ſic animo ſentit: Servio Deo, & ideo ſervio, quia hic Dominus digniſſimus eſt, ut ei ſerviatur ab omnibus, & quia me beneficiis eximiis, & innumeris prævenit; omnia ipſi debeo. Huic placere cupio, & propter hunc omnia facio, quæcunque facio: de præmio & mercede nihil omnino ſolicitus ſum. Ego Deo ſervio, ſerviamque dum vixero, ubi demum ſit remuneratio.

Hæc omnium optima, hæc RECTISSIMA eſt Intentio, non ſui, ſed Dei; non Vtilis, ſed ſolius Honeſti aſpectu facere omnia. De hac intentione gloriatus Hebræus Rex David: Voluntarie, inquit, ſacrificabo tibi, & confitebor nomini tuo, *quoniam bonum eſt*. Facundiſſime hîc Auguſtinus: Quare, inquit, voluntarie? quia gratis amo quod laudo. Laudo Deum & in ipſa laude gaudeo, ipſius laude gaudeo, quo laudato non erubeſco. Gratuitū ſit, & quod amatur, & quod laudatur. quid eſt gratuitū? ipſe propter ſe, nō propter aliud. Quod præmium

Pſ. 53. v. 8. Tom. 8. in Pſ. 53.

mium accepturus es à Deo,ô Avare?Non tibi terram ſed ſeipſum ſervat, qui fecit cælum & terram. Voluntarie ſacrificabo tibi: noli ex neceſſitate. Si enim propter aliud laudas Deum, ex neceſſitate laudas: ſi adeſſet tibi quod amas, non laudares Deum. Vide quid dicam. Laudas Deum, verbi gratia, ut tibi det amplam pecuniam. Si haberes aliunde amplam pecuniam, non à Deo,nunquid laudares Deum? Si ergo propter pecuniã laudas Deum, non voluntarie ſacrificas Deo, ſed ex neceſſitate ſacrificas, quia præter illũ neſcio quid aliud amas. Contemne omnia, ipſum attende,ipſum gratis dilige, quia melius ab eo non invenis quod det quam ſeipſum. Et confitebor nomini tuo, Domine, quoniam bonum eſt. Ob nihil aliud,niſi quia bonum eſt. Nunquid ait, Confitebor nomini tuo Domine, quia das mihi fructuoſa prædia, quia das mihi aurum & argentum, quia das mihi latas divitias, excellentiſſimam dignitatem? non, ſed quid? *quoniam bonum eſt*. Melius nihil invenio quam nomen tuum, ideo confitebor nomini tuo Domine, quia bonum eſt.

I. En, ſervire Deo propter Deum, hoc demum vere Deo ſervire eſt. Sic enim & Deus nos amat,ſic & ipſe nobis ſervit, uti per Oſeam promittens: Diligam, inquit, eos ſpontanee, hoc eſt, mere gratis. Idem à nobis jure exigit,

Oſ. c.14. v.15.

neque enim vult ut nos serviamus sibi, sicut canis servit suo Domino pro osse aut offa. nam si Deo serviamus pro cælo, cælū nobis charius esse Deo, satis monstramus. Appositissime huc Seneca: Inveniuntur, inquit, qui honesta in mercedem colant, quibusque non placeat virtus gratuita: quæ nihil habet magnificum, si quidquam habet venale, cum virtus nec lucro invitetur, nec absterreatur damno, adeoque neminem spe ac pollicitatione corrumpat. Calcatis utilitatibus ad illam eundum est, quocunque vocavit, quocunque misit, sine respectu rei familiaris: interdum etiam sine ulla sanguinis sui parsimonia vadendum, nec unquam imperium ejus detrectandum. Quid consequar, inquis, si hoc fortiter, si hoc grate fecero? Quod feceris. Nihil tibi extra promittitur. Si quid forte obvenerit commodi, inter accessiones numerabis. Rerum honestarum pretium in ipsis est. Præclarissimus testis in hanc rem venit Ludovicus Blosius, qui hoc ipsum confirmans: Dominus, inquit, ad ipsam Gertrudem virginem aliquando dixit: Vellem electis meis persuasum esse, quod eorum bona exercitia & opera mihi omnino placeant, quando ipsi serviunt expensis suis. Illi autem expensis suis mihi servitium præstant, qui licet saporem devotionis minime sentiant, fideliter tamen (ut possunt) orationes & alia pia exer-

L. 4. de benef. c. 1.

Monil. spirit. c. 3. ante med.

exercitia ſua peragunt : confidentes de pietate mea, quod ego illa libenter & grate ſuſcipiam. Plerique ſunt, quibus ſi ſapor & conſolatio interna concederetur, non eis prodeſſet ad ſalutem, & meritum ipſorum valde minueretur.

Hanc igitur Intentionem ut optimam & puriſſimam probamus, qua quis facit quippiam, quia Deo ſic placet, quia Deus vult, quia ob immenſam bonitatem ſuam digniſſimus eſt, ut ejus honori fiant omnia. Quare ſecum quiſque ſic ſtatuat : Servio Deo propter Deum, qui TANTUS eſt, ut ſi cælum non ſit, nec ſint inferi, ſolus tamen digniſſimus ſit, cui omnes Angeli, cui gens humana, cui quidquid creatum eſt, ſerviat quam accuratiſſime.

Facile autem eſt deprehendere, num quis animo ſic ſentiat. Fit enim non raro ut alteri alteros temere aſpernemur, & contemptim dicamus : Ecquid magni habet hæc ſcriptio, hæc dictio ? quid egregii in hoc conſilio, hac actione, hoc opere? mandetur hoc aliis, quivis id poſſit. His cavillis Rectæ Intentionis homo minime turbatur, ſed generoſa mente : Domine mi, ait, parum ego laboro tibi hoc diſplicere, non hoc feci ut tu laudes; tibi & mille aliis non placeat, id mihi curæ non eſt, modo uni Deo non diſpliceat. Mihi maxima laus eſt & merces, recte feciſſe. Probet hoc Deus, etſi univerſus Orbis improbet, id

ego

ego ſcilicet nec flocci facio; contemnere & contemni jam didici. Sciant homines eum me eſſe quem offendere ſine periculo poſſint. Scio quem debitorem appellem poſt laborem; in ſinu gaudere ſcio. Hæc amuſſis rectæ intẽtionis docet.

Quod ſi quis res ſuas ab aliis non magni fieri, grande ſupplicium putet, turbetur, doleat, triſtetur & animo concidat, dicatque: Ergo poſthac penitus feriabor, ut non habeant hi ſcioli quod damnent; otiari mihi ſuavius erit, quam hæc tam iniqua judicia ſubire. En, miſer, hîc deprehenderis in flagranti delicto. nam ſi recta tibi eſſet ad Deum intentio, in minimis poneres te tuaque ab aliis non commendari, aut ſiniſtris judiciis atque ſermonibus flagellari. hæc puræ intentionis hominem nunquã dejiciunt gradu: ſpernit ſe ſperni. Deum reſpicit, cui uni ſe ſuaque probare cupit. Hem, quam eſſemus miſeri (& ſumus certe) qui aliorum judicia in tormenta noſtra vertimus, aliis diſplicere ſupremum malum credimus, laudem ex plurium aſſenſione venientem maximum bonum cenſemus, nec unquam nobis ſuave eſt laborare, niſi cum alii nos incipiunt laudare, aut certe laborem noſtrum benevole ſpectare. An ignoramus, ægre & raro ſatisfieri humanis oculis, qui ſolum opus quod vident, æſtimant, animum cæci prætereunt? Deo ſervire & jucundũ eſt, & facile. Deus enim cor, ut Gregorius

rius loquitur, & non ſubſtantiam penſat, nec cogitat quantum, ſed ex quanto quis operetur.

II. Arboris radix aut fructum dulcem facit, aut amarore inficit, nam prout radicis ſuccus dulcis aut amarus eſt, ſic & fructus. *Si radix ſancta, & rami.* Et ſicut rivulorum aqua ejuſdem cum fonte ſaporis eſt; ſic & humanæ actiones, ejuſdem bonitatis aut malitiæ cum intentione, quæ illarum & radix, & fons eſt. Optime, ſimulque breviſſime Auguſtinus: Non, inquit, valde attendas, quid homo faciat, ſed quid, cum facit, aſpiciat. Donavit aliquis magnam pecuniam: ſed dives, ſed non ſenſurus impendium. Donavit alius: ſed pauper, ſed parte patrimonii ceſſurus. Summa eadem eſt; beneficium idem non eſt; intentio variat. Seneca velut unus ex integerrimis Chriſtianis præclariſſima hac de re monita ingerens: Quoniam quidem, inquit, non in facto laus eſt, ſed in eo quemadmodũ fiat. Exemplis hoc firmat: eadem res ſi gulæ datur, turpis eſt: ſi honori, reprehẽſionem effugit. Amico ægro aliquis aſſidet? probamus. At hoc ſi hæreditatis cauſſa facit, vultur eſt, cadaver expectat. Eadẽ & turpia ſunt, & honeſta: refert, quare, aut quemadmodum fiant. Ergo infigi debet perſuaſio (nos intentionem vocamus) ad totam pertinens vitã: qualis hæc perſuaſio fuerit, talia erunt quæ agentur, quæ cogitabuntur: qualia autem hæc

Ad Rom. c. 11. v. 17.

In Pſ. 31.

Lõgiſſ. ſed aurea epiſt. 95. circa med.

hæc fuerint, talis vita erit. M. Brutus dat multa præcepta & parentibus, & liberis, & fratribus. Hæc nemo faciet quemadmodum debet, nisi habuerit quo referat. Proponamus oportet finem summi boni, ad quem nitamur, ad quem omne factum nostrum dictumque respiciat (nemo Christianorum magis Christiane hoc dixerit) veluti navigantibus ad aliquod sidus dirigendus est cursus. Vita sine proposito vaga est. Quid posset dici religiosius?

Publius Mimus succincte quidem, sed præclare quoque dixit: Malus est vocandus, qui sua caussa est bonus. Ergo non tantum non licet mihi esse malum propter me, sed nec bonum etiam propter me: propter Deum omnia. Ad finem summi boni, ut Seneca loquitur, omne factum dictumque nostrum respiciat.

Sap. c.10. v.10. III. *Iustum deduxit Dominus per vias rectas, & ostendit illi regnum Dei.* Sed qua id ratione verum? An non Paulus, cum Orbis ecclesiastes esset, justus fuit? quantas tamen per ambages, per quot anfractus, quam curvis itineribus ductus est ad cælum? Principio, Iudæus erat, Pharisæorum discipulus, sectæ ad quam formabatur, tenacissimus. Dein è discipulo magister, fervens Pharisæus, pertinax Rabbinus. Tertio, factus est Christianorum insecutor & tortor, præses lictorum, *ut si quos invenisset hujus via*

Act. c. 9. v. 2.

viros

viros ac mulieres, vinctos perduceret in Hierusalem. Quarto, fit denuo discipulus, sed Ananiæ, optimi Christiani. Quinto, fit & ipse Christianus, & Christianorum Orator. Sexto, in omnem Orbis plagam emissus à Deo, terras transiliit & maria, terram ex terra, mare ex mari mutans. An non flexuosæ sunt hæ viæ? Quod præterea casibus, quantis quotidie periculis, quam pæne innumeris urgebatur ærumnis? nunc ei mortem minatur mare, nunc falsi fratres, nunc latrones in Pauli caput conjurant; modo Gentes infestant, modo Iudæi vexant; jam in navi, jam in carcere, jam in solitudine, jam in urbibus contrarios experitur eventus: nunc virgis cæditur, jam lapidibus insternitur, quotidie fere moritur. Septimo demum, Romam venit, & illic caput amittit. Quis has semitas non dicat sinuosas? Sed audi, mi bone homo, via hæc tam tortuosa, recta via non est ad cælum. Potuisset alius, non Paulus, æque multum & plus Paulo perpeti, & tamen aberrare à cælo. Ergo rectissima via Pauli ad cælum, fuit ejusdem purissima ac sincerissima intentio ad Deum: in illis perferendis omnibus, unicum Dei honorem spectabat. Hæc amussitata ad cælum via est, hanc omnes Sancti tenuerunt, ab hac nullus proborum hominum obliquo tramite ingressus est: *Iustum deduxit Dominus per vias rectas.* At illi tam varii

casus,

casus, tam multiplices ærumnæ, tam incerti ac mali eventus, quibus omnis vita plenissima est, militiæ morē à nobis observari volunt. In bello nil novi aut miri est, tortuosos aggeres moliri. imo quandocunque dux belli ad urbis mœnia vallum ducere instituit, non rectis lineis sed incurvis flexuosum ducit. Hæc ad obsidendam urbem directa via est, quæ tam curva est & impedita. Ita nos Deus per omnigenam calamitatum varietatem ad cælum ducit. at quoniam in hoc ipso tam flexuoso calle, rectissima est proborum ad Deum intentio, verissime affirmatur: *Iustum deducit Dominus per vias rectas*. & quod huic proximum: *Iusti in perpetuum vivent, & apud Dominum est merces eorum, & cogitatio eorum apud Altissimum.* Quia illi hoc assidue cogitant, hoc unice curant, placere Deo, non hominibus; ideo & à Deo præmium capient amplissimum. Hæc ergo, ut Bernardus loquitur, puritas intentionis est, ut quicquid feceris, propter Deum facias, & ad locum, unde exeunt gratiæ, revertantur, ut iterum fluant.

Sap. c.5. v.16.

In vig. Nativ. Dom. serm. 3. med.

CAPVT III.

Quam necessaria sit RECTA INTENTIO.

SI divinæ paginæ de necessitate rectæ intentionis altum alibi silerent, ab unico

unico Servatoris dicto abunde constaret, quam illa omnibus sit necessaria. Apertissime Christus: Si, inquit, oculus tuus fuerit simplex, totum corpus tuum lucidum erit. Affirmat Augustinus, Christum Dominum hîc proprie locutum de RECTA INTENTIONE, ut qui paullo ante de precibus, eleemosynis, jejunio differuerit. Ne quis ergo suarum precum, stipis, aut jejunii vim omnem elideret aucupandis rumusculis, addit Servator saluberrimam institutionem de oculo, qui aut simplex & purus, aut multiplex & nequam est.

Luc. c. 11. v. 34.

Sicut ergo, cum oculi nitidi sunt, clari, acres, atque vegeti, corpus sibi suum habet diem, & solem suum circumfert secum; quaqua vult se movet, & in luce est: at vero si oculi ægri & affecti, si pæti aut lusciosi, si lippientes aut tunicis obducti, omne corpus miserum est, & infra domesticas nebulas ingemiscit: ita prorsus si intentio sincera sit, & ab omnibus falsæ gloriæ umbris libera, preces, eleemosynæ, jejunia à vitiorum fæce sincera sunt; sin mala sit intentio, omnes hominis actiones tales sunt. Quid per oculum, inquit Gregorius, exprimitur, nisi opus suum præveniens cordis intentio? quæ priusquam se in actione exerceat, hoc jam quod appetit, contemplatur. Et quid appellatione corporis designatur, nisi unaquæque actio, quæ intentionem suam

L. 28. mor. c. 6. prope finem.

quasi intuentem oculum sequitur? Lucerna itaque corporis est oculus, quia per bonæ intentionis radium, merita illustantur actionis.

I. Optime solitus dicere Ambrosius: Quantum intendis, tantum facis. Nimirum tanti pretii est tuus labor, quanti est tuus iste oculus qui laborem præcedit. Si recta sit intentio, recta erit & actio, certe in oculis Dei; nam hîc millies oculi humani falluntur. De his pulchre dixit Bernardus: Opera probant, quæ cernunt, sed unde prodeant, non discernunt.

Tract. de gra. Humil. grad. 5.

Ita omnium actionum nostrarum amussis, & fundamentum, & basis est intentio. Clare de hoc Gregorius: Bases, inquit, unius cujuscunque animæ sunt intentiones suæ. Nam sicut fabrica columnis, columnæ autem basibus innituntur: ita vita nostra in virtutibus, virtutes vero in intima intentione subsistunt. Et quia scriptum est: Fundamentum aliud nemo potest ponere, præter id quod positum est, quod est Christus IESVS, tunc bases in fundamento sunt, cum intentiones nostræ in Christo roborantur. Tales omnino sumus, qualis est nostra intentio. Virtutis laudem aut vitii notam ab intentione sortimur; si intentio terram spectet, terrei simus; si cælum, cælestes. Et plerunque ubi deest finis virtutis, ibi se miscet vanus, aut naturalis, aut vitiosus.

D. l. in c. 38. Iob. ad fin.

Præ-

Prȩclare Laurentius Iuſtinianus : In cunctis operibus, inquit, quicunque animi ſalutem exoptat, intentionis ſuæ componat obtutum, & ad illum quem divina lex mandat, dirigat finem, ut non caſſo labore deſudet. Addit: Parum prodeſt ardua tractare negotia, cum Principibus & Regibus familiariter converſari, ſanctitatis & ſcientiæ celebre nomen acquirere, & obliqua intentione hoc agere. Richardus Victorinus: Quod eſt, inquit, corpus ſine vita, hoc eſt opus ſine intentione bona. Quælibet actio quamvis bona videatur, tamen quaſi mortua judicatur, ſi non per intentionem bonam animatur.

De Regim. Prælat. c.22.

De ſtatu inter. hom. 17.

II. Quotieſcunque fere Chriſtus illud ſuum, ATTENDITE, proclamat, uti cum monet; Attendite à Scribis, Attendite à fermento Phariſæorum, Attendite à falſis Prophetis, plerunque periculum grave imminet, & cautiſſime tunc agendũ. Hac voce Chriſtus nos omnes altũ inclamans: ATTENDITE, inquit, ne juſtitiam veſtram faciatis corã hominibus. Cautos pedes figite, pone vos inſerpit lavernio detracturus pallium: ubi reſpexeritis, amiciſſimũ ſe fingет, manũ deoſculabitur, mille obſequia ſimulabit. Ecquis fur iſte, quis hic lavernio? Intentio, ſed obliqua illa hominibus placendi, hominum oculos implendi, humanas laudes emerendi. Ideo Chriſtus ſignate addidit: *Vt videamini ab eis.* Augu-

Luc. c.20. v.46.

Luc. c.12. v.1.

Matt. c.7. v.15.

Matt. c.6. v.1.

Tom. 8. in Ps. 65. stinus: Videant, inquit, bona facta vestra, & glorificent non vos, sed Deum. Nam si propter vos glorificandos facitis opera bona, respondetur vobis quod ipse dixit de quibusdam talibus: Amen dico vobis, perceperunt mercedem suam. Ergo, inquies, debeo abscondere opera mea, ne faciam coram hominibus? Non, ait Dominus, diversa jubeo. Finem attende, in finem canta: quo fine facias, vide. Si ideo facis ut tu glorificeris, hoc prohibui: si autem ideo ut Deus glorificetur, hoc jussi: Psallite ergo non nomini vestro, sed nomini Domini Dei vestri. Vos psallite, ille laudetur; vos bene vivite, ille glorificetur.

Hom. 11. in Evang. Sanctus Gregorius, illud Domini monitum de tegenda stipe exponens: Sic fit opus, inquit, in publico, quatenus intentio maneat in occulto; ut & de bono opere proximis præbeamus exemplum, & tamen per intentionem, qua soli Deo placere quærimus, semper optemus secretum. Ergo intentio bona summe necessaria est, quæ sola manticularios hos erudite novit declinare. Ergo ATTENDITE.

III. Inter prisci fœderis ceremonias, quas Deus ab Hebræis exigebat, commendandis sacrificiis, & illa è præcipuis erat, *Victima manum imponere*. Ita *Levit. c. 1. v. 4.* lex imperabat: Ponet manum suam super caput hostiæ, & acceptabilis erit. Quærunt interpretes: Ad quid Deus

hanc

hanc manus impositionem exigat, quo sacrificium & sibi gratum, & offerenti foret utile. Oleaster: Voluit Deus, inquit, ut sacrificaturus non solam hostiam offerret, sed seipsum insuper, cor, voluntatem, intentionem adjungeret. Hoc omnino necessarium est, nam solæ pecudes nec Deo acceptæ, nec offerenti fructuosæ. Hinc Augustinus, in illud regii vatis, *In me sunt Deus vota tua:* Quæris, ait, quid des Deo? non animalia aris oblata: de cordis arca, de cellario bonæ conscientiæ, de teipso profer teipsum. Ita prorsus, voluntatem, animum, cor tuum offer; dic Deo: In me sunt, mi Deus, vota tua: quæ enim exigis à me, intra meipsum sunt: hæc tu, mi Domine, in sacrificium tibi postulas, non illa exteriora cordis & intentionis vacua.

In Ps. 55. v. 13.

Chrysostomi sensu, vera Christianorum sacrificia sunt eleemosynæ, oratio, temperantia. At Deus hæc non nuda vult, sed ut seipsum quis addat, unde holocaustum fiat medullatum. Nam regius psaltes apud seipsum statuens: Holocausta, inquit, medullata offeram tibi. Quid est, inquit Augustinus, medullata? Intus teneam charitatem tuam: non erit in superficie, in medullis meis erit quod diligo te. Nihil enim interius medullis nostris. Carne interiora sunt ossa, medullæ interiores sunt ipsis ossibus. Quisquis ergo in superficie colit

In Ps. 65. v. 15. Tom. 8 in dictum Psal.

Deum, magis placere vult hominibus quam Deo. Aliud autem intus ſentiens, non offert holocauſta medullarum: cujus autem medullam inſpicit, ipſum totum accepit.

Illa igitur opera medullata ſunt holocauſta, quibus voluntas ſeu intentio bona ineſt. Nullo modo vult Deus oſſa exucca, arida, emedullata. Reperias multos qui frequenter orent, ſacris etiã interſint, non raro inedia ſe macerent, ſtipem dent, ſed heu quam nihil medullæ ineſt his operibus! ſunt hæc quidem velut candida nitidaque oſſa, ſed deeſt medulla, ſpiritus, recta intentio, pius affectus, qui hæc opera ſubvehat ad Deum.

Inter omnia ſacrificia, primas habuit holocauſtum; alia in bonum etiam offerentium cedebant, iſtud Deo ejuſque honori totum cremabatur. Et quemadmodum ſacrificia olim erant diſtincta, ita nunc noſtra opera: quædã & nobis etiam commoda ſunt, ut eſſe, bibere, dormire, deambulare, legere, ſcribere, monetam numerare: bona ſunt hæc opera ſi bene fiant, & ut debent: alia ſolum honori divino inſtitui ſolent, veluti holocauſta, ut orare, inediam tolerare, rei divinæ intereſſe, confeſſione ſe luſtrare, divinum epulum accumbere. Illa primi generis apud pleroſque raro medullata ſunt: nam cum hora vocat, ad menſam itur, nec ultra cogitatur;

cum

cum somnus invitat, ad lectum properatur, nec aliud animo agitatur quam quies; cum cæli favor in campos evocat, exitur, nec aliud in corde versatur quam hilaris deambulatio: ita multi edunt, bibunt, garriunt, ad negotia incumbunt, nec alio respiciunt; satis est illis hæc fieri, animum cum Deo in his non uniunt, intentionem ad Deum non attollunt. Non sunt hæc sacrificia medullata, non sunt. Sed mirandum magis, & gravius culpandum, quod ipsa holocausta nihil habeant medullæ, quod oratio sine attentione, jejunium sine emendatione, eleemosyna sine commiseratione, Dominici corporis communio sine devotione; è labris preces, è crumena stipem fundimus, sed ubi calentes affectus, ubi mentis ardor, ubi Deo placendi studium, ubi medulla? Ergo, qui Numini gratum quid offerre vultis, holocausta offerte medullata. Effundite coram illo corda vestra. Intentione plena totaque Deum honorate. *Ps. 61. v. 9.*

Quærit Cyrillus Alexandrinus, cur Deus victimæ sanguinem vetuerit edi, illumque omnem jusserit ad aram effundi? His ita respondet: Sanguis sedes animi; qui sanguinem, is & animum adimit. Voluit ergo Deus in omni sacrificio voluntatem, cor, intentionem velut sanguinem effundi coram se, nec guttula in alios usus reservata. Cum ergo sacrificamus, cum oramus aut jeju- *Levit. c. 3. v. 17.*

namus, eo solum tendat intentio ut Deo placeamus, & quicquid huic contrarium, rejiciamus.

Ps c.6. Matt. IIII. Ex his Eusebius Emesenus duo hæc statuit. Primum: Opus bonum quodcunque tanti est apud Deum, quanti hæc cordis effusio, & intentio in homine. Alterum: Nobis opus bonum aggressuris summa sit cura rectæ intentionis, seu, voluntatis bonæ. Lex olim edicebat: Omnis æstimatio siclo sanctuarii ponderabitur. Hæc enim sola pondera fallaciarum erant expertia. Ita prorsus & opera nostra, non ponderanda nec æstimanda sunt ex opinione vulgi, aut nitore exteriori, aut oculorum fide & indiciis sæpe falsissimis, sed è sola cordis intentione. Quoties nobilissima opera vix unius drachmæ censentur, quæ à Deo æquissimo rerum æstimatore velut centenarium argenti pondus recipiuntur? Æra duo minuta Hebrææ viduæ quantilli pretii credebantur, ad illam argenti molem, quæ à Pharisæis jactabatur? & tamen hanc illa longe superabant. Quam ponderosæ videri poterant Pharisæi in templo se laudantis preces, jejunia, eleemosynæ? vix æquabant discolorem lapillum: frigidissimis hominum elogiis omnia pensari poterant.

Levit. c.27. v.25.

Non nescit hoc cacodæmon: exactissime perspectum habet, omne operi pretium à recta intentione accedere,

propter

propterea omnem movet lapidem, & extreme laborat, ut intentionem rectam vel subtrahat, vel inficiat, satis gnarus, tum nos incassum fatigari, & agendo multa nil agere, ac frustra expectare præmium, ubi tam ingratus Deo labor præcessisset. Certe Deus hoc simplici oculo mire se capi luculente fassus: Vulnerasti, inquit, cor meum, soror mea sponsa, vulnerasti cor meum in uno oculorum tuorum, & in uno crine colli tui. Idiomate Hebræo: rapuisti cor meum. Tertullianus hoc expendens: Salomon, inquit, morem mulierum in Oriente attendit, quæ honestati tuendæ prodibant operta facie, oculo unico detecto. Sponsus ergo hunc morem tanquam honestatis argumentum commendans, ab uno hoc oculo in amorem se raptum fatetur. At vero alii hoc mysterium profundius eruentes, commendatam hic ajunt admirabilem oculorum seu unionem seu unitatem, uterque enim pari semper passu graditur, nec iste ab illo unquam diversus abit, una idem semper aspiciunt, nec potest esse inter eos tanta dissensio, ut ille cælum, hic terram contueatur: eadem & capillorum est unitas, cum omnes in eum ordinem compositi sunt, ut unus videri possit capillus. Oculi cordis, affectus & intentio, capilli, cogitationes sunt. Hic nil deformius quam discors horum oculorum varietas, si huc iste, alio feratur

Cant. c. 4. v. 9.

ille; si cupiamus placere Deo, sed & Mundo non displicere; si hoc oculo cælum, isto lucrum aut luxuriam, aut aliud vetitum quid spectemus. Tunc amore Numinis cor vulneratur, cum hominis unus est oculus, isque in Deo fixus; una intentio, eaque ad Deum erecta.

Gen. c. 15. v. 10.

Et hoc Deus in Abrahami sacrificio pulcherrime declaravit, in quo & aves & animantes alias jussus est offerre, has quidem divisas & concisas in frusta, illas minime. Quo significatum est, quamvis partiri quis possit curas suas in uxorem, liberos, familiam, subditos, intentionem tamen, quam aves designabant, nullo modo dividendam esse. Attendat pater filiis, merces cogitet mercator, oves pastor, cives consul, pecuniam nummularius; in omnium horum animis innumeræ cogitationes se prodent capillis densiores, hi tamen capilli sint uniti, hæ cogitationes omnes unum quid spectent, Deum, Dei honorem, Dei obsequium. Vnus hic crinis, oculus unus ante omnia necessarius. Hac ratione cor supremi regis suavissime vulneratur *in uno oculorum, & in uno crine colli.*

CAPVT

CAPUT IIII.

Nullam humanarum rerum actionem Deo placere, sine RECTA INTENTIONE. *Ubi strictim de Vana gloria.*

SUmmi sacerdotis Aaronis vestis, in qua divino cultui operabatur, tanti pretii & pulchritudinis erat non solum qua materia, sed & qua arte, ut omnium Regum ac Imperatorum vestes cum ea nequaquam conferri possint. Beseleel, maximus artifex vestem illam confecit: sed majorem se artificem habuit, Spiritum sanctum, qui dictavit, qui conficiendæ modum præscripsit, & ipsi magistro velut puero manum duxit. De hac veste Siracides: *Sic pulchra*, inquit, *ante ipsum non fuerunt talia usque ad originem. Gloria honoris & opus fortitudinis, desideria oculorum ornata.* Quicquid in hoc genere venusti vel curiosissimus oculus desiderarit, id in una hac veste spectare potuit: *Desideria oculorum.* Omnem vel avidissimi oculi cupidinem satiavit hæc vestis; nil pretiosius, nil & pulchrius in opere non maximo videre quisquam optarit.

Ex. c.31. v.2. & 3.

Eccles. c.45. v.14.

Hoc bonus Deus eo fine voluit, ut summus sacerdos ad templum progressus omnium ad se oculos raperet: ea etiam de caussa ad hujus vestimenti imum marginem trecenta sexaginta sex aurea

aurea tintinnabula jussit appendi, ut ipso sacerdos incessu ad hoc spectaculum undequaque omnes convocaret. Nec erat qui non oculos suos in hoc spectaculo libenter perderet. Interea tamen huic ipsi summo sacerdoti, qui omnium in se oculos convertit, in neminem oculos emittere licuit; ab omnibus aspiciendus neminem ipse debuit aspicere. Voluit enim Deus ut juncti sacerdotis oculi in unicum ineffabile Dei nomen irent, quod ea de caussa sacerdos aureæ laminæ insculptum fronte præferebat.

Nobilissimum hoc paradigma est hominis ex asse probi. Homo serio bonus in se spectandum præbeat, quicquid castis oculis videre in voto est: *In omnibus teipsum prabe exemplum bonorum operum.* In hoc tali homine opulenti videant exemplum piæ Liberalitatis; afflicti & pauperes, Patientiæ; iracundi & pugnaces, Mansuetudinis; impuri & intemperantes, Continentiæ; ignavi & desides, Industriæ: sit denique talis, *desiderium oculorum sanctorum:* Sic luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona.

Ad Tit. c. 2. v. 7.

Enimvero qui aliorum oculos, vitæ sanctioris exemplo ad se trahunt, ipsi suos oculos nequaquam in sui spectatores emittant, ut ipsis placeant, sed ut ab ipsis discant: unum atque unicum Dei honorem spectent in omnibus. Velut Aaron

Aaron ſolum frontale ſuum oculis admittebat: ita hi ſolum Deum obtutu aſſiduo contemplantes, laudem etiam oblatam reſpuant, & à ſe derivent in Deum, quantumque ſibi ipſis diſplicent, tantum ſoli Deo cupiant placere, per veram ſinceramque in omnibus intentionem, de qua proximo capite dictum, quam ſit neceſſaria, nunc porro demonſtrabitur, quam nulla noſtrarum actionum ſine hac Deo poſſit placere.

I. In epithalamio divino, regiæ virginis oculos mirifice commendat regius è cęlo ſponſus, ſed per ſimilitudines diſſimillimas, ita ut homo cæleſtium arcanorum rudis, non immerito quærat: Quæſo, an ſponſus hic temulentus eſt, quibus verbis ſponſam laudat? *Oculi tui, inquit, columbarum*. Et: *Oculi tui ſicut piſcinæ Heſebon*. Ecquid oculis columbinis cum piſcina? quid minus ſibi ſimile quam oculus & ampliſſimum ſtagnum? Myſterium texit divinus ſpiritus eleganti involucro. Oculi columbinis oculis ſunt ſimiles, ut videant: piſcinis Heſebon conferuntur, ut videantur. Heſebon, urbs regia, Hieronymo teſte, viginti milliaribus diſtabat à Iordane. Ad hujus portam unam duæ erant nobiliſſimæ piſcinæ, cryſtalli æmulæ. Huc populus feriatis diebus catervatim effundebatur animi cauſſa, ad ſpectaculum cryſtallini maris. His ergo piſcinis pæne quotidianum erat, *Videri*. Et hinc

In Cãticis canticorum ſapins.

ſanctus

ſanctus Spiritus oculos ſibi placentes & piſcinis confert & columbarum oculis. Et principio quidem comparat oculis columbinis. Columba omnium gentium ſenſu ſymbolum erat mutuæ fidelitatis conjugum, cum alter alterum pari fide reſpicit. Et hoc cæleſtis ſponſus in anima caſta dilaudat, oculos eam habere columbinos: Oculi tui, ait, columbarum; oculi fideles & caſti, quos in me ſolum deflectis, & quos ego ſolus expleo, neque enim agendo, alium quam me reſpicis, *Et ad me converſio tua.* Et velut alteruter conjux oculos à conjuge divertens, adulteræ mentis ſuſpicionem movet: ſic anima, ſi oculum intentionis in aliud quid quam in Deum conjiciat, fidem fallere, & aliis à Deo placere ſe velle oſtendit. nam quæ fidelis eſt, illud aſſidue ingeminat: *Tibi dixit cor meum, exquiſivit te facies mea, faciem tuam Domine requiram:* oculi mei tam & amplæ ſimul & anguſtæ capacitatis ſunt, ut præter te, mi Deus, capiant neminem, nec ullius oculis ſerviant quam tuis. Eam ob cauſam tam fideles columbarum oculi, etiam piſcinis Heſebon conferuntur. vult enim Deus ſibi caros ab omnibus videri, vult omnium oculos in illis defigi, ut ſuperbus in iis intuendis diſcat, quam eximia ſit virtus Humilitas, ut avarus cernat, quid poſſit Liberalitas, ut impurus videat, quam decora ſit Caſtitas; ut iracundus norit, quid

Cant. c.7. v.10.

Pſ.26. v.8.

quid præſtet Manſuetudo & Placabilitas. Vult Deus amicos ſuos eſſe velut piſcinas Heſebon,quas plurimi contemplentur, è quibus hauriant, à quibus virtutum exempla capiant. Et quamvis hæ piſcinæ videantur, non tamen ſentiant ſe videri, neque alios ita videant, ut iis placere cupiant,prorſus ut Aaron, qui omnium in ſe oculos recepit, ipſe ſuos in neminem auſus emittere.

Ergo aliis placere non cupiat,qui cupit Deo;nec intentionis oculum in rem creatam ullam defigat, qui Creatoris in ſe amorem concitare deſiderat. Hîc rerum cardo vertitur, ut Deum omnium actionum ſuarum finem aſſidue obſervet homo. Certe officium Chriſtianum non ab initiis metiendum eſt. Poteſt quis è viliſſimo tugurio Romam ire in Summi Pontificis palatium, ex hoc pariter ad pauperrimam caſam tendere, & ab his viæ terminis æſtimandum eſt & illud, & iſtud iter. Sicut autem viator Romā iturus, cum animo ſuo aſſiduè volvit Romam; Romam diu noctuque ſecum agitat, Romam ſomniat, hæc eum cogitatio & cubitum euntem & ſurgentem non deſerit, Roma enim viæ terminus eſt: ſic in omnibus noſtris actibus finem noſtrum præſtituamus: quivis ipſe ſibi dicat quotidie:Quo tendo? quid quæro? propter quid me fatigo?

Hæc intentio tam neceſſaria eſt vo-
lenti

lenti pie vivere, atque necessarium est spiritum ducere, volenti naturaliter vivere; idque duplici de caussa. Prima, arcendæ vanæ gloriæ: Altera, augendis meritis.

II. Vana gloria vitium simul & periculosissimum & subtilissimum, tam multiplici vaframento insidiosum, ut evitari possit difficillime. Alia vitia insidiantur nobis in terra, hoc etiam in ipso pæne cælo pedicas tendit, undique virtutibus occupatum invadit. Imo quo sanctius quis vivit, hoc majorem illud sibi sumit licentiam, tantoque irruit audacius, quanto plus contra se cernit præsidii; è virtutibus nostris crescit, & acquirit vires. Omne genus insectorum, velut ranæ, scarabæi, mures, cimices, vermes, & id genus animalculorum è putri materia nascuntur: at vero fœdissimus hic vermis, Vana gloria, semine prodit recenti & generoso, è larga eleemosyna, è rigido jejunio, è fervidis precibus ortum ducit, & nulli loco, ut Hieronymus loquitur, nulli statui, ætati, ordini, aut sexui parcit, & victum in victorem insurgit vehementius. Vana gloria, vehemens hectica est medullas exugens, & vix unquam, si quem occupavit, deserens, primum & ultimum vitium nobis superandum, Augustini sensu.

Quam suave fuit Prophetæ Ionæ sub umbrosa hedera meridiari? unicus vermiculus

miculus omnem amœnitatem illam turbavit. Virent ſubinde opera noſtra, velut arbor feracia diffundens brachia, ſed quamprimum vermiculus ſuperbiæ hanc arborē admordet, momento exareſcunt omnia. Vermiculus iſte ſic ſe novit abdere, ſic furtim rodere, ut ii ipſi qui vana gloria turgent, non tantum id non notent, ſed nec credant notanti, & monenti: vermiculus iſte abigi ſe patitur, & cedit incantationi, ſed mox redit. Non ſatis eſt vanam gloriam ſemel effugiſſe, centies redit, millies redit, & ſæpe impetu majore. Ideo venenatus hic anguis quotidie, & ſæpius ſacris carminibus urgendus eſt. Vera contra hanc peſtem incantatio eſt illud regii vatis: Non nobis, Domine, non nobis, ſed nomini tuo da gloriam. Dum vivimus, monente Bernardo, è corde & ore non abeat iſtud Hebræi regis ſacrum carmen.

Pſal. 113. v. 9.
Serm. 5. de Sanct.

At quis ſemper ad hoc cantandum tam alacer? is qui in omnibus eſt ſinceræ rectæque intentionis: hæc excitat & impigrum facit, hæc docet bene agere, & ſibi aſſidue præcinere: Non nobis, Domine, non nobis, ſed nomini tuo da gloriam: tuo, Domine, non noſtro nomini, nec noſtris meritis, ſed tuis. Sanctus Ignatius Lojola, chariſſimum ſibi ſymbolum habuit: *Omnia ad majorem Dei gloriam.*

III. Adeo neceſſaria eſt recta inten-

tio, ut sine hac nemo effugiat vanam gloriam, quam recte Cyprianus vocat subtilissimum malum, quod reconditiora cordis arcana penetrat, & spiritualioribus mentibus insensibiliter se infundit. Eleganter Petrus Chrysologus: Vana gloria, inquit, secretum virus, virtutum fucus, tinea sanctitatis. Optime Ioannes Chrysostomus: O novæ, inquit, calamitatis genus, ô furiosam hanc turbationem, quæ tinea corrodere non potest, nec fur violare, ea inanis gloria omnino dispergit. Hæc est tinea cælestis thesauri, hic est fur qui æterna regna furatur, qui immarcessibiles à nobis divitias aufert, qui tanquam contagiosus morbus omnia corrumpit. Ita quoniam prospexit diabolus tam latronibus & vermibus, quam aliis machinis inexpugnabile illud esse præsidium, per inanem gloriam hoc expugnat.

L. de Tent. & jejun. initio. Serm. 7. In c.22. Matt. hom. 72. propius fin.

En etiam cælum ab his vermibus tutum non est. Suadet Christus: Thesaurizate vobis thesauros in cælo. Et tamen ne sic quidem penitus secura sunt quæ illic reponuntur. Vana gloria furtivo meatu surrepens, thesauros cœlo jam repositos clanculum asportat, nisi custos apponatur recta intentio, quæ nec latum unguem abeat à commissis sibi divitiis. Quicquid unquam boni fecimus, quicquid facturi sumus, intentione rectissima undique communiamus, nisi nos delectet frustra laborem sumere.

Matt. c.6. v.20.

Nullius sunt meriti difficillima etiam & excellentissima opera, nisi accedat intentio bona: vanus est omnis labor, quem non recta intentio commendat. Hanc Deus spectat in omnibus actionibus nostris, huic daturus est præmium. Haud majus, nec magis memorandum facinus est, quam alterum alteri vitam impendere: sed etsi quis suo corpore centenas cruces vestiat, sexcentas rotas induat, mille secures purpuret, & moriatur millies, nisi id fiat pro Christo, Dei caussa, sancta intentione, mori poterit, sed martyr nunquam erit, ad cælestem gloriam id ei nihil proderit. Non pœna, sed caussa, sed intentio facit martyres, uti Hieronymus testatur. *In c. 5. ad Gal.*

Eadem est ratio, in aliis maximi momenti rebus. Intentio baptizat, intentio consecrat &c. eum è mille panibus sacerdos in dominicum corpus verbis Domini commutat, quem intentione sibi destinat.

Omnis meriti nostri, quà nos, fundamentum est intentio, ideo Christus orationis Dominicæ caput esse voluit: *Sanctificetur nomen tuum*, ne scilicet unquam alio agendi principio moveremur, quam Dei honore. Cum ergo tantæ sit nobilitatis intentio, jure in divinis paginis COR vocatur. Cor initium est vitæ; talis vita, quale cor. homo in pecudem migrat, si ei cor pecudis inferatur; pecus in hominem transit, si ei cor humanum addatur.

Dan. c.4. v.13. Nabuchodonosorem Regem voluit Deus fieri *bestiam*, & inter illas velut unam ex illis agere. ideo jussit : *Cor ejus ab humano commutetur, & cor feræ detur ei.* Sed voluit bonus Deus ut hæc bestia denuo in hominem mutaret. Factum est, Dan. c.7. v.4. & : *super pedes suos quasi homo stetit, & cor hominis datum est ei.* Talis est intentio, cor omnium eorum quæ agimus.

IIII. Considerate hîc mihi obsecro eandem sententiam in duabus curiis Ioan. c.11. v.50. pronuntiatam. In curia Hierosolymitana, præside Caipha summo Pontifice, pleno consessu Senatorum dictum est: Expedit nobis ut unus moriatur homo pro populo, & nõ tota gens pereat. Hoc summus Pontifex decrevit, subscripserunt ceteri. Idem prorsus in curia cælesti à sanctissima Trinitate decretum est: Expedit ut unus moriatur homo pro populo. Hæc autem eadem decretoria sententia, in Hierosolymitano quidem concilio summæ fuit stultitiæ & injustitiæ, in concilio cælesti summæ sapientiæ & justitiæ : illic ferinum cor Caiphæ & Senatorum, ejus odio & invidia incitabatur, *in hunc unum hominem*, hîc vero cor divinum *in eundem hominem* summo amore ferebatur. Ita cor principium vitæ ; & sicut corde læso, vicina est mors omnibus cordis functionibus : ita nullum hominis opus dici potest vivum, quod isthoc corde caret, quod non fit propter Deum : intermortuus

tuus

tuus est labor omnis, quicunque hac viva intentione destituitur.

Rem miram narrat Appianus Alexandrinus de duplici victima excorde. Iulius Cæsar eo die quo in curia occubuit, senatum ingressurus, de more fecit; aperta victima cor defuit. Extispice nescio quid vaticinante de Imperatoris obitu, irrisit Iulius, & aliam admoveri jussit, sed & hæc corde caruit. Mirum prorsus, bis mirum. Et qua ratione vivat animal sine corde, an tunc primum absumpto, an vero antea desiderato? si antea, & quomodo vixit? si tunc, & quomodo consumptum est? Quicquid id est, victima sine corde, certus mortis nuncius; sic & opus sine intentione recta, opus mortuum, inutile, nullum.

Quævis id Cicero l. 2. de divin. eludat.

Ergo, omni custodia serva cor tuum, quia ex ipso vita procedit. Ergo quotiescunque laborem nobis sumimus, aut precaturi, aut rem divinam audituri, aut eleemosynam daturi, aut quidvis aliud acturi, hoc unice curemus & ante omnia, ut agentibus hoc tale cor non desit, ut per intentionem rectam ad Dei honorem agamus omnia. Non est virtus, non est ullum recte factum, cui deest pars optima, intentio recta. Videte vosmetipsos ne perdatis quæ operati estis sed ut mercedem plenam accipiatis.

Prov. c. 4. v. 23.

Ioan. epist. 2. v. 8.

CAPVT V.

In quo potißimum consistat RECTA INTENTIO. *Vbi aliquid de actu & habitu Intentionis.*

NOvum pacti genus & pæne inauditum, si quis cum altero sic paciscatur: Amicitiam coibimus sed in mutui fœderis stabilitatem ego te denasabo: tuus mihi nasus loco litterarum, & signi, & subscriptionis erit. Hoc tamen cruentum & Scythicum pactum tolerabilius foret, quam fuit illud Ammonitarum regis Naas cum viris Iabes Galaad, qui rogarunt haberi se fœderatos, & sic servituros regi. Quibus Naas Ammonites: In hoc, inquit, feriam vobiscum fœdus, ut eruam omnium vestrûm oculos dextros. Volebat sævus rex miseros ad bellum prorsus inutiles reddere, sinister enim oculus tegebatur scuto, dextrum volebat erutum. Itaque hoc agebat, vt non tantum nescirent vincere, sed & pugnare.

1. Reg. c. 11. v. 2.

Rex inferorum Lucifer non alia lege amicitiam init cum homine, quam ut sinat sibi erui oculum dextrum *bonæ intentionis*, oculum illum simplicem, ad Deum dirigendum. Vbi fœdus hoc admittitur, triumphum canit Satan; hominem facillime vincit, eumque sibi facit mancipem, nam oculo illo caret, quo solo utendum est contra hostem. De

dextro

dextro hoc oculo, quem Christus simplicem vocat, hactenus actum, quid sit oculus iste simplex, quam necessarius, & quam sine hoc nihil Deo placeat. Nunc porro explicabimus, quid huic oculo sit gratissimum, sive, in quo potissimum recta intentio consistat.

I. Fuit ut Christus reprehenderet suos, in quo minime videbantur commeruisse reprehensionem. Reversi sunt, inquit Lucas, septuaginta duo, cum gaudio, dicentes: Etiam dæmonia subjiciuntur nobis. Nimirum præclare rem gesserant, & miracula quoque patrarant; num igitur eis tristandum ob hoc, aut flendum? subjicit tamen Christus illa narrantibus: *Veruntamen in hoc nolite gaudere*: facta, ô mei discipuli non improbo, sed hoc in factis sane spectandum non est, huc vestra intentio non eat, neque enim sat purus est iste fons gaudii, quamvis rarum ac magnum sit hoc donum, mirabilis & magnifica hæc potestas in cacodæmones, non tamen vestrum hoc opus est, sed mea gratia; nec ad vestram salutem spectat, spiritus vobis subjici, sed ad aliorum. Alia sunt & potiora dona de quibus solide gaudere liceat. Hoc unum vobis maximi faciendum, vos bono loco esse apud Patrem meum: *Gaudete autem, quod nomina vestra scripta sunt in cælis*; huc omnis actio vestra, huc gaudium collineet.

Luc. c. 10. v. 20.

En ut cælestis medicus suorum oculos mali-

maligne humidos terſerit, & fluxum intentionis non commendandæ ſiccarit. Intentio mala ſemper caducum quid vanumque ſpectat, eoque vitioſe contenta eſt. Intentio bona puraque, non niſi æternantia deſiderat, atque ſi ſit puriſſima, ſolum Deum.

Diximus capite ſecundo, cavere culpam eo tantum animo, ne culpa in flammis ſit luenda, intentionem eſſe non damnandam, ſed nequaquam puram, nec adeo magni pretii æſtimatori Deo. Et quemadmodum civis ille tam probæ notæ non eſt, qui civicam legem de ſymposiis extra urbem non inſtituendis religioſe quidem ſervat, non tamen reverentia legis, ſed nummorum amore; crumenæ parcit non famæ, nam altero tanto carius potaret in paganis tabernis: itaque potius in urbe helluatur: Ita nec illa omnino puriſſima intentio eſt divinæ legi parere ideo, ut vitam agere liceat æternam in gaudiis: bona eſt quidem, & melior priore, ſed aliquem ſui amorem ſapit. Optima & puriſſima eſt intentio, & vere *ſimplex oculus*, qui Deum ſolum reſpicit tam fixe, ut qui habet hunc oculum, ſinceriſſime de ſeipſo pronunciet: Serviam Deo propter Deum. Hoc ſenſu vociferatur olim Hebræus rex, &: Quid mihi eſt, inquit, in cælo, & à te quid volui ſuper terram? Deus cordis mei, & pars mea Deus in æternum. Propter te ſolum, mi domine, omnia

Pſ. 72. v. 26.

omnia libenter vitabo, quæ vitari jusseris; omnia hilariter & faciam & patiar, quæ mihi faciēda venient, aut patienda.

Illud unicum, *Propter te Domine, propter te*, ô mi Domine, *propter te*, usque & usque sexcenties, & usque millies, imo assidue ingeminandum. Nullus dies abeat, sed nec hora qua non & labori, & cuicunque demū molestiæ nos promptè submittamus; isthoc identidem per calentem affectum repetito: *Propter te, Domine, propter te*, & ab hoc abstinere & sustinere illud: hoc agere & istud perpeti paratus sum, sed *propter te Domine, propter te*. Nam *propter te mortificamur tota die*. Ps. 43. v. 22.

II. Recte Bernardus, Purus amor, inquit, non est mercenarius. Mercedem operis secuturam non nescit, sed eo nunquam respicit, neque ideo bene loquitur ut bene pascatur, nec ideo sancte agit ut copiose id exsolvatur. Amor purus imitandum sibi proponit Deum, qui universa propter semetipsum operatus est, & propter gloriam suam. Æquum omnino est, ut homo propter hunc eundem Dominum, & Conditorem suum nihil facere aut ferre detrectet. Talis erat illa cælestis Sponsa, quæ omnia poma, nova & vetera, dilecto se servasse ait. Novi recentesque fructus sunt, ea quæ in nova lege à divina gratia oriuntur, ut sunt Deum amare, in Deum credere, sperare, precari, Serm. 83. Prov. c. 16. v. 4.

cari, inediam & vigilias, aliave aspera propter Deum tolerare, & hoc est vitiorum ex Adamo traduces crucifigere. & hi sunt fructus horni. Poma vetera sunt illa naturæ opera, edere, bibere, loqui, dormire, &c. quæ tamen una cum novis offerenda, ut etiam hæc facturi nunquam non dicamus, *Propter te, Domine*, edam & bibam, *propter te* dormiam, *propter te* omnia faciam, ut tibi uni placeam, etsi hominibus universis displiceam.

Et quamvis difficile non sit illa primi generis opera propter Deum facere, difficile tamen est illa generis secundi, cum vis animæ inferior, ac depravatior natura, incredibili affectu ad se trahat quicquid novit sibi esse commodum & suave; huc tota festinat, & id unum agit ne male sibi sit: atque si sibi ipsa relinquatur, sibimet servit fidelissime. Itaque vi adigenda est, ut illa omnia Deo permittat fieri; ut quis ideo tantum velit edere, bibere, loqui, dormire, quod id placeat Deo. Et hoc est quod divinus Paulus tam serio commendans: Sive ergo manducatis, inquit, sive bibitis; sive aliud quid facitis, omnia in gloriam Dei facite. Tertullianus apud Christianos in more positum fuisse asserit, ad principium cujusque operis cruce se signare. Quod tantundem erat ac dicere: Hoc fiat ad gloriam Dei, In nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti.

1. Cor. c. 10. v. 31. L. de Coron. mil.

III. Quæ-

III. Quærit Basilius, qua tandẽ ratione quis possit edere, & bibere ad Dei gloriam? Huic suæ quæstioni respondet in hunc modũ: Mensam accedat animo nõ nimium soluto, & in solum cibum hiante, qui tantum imperet: Affer, affer, cibus est meus, meam quadram lambo, è meo penore vivo, ideo curabo ut mihi bene sit, & sentiam me vivere. non sic loquendum, neque sic edendum, sed istud animo volvendum: Inspectorem habeo Deum, ergo cibum ita sumam, ut nullus inde offendatur, Dei gloria non minuatur: nolo ventris mei esse mancipium, ut solam hîc voluptatem secter, neque enim vivo ut edam, sed edo ut vivam, & par sim ferendis laboribus. Verbo, qui refici vult sine culpa, nunquam edat & bibat, quin hoc ipsum in Dei laudem faciat: *Propter te, Domine, propter te* comedam & bibam; te meum finem in omnibus quæram.

Basil. in reg. brev. reg. 196.

Sed num hoc nobis cogitandum eo ipso tempore quo mensam accedimus? Notandum, hîc aliam esse intentionem, quæ dicitur ACTVALIS, aliam, quæ VIRTVALIS. Actualis est, cum quis Deo offert quod facit dum facit, aut dum facere incipit. Hac certe intentione omnis nobis dies est ordiendus, antequam quidquam agamus, offerendo divinæ gloriæ, quicqnid acturi sumus. Sed expedit non confusam operum turbam & conglobatim, sed explicate &

præ-

præmeditate futuræ diei actiones sic Deo sistere: Mi Deus, quicquid ego hoc die dixero, fecero; quicquid etiam cogitavero, id omne tibi offero. Ego has & has preces, illum & illum laborem, ista atque ista negotia mea tibi consecro, nec aliud cupio, quam ut quicquid hodie horis omnibus acturus sum, id omne cedat in tuum honorem, mi Deus. Hæc intentio dum mane suscipitur *actualis* est, tunc enim voluntas est in opere. Hac ita suscepta abit quis in templum, in forum, in curiam, in sphæristerium, nec amplius cogitat, pro Dei honore illuc aut illuc se iturum: atque tunc intentio quæ mane erat *actualis*, incipit esse *virtualis*, si tamen vis ejus aliqua remotis illis actionibus hæreat impressa, sicut lapis manu excussus, sursum per aërem volitans, non sua mole, sed manus impulsu regitur ac movetur.

IIII. Hîc notandus perpetuus mos Sanctorum, qui minime contenti matutina illa intentione, omnia opera velut in cumulum congerere, & sic Deo in plenum tradere, sed insuper quotiescunque novi operis aliquid sumunt, toties intentionem illam restaurant, illud assidue secum ingeminantes: Domine, hoc propter te faciam; propter te, Domine orabo; propter te laborabo; hoc propter te cogitabo; nunc propter te tacebo, nunc & propter te loquar. Quemadmodum homo potulentus quoties fere

fere bibit, toties combibonum uni propinat, & plerumque poculum exſiccat, ita homo probus ad cujuſcunque operis initium,illam actionem ſuam quaſi Deo propinans ait: Domine,omnis hic meus labor tuus eſt, hæc lectio,Domine,hæc ſcriptio, hæc mea meditatio tua eſt; tibi Domine, & propter te hæc omnia facio. Hæc proborum hominum perpetua eſt conſuetudo,&ſunt Theologi qui unicam illam matutinam intentionem negent ſufficere, ad omnes diei actiones Deo conſecrandas. Nam intentio *virtualis* actionem ſaltem impellat & promoveat neceſſe eſt: at quis impulſus eſt à matutina intentione, cum quis meridie ad menſam ſine ulla Dei aut divini honoris memoria, à tempore, à fame,à conſuetudine monitus venit? Non eſt in illo matutino propoſito vis alia, quam ut ex eo bona cenſeantur, quæ illius velut juſſu fiunt,fiunt autem illa ſola quæ hinc non interrupta vi oriuntur: eam autem interrumpit oblivio, cogitatio, vel actio naturalis diverſa.

Hinc liquet non ſufficere homini juſto ad promerendam ſingulis actionibus gratiam & gloriam, principio diei totum ſe Deo offerre, cum propoſito omnia ad ipſius gloriam faciendi: ſed neceſſe eſt ut hoc propoſitum efficax ſit, & vere cauſſa operū quæ poſtea fiunt, ad hoc generalis intentio non ſatis eſt, ſed requiritur ut peculiariter conſtituatur,

tur, exempli caussa, summa pecuniæ danda pauperibus, quæ deinceps vi illius propositi erogetur. hæc Theologorum mens est. Hinc etiam luculentum, cur Christus bonis actionibus mercedem gloriæ promiserit, non tamen sine hac appendice, Si fiant propter nomen suum. Est quidem propositum initio hebdomadis aut diei conceptum, ob Dei amorem omnia ad ejus gloriam agendi, actus Charitatis ac Religionis, tanto præstantior majorisque meriti, quanto amplius & extensius objectum habet, non tamen omnibus illius diei aut hebdomadis actionibus suam nobilitatem induit. Nam ut opera sequentia ex tali actu promereantur divinam gratiam & cælestem gloriam, necesse est ut sint effectus illius. E bona intentione seu actuali seu virtuali sunt, quæ vi illius prodeunt, velut arbor surgit è semine. Vt si quis peregrinationem instituat ad locum Deo sacrum, omnes actiones in via exercendæ, aut perferendi labores, præclari erunt meriti, si exerceantur illæ, isti perferantur ex vi ac necessitate propositi illius nunquam revocati. Et ut summatim dicamus: Opus hominis justi æternam gloriam tunc promeretur, si ab actu Charitatis seu recta intentione imperetur, atque in Deum ut finem ultimum referatur, sive per præsentem actum bonæ intentionis (quod est actu referri) sive

S.Tho. 1.2.q. 114. art.4. S.Bonavēt. dist. 41. art.1. & alio-rum.

per præteritum, à quo tanquam caussa movente opus procedat, quod est referri virtute.

Ergo, si proborum exempla æmulari, si ex virtute agere, si omnes actiones nostras Deo consecrare cupimus, hujus operæ non laboriosæ nos minime tædeat, quin proposito matutino sæpius per diem instaurato, & intentione actuali (quæ certiori pede graditur quam virtualis) omnia dirigamus ad Deum. Quoties mechanici opifices opus suum ad certam normam, amussim, regulam examinant? quoties de die faber lignarius, aut cœmentarius regula longitudines, norma angulos, altitudines libella explorant? quoties statuarius, latomus, marmorarius canonem applicant? quoties Architecti, pictores, Mathematici ad chorobatam aut lineam undequaque omnia mensurant? Ita Christiani singulos actus suos ad divini beneplaciti perpendiculum exigant, ne fallantur aut errent, neve obliqua intentio subrepat, & optima quæque depravet.

V. Gratissimum est Deo, actionibus omnibus & singulis, divini honoris lineam dicta ratione applicare. Refert Ludovicus Blosius, Gertrudem sanctam virginem à Christo monitam, sua sibi opera omnia minutatim consecraret, nec tantum lectionem omnem, aut scriptionem, sed voces quas lectura, charactetes quos scriptura: neque tantum cibum

Instit. spir. c. 9. mihi pag. 392.

aut

aut potum quem ſumptura, ſed bolos quos comeſtura, verba omnia quæ locutura, greſſus omnes quos poſitura, anhelitus omnes, quos & vigilans & dormiens ductura, ſingulari affectu offerret. Quid hoc aliud eſt, quam exigere, ut centum floreni, qui ut æs alienum debentur, per ſingulos aſſes aut obulos numerentur. Sed cur id Deus à nobis exigit? Noſtrum non eſt quærere, cur hoc aut illud velit Deus (quis enim dicere poteſt, cur ita facis?) ſed tamen ratio in promptu eſt: Vult Deus homines ſui ſervitii exquiſite ſedulos, vigilantes, induſtrios, & in omne ſuum obſequium eſſe attentos, qui non obiter, perfunctorie, & oſcitanter faciant quod debent, qui nunquam in officio claudicent, nullamque rem diſſolute conficiant, ſed qui ſtudioſiſſime omnia diligentiſſimeque curent, qui noctes & dies nihil aliud agant, quam ut Domino ſuo placeant, qui omnibus nervis ac facultatibus contendant, ut ei ſe probent cui placere cupiunt.

Iob. c. 9. v. 12.

Hæc hominis contenta induſtria, Deo accepta eſt, etiam in minimis. Palladius Helenopoleos Epiſcopus, de ſeipſo juvene: Quodam die, inquit, conveni Macarium Alexandrinum valde anxius, dixique: Ecquid faciam, pater, affligunt me cogitationes meæ, illud aſſidue ingerentes: Nihil facis, recede hinc, fruſtra ſunt tua omnia. Ad hæc Macarius reſpondit:

Pall. c. 20.

ſpondit:Dic tu tuis cogitationibus, Propter Chriſtū cuſtodio parietes. Quid obſecro facilius quā parietes cuſtodire, qui nō tantum nō aufugiunt, ſed nec aſportari queunt? & tamen hæc ipſa parietum cuſtodela magni æſtimanda, ob ſimplicē illum oculum in Chriſtum converſum.

Duo ſunt in omni peccato, *Averſio* & *Converſio*. Qui agit contra rationem, conſcientiam, Dei legem, avertit ſe à Deo, ut degener filius reluctante patre & altum reclamante: Mane fili, mane hîc, mane. Ille nihilominus domo excurrens in tabernam à parente vetitam ſe penetrat. Dupliciter delinquit refractarius hic juvenis; à patre abit, & ſubit ganeam prohibitam. Eadem prorſus ratio eſt omnium gravius peccantium. Cui ſua libido, aut dignitas, aut crumena potior eſt quâm Dei lex, hic è facili divina juſſa contemnit, rei amatæ aditu arceri non vult, ideo averſus à Deo abit, & excurrit ad illicita, hic quidem ad pecuniam, iſte ad mulierculam, ille ad alias vetitas voluptates.

Sed utrum in cotemptoris filii delicto gravius eſt? num excurſus & fuga è paterna domo, an ingreſſus tabernæ? gravior certe videtur fuga hæc à patre, velut cauſſa culpæ ſequentis. Ita prorſus in omni peccato, Averſio à Deo graviſſimum malum, & malorum omnium inde provenientium origo.

Eodem plane modo in quavis virtute

duo ſpectanda ſunt. exemplo ſit pia liberalitas in pauperes, in qua cernitur, & benefica manus in egenum, & converſa mens ad Chriſtum, cui placere vult, & cujus legi ſatisfacere cupit is qui ſic in egenos liberalis eſt. Atqui hæc ad Chriſtum converſio præ illo altero majoris eſt meriti, & plurimum gratiæ conciliat omni actioni. *Tantum ergo facis, quantum intendis.*

CAPVT VI.

Vtrum bona, ſeu RECTA INTENTIO *poſſit opus malum, facere bonum?*

DEus Abrahamo ſacrificium imperans: *Sume*, inquit, *mihi vaccam triemem, & capram triennem, & capram trimam, & arietem annorum trium, turturem quoque & columbam.* Columbam ſolam non vult Deus, niſi jungatur ei turtur, ea ſcilicet avis quæ ſpectet ad cogitationem: non vulturem, non upupam, non accipitrem in hanc ſocietatem admittit, ſed turturem. Nimirum exigit Deus, ut omnibus quæ ipſi offerimus, columbam addamus, ſinceram intentionem: at ſi quis huic columbæ jungat fœtentem upupam, ſacrum faciet ingratiſſimum. Sit turtur cum columba; ſit opus ut minime non malum cum intentione bona: alioqui columba & upupa in conjugium conveniunt inæquale. Bona intentio, & opus malum,

Gen. c. 15. v. 9.

lum, exosum Deo sacrificium.

Hinc liquet quam Deo non gratum munus veniat ab eo, qui aufert donandi gratia; qui pauperes vestit, sed pannum ac corium furatur pro his vestibus, exuviis divo Petro detractis, divo Paulo induvias præstat. Hoc aliud non est quam columbam & upupam in idem sacrificium cogere opus malum bona intentione vestire velle.

Sed non immerito quæras: Cur bona intentio non possit malum opus reddere bonum? cum tamen mala intentio possit opus bonum reddere malum? Vnde tantum, quæso, roboris intentioni malæ, ut opus etiam optimum corrumpat, cum intentio bona tantarum virium non sit, ut operi malo mederi possit? opus bonum intentione mala contaminatur, & qui fit quod opus malum intentione bona non emendatur? si nullius est pretii jejunium ex avaritia, cur non alicujus sit meriti plagium ex misericordia? clarissime Christus: Si oculus tuus, inquit, fuerit simplex, totum corpus tuum lucidum erit: si autem oculus tuus nequam fuerit, totum corpus tuum tenebrosum erit. Videtur ergo ex æquo jure bonam intentionem præstare posse in opere malo, quod mala potest intentio in opere bono. Respondemus:

I. E divi Bernardi sensu: Duo mala robustiora sunt uno bono. Vbi non bona est intentio, etsi bonum sit opus, ibi

duo ſunt mala, mala ſcilicet intentio, & fallax error. Exempli gratia: Triduum fere à potu tempero, & quam parciſſime bibo, venturus eſt enim ad me potator inſignis, ut huic reſpondere poſſim viribus non imparibus, jam minus bibo, ut poſtea poſſim bibere largius. Hîc duplex malum. Primum: Intentio mala, ſitio in gratiam ebrietatis. Alterum: Error fidei qui perſuadet ut credam hanc potus temperantiam Deo non diſplicituram. Atque hîc opus bonum eſt duplici malo conjunctum, intentioni & errori, quod Bernardus eleganter: Vt oculus, inquit, ſit vere ſimplex, requiritur charitas in intentione, & veritas in electione.

I. de præcept. & diſpens.

At vero ubi opus malum eſt, cum bona intentione, bonum unicum eſt intentio, cetera mala ſunt omnia. Hinc fermentum iſtud etſi bonum, tam potens non eſt, ut maſſam malam penetret aut transmutet in meliorem. Notum illud: In àſymbolis, uti ſunt ignis & aqua, non facilis eſt transmutatio: bene opinari & male facere, maxime ſunt aſymbola. Ad actionem bonam non ſatis eſt, putare illam bonam eſſe neceſſe eſt etiam, abſit & error, & dolus. Ad malam actionem ſatis eſt ſi pars ejus unica ſit mala. Vulgatiſſimum eſt illud divi Dionyſii: Bonum conſtat ex integra cauſſa, malum vero è quovis defectu. Quod confirmans Seneca: Adjice nunc, inquit,

Ep. 82 propius finem.

inquit, quod nihil honeste fit, nisi cui totus animus incubuit atque affuit, cui nulla parte sui repugnavit. Ad bene ambulandum, inquit Hieronymus, media tritaque via eundem est: bonum agere mala intentione, est nimium ad dextram flectere, male agere bona intentione, est nimium ad lævam declinare. Vtrum fiat non multum curat diabolus, modo fiat alterutrum, modo viator abducatur à medio, cum sit ubique virtutis modus: æque peccat quod excedit, quam quod deficit. Paulus monet: Et non (sicut blasphemamur, & sicut ajunt quidam nos dicere) faciamus mala, ut veniant bona, quorũ damnatio justa est. *Ad Rom. c. 3. v. 8.*

II. Gregorius Nazianzenus confirmans dicta: Quis dubitet, inquit, majoris esse artis valetudinem ægro restituere, quam adimere sano; difficilius amarissimum liquorẽ dulcescere, quam dulcissimum vinum amarescere, ad hoc enim paucis guttulis opus, ad illud grande dolium vix suffecerit. Dialecticis lex est: Conclusio sequitur debiliorem partem. Vbi intentio bona, & opus malum est, conclusio tota mala est.

Ita fucus est, & mera fraus, actionem ex se malam bono fine honestare velle, vitium bona intentione sic cupere vestire, ut id Deus velut virtutem probet. Optime Gilbertus: Quid cum opus bonum prætenditur, inquit, & non ipsum *Serm. 22. serm. in Cantic. D. Bernardo in hoc labore succenturiatus.*

ipſum bonum, ſed aliud totum intenditur. Oculuſne iſte tenebroſus dicetur ex toto, an ex parte caligans? Mihi quidem magis tenebroſus ex toto videtur. Nam etſi lux deputetur in opere, nulla tamen agnoſcitur in intentione. Quomodo autem intentio bona, quæ bonum non optat: aut quomodo ſimplex, quæ ſub boni velamine ſeipſam occultat?

Qui ſtatum priorum annorum, ab anno 1618. ad 1625. annum in memoriam revocat perpenditque horribiles Romani Imperii turbas, & graviſſimam tot provinciarum rebellionem, in eam forte ſententiam benigne deſcendet, ut perſuaderi ſe patiatur, multos rebellium honeſtiſſimo fine deluſos fuiſſe. Quantus tunc clamor ad arma vocantium, ſeque mutuis adhortationibus animantium! ſed quo fine, qua intentione? Quantos audiſſes dicere: *Vt verbum Dei creſcat, ut Euangelium propagetur*. Multi, non dubitem, ſanctiſſimis ſeſe vocibus fefellerunt, quibus hoc unum in ore: *Deo pugnamus, & Euangelio*. Sed, ô boni, ſi quidem Deo pugnatis & Euangelio, cur in legitimum magiſtratum inſurgitis? cur indicta cauſſa, in hos & illos tam ſæve animadvertitis? Hoc contra Deum, contra Dei verbum eſt, hoc vetat Euangelium. Verbum Dei non gaudet ſeditionibus, non tumultibus, non rebellionibus. Neque mali quid patrandum,

dum ut inde aliquid boni eveniat. Ergo speciosissimos titulos omittite, bona, ut putatis, intentione opus pessimum nunquam satis velabitis. Male junguntur finis bonus, & medium malum: upupa & columba ingratum Deo sacrificium; mala vi auferre uni quod des alteri, vetitum est. Operi malo bona intentio veram honestatem nunquam induet.

III. Pari modo, an non & illi qui Apostolos jugulabant, intentione optima factum purgabant? Christus clarissimo vaticinio præmonens: Venit hora, inquit, ut omnis qui interficit vos, arbitretur obsequium se præstare Deo. Nimirum ideo necabantur Apostoli, ne religio novaretur, neve peregrina sacra introducerentur in provincias, ita gravissimum crimen honestissimo nomine prætexebant, vix enim ullum injustitiæ genus, quod honestatis mantelo velari non possit. Clarissime hoc videre est in Saule rege Hebræo. Iurasset quis à Samuele propheta magis impetu quam ratione regem objurgatum esse, Saulem provide & bono animo egisse. res ita habuit. Præceptum est Sauli regi: *Vade & interfice peccatores Amalec, & demolire universa ejus.* Volebat Deus homines & pecudes mixtim ad internecionem deleri. At, *pepercit Saul & populus, Agag, & optimis gregibus ovium, & armentorum, & vestibus, & arietibus, & universis quæ pulchra*

Ioan. c. 16. v. 2.

1. Reg. c. 15. v. 3.

Ib. v. 9.

pulchra erant, nec voluerunt disperdere ea, quicquid vero vile fuit & reprobum, hoc demoliti sunt. Adest ergo Samuel, &c: *Quæ* inquit, *est hæc vox gregum quæ resonat in auribus meis, & armentorum quam ego audio?* Cui Saul: *De Amalec adduxerunt ea,* inquit, *pepercit enim populus melioribus ovibus & armentis, ut immolarentur Domino Deo tuo, reliqua vero occidimus.* Quid hîc obsecro mali? an non optima intentio, *ut immolarentur ea Domino Deo tuo?* An non hoc prudenter est agere, melioribus parcere in usum sacrificii, ceterorum vilissima quæque destruere?

At vero Samuel alia lance hoc factum trutinans: *Quare*, inquit, *non audisti vocem Domini, sed versus ad prædam es, & fecisti malum in oculis Domini? Imo audivi vocem Domini,* ait Saul, *& ambulavi in via per quam misit me Dominus.* Cui Samuel: *Nunquid vult Dominus holocausta & victimas, & non potius ut obediatur voci Domini?* Timuisti populum? at Deum magis debuisses. Obtulisti ea Domino? at *melior est obedientia quam victima.* Putasti Dei jussa mitius interpretanda? At *quasi peccatum ariolandi est repugnare.* Arbitratus es Deum id non tam rigide imperare? At *quasi scelus idololatriæ est nolle acquiescere.* Summa summarum hæc est, stulte egisti, mi Saul: Inobedientia intentione bona defendi nequit: corium sublegere & calceos egenis dividere, eleemosyna patibulo digna est.

Ejus-

Ejuſdem generis eſt & hoc. Iubet herus accerſiri ad ſe ſervum, qui tunc crapula plenus, nec pedibus valet conſiſtere. Huic excuſando ſervorum alter: Here, inquit, male habet. Hic honeſte, ut putat, mentitur. Num hoc licitum? nequaquam. Mendacium veritatis hoſtis eſt, vitium eſt, etſi palliolum bonæ intentionis ei injicias. Verum quidem eſt, quod Bernardus monet, intentio bona dictum factumque non adeo bonum excuſat, ſi non à toto, ſaltem à tanto; ut minor culpa ſit in eo, qui bonum diligit, & malum neſcius agit. Ita minus peccat, qui alterius honori ſervando aliquid fingit, ſed tamen peccat. Omne mendacium eſt peccatum, nec bona intentione penitus depurgari poteſt.

L. de præcept.

IIII. Quantis anguſtiis premebatur caſtiſſima Suſanna, à ſubſeſſoribus vetulis deprehenſa in horto ſola? famæ vitæque amiſſio verſabatur ob oculos, neque tamen ut famam & vitam non perderet, committere potuit adulterium, & rectam ad Deum intentionem amittere.

Dan. c. 13.

Eodem modo quærit quis relaxationem animi. rem quærit hic non illicitam; bona intentio. ſed ſi duos in mutuum jurgium & pugnam committat, factum malum bona intentione non defendet. Idem facit, qui feras alit ut licitam venationem inſtituat, ſed hoc

cum damno vicini, & plurium aliorum, quorum segetes conculcat, & agros vastat: bona hic quidem intentio, sed actio mala nunquam excusabilis, perinde ut furtivum corium, & ex eo calcei pro stipe dati.

Tom.4 l. cōtra mendac. c.7. ante med.

Diserte hæc omnia confirmans Augustinus: Interest plurimum, inquit, qua caussa, quo fine, qua intentione quid fiat. Sed ea quæ constat esse peccata, nullo bonæ caussæ obtentu, nullo quasi bono fine, nulla velut bona intentione facienda sunt. Et ut opera ex se mala, ab aliis neque bonis ex se, ueque malis distinguat, subdit: Ea quippe opera hominum, sicut caussas habuerint bonas seu malas, nunc sunt bona nunc mala, quæ non sunt per seipsa peccata. Cum vero jam opera ipsa peccata sunt, sicut furta, stupra, blasphemiæ, vel cetera talia, quis est qui dicat caussis bonis esse facienda, ut vel peccata non sint, vel quod est absurdius, justa peccata sint? Quis est qui dicat, ut habeamus quod demus pauperibus, faciamus furta divitibus, aut testimonia falsa vendamus, maxime si non inde innocentes læduntur, sed nocentes potius damnaturis judicibus eruuntur? duo enim bona fiunt hujus venditione mendacii, ut & pecunia sumatur unde inops alatur, & judex fallatur, ne homo puniatur. Testamenta etiamsi possumus, cur non vera supprimimus & falsa supponimus: ut hæ-

vt hæreditates vel legata non habeant indigni, qui nihil ex eis operantur boni, ſed hi potius à quibus eſurientes paſcuntur, nudi veſtiuntur, peregrini ſuſcipiuntur, captivi redimuntur, eccleſiæ conſtruuntur? Cur non fiant illa mala propter hæc bona, ſi propter hæc bona nec illa ſunt mala? Quis iſta dicat, niſi qui res humanas, omneſque conatur mores legeſque ſubvertere?

Ergo Auguſtini ſenſu, nihil mali faciendum eſt, etſi multiplex inde ſperetur ſecuturum bonum. Sed ipſe Auguſtinus ſibi objiciens: Dicet aliquis, inquit, ergo æquandus eſt fur quilibet, ei furi qui miſericordiæ voluntate furatur. Quis hoc dixerit? ſed horum duorum non ideo eſt quiſquam bonus, quia pejor eſt unus. pejor eſt enim qui concupiſcendo, quam qui miſerando furatur: ſed ſi furtum omne peccatum eſt, ab omni furto abſtinendum eſt. Eodem prorſus modo cum Auguſtino dicere licebit: Si mendacium omne delictum eſt, ab omni mendacio refugiendum eſt, ſeu mendacium honoris ſeu officii, ſeu commiſerationis ſit. Nam, eodem Auguſtino teſte, ſi hanc peccatis aperimus viam, ut committamus minora, ne alii majora committant, lato limite, imo nullo, ſed convulſis & remotis omnibus terminis, infinito ſpatio cuncta intrabunt atque regnabunt vitia. Hoc ſapere, quid eſt aliud niſi deſipere, vel potius inſanire?

Ibid. c. 8.

V. Quam

V. Quam ergo parentes sibi suisque liberis male consulunt, dum in omne genus lucri inhiant, ne prolem minus opulentam relinquant. Bonus finis, liberorum facultates augere, sed actio mala, pauperum reculas diripere, publica valetudinaria spoliare, varium usuræ genus exercere, omne lucrum venari.

Luitprand. Ticin. l.5. hist. c.15. Anno nongentesimo quadragesimo nono, Taxis Rex Vngarorum ingenti exercitu Italiam invasit. Berengarius rex Italam terram liberare, & hostem repellere cogitabat, bonus finis, optima intentio, modo bonum etiam modum huic rei adhibuisset. Rationem certe iniit non bonam: templa & egenorum domos adeo exhausit, ut immensum thesaurum undequaque corraserit, è quo Vngaris decem modios nummorum facile potuit admetiri. Quicquid remanebat, sibi retinebat, factus vel ab hoste ditior.

Sic etiam, cum quis sanari cupit, & à morbo revalescere, finis optimus: sed mittit ad fatiloquos & vaticinatores, & divinos & hariolos, ad conjectores & magos, hoc jam pessime agit, nec peccatum purgabit honesto fine. Sic ambit quis officium, munus, dignitatem, cupit emergere, finis in se non malus: *Si quis episcopatum desiderat, bonum opus desiderat*: at si hoc satagat ne pauperior, etsi aptior præveniat, si monetam & *1.Tim. c.3. v.1.*

munera

munera ſpargat, ſi poſt plurima data, plura promittat, & ita per argenteos gradus in ſublime aſcendat, aut ſi etiam alium loco moveat, ut ipſe in eum ſuccedat, actus ſunt peſſimi, tametſi illud quod cupit malum non ſit.

Sic alius quis cauſſæ judiciariæ finem appetit, rem certe bonam appetit, ſed quia his atque illis manus argento oblinit, & donis in ſuam partem trahit, ideo bonum finem peſſima liberalitate corrumpit & deſtruit. Non ſunt facienda mala, ut eveniant bona: in conclave ingredi, licitum mihi, ſed non per feneſtras.

Sic omnes actiones quæ Chriſtiana prudentia carent, veræ virtutis honeſtatem nunquam induent, etſi optima intentione fiant. Sine prudentia nullus actus bonus: Eſtote prudentes ſicut ſerpentes. Nec excuſat dicere: Putavi ſic agendum, non putavi ſecuturum hoc damnum, putavi hunc hominem caſtigandum. Erat omnino, ut dicis, caſtigandus, ſed non infamandus, non tam inſolenter tractandus. Multi *æmulationem Dei habent, ſed non ſecundum ſcientiam.* Iudæi eo ardore ferebantur in legem Moſaicam, ut ubicunque poſſent, honorem Chriſti extinctum vellent: en ſub magno zelo legis, odium latebat Legislatoris. Hæreſiarchæ, & horum aſſeclæ habuerint zelum Eccleſiæ in priſtinum nitorem reformandæ. bonus erat hic finis,

Matt. 10. v. 16.

Ad Rom. c. 10. v. 2.

finis, bona intentio. At vero in omnis ordinis & status homines maledicta congerere, magistratum contumeliis lacerare, minuere majestatem, odio insaturabili in Pontificem pugnare, plebem in proceres armare, concitare bella, alia ex aliis mala proseminare, non erat hoc aliud facere quam quod fecit Thracius rusticus, qui cum vicinum putantem vites oleasque vidisset, ipse à stirpe omnes incidit: Ita illi. Neque excusari poterunt hæc talia, vel millies ingerendo: Putavi omnia melius cessura, non putavi tantum damni secuturum.

Frigidissimum hoc, *Non putavi*, virtutis patrocinium suscipere non potest. Turpissimam, ajebat Fabius, Imperatori excusationem esse, *Non putavi*: ego turpissimam censeo homini Christiano, cujus est talem imprudentiam omnem cavere.

Quod si bona intentio malam actionem nequeat in solidum corrigere, quid erit intentioni malæ malum opus addere? si bonis male uti malum est, malis male uti pessimum erit. Laudatur cælestis sponsa à genarum pulchritudine: Pulchræ sunt genæ tuæ. Nemo pulcher, Bernardi æstimatione, cui altera gena nimium tumet, aut ceræ similis est, utraque necesse est amabili colore vivat: Stude, inquit, ambas speciosas habere has genas tuæ intentionis. Nam satis

Cant. c. 1. v. 10. *Serm. 40. in Cant. post med.*

non

non est intentionem esse bonam, sed & actio insuper bona requiritur, aut quæ saltē mala non sit. Huc nobis collineandum, ut omnia fiant à nobis intentione quam sincerissima. nec decipi amemus tam speciosis nominibus : *Tamen bonæ intentionis sum; ejus rei rationes mihi sunt & caussæ ; istud aut illud, hoc illove inductu facio.* Quæso non fallamus nos ipsos ; actionibus nostris honestatem verbis non conciliabimus:parum bonus est,qui ore tantum est bonus. Et verendum certe , ne sæpenumero præter blandam nobisque illudentem assentationem, nihil virtutis sit. Nimis quam frequenter judiciū affectus interpellat. Et quoties vel consuetudine , vel impetu non bono in hoc aut illud ferimur , nihilominus vane jactamus illud : *Ad Dei gloriā.* Scrutare,quæso teipsum ,mi Christiane, verene Dei gloria ad hoc te impulit ? an non aliunde id voluisti? an non consuetudo aut tuus te affectus huc duxerunt? Et qui fit te ad mensā,ad ambulationes, ad animi relaxationes sic properare,imo & currere; ad ea vero quæ tui muneris, quæ virtutis sunt, vix ire, imo & serpere : siccine omnia pari passu ad Dei gloriam aggrederis ? Crede mihi , hæ tales loquendi formulæ sæpe meri sunt prætextus,quibus male facta Deo nunquam purgabimus. Repeto quod dixi : Deus columbæ vult jungi turturem, non upupam.

CAPVT VII.

Quinam gradus sint Puræ RECTAEQVE INTENTIONIS.

EXperientia docet aquam ex alto defluentē, quamvis multis ambagibus cursum suum exerceat, tandem tamen ad primæ originis altitudinē ascendere, & cum ortu suo æquari. Idem pæne observare est in humanis actionibus, quæ omnes ab intentione dimanant, hæc illarum scaturigo & fons est, nam cum ratione nemo agit qui sine intentione, quo jam altior est intentio, hoc & actio. Enimvero actiones nostræ quandoque in imam voraginem se demittunt, decurruntque in profundam vallem, & velut seipsas amittunt.

Quot hodieque sunt homines religiosi, qui delicate nutriti, vestibus non nisi pretiosis, mensæ non nisi lautæ, actionibus solum honorificis assueti, scopas antea tractare, pavimentum verrere, ollulam vel unicam tergere, grandissimum duxissent piaculum. At cum religiosam vitam amplexi sunt, illa omnia & longe abjectiora promptissime facere, honori ducunt & voluptati. Ita sanctus Ioannes Damascenus, regius ante præfectus aulæ, post pannosus monachus, etiam latrinas purgare deprehensus est à magno viro. En, in quam profundam altitudinem hæc aqua sese

præ-

præcipitarit? Verum, ſicut torrens ex edito delapſus, ad ſuum fontem recurrit, ſic & actiones iſtæ licet viliſſimæ, quia originem habent altiſſimam, quia propter Deū ſuſcipiuntur (ex hac enim intentione promanant) ideo ſuam originem repetunt, redeuntque ad primum fontem; à Deo à quo ſumpſerunt exordium, etiam finē capiunt & præmium. Tanti refert actionibus etiam abjectiſſimis ad maximam nobilitatem extollendis, altiſſimam habere intentionem, ipſum Deum. Atque de hac locuti ſumus hactenus. Supereſt certos in ea gradus, & quidem tres oſtendere; ſupremum horum omniumque celſiſſimum aſcendere, difficile non erit *volenti*. Hos gradus nunc ordine aſſigno.

I. Primus eſt: In omnibus rebus unicum Dei honorém ſic attendere, ut omnis affectus ad caduca hæc juguletur, id ſolum ſpectando, quid placeat Deo. Qui ſudo cælo, itinere longo fatigatus domum redit, omne veſtium onus defluere ſinit, pileum deponit, pallium excutit, thoracem aperit, collare & cingulum ſolvit, ſoleas deſtringit, ita captandæ auræ ſe exponit. Pari modo cujus animus Deo æſtuat, is facile affectum exuit, quem in hæc fluxa prius gerebat. Bernardus de domo interiore: Quomodo enim, inquit, perfecte diligis, aut, diligeris, ſi in ſummorum deſiderio ad ſuperna non raperis? *C.69. fine.*

Collige teipſam ad temetipſam, & in ſolo divinitatis deſiderio requieſce. Atque hîc dictum Auguſtini veriſſimum: Minus te amat, Domine, qui tecum aliquid amat.

Eſth. c. 14. v. 18. Eſther illa imperatrix potentiſſima, quæ Aſſuerum centum viginti ſeptem provinciis imperantem ſuæ poteſtatis habuit, quæ omni voluptatum genere (modo voluiſſet) affluere potuit, nihilominus tamen: Tu ſcis Domine, inquit, quod nunquam lætata ſit ancilla tua, ex quo huc tranſlata ſum, uſque in præſentem diem, niſi in te Domine Deus Abraham. Atque hic primus eſt puræ intentionis gradus, *rerum conditarum oblivio.*

II. Secundus eſt, *Oblivio ſui ipſius.* Hæc docet qua ratione quis poſſit ſuimet non meminiſſe, & ſolam inter voluptates numerare in ſola Dei voluntate acquieſcere: ſicut etiam beatis in cælo ſummæ voluptati eſt, videre Dei voluntatem per univerſum Orbem perque ipſos inferos velut inoffenſo pede progredientem, nec uſquam quidquam reperiri, quod divinæ poſſit reſiſtere voluntati. Imo quod miriſſimum, voluptas illa non ſic eos afficit, quod bona poſſideant nunquam amittenda, quam quod Deus in illos benevolentiſſimus ſit, illis maxime cupiat, illorum gaudiis plurimum faveat. Et hoc eſt, quod rex Hebræus David exclamat: Confite-

Pſal. 117. v. 1.

mini

mini Domino, *quoniam bonus*. Confitemini Domino, non quia me regem fecit ex opilione, nō quia me pauperem ditavit, nec ideo quia tanta insuper daturum se mihi promisit, sed, Confitemini Domino, *quoniam bonus*, quoniam in sæculum misericordia ejus. Hic alter puræ intentionis gradus est, ab illo tamen non facile superandus, quem regium carmen sic notat: *Confitebitur tibi cum benefeceris ei*. In hoc ergo gradu & relinquit, & obliviscitur quis seipsum, quod non omnibus tam in expedito est. Non enim arduum relinquere sua, sed valde arduum relinquere se. Virtute constat hæc *sui oblivio*.

Ps. 38. v. 19.

III. Tertius est, cum quis servit Deo, non solum ut id Deo placeat, hoc enim nescio quid humani etiamnum retinet, sed quod sibi sic servienti placeat Deus, vel quia Deus tam bonus est, ut nostrum obsequium dignetur approbare, eoque se capi ac deliniri ostendat. Divinus psaltes: Introibo, inquit, in potentias Domini, memorabor justitiæ tuæ solius. Deus docuisti me à juventute mea, & usque nunc pronuntiabo mirabilia tua. Ego quidem homo doctus non sum, *quoniam non cognovi litteraturam*, sed Dei omnipotentiam ac justitiam ita capio, ut nil aliud crebrioribus usurpare possim sermonibus. Huic igitur Domino tam bono, tam potenti, tam justo promptissime serviam, & ideo

Ps. 70. v. 16. & 17.

serviam quia tam & bonus, & potens, & justus est. Bernardus: O pura: inquit, & defæcata intentio voluntatis! eo certe defæcatior, quo in ea de proprio nil jam admixtum relinquitur: Sic affici, deificari est.

De dil. Deo.

Ioan. c.22. v.15. & seqq.

Christus primum Pontificem jussurus: quam accurate purissimam hanc intentionem in eo excitans: Petre, inquit, amas me? Hoc jam ago, ut tibi mei muneris vicariam operam commendem, measque oves committam pascendas. at hoc officio fungi, & meas partes suscipere non poteris, sine purissima intentione. Ergo, mi Petre, amas me? Nec ei Christus ante hoc munus assignavit quam Petrus ter aperte pronunciasset quo suum cor, oculi, intentio irent, dixissetque: Domine, tu scis, quia amo te. Demum Christus: Ergo, mi Petre si ego tibi adeo placeo, servire mihi vis propter me, nunc tibi meum gregem committo, Pasce oves meas.

O Præsules, ô Episcopi & Antistites, ô Principes, ô magistratus & Præsides, ô Iudices & populi Pastores, attendite quo vestri oculi, quo mens & intentio vestra feratur; videte quid quæratis, an vos ipsos & prædam è subditis, an vero salutem & bonum subditorum: advertite an vestram potius caussam agatis, an Reipublicæ: considerate, obsecro, num Deum Deique gloriam intentione purissima in omnibus specte-

ſpectetis. *Et nunc Reges intelligite: erudimini qui judicatis terram.* *Pſ.2. v.10.*

IIII. Auguſtus Imperator juveni olim non optime ſe gerenti miſſionem dedit è bello, cumque juvenis quæreret, quid domi reſpondendum eſſet parenti? Auguſtus ei iterum: Dic, inquit, me tibi non placere. voluit dicere: Tu mihi non places, ideo tua opera carere poſſum. Nos Chriſtiani ſic agamus cum Deo, ut pro ſe quiſque ſic ſentiat: Domine, ſervire tibi cupio, & ſerviam tibi pro viribus, quia mihi places in omnibus eximie; ideo, mi Domine, ideo prorſus, & hac omnino intentione tibi ſerviam, quoad vixero, atque in hoc unum nervos omnes contendam, ut ſervitiis tuis omnem affectum meum, meque totum impendam, quia tu mihi non potes non placere.

Hæc vere ſincera puraque intentio, hæc Midæ virgula, inaurans omnia quæ tangit. Sed hæc intentio quia tam pura, ideo etiam tam delicata & omnis mixturæ impatiens eſt. Norunt hortulani quoſdam fructus ſolo ad terram caſu vitiari. formoſum pomum pirumve vix ullum ex arbore decidit, quin nævum contrahat, & læſum ſe monſtret. Intentio ſincera tener fructus eſt, & unico ad terram illiſu corrumpitur. Servire Deo, metu ſupplicii æterni, non vetitum, nec metus hic malus eſt, ſed tamen ſervilis eſt. niſi bonus eſſet, David

Psal. 118. v. 120 non bene rogasset: Confige timore tuo carnes meas. Ajunt tamen Theologi, peccaturum eum qui sic sentiret; Si inferi non essent, peccatum hoc committerem: talis enim voluntatis esse perversæ. Servire Deo spe præmii æterni, melior est intentio priore illa, nec tamen optima: *Psal. 118. v. 112* Inclinavi cor meum ad faciendas justificationes tuas in æternum propter retributionem. Servire Deo propter Deum, hæc omnium optima & purissima est intentio: *Psal. 117. v. 1.* Confitemini Domino, quoniam bonus, quoniam in sæculum misericordia ejus. Hæc postrema intentio continuo inculcanda est omnibus, summi enim refert, qua quis intentione sua omnia faciat; hîc agitur de mercede ac præmio inexplicabili, æterno.

V. Fuit qui amicorum optimo bene suasurus, ex eodem prius quæreret: Quæso te habesne argentum infectum & purum? Cui amicus: Habeo, inquit, plus minus quingentorum florenorum. Ille iterum: Si me audias, ait, non id in monetam cudes, sed parabis in dona. Donem? ait iste, non hoc mearum opum est. Ille denuo: Mi optime amice, inquit, hac ratione donabis, & donando ditesces. Crede mihi, fœnerari est, donare in loco. Hoc tu ages, meo consilio, malluvium una cum persusorio fieri curabis è tuo argento, & donabis huic Principi. Prima à dono hebdoma-

de,

de, quinque millia philippeorum ad te redibunt, una cum gratia & amplis favoribus. nisi sic fiat, domum meam oppignero: dominus iste nil minus ferre potest, quam gratis sibi aliquid donari, omnemque in se liberalitatem tanto fœnore compensat, ut donum ipsi oblatum decuplo tanto pluris, quam quanti est, æstimari possit. Huic ergo dona, si vis rem tuam augere amittendo. Iste ingentes egit gratias, & ejus consiliis se usurum promisit. Intellexistis hoc? Eadem prorsus est ratio intentionis. Aliqui Deo serviunt, & viles abjectæque animæ plagas metuunt, gehennam formidant, vere mancipia. Alii faciunt quod alimentarii, qui ut cibaria sibi publice locentur, omnem pecuniam expendunt, sic enim alimenta perpetua sibi comparant: ita plurimi spe præmii Deo serviunt pro cælo tanquam mercede, proprie servi. Alii denique Deo serviunt amore, ut parenti amantissimo filii. Filius impuber cum parens convivium celebrat, inter vernas quidem adstat, & convivis ministrat, non tamen ullam mercedem cogitat, nam filius est, qui à patre suavissimum illud sæpius audit: *Fili tu semper mecum es, & omnia mea tua sunt.* Luc. c.15. v.31.

Tales, ô Christiani, tales omnino & nos simus in Deum, non mancipia, non servi, sed filii, quando Deus ipse nos homunculos, terræ vermiculos, honore

 tan-

1. *Ioã.* *c.* 3. *v.* 1. tanto dignatur. Nam, Videte, qualem charitatem dedit nobis Pater, ut filii Dei nominemur & simus. Nunquid non & servus, qui plusculum ingenuitatis habet, maximi æstimat domino suo à se satisfieri, & famulatum suum probari? hoc illi contra aurum carum est. filius ergo non maximas opes censeat, placere patri? Chrysostomus: Aliam adhuc, inquit, præter hoc ipsum quod placere meruisti, mercedem requiris? vere ignoras, quantum bonum sit, placere Deo. Estote igitur imitatores Dei sicut filii charissimi. Iucundum vobis sit, omne argentum bonorum operum Deo non vendere sed donare, nec mercedem pro iis aut præmium exigere: ita non tantum mille floreni pro centenis, sed & pro obulo tot & plures redibunt. Aptissime monens Chrysostomus: Ne putemus, inquit, nos præmio carituros, si pro præmio non laboremus, imo ob hoc ipsum, præmium erit majus. Omne enim opus, quo minus operantis lucrum spectat, hoc puriorem habet intentionem, ipsumque est perfectius. *Si filii & hæredes, hæredes quidem Dei, cohæredes autem Christi.*

l. 2. de compunct. cord.

Ad Ephes. c. 5. *v.* 1.

Hom. 5. *in epist. ad Rom.*

Ad Rom. c. 8. *v.* 17.

Deus promptior est ut donum pro dono reddat, quam ut argentariam faciat & nummum commutet.

Pharaonis Ægypti regis filia mercede conduxit matrem Moysis, ut parvulum illum sibi educaret, at illa non

num-

nummis persuasa, sed amore materno inducta promptissime fecit quod rogabatur. Hos tales oculos, hanc amoris intentionem vult Deus. Nam qui Deo serviunt præmii spe, aut supplicii terrore, sic ei serviunt, uti nos pani & vino, non propter ipsa, sed propter nos. hîc se miscet plurimus sui amor, quem Christus suis coloribus depingens: Quęritis me, inquit, non quia vidistis signa, sed quia manducastis ex panibus, & saturati estis.

Ioan. c. 6. v. 26.

VI. Diabolus hac in re nihil non tentat ut intentionem aut vitiet, aut quam vitiare non potest, saltem terreat. Duo quidam, in eremo, Deo magis vivebant quam sibi, magna concordia, nec minore profectu. Invidit illis cacodæmon has vitæ divitias in tanta paupertate, & ut tragulam injiceret, Angelum induit nitidissimi vultus. Ita se seniori sistens, ut rectius falleret: Nuntii non boni, inquit, bajulus tibi sum, aut certe socio tuo. Nā juvenis ille, tuus in hac Dei palæstra commilito & socius, à Deo præscitus, æternis flammis jam destinatus est, ideo quantumcunque bene agat, frustra agit omnia. Cohorruit ad hanc vocem senex, &: O terribilem, inquit, nuncium! Ergone pessum eant hujus juvenis conatus & labores tam præclari? ah, animo misereor. Hîc iterum angelus ex Orco: Sciebam, inquit, non sine dolore ac gemitu te auditurum

ista; verum divina decreta rescindi non possunt. ita oculis se subduxit venustissima larva. Inde factum ut senex iste socium juvenem nunquam sine præsago suspirio intueretur. Observavit id tandem juvenis, nec distulit quærere: Quid caussæ esset, quod, quotiescunque se adspiceret, simul etiam ingemisceret? Ad quæ denuo altum ingemiscens senex: Quid jubes, inquit, infandum dolorem renovare? hîc me potius tacere velis quam loqui. Ipsa hæc senis tergiversatio stimulat juvenem ad extorquendum responsum. Multis ergo precibus fatigatus senex, ut quicquid id esset eloqueretur, non sine gemitu tandem: Significatum mihi est, inquit, te damnandum, frustra pro cælo laborare. Hîc juvenis singulari alacritate; O mi pater, inquit, hoc te non turbet neque affligat: ad hoc temporis Deo servii non ut mercenarius pro cælo, sed ut filius ex debito, quia ipse summum bonum est, cui ego me totum debeo, quicquid demum ille in me statuat. Admiratus senex tam sinceræ intentionis animum: Serviamus, inquit, Deo quam possumus fidelissime: bonus ille pater non poterit patrem exuere: ipsi curæ est de nobis.

Neque vero distulit Deus paternum animum monstrare in filios tam obsequentes. Brevi post submisit verum angelum, qui moneret senem, impostoris dia-

diaboli mendaciis ne crederet, juvenem illum æternis præmiis à Deo destinatum esse, Deoque singularissime placere tam generosum illius in serviendo animum.

Vult ergo Deus sibi à nobis serviri, nō ideo ut æternos carceres evadamus, neque ideo ut cælestia tēpe habitemus, sed quia ipse dignissimus est omnium hominum & Angelorum obsequiis. Quapropter maxima recte factorum merces est, *Deo placuisse*. Est quidem tantæ bonitatis atque liberalitatis Deus, ut etiam mancipiorum inferos timentium, & servorum cælum sperantium officia non rejiciat, sed si qui serviant voluntariam prorsus & gratuitam servitutem, hos ut vere amantissimos filios complectitur, horum singulis amabilissimum illud respondet: *Fili omnia mea tua sunt*.

CAPVT VIII.
Quid sit mala INTENTIO.

EXile animalculum est crabro, illud tamen membrum quod læsit, quam dolet & ardet, quam uritur! multo exilius volatile est culex; quam illi rostellum gracile? eo tamen velut siphunculo sugit sanguinem, & pars quam vulneravit, mox intumescit. Quid subtilius scorpionis aculeo? vix oculis deprehenditur, illo tamen velut gladiolo vix visibili totus homo jugulatur. Exiguum fermenti quantam farinæ massam permeat

meat paucis horis! unicus aceti caliculus, aut modicum fellis, totum generosi vini dolium corrumpit.

Intentio MALA venenum tam potens est & malignum, ut optimam quamque actionem depravet. Egimus hactenus de intentione bona, quid ea sit, & quam necessaria. Nunc porro agemus de mala, & ostendemus qua ratione hoc fermentum, & fel istud pessimum optima quæque vitiet, quomodo subtilissimus hic scorpionis aculeus sine tumultu occidat.

I. Statua Nabuchodonosori regi visa, prodigium erat quà pretii, materiæ, magnitudinis, invisa prorsus turris ex auro, argento, ære, ferro. Sed quia imum statuæ firmum non erat, quia pedes erant lutei ac fictiles, ideo pretiosam hanc molem lapillus unicus sic contrivit, ut nec testula quidem fuerit relicta, quæ posset esse usui: *Tunc contrita sunt pariter ferrum, testa, æs, argentum & aurum, & redacta quasi in favillam æstivæ areæ, quæ rapta sunt vento.* Ita prorsus mala intentio bonũ opus quodcunque sic conterit, ut ei nihil penitus relinquat boni. Cujus finis malus est, & ipsum quoque malum est.

Dan. c.2. v.35.

Seditiosi illi ducenti quinquaginta proceres synagogæ thus obtulerunt; quilibet horum suum habuit thuribulum. Dixisses tot esse sacerdotes, quot erant factionis hujus capita. E regione horum

horum unicus ſtabat Aaron. Ita utrinque idem fecerunt, tanquam ſi certarent quis melius hoc officio fungeretur. Vtra pars ergo vicit? utra magis Deo placuit? illos omnes extreme averſatus eſt Deus, non quod eorum thuribula parum pretioſa, aut thus minus fragrans, ſed quod intentio illorum fuerit peſſima, qua Moſen & Aaronem in odium populi trahere conabantur. Quocirca omnes hauſti ſunt à terra vindice, *deſcenderuntque vivi in infernum, operti humo, & perierunt de medio multitudinis.* Thuribula eorum in laminas producta & altari affixa, ut hoc æternum monimentum eſſet Iſraëlis, quo commonerentur, Deum non ad actionem, ſed ad intentionem reſpicere. Cujus finis malus eſt, & ipſum quoque malum eſt.

Nam Aaronis thuribulū ex auro puriſſimo erat, horum autem anea. Vide Iacob. Salian. tom. 2. Annal. Vet. teſt. Anno mundi 2547. n. 1. Num. c. 16. v. 33.

Ab omni ævo quanta ſunt facta, & quanta etiamnum fiunt per Orbem, quæ humanis oculis videantur optima, ſanctiſſima, cum eadem ut peſſima damnent oculi divini cernentes omnia. Et videte mihi obſecro, regium juvenem Abſalonem, quam is humanus, quam obſequioſus, quam & modeſtus fuit? primo diluculo ſtetit ad portam regiam velut janitor, & ubi quiſpiam acceſſit ſalutaturus illum, extendebat Abſalon manum ſuam, & apprehendens oſculabatur eum. Quis unquam regii ſanguinis juvenem æqualis vidit eſſe humanitatis? nā ſi quis & negotia in aula

2. Reg. c. 15. v. 5.

tracta-

tractaturus venisset, eum humanissime ad se vocatum interrogabat, è qua civitate adesset. Quod ubi cognovisset, familiarissime solatus hominem: Videntur mihi, ajebat, sermones tui justi & boni, sed non est qui te audiat constitutus à rege. O mitem, ô & benignum Dominũ, & quam olim idoneus erit qui ad regni gubernaculum sedeat, & imperet! Nam audite, Quis me, inquit, constituat judicem super terram, ut ad me veniant omnes qui habent negotium, & juste judicem? En tam laboris quam justitiæ amantissimum.

Ibid. v. 4.

Sed quis non videat sub hoc lapide scorpionem latere, qui universas Absalonis actiones insidiosissime venenet. Quorsum enim omnis illa mansuetudo, & prolixa humanitas, quorsum tot blanda obsequia? quorsum tam mane surgit, adventores & hospites manu prensos osculatur, se judicem promittit, nisi ut coronam regiam parentis capiti decutiat, & imponat suo? Cujus finis malus est, & ipsum quoque malum est.

Quid porro sanctius quam vovere Deo & reddere? hoc ipsum fecit probus iste, sic dicam, veterator Absalon. Sacrificium & peregrinationem vovit, eaque de caussa à domino parente abeundi veniam petens: Vadam, inquit, & reddam vota mea quæ vovi Domino in Hebron. Vovens enim vovit servus tuus, cum esset in Gessur Syriæ, dicens: Si reduxe-

reduxerit me Dominus in Hierusalem, sacrificabo Domino. Nunquid non eximius hic est actus, quis illo melior? *Vovens*, ait, *vovi*, &c, *sacrificabo Domino*. Omnia laude dignissima videntur. Sed quæ horum omnium intentio? Furtiva, perversa, impia. Vt optimum patrem solio pelleret, & ipse imperaret, ista excogitavit; nimirum huc ibant omnia. Hinc votum pessimum, pessima peregrinatio, sacrificium pessimum. Cujus finis malus est, & ipsum quoque malum est.

II. Ejusdem pictæ nequitiæ fuit illa vulpes Galilæa Herodes. Peregrinationem quoque rex iste simulavit à se instituendam Bethlehemum, novo regi Iudæorum adorando: Vt & ego, inquit, veniens adorem eum. Nunquid non sanctum hoc iter fuisset? imo vero. sed qua intentione venisset? ut infantulum recens natum in cunis jugularet. Cujus finis malus est, & ipsum quoque malum est.

Matt. c. 2. v. 8.

Quam vero istud in aulis Principum frequens, quam pæne quotidianum est, simulare & dissimulare, manus osculari & amplissime porrigere, ad aliorum genua se submittere, mille delicias facere, ceremoniarum nil omittere, omne obsequium polliceri, amicissimum se fingere, verba sesamo & papavere sparsa ingerere, merum mel loqui. Sed ubi cor & intentio? Lingua in melle, cor in felle; manus quidem benevolæ sunt, plenum

plenum obsequiis os, vultus amicitiam promittit, sed aliud susurrat intentio. Hæc sæpe patibulum, laqueos, diabolum, & omnem malæ fortunæ comitatum apprecatur. Lingua quidem humanissime salutat: Non est, mi frater, quem alium malim cernere, quam te. Intentio addit, sed in patibulo. Lingua, prout docetur, familiarissime garrit: Nil magis cupio quam Domino meo servire. Intentio subdit: sed meo commodo. Lingua officiosissime optat: Vtinam fratri meo amantissimo quam plurimum gratificari possim. Intentio explicat, sed sine labore meo. O Herodes, ô vulpes! quam longe aliud est, dicere, aliud etiam sentire quod dixeris. Verba vendere facile est, intentionem bonam dictis factisque omnibus adjungere, hoc virtutis est.

Optime Publius Mimus: Non aspicias, inquit, quam plenas quisque manus Deo, sed quam puras admoveat. In hujus rei testimonium, duos simul Oratores propono, Ezechiam, & Pharisæum, qui ex eodem precatorio libello Numini supplicant. Rex Ezechias: Obsecro Domine, inquit, memento quæso quomodo ambulaverim coram te in veritate & in corde perfecto, & quod placitum est coram te, fecerim. Pharisæus: Deus gratias ago tibi, inquit, quia non sum sicut ceteri hominum. Quid hoc aliud est dicere, quam ambulasse se

4 Reg. c. 20. v. 3.

coram

coram Deo, in veritate & corde perfecto, quod & Ezechias de se dixit. Pergit Pharisæus: Iejuno bis in Sabbato, decimas do omnium quæ possideo. Vterque se laudat, eadem utriusque precatio. Cur ergo illius placuit, hujus displicuit? Hoc dubium divus Gregorius explicans: Sæpe, inquit, contigit ut justi & injusti habeant verba similia, sed tamen cor semper dissimile: & ex quibus dictis Dominus ab injustis offenditur, in eisdem quoque à justis placatur. Ecce Pharisæus justificat se in opere, Ezechias etiam in cogitatione, unde ergo hic offendit, & iste placat? Omnipotens Deus singulorum verba à cogitationibus pensat, & in ejus auribus superba non sunt, quæ humili corde proferuntur.

III. Sed duos alios propono simillime facientes, dissimillime sentientes, Thomam Aquinatem virum sanctissimum, & Trojanum adulterum Paridem. Beatus Thomas, uti de eo memorant, assidens in convivio, feminam venusti vultus fixioribus oculis aspexit. Ejus rei caussam rogatus à socio nonnihil ob hoc offenso: Admirabar, inquit, mundi Creatorem: si enim rebus creatis tantum est formæ ac pulchritudinis, ipse opifex & creator, infinite pulchrior sit, & formosior necesse est. Si caduci homunciones adeo vultu præstant in hoc Xenodochio, quales erunt beati post

Vide specula P. Ioã. Dav. Spec. 9. pag. 111.

Resurrectionem in cœlo? Ita Thomas Aquinas, conscientia illæsa,& bona intentione surrexit è mensa, crevitque Dei amore. Et forte hic sanctus vir, non minus egit ex virtute quam Pior Abbas, qui contrarium fecit, qui nec suam quidem sororem, ægrotam & viduam anum in oculos voluit admittere, sed se illi spectandum præbuit clausis oculis. Thomæ Aquinati similis fuit facto, non intentione, Paris lascivus juvenis, qui vix aliud fecit quam Thomas, in Menelai mensa,ubi Helenam conjugem non suam continuo aspexit, sed oculis non castis,sed in dedecus suum suorumque æternum, nam raptum, nequitiam, adulterium cogitavit. Cujus finis malus est, & ipsum quoque malum est.

Propono tres alios homines, Matrem Christi, discipulum Christi, sed quem ipse diabolum vocavit, & Christi hospitam, quorum actio eadem pæne, intentio fuit dissimillima. Mater Christi millies utique in cunis filium reverenti osculo salutavit: Magdalena pari reverentia pedes Domini osculata est, cum Simon Pharisæus, ob neglectum hoc officium reprehensus est: sed & Iudas Iscariotes ori Dominico fixit osculum. Tam hîc impar meritum, quam intentio. Mater divini favoris & amoris ingens augmentum obtinet: Magdalena delictorum veniam, Iudas gehennam. Vnde hæc tanta inæqualitas in matre, disci-

discipulo, famula, eundem prorsus hominem osculantibus? Mater, amore castissimo; Magdalena, affectu religiosissimo; Iudas, prodendi studio nequissimo hoc fecit. Cujus finis malus est, & ipsum quoque malum est.

Idē in aliis plurimis videre est. Assidet quis ægrotanti amico, nō quia bonus amicus est, & officii memor, sed quia captator, imo quia vultur est, qui lassa morbo pecora & casura è proximo speculatur; imminet morti & hæreditatem exspectat. En ut bonā actionem fœdissime corrumpat intentio mala. Pari modo, & Herodes & Zachæus Christū videre cupiit; eadē fuit utriusque actio, dispar intentio. Chirurgus hominem ægrum arcte alligat, brachium ei vulnerat, manum amputat, pedem secat, illi tamen gratiæ aguntur, & rependuntur aurei: prædo hominem etiam mutilat, sed in præmium ei debetur rota. Et ratio est, ille ut læsum sanet, hic ut sanum lædat, ferrum expedit. Eadem ratione homo pius lapidem tollit, ut ad templi structuram conferat; homo iratus tollit & ipse lapidem, sed ut illum, cui stomachatur, eo feriat: Duo una Romam eunt, ille religionis exercendæ, iste inimici jugulandi caussa; illi merces è cælo, isti ab Orco debetur. Fuit, qui alterum ferro læsurus, tuber aperiret. Num ideo huic

Vide Sen. l. 2. de benefic. c. 9. initio. Ciceronem l. 3. de Nat. Deor. Val. Max. l. 1. c. 8. Plutarch. de Utilitate ex inimicis capienda.

huic gratiæ agendæ, aut reddendū præmium, quod vomicam quam medicorum manus reformidaverant, diviserit, & eum, cujus exitii cupidus erat, sanarit nocendo? Vides non esse magnum in actione ipsa momentum, sed in agentis intentione. Ita non videtur dedisse beneficium, qui malo animo profuit. Casus enim beneficium est, injuria, hominis.

IIII. Inobedientia ex oblivione, negligentia, errore, plagas meretur non ita multas. At vero cum accedit intentio & repugnandi studium, hoc plagis vix centenis expiabitur. Istud enim pertinaciæ & contumaciæ, ariolandi peccatum est. Pulchre & vere Bernardus: *Elatio, inquit, contemnentis, & obstinatio impœnitentis, in minimis quoque mandatis, culpam facit non minimam.* Hîc admodum cavendum ne in ullo delicti genere ad negligentiam, incuriam, inobedientiam accedat superbia, contemptus, pertinacia, hac enim ratione vitia mire se multiplicant, & in immensum excrescunt. Et quandoquidem illa, quæ dixi, latentia sunt crimina, mira celeritate gravitatem eis addit fœdissimam intentio mala. Ideo diabolus non tam curat quid boni vel mali faciamus, modo hoc obtineat, ut bonum faciamus intentione mala. De hac diaboli vafritie Gregorius: Totam arborem, inquit, fructus sibi ferre conspicit, quam veneni dente

L. de præcept. & disp.

dente in radice vitiavit. Et Bernardi ſenſu bonum hominem prorſus condemnat intentio prava. Chriſtus ipſe clariſſime : Si oculus tuus, inquit, fuerit nequam, totum corpus tuum tenebroſum erit. *Luc. c. 11. v. 34.*

Sed eſt perſonatorum grex ubique terrarum reperiendus, quem Deus cælo nunquam admittet, ſcilicet Opera bona malam intentionem induta. De his diaboli larvis dici poteſt : Lupus ſub pelle ovina furit, vitium virtutis palliolo incedit, Satanas Angelum lucis ſe gerit.

Iobus: Abominabuntur, inquit, me veſtimenta mea. Tam fœdus ſum & purulenta tabe plenus, ut ipſæ me veſtes meæ horreant, velut tangere recuſent tam impurum hominem. Veſtes, exteriora ſunt opera bona, hæc illum, qui intus & in animo tam ulceroſus eſt, maliſque intentionibus ſcatet, abominantur, damnant, refugiunt, velut ſi doleant hominem foris tam eſſe nitidum, intus plenum ſordibus. *Si oculus tuus nequam fuerit, totum corpus tuum tenebroſum erit*, etſi ovinam pellem, aut virtutis palliolum, etſi Angeli veſtem ei circumponas. Gregorius : Cum perverſa intentione, inquit, vel rectum quid agitur, etſi ſplendere coram hominibus cernitur, apud examen tamen interni judicis obſcuratur. *Iob. c. 9. v. 31.* *L. 28. mor. c. 6.*

V. Et hoc Deus quandoque luculen-

te ostendit. Rem miram narrat idem sanctissimus scriptor Gregorius, in hunc modum. Tudertinus Pontifex Fortunatus, vir miræ sanctitatis, diabolum humani corporis insessorem precibus expulit. Diabolus hospitio pulsus, ut injuriam suam sarciret, Deo sic annuente, habitum hominis peregrini induit, quem ex arte simulans urbem obiit sub crepusculum, & velut exul egensque contra Fortunatum Episcopum querelas cœpit spargere, & : En, inquit, quam sanctus vir sit Fortunatus Episcopus vester; ecce quid fecerit. Hominem peregrinum, & à fortuna pessime habitum hospitio insuper exclusit. Quo tendam? non est qui miserum domo recipiat. Dum hæc queritur, audiit ea civis, ad prunas cum uxore & filiolo considens, & mox invida curiositate sciscitatus est pressius, quid injuriæ illi fecisset Episcopus? Vbi vaferrimi peregrini querelas audiit, liberaliter ei domum suam in hospitium obtulit, non tam ut peregrino faceret bene, quam ut Episcopum, cui pessime volebat, traduceret. Sic larvatum dæmonem una secum pertraxit ad prunas. Hîc ubi multa confabulati, exiliens subito peregrinus, filium hospitis arripuit, & vi maxima in ignem excussit, elisitque animam. Heu miserrime parens, agnosce demum, vel quem tu domo receperis, vel quem Antistes tuus domo exegerit. Laudatissima virtus est

L. 1. Dial. c. 9.

Hospi-

Hoſpitalitas, ſed ſi eam intentio depravet mala, à virtute degenerat in vitium; peregrinos hoſpitio ſuſcipere, etiam in magno illo Abrahamo commendatiſſimum fuit, ſed ſi bona deſit intentio, tam facile diabolus recipitur quam Angelus. Eadem eſt ratio virtutum aliarum omnium, quibus ſi prava ſeſe inſinuet intentio, cacodæmon apertam invenit tabernam, quam occupet pro libitu, facitque hominem idololatram, ut ſuum ipſe ventrem, pecuniam ſuam, ſuam arcam numariam, aut eſcariam menſam adoret, quod fieri conſtat in omni lethali noxa.

Si oculus tuus fuerit nequam, totum corpus tuum tenebroſum erit. Ah, quam hîc circumſpecte attendendum, ne fruſtra nos fatigemus, & operam ludamus, ne meritum bonis actionibus obtinendum perdamus omne, intentione non bona. Ideo cum Hebræo pſalte precandum aſſidue: Cor mundum crea in me Deus, & ſpiritum rectum innova in viſceribus meis: ut tibi ſervire cupiam, tibi in omnibus placere.

Matt. c. 6. v. 23.

P. 50. v. 22.

CAPVT IX.

Qua Ratione malam INTENTIONEM *prodat operis publicatio.*

EXploratores Hebræi, à militiæ duce Ioſue miſſi, urbem Hiericho ingreſſi, notiſſimæ feminæ Rahab hoſpitium

ſubierunt. Excepit illa, abſcondit, aluit. Illi ut hoſpitæ ſuæ gratias meminiſſent, rem magni momenti promiſerunt, ea tamen lege: *Si tamen*, inquiunt, *non prodideris nos, quod ſi nos prodere volueris, & ſermonem iſtum proferre in medium, erimus mundi ab hoc juramento, quo adjuraſti nos.* (Ioſ. c. 2. v. 14. & 20.) Norant homines prudentes fieri vix poſſe, ut penitus laterent. Et certe vicini latebras has odorati, rem ad magiſtratum mox detulerunt. At Ioſuani plus non exigebant, quā hoc ipſum, *Tu ne prodideris nos.* Nā ſi evulgetur per te, nos hîc eſſe, tuum tibi hoſpitium nec quadrante ſolvemus; promiſſis neutiquam ſtabimus.

Opera bona exploratores ſunt, & ad cælū tabellarii, qui in orbe hoc peregrini civibus omnibus exoſi ſunt. Inter cives ſuos mundus numerat Dolū, Iniquitatem, Vitiū, Fraudem. Porro exploratores illi promittunt nobis inaudita & inviſa præmia, à magno illo Ioſue Chriſto tunc danda, cum Hiericho, hoc eſt, orbem ſuccenſurus advenerit: eam tamen illa conditionem requirunt: *Si non prodideris nos.* Cum facis eleemoſynam, monet Chriſtus, noli tuba canere ante te. (Matt. c. 6. v. 2.) Virtutes proditæ evaneſcunt.

Enimvero tam garrula eſt Iactantia & Inanis gloria, ut nihil non ſimul, & prodat & perdat. Huic ergo tam garrulo monſtro, non tantum os, ſed manus pedeſque ſunt ligandi, ne ullū dare poſſit ſignum cæleſtium nunciorum, operum

bono-

bonorum latentium. Hoc Christi præceptum crebrius ingerit: Attendite ne justitiam vestram faciatis coram hominibus, ut videamini ab eis. Cum tamen in eadem concione imperet: Sic luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona. Qua ratione ista conveniant, & quis nostrorum operum bonorum proditor sit, nunc exequemur.

Matt. c.6. v.1. *Matt. c.5. v.17.*

I. Quærit è Iobo cognatorum unus, & : Nunquid vivere, inquit, potest scirpus absque humore, aut crescere carectum sine aqua? Scirpi in paludibus & piscinis virent, neque enim sine humore scirpus, neque sine aqua carectum proficit. Sed inutiles sunt hæ stirpes; nullæ inde ficus colliguntur, nec quidquam quod in humanos usus sit. Ita multos reperias, quorum habitus exterior plane decens & compositus, qui multa præclare & dicunt & faciunt, sed ideo quia & auditores & spectatores habent, itaque crescunt & virent dum videntur & laudantur. hoc scirpum facit virere, humor humanæ laudis. cum hi tales desinunt laudari, desinunt & virere. Quia enim, inquit Gregorius, sine intentione rectæ cogitationis bona studuit agere, indicat se sine radice floruisse. Idcirco ingemiscens hic idem vir sanctissimus: Magna, inquit, vecordia est, laboriosa agere & auræ laudis inhiare, forti opere præceptis cælestibus inservire, sed terrenæ retributionis

Iob. c.8. v.11. *L.8. mor. c.24. ante finem.* *Ibid. c.25. initio.*

præmium quærere. Vt enim ita dixerim, qui pro virtute quam agit humanos favores desiderat, rem magni meriti vili pretio venalem portat. Vnde cæli regnum mereri potuit, inde nummum transitorii sermonis quærit. Vili ergo pretio opus vendit, quia magna agit, sed minima recipit.

Plato, cum nobiliores aliquot amicos ad cœnam invitasset, tricliniumque ornari jussisset non omnino sordide, irrupit Diogenes Cynicus, & spurcis suis cœnosisque pedibus cœpit lectulos conculcare. Ingressus cum covivis Plato: Quid agis, inquit, ô Diogenes? Calco, ait ille, Platonis fastum. Calcas, respondit Plato, sed alio fastu majore. Iactantia certe in Diogenis animo impotentior erat, quod inops esset, quam in Platonis, qui cultum illum amicorum oculis dabat, non sibi. Ita invenias superbos plurimos simul & egenos, qui hoc tantum nomine meliores & sanctiores bonis sed divitibus sibi videantur, quod nihil habeant: ceu vero modicum censum laudarit Dominus, non modicum animum, & tanquam virtutis sit egere, & non potius egestatem æquanimiter ferre.

Idem ille Diogenes perpessu aspera tolerabat multa, sed eo animo ut omnium oculos ad se suspiciendum raperet. Idcirco cum media hieme frigidissima lavaret aqua, frequensque populus ad id spe-

id ſpectaculi conflueret, & vero etiam aliqui hominis miſerti rogarent ut ſibi parceret, Plato inter ſpectatores exclamavit: *Si vultis miſereri, abite.* Noverat Plato ingenium hujus morbi, qui tunc ſuis viribus deſtituitur, cum alienis oculis aut auribus caret.

II. Attendite ne juſtitiam veſtram faciatis coram hominibus, VT VIDEAMINI AB EIS: quantum alii humanos oculos quærunt, tantum vos fugite. Ariſtoteles quidem magnanimum putat eum, qui nec majore nec minore vult honore, quam ſibi conveniat, affici. At in Chriſti Academia hæc præceptio exploditur: Chriſtus magnanimum judicat, qui omnem honorem poteſt ſpernere, inſuper & ſeipſum. Certe honor quicunque, non ſat dignum virtutis præmium erit. Volucre fugaxque bonum eſt honor, & inter res extrarias evaneſcit, nec in honorati poteſtate, ſed in honorantis eſt. Ideo Chriſtus infantiæ noſtræ miſereſcens, tam ſolicite monet: Attendite, ne virtutes veſtras viliſſimo pretio vendatis: Si VIDERI vultis ab hominibus, oculos à vobis avertet Deus. Attendite, alioqui mercedem non habebitis apud patrem veſtrum qui in cælis eſt. Ergo, ne velitis decipi; Maximus honor pro opere bono minimo, impar prorſus & indigna merces eſt.

Lib. I. mor. c. 25.

Equidem Seneca hoc probe intellexit, idque 81.

Epiſt.

idque in epiſtolis urgens : Virtutum, inquit, omnium pretium in ipſis eſt : recte facti merces eſt, feciſſe. Nemo mihi videtur pluris æſtimare virtutem, nemo illi magis eſſe devotus, quam qui boni viri famam perdidit, ne conſcientiam perderet. Maximi quidem eſt bonum nomen, at pluris bona conſcientia. At dicas, commendari à ſolis hominibus non cupio, ſed à Deo hominibuſque. O mi bone, Deum nondum noſti, ſi tibi non ſufficit laudari à ſolo Deo. En, ne fallaris, terrarum orbis & Deus, non majus quid ſunt Deo. Arca Dei & idolum Dagonis non plus ſunt quam arca. Tantum ergo tibi ſit Deus, quantum Deus & alia ſimul omnia. Scis etiam Chriſtum & mundum amicos non eſſe, quid ergo ditari vis aut commendari ab inimico Chriſti? neque neſcis Deum tui curam habere, ſi tibi id proſit, ſpoliabit is Ægyptum ut te honoret. Virtutis maximum præmium eſt, quod latere ſuos non ſinit; producit illos ad gloriam, ſed ſuo tempore. Interim patere omnem tibi noxium honorẽ ſubmoveri, & ne queraris: *Non honoror, prout meritus ſum, alia me deceret veneratio &c.* vaniſſimæ ſunt hæ querelæ; *Attendite.* Imo tam non vult Deus humanos favores & honores à nobis amari, ut permiſerit ſuum etiam filium dici Beelzebub; nec fere ullum eſt contemptus aut injuriæ genus, quo affectus non ſit Servator

Seneca epiſt. 81.

mundi

mundi, qui ut omnē humanam laudem nobis redderet invisissimam, illa nobilissima concione, quā Matthæus descripsit, hoc pæne unum persuadere conatus. *Te autem*, inquit, *faciente eleemosynam, nesciat sinistra tua quid faciat dextra tua.* Vultus Christiani totus introrsum respiciat, nunquam curiose foras exeat cum Dina, non quærat alienigenam cum Samsone, non Ægyptiam cum Salomone. Eccur humanis laudibus, tanquam ridentibus hæredibus nostrarum virtutum opes permittamus? ridendo rapiunt omnia. *Nesciat ergo sinistra tua, quid faciat dextra tua.*

Matt. c. 6. v. 3.

III. Contendit Christus, & pluribus modis inculcat, Omne opus intentione purissima propter Deum esse faciendum, neque hîc quærendum, quid nobis sapiat, quid placeat, aut adlubescat: *Nesciat sinistra tua.* Plurimum sane laborum nostrorum perdimus, dum in iis solummodo gustum & sensum sectamur, & ut vocamus, devotionem nostram quærimus. Si hæc desint & nostras preces, & functiones nostras, & hoc atque illud temere omittimus, quia gustum operis non habemus; at vero cum hic adest, cum sapit quod facimus, & oramus & laboramus, hoc est sibi sacrificare, nō Deo. Si pueri discere nolint, nisi butyrum & similagineus panis ad scholas ferendus detur, sero doctores fient. Opera nostra plerumque tum pluri-

plurimum habent meriti, cum minimum delectationis, cum nosmet pia vi ad ea adigimus, cum in iis molestiam & nauseam sentimus, illam tamen vincimus.

Nesciat sinistra tua quid faciat dextra tua. Subinde & ipse qui juvatur fallendus est: ut habeat, nec tamen à quo acceperit, sciat. Optimus quisque cælo & Deo teste contentus est, & cum Iobo se solatur: Ecce enim in cęlo testis meus, & conscius meus in excelsis. Hoc nostræ stultitiæ pars est, cum videmur nobis frustra laborare, nisi sint multi spectatores, & testes laboris nostri. Deus, ô vani, theatrum suum in teneberis habet, quid vos lucem & publicum ambitis? Sed quærat quis: Quid mali est, si servus suo domino placere, seque illi probari cupiat? Ajo: Quivis suo munere sic fungatur, quemadmodum jubetur: cum ambigit, quid velit Dominus, facienda, quam accuratissime potest, faciat; de cetero anxius non sit, placuerit an displicuerit, alioqui humanis tantum oculis serviisse censebitur.

Iob. c. 16. v. 20.

Gedeonis milites in Madianitas pugnaturi, læva lagenam in qua lumen, dextra buccinas tenebant. Ac ubi res congressum & prælium spectabat, buccinis clangebant, & lagenas frangebant, atque una conclamabant: DOMINO & GEDEONI. Nos itidem, cum lagenam frangimus, & de corpore

Iudic. c. 7. v. 20.

corpore ſupplicium ſumimus, cum buccinis clangimns, & Chriſti religionem in templis extollimus, lux effulget: præclare hæc omnia, modo nemo clamet: MIHI & GEDEONI. Non ita, ſed DOMINO & GEDEONI. Non nobis Domine, non nobis, ſed nomini tuo da gloriam: non mihi, ſed CHRISTO: non mihi, & meo guſtui, ſed GEDEONI, & aliorum plurimorum ſaluti. Solam Dei gloriam, & Deo ſoli quæramus, non nobis; tam alieni à noſtra, ut *neſciat ſiniſtra quid faciat dextra noſtra*. Petrus Ravennas: Si teipſum, inquit, vult neſcire, quanto magis alium? Auguſtinus, dextram appellat amorem & puram intentionem ad Deum; lævam, obliquum oculum ad umbras falſæ gloriæ. Hebræus pſaltes: Si oblitus fuero, inquit, tui Hieruſalem, oblivioni detur dextera mea. Cum cæli non meminimus, obliviſcitur noſtri dextra noſtra, nec juvat nos, perinde ac ſi ea prorſus careamus; cum dextra hæc vacat, tunc viget ſiniſtra. Sed nunquid infantes corripimus cum ſalutanti lævam porrigunt, cum læva cibum eximunt; quis illis non objicit? Pudeat te non manu honeſtiore uti. ſed nec in adultis id diſſimulamus, cum Scævolas eſſe cernimus. At vero in rebus animi, læva uti & rumorem aucupari, longe turpius eſt, neque ſolam poſt ſe trahit turpitudinem, ſed & noxam. At ſicut infan-

Serm. 60.

Pſal. 136. v. 5.

infantibus ligatur læva, dextra libera: ſic qui obſervat intentionem ſuam in multis ſiniſtram, liget illam conſideratione damni, quod inde maximum & æternum emergit.

Serm. 9. IIII. Pulcherrime Petrus Chryſologus: Iuſtitia, inquit, quæ ſe humanis oculis locat, divini Patris mercedem non expectat. Voluit videri, & viſa eſt; voluit hominibus placere, & placuit; habet mercedem quam voluit; præmium quod habere noluit, non habebit. *Lib. 3. de Ira. c. 41.* Et quam congrue Chriſtianæ legi Seneca: Pacem, inquit, demus animo, quam dabunt actus boni, & intenta mens ad unius honeſti cupiditatem. Conſcientiæ ſatisfiat, nihil in famam laboremus, ſequatur vel mala, dum bene merearis. An non hæc eadem divinus Paulus ſæpius inculcat? Sed jam paſſim (quod Plinius annotat) multi famam, conſcientiam pauci verentur. Plerique non attendunt, quam ipſi bene agant, ſed quam alii de ipſis bene ſentiant, quam prompte applaudant, modo in ore hominum ſint, modo laudentur; quam laudanda faciant, hæc apud illos curarum minima eſt.

Cant. c. 2. v. 6. Longe aliter Sponſa cæleſtis: Læva ejus, inquit, ſub capite meo: & dextra illius amplexabitur me. Centum hîc myſteria; ſed noſtrum hoc eſt: Læva ſub capite cerni non poteſt, amplexantem vero dexterā cernit is qui amplexu

ſtrin-

ſtringitur. Lævam ergo ſponſa non videt, videt tamen dextram. In ſponſi læva divitiæ ſunt & gloria, ſed cum tempore peritura; in dextra longitudo eſt dierum, beatiſſima æternitas. Hinc fidelis ſponſa oculos ſuos in æternitatem à ſe defixos; opes autem & honores, veluti lævam manum à ſe non aſpici affirmat. Quod ergo Chriſtus imperat, Neſciat ſiniſtra tua, hoc & ſponſus mandat: Lævam meam ſub capite habeto, dextram in oculis.

Quemadmodum autem ille fidelis ſervus eſt, qui multa millia florenorum numerat ſuo domino tanta fide, ut nec unicus quidem quadrans piceatis unguibus adhæreſcat: ita is optima fide agit cum Deo, qui quicquid humanæ laudis accipit, huic Domino ſuo in ſolidum adnumerat, nec ſibi vel minimum inde reſervat. De quo inſigniter Chryſoſtomus: Maxima virtus eſt, inquit, omnia Deo adſcribere, nihil ſuum eſſe ducere, nihil ſub gloriæ cauſſa facere, ſed ad Dei voluntatem perpetuo intentam oculorum aciem habere. Hic enim eſt qui vitæ actæ rationes exacturus eſt. Nunc vero rei ordo inverſus eſt: atque illum quidem qui pro tribunali ſeſſurus, ac rationes repetiturus eſt, non valde metuimus; eos autem qui nobiſcum ſtabunt, ac judicium ſubituri ſunt, expaveſcimus.

Hom. 5. in epiſt. 2. ad Cor.

Fit quandoque ut litteræ reddantur

non illi domino ad quem ſcriptæ ſunt, ſed alteri. has ſi prudentior quis accipiat, quamprimum litterarum frontem inſpexerit, ſtatim: Hæ litteræ, dicet, ad me non pertinent; hæc tituli præfatio non me alloquitur, nec mihi tam grandia nomina conveniunt: ita prorſus facit qui laudes non ſibi ſed Deo deberi agnoſcit, qui omnem à ſe gloriam in Deum derivat, hic demum fidelis ſervus, Deo ſincere ſervit, hujus ſiniſtra ignorat, quid dextra faciat.

V. Sic autem neſciat dextra noſtra, quid faciat ſiniſtra, non ut nihil in publico faciamus, nec ullum noſtrorum operum ab aliis videri, ſed ut non velut noſtrum commendari velimus. Non eſt ingrata Deo, inquit Chryſoſtomus, quæ viſa fuerit ab hominibus eleemoſyna, ſed quæ ideo facta eſt ut viſa ſit. Imo ii quibus eminens & publica perſona impoſita eſt, quædam publice faciant, eoque exemplo alios animent ad audenda ſimilia. Neque hîc timidi ſint aut puſilli animi: Nam, ut præclare Auguſtinus, Si times ſpectatores, non habebis imitatores: videri debes, ſed non ad hoc facere, ut videaris; opus publicum, intentio ſecreta. Vt glorificent patrem veſtrum qui in cælis eſt.

In Matt. hom. 9.

Tom. 9 tract. 8 in ep. S. Io.

Matt. c. 5. v. 6.

At qui debili eſt virtute, huic Propertianum illud ingerendum:

—— *diſce manere domi.*

Propert. lib. 2. Ele. Heſterna, mea lux &c.

Quod & Gregorius optime monens: Sed valde perfectorum est, inquit, sic ostenso opere, Auctoris gloriam quærere, ut de illata laude, privata nesciant exultatione gaudere. Tunc solum namque innoxio hominibus laudabile opus ostenditur, cum per despectum mentis veraciter laus impensa calcatur. Quam quia infirmi quique perfecte contemnendo non superant, restat necesse est, ut bonum hoc quod operantur, abscondant. Sæpe enim ab ipso ostensionis exordio propriam laudem quærunt, sæpe vero in ostensione operis, Auctoris patefacere gloriam cupiunt, sed excepti favoribus, in laudis propriæ cupiditatem rapiuntur: cumque semetipsos dijudicare interius negligunt, sparsi exterius ignorant quid agunt, eorumque opus suæ elationi militat, atque hoc se impendere obsequio Largitoris putant.

Lib.8. mor. c.30. post med.

Atque his quidem triplex hoc documentum servandum. Primum: In Deum ubique præsentem mentis oculos intendant, sive privatim quid agant, sive publice. Optent soli Deo placere, quasi solus Deus in orbe sit. quamvis infirmioribus istis difficile sit Dei præsentiam in publico non amittere. Alterum: Non edant signa recte factorum: publicare virtutem, est perdere. publicatio hæc est tuba convocans spectatores, qui spectent & laudent. Christus hoc prohibens; Cum facis, inquit, eleemosynam, noli

Matt. c.6. v.2.

noli tuba canere ante te. Sic & jejunia vult tegi, ne illa tanquam in vultu describantur: Tu autem cum jejunas, unge caput tuum, & faciem tuam lava, ne videaris hominibus jejunans, sed patri tuo qui est in abscondito, & pater tuus qui videt in obscondito, reddet tibi. Sic bona nostra introrsus spectent. Tertium: Non tantum publicum fugiant hi tales, & sua laudatoribus oculis occultent, sed fugiant seipsos, & operis sui obliviscantur, ne forte sibi ipsis placeant: Nesciat sinistra tua quid faciat dextra. Optime Iobus: Etiamsi, inquit, simplex fuero, hoc ipsum ignorabit anima mea. Spiritus, mi Christiane, spiritus bonus & rectus sciat quid facturus sis, hic opera tua dirigat, nec multum super iis cum Carne deliberet, alioqui mille repugnantiis & pertinaciis implicaberis, aliæque intentiones carnem & terram olentes miscebunt se innumeræ, ita te potius quæres quam Deum. Sic ergo opus tuum perfice, Carne illius non conscia, & hoc unum specta ut velis quod vult Deus.

Ibid. v. 17 & 18.

Iob. c. 9. v. 21.

Nesciat ergo sinistra tua, quid faciat dextra tua: eleemosyna tua, & alia tua opera bona, sint secretissima, prorsusque ostentationis expertia. Manus autem tunc quasi stipis est conscia, quando ad erogandam illam adhibetur. Quare si dexteram ejus rei consciam fieri sufficiat, non adhibeatur etiam sinistra.

Vsque

Vsque adeo ergo absis ab omni ostentationis studio, istoque hypocritarum affectu, qui actiones suas hominum oculis ingerunt, ut tu, quantum ad te, prorsus velis ea quæ facis latere, neque desideres testes; sed & ipse scire nolis quæ recte agis, neque memineris eorum diutius quam dum operi incumbis, moxque tradas oblivioni quod fecisti, ne tibi ipsi hoc nomine placeas quod feceris, *ea quæ retro sunt obliviscens, ad ea quæ sunt priora teipsum extendens.* Quod si major quam par sit boni operis nostri consideratio in animum admittatur, si res facta volvatur verseturque mente, nobis ipsis nostrorum operum spectatoribus, admiratoribus, laudatoribus oblectabimur, quod aliud non est, quam si altera, qua minime opus est, manus adhibeatur. Ad rem plane Chrysostomus: Nihil, inquit, æque inania reddit benefacta disperditque, atque eorum quæ nos recte fecimus, memoria; duo enim parit mala; negligentiores facit, & in arrogantiam tollit.

Ad Phil, c.3. v.13.

Hom. 12. in ep. ad Philip.

Præcepit olim Deus altare sibi strui è lapidibus non sectis: Quod si, inquit, altare lapideum feceris mihi, non ædificabis illud de sectis lapidibus. Si enim levaveris cultrum super eo, polluetur. Ecquid hîc tantæ religionis? multum sane. Lapides secantur ut videantur; intra parietis sinum locandi, hoc ferri polimine non egent: ita Deus in hominis

Ex. c.20. v.5.

anima velut ara ſibi ſtructa, illas virtutes probat, quæ ſimplici & pura intentione fiunt. quæ vero ideo fiunt ut videantur, ceu ſecti lapides ad hanc aram idonei non ſunt. Omnibus bonæ mentis hominibus, ſatis ſuperque, ſua recte facta extremo die judicii ſcienda ab omnibus & Angelis, & hominibus. Hic demum verus erit honor, bene egiſſe, idque laudari ab Orbe univerſo.

CAPUT X.

Quam varia ſit & multiplex MALA INTENTIO.

SAlamandra non grandis fera, ſed variegatæ & verſicoloris pelliculæ animalculum eſt, ut ſtellio, tantum tamen veneni theſaurum ſecum vehit, ut ſi radicem arboris contingat, fructus omnes in radice jugulet, & arbori adimat omnem vitam. Diabolus, Orcinianus ſerpens, veriſſima Salamandra, nullo igne conſumenda, ſi fœcundæ arboris radicem admordeat, totam corrumpit. Radix omnium operum noſtrorum eſt intentio noſtra, hanc ſi contingat diabolus, & pravæ intentionis veneno inficiat, tota ſterileſcit arbor; omne opus inutile, perverſum, venenatum redditur, quodcunque hac cacodæmonis fraude læditur. Notum eſt illud: Cum perverſa eſt intentio quæ præcedit, pravum eſt omne opus quod ſequitur. Si oculus tuus

tuus fuerit nequam, totum corpus tuum tenebrosum erit.

Ostendimus proximo capite quam affine sit malæ intentioni, opus suum publicare: nunc explicandum, quam varia sit mala intentio, & quam è diversis fontibus hoc veneni genus scaturiat.

I. Vix quidquam è terra nascitur, quod adeo contra hiemem se muniat & involvat atque cæpe: septem ei tunicæ non sufficiunt, insuper etiam caput defigit terræ. His ita tunicatis cæpis, non absimiles sunt illorum oculi, de quibus Siracides: Oculi insipientium septemplices: multas habent tunicas, uti cæpæ. Tales oculi minime simplices sunt, prout eos Christus esse voluit. His oculis, & his tam bene vestitis cæpis simillima est intentio mala, huic si unam tunicam ademeris, adest mox alia. hanc etiam demis? continuo alia atque alia se prodit. Et uti cæpæ se abdunt, sic & mala intentio: nemo mortalium hanc satis excusserit, aut penetrarit. Mala intentio, mala videri non vult; omnigeni colores & prætextus ei non desunt. Reprehendit Christus Pharisæos quod stipem daturi juberent ante se tuba cani. illi honestissimæ excusationis tunicam objicientes: Non hæc, ajebant, facimus, ut eleemosynam nostram commendemus, sed ut pauperes convocemus, non ut nos alii liberales dicant,

Eccl. c.20. v.14.

ſed ut egeni ad ſtipem confluant: Oculi inſipientium ſeptemplices: Intentio mala multiplex, verſicoloris & variegati tergoris eſt, ut Salamandra.

Scire natura omnes cupimus, quam eſt autem varia & multiplex intentio in hoc unico ſciendi deſiderio? Pulcherrime Bernardus: Sunt, inquit, qui ſcire volunt, eo fine tantum, ut ſciant, & turpis curioſitas eſt. Sunt qui ſcire volunt, ut ſciantur ipſi, & turpis vanitas eſt. hi profectò non evadent ſubſannantem Satyricum, & illis talibus occentantem: *Scire tuum nihil eſt, niſi te ſcire hoc ſciat alter*. Et ſunt qui ſcire volunt, ut ſcientiam ſuam vendant, verbi cauſſa, pro pecunia, pro honoribus, & turpis quæſtus eſt. Sed ſunt quoque qui ſcire volunt, ut ædificent, & charitas eſt. Et ſunt item qui ſcire volunt, ut ædificentur, & prudentia eſt. Horum omnium ſolum ultimi duo non inveniuntur in abuſione ſcientiæ, quippe qui ad hoc volunt intelligere, ut bene faciant.

Serm. 36. in Cant. med.

Perſ. ſat. 1.

En, quam ſit multiplex in re una mala intentio: en, quam multi non vitæ ſed crumenæ diſcant! & quantos vanitas ac voluptas, quæſtus ac curioſitas ad libros trahat? Idem obſervans Seneca: Quidam, inquit, veniunt ut audiant, non ut diſcant, ſicut in theatra voluptatis cauſſa ad delectandas aures, oratione vel voce, vel fabulis ducimur. Magnam audi-

Epiſt. 180. poſt init.

auditorum partem videbis, cui philosophiæ schola, diversorium otii sit. Non id agunt ut aliqua illic vitia deponant, ut aliquam legem vitæ accipiant, ad quam mores suos exigant, sed ut oblectamento aurium perfruantur. Aliqui tamen & cum pugillaribus veniunt, non ut res excipiant sed verba, quæ tam sine profectu alieno discant, quam sine suo audiant.

II. Æque propemodum diversa est intentio eorum qui concionem audituri in templa coëunt. Quidam veniunt non ut discant, nec ut meliores evadant, sed tantum ut audiant. Alii ut tempus fallant, & moram ad prandium minus sentiant: alii ut consuetudini satisfaciant: isti ut dormiant, & ante meridiem suaviter meridientur; concionator illis pro tibicine est, somnum blande conciliante: Porro alii concionibus intersunt ut garriant, & commodius modo cum hoc, modo cum illo confabulentur: alii ut imperio herili pareant, neque enim aliter possunt; velint, nolint, adiguntur ad hoc genus obsequii. Si quis jam quærat: Vnde obsecro post tot conciones, post tantos clamores, post tot serias exhortationes, non aliam probitatis faciem Orbis induit? facile est respondere. Plurimi ad conciones omnino non veniunt, plurimis aliis, etsi veniant, deest intentio; curiositate, consuetudine, necessitate trahuntur, nam multi, si sui juris essent, penitus

emanerent & ex illis ipſis qui concio-nes frequentant, quotusquiſque eſt, qui animum vacuum adferat, qui aure utraque audiat, qui non innumeris phantaſiis ſcateat, qui auditis animum ſerio advertat, qui denique velit eſſe melior. Difficile reperies auditorem ex toto ad audiendum compoſitum. Hinc illæ lacrimæ, quia intentio bona euntes ad templum non comitatur, aut in via mutatur in aliam, & in malam facillime flectitur. Præclariſſime Seneca: Qui, inquit, ad philoſophorum ſcholas venit, quotidie ſecum aliquid boni ferat: aut ſanior domum redeat aut ſanabilior. Idem prorſus ego dixerim de Chriſtianorum concionibus: Qui ad templum eccleſiaſten auditurus venit, ſemper boni aliquid ſecum ferat, & ant ſanior domum redeat, aut certe ſanabilior. Redibit autem, quiſquis ſic redire voluerit, ea enim eruditionis Chriſtianæ vis eſt, ut omnes ſinceræ intentionis auditores plurimum juvet. Qui in ſolem venit, licet non in hoc venerit, colorabitur: qui in unguentaria taberna reſederunt, & paullo diutius commorati ſunt, loci odorem ſecum ferunt: & qui apud eccleſiaſten fuerunt, traxerint aliquid neceſſe eſt, quod prodeſſet etiam negligentibus. Attende quid dicam: negligentibus, non repugnantibus. Quid ergo? non novimus quoſdam, qui plurimis annis in concionibus perſederint,

Ibidem

rint, & ne colorem quidem duxerint? Hi tales nunquam voluerunt proficere, sed tantum audire. Attalus & subtilis & facundus philosophus dicere solebat: Idem & docenti, & discenti debet esse propositum; ut ille prodesse velit, hic proficere. Hinc nemo miretur è tot concionibus se nihil profecisse, sed miretur nihil proficere voluisse. Intentionis bonæ, & serii conatus hoc negotium est. Sed ulterius progrediamur.

III. Amor sui omnibus pæne actionibus sese novit quam mollissime insinuare, & dum bonam intentionem sensim ac blande subtrahit, substituit malam. Amor sui amicus omnium delectationum est, & hoc unum efficacissime docet, seipsum quærere. Hic verus fons, hæc origo & radix omnium malarum intentionum est. Trahit sua quemque voluptas. Nemo non benignus sui judex est, qui nihil minus possit quam seipsum odisse. Intentio mala semper aut delicias quærit, aut divitias, aut eminentias, sed non æternas. Nam inter bonam & malam intentionem hoc discriminis est: bona nunquam non æterni quid spectat: caducis & fluxis contenta est mala; una ei cura geritur, se intueri & suum commodum. Et hoc quidem subtilis est idololatria, & adoratio occultissima, quam reperire est in omnibus peccatis lethalibus, cum in re creata finis ultimus ponitur, in solo Deo repo-

reponendus. Sed vix eſt tam grande piaculum, modo ſit occultum, cui innocentiæ fucum allinere non poſſit variegata illa & multicolor Salamandra. Habet intentio mala ſuos prætextus, colores, nomina, titulos, larvas, quibus ſe pulchram fingat. Et ubi ſe quæſo non oſtentat Avaritia ſub palliolo Parſimoniæ? Sub Neceſſitatis nomine veſtium pompa, & menſarum affluentia, & omnis intemperantia ſe venditat: ſub ſchemate officii, muneris, auxilii, Ambitio proſerpit: de juſtiſſimæ indignationis titulo Invidia ſibimet gratulatur. Mala intentio ſemper rimam reperit qua evadat, eſt enim ſubtiliſſima. Sed exemplis rem demonſtremus.

IIII. Principio, ob humanos reſpectus, ah quantum boni ſæpiſſime omittitur, & qnantum committitur mali? Quotusquiſque eſt qui non alios potius attendat quam ſe, nec tam quid ſui officii, quam quid alieni ſit judicii, perpendat. Quam multi, cetera non vitioſi, aliis tamen ad probitatem plus adjumenti adferre deberent, ſed his ipſis reſpectibus impediuntnr. Et quid iſte & ille diceret, ajunt, quam illi & iſti hoc non probarent, quam torvis oculis me peterent? mille talia ſunt in quæ oculi ſeptemplices aſſiduo volatu feruntur. Oculus ſimplex unum atque unicum Dei ſpectat. Is qui ſimplicem habet oculum: Hoc, ait ipſe ſibi, juſtitia, hoc con-

conſcientia mea; hoc curæ, & hoc officii mei eſt; quicquid hic aut ille objectet, huic aut illi placeat, id ego parum moror. hoc faciendum eſt, & ideo aliorum judicium circa hoc, curandum non eſt: Deum reſpicio, non homines. quicquid dixerint mortales, ſi aliud Rex immortalis jubeat, hunc ſequor.

Deinde, & quod ſecundo loco ponendum: Ob ſolum lucrum quanta non fiunt? Pauperiem fugiens mercator currit ad Indos. Taceo cædes innumeras & latrocinia. Mundi lex eſt: Lucri odor bonus eſt ex qualibet re, & quolibet modo. Vnius lucelli gratia infinita facimus, quæ ſi intentione recta, Dei cauſſa faceremus, cælum centies promereremur. Veriſſime dixit ſanctus ille vir: Pro modica præbenda longa via curritur, pro æterna vita à multis vix pes ſemel à terra levatur. Vile pretium quæritur; pro uno numiſmate interdum turpiter litigatur: pro vana re & parva promiſſione die noctuque fatigari non timetur. Iethro Møſen olim generum ſuum increpans: Non bonam, inquit, rem facis: ſtulto labore conſumeris. Idem prorſus omnium illis lucrionibus quæſtui ſervientibus ingerendum eſt; unuſquiſque horum ſic monendus: Quid agis, ô homo, ſtulto labore conſumeris: non bonam rem facis. ſed ut facias bonam, bona intentione utere. ut lucreris, dimitte lucrum, præſertim omne

Th. à Kemp. l. 3. c. 3. num. 2.

Exod. c. 18. v. 18.

non

non honeſtum, aut quod bona conſcientia odiſſe ſolet.

V. Tertio. Quantum toleratur in gratiam ſuperbiæ? Veriſſimum illud: Aut ſuperbus non ſis, aut ſis patiens. Multi frigere ſe diſſimulant, ne venuſtam gracilitatem veſtium turbent; nolunt ut ruſtici fartas & pingues tunicas induere. Calceus modo niteat & ſine rugis pedi ſtrictus hæreat, etſi urat, non refert. Hunc è ſuperbis collare ſtringit, illum thorax. Iſte ut ſuperbiæ ſuæ genium exprimat, etiam onera veſtium non recuſat, hic ut ad ævi luxum ſe veſtiat, etiam famem tolerat. Quin imo & cretam vorare jam didicimus, ut vultui decorum pallorem perſuadeamus. quid cætera narrem hujus inſaniæ tormenta? Hæc aliaque infanda patiens ſuffert ſuperbia, ſed ſibi ſuffert, & in ſui gratiam, quæ ſi propter Deum recta intentione perferrentur, quanta inde rediret merces? Sed & huic tali ad ſuperbiæ leges patienti vere occinitur: Stulto labore conſumeris. Thomas Morus æque ſanctus ac doctus vir, Angliæ magnum decus, forte fortuna virginem in conclavi reperit coram vitreo judice, ſpeculo, quæ multo labore atque etiam dolore comas plicabat; ut frons lata; & mammillare amictorium ſtringebat, ut ipſa gracilis videretur. huic Morus: Niſi Deus, inquit, tibi hoc pro tuo tanto labore infernum reddat, magnam tibi

pro-

profecto injuriam faciet. Affirmabatque serio, persuasissimum sibi esse, quam plurimos in hac vita eo labore infernum mercari, cujus vel dimidio cælum lucrati fuissent. Cujusnam rei defectu hoc fieri censendum, nisi solius intentionis bonæ?

VI. Quarto. Quid non fit acquirendæ, retinendæ, augendæ gratiæ? hic nulli labori parcitur, nulla molestia recusatur, nihil intolerabile æstimatur, totos dies dominorum obsequio apparere, grave non censetur. Viri sancti olim in columnis stabant annis compluribus, inde & nomen traxerunt Simeon Stylita, Daniel Stylita, Alipius & Theodulus Stylitæ. Hi dies noctesque stabant colendo Deo, & corpori affligendo. Hæc religio Stylitarum annis aliquot continuis stantium desiit, non item eorum qui continuis horis aliquot perstant, & sæpe solam gratiam expectant, quæ tamen in saxo lubrico & vestigium fallente sita est, & longe citius perdi potest, quam acquiri.

Ioseph Ægypti Prorex in summa gratia fuit apud suum Pharaonem, ab illo proximus, sed successit Rex alius qui Iosephum nosse recusavit. Quam charus Dario Daniel, & tamen omnis Darii gratia Danielem à leonum fovea servare non potuit. Achitophel Absalonis topanta, gratissimus consiliarius fuit, sed hæc gratia collo ejus non aureum torquem,

quem, ſed laqueum injecit. Aman gratia potentiſſimus, & pæne alter Aſſuerus, ſed per hos aureos gratiæ gradus altiſſimum patibulum conſcendit. Et quis Beliſarius ſub Iuſtiniano, tot victoriis illuſtriſſimus Dux? tandem non gratiam tantum, ſed & oculum utrumque perdidit, ad extremam mendicitatem devolutus. Quis ſub Tiberio Sejanus? jam pæne alter Tiberius, & gratiam ſimul & vitam amiſit, unco tractus & in Tiberim abjectus eſt. Dies prius finiat, quam ego tragœdiarum iſtarum vel tantum nomina expreſſero. Habeat Argus mille oculos; Gratiam nemo negaverit mille habere alas quibus avolet. Et tamen hæc tam fallax & incertiſſimæ fidei gratia, tantis deſideriis ac votis expetitur, tot laboribus ambitur, tantis ſudoribus quæritur, tot ſolicitudinibus & curis, vix tandem & ægre obtinetur: ut obtenta retineatur, non minus laborum & ſolicitudinum impenditur, mente ſemper pavidiſſima, & in omnem partem ſe torquente, ne, quod tantis impendiis impetratum eſt, levi flatu diſſipetur. Ita videas hos gratiæ aucupes ſemper trepidos & anxios, ſemper ſollicitos, & gratiæ jacturam, velut ſupremum malum, formidantes; terret eos ſonitus folii volantis: pæne ut lepores apertis dormiunt oculis, adeo ad omnem gratiæ auram trepidant. Nam (quod magnum malum eſt) incipit

Levit. c.26. v.36.

illis

illis opus esse fortuna : sequitur vita anxia, suspiciosa, casuum pavens, temporumque suspensa momentis. Nunquam dant virtuti fundamentum grave, immobile, sed jubent illam in loco volubili stare. Hæc obsecro notate Aulici. Et quæ ista tam rigida servitus est, hæc diu noctuque & pati, & agere in unius gratiæ gratiam ? Qui hæc & pateretur & ageret intentione bonā, Dei caussa, quantum is præmii reportaret ? Dum hoc autem & iste, & ille, & alius, atque alius negligit, unicuique illorum occinendum est : Non bonam rem facis, stulto labore consumeris, stulto prorsus, stultissimo, hoc enim agis ut tibi ipse importune noceas, & cum tædio.

VII. Quinto. Quid non tolerant alii extra aulas famuli, & ancillæ ? non iis verba tantum sed & colaphi sæpe glutiendi sunt. Quoties herus aut hera stomachosi clamant, furcifer, trifurcifer, stulte, bestia, flagrio, asine, flagitium. post hæc vocum tonitrua frequenter & fulmina sequuntur à manu venientia, volant fustes, & quicquid armorum ira furorque ministrat. Et quid miseris inde lucri est ? merces exigua, victus tenuis & plerumque intempestivus, sæpissime & frigidus. Qui hæc ideo fert tantum ut vivat, stulto pariter, stultissimo labore consumitur. Quod si ancilla vel famulus generoso animo hæc omnia offerat Deo, dicatque : Domine,

mine, propter te fatigari me patiar & vexari, propter te, mi Domine, hæc feram omnia, scio equidem te mitiorem & liberaliorem esse Dominum, quam cui me macipavi: à te, mi Deus, expectabo præmium. Hic profecto sapit, qui labores sic vendit, quemadmodum divinus Paulus hoc genus hominum præclarissime his instruit: Non ad oculum servientes, quasi hominibus placentes, sed ut servi Christi, facientes voluntatem Dei ex animo.

Ad Ephes. c.6. v.6.

Sexto. Quid mechanici opifices non ferunt miseriarum? Ad gravissimos labores summo mane redeunt, eosque urgent in seram & adultam noctem, sæpe tamen vix mucidum panem pro se suisque extundunt: æstum, fætores, gelu, incommoda plurima tolerant modici lucelli gratia, quis pauperior istis, si solum spectemus corpus? & quis iisdem ditior, si quis horũ subinde animo dicat: Mi Deus, hunc sudorem meum in tuam manũ effundo, labores meos omnes tibi offero, tibi fatigor, mi bone Domine. tu dives ille paterfamilias es, qui tuorum famulorum labores nunquam nõ superas mercede, nec gratis tibi quidquam fieri permittis: opellas nostras præmiis excedis infinite. Omnes ergo meos, cum Filii tui laboribus tibi consecro & dono De his talibus sua omnia Deo sic offerentibus vere Paulus: Divites, inquit facti estis in illo, in omni verbo.

1. Cor. c.1. v.5.

VIII. S

VIII. Si omnes hominum Status Ordinesque lustremus,in omnibus sane perferenda plurima reperiemus. Et vos ipsi,quos divites & beatos salutamus,& pæne adoramus,an non molestiarum & ærumnarum satis abunde habetis? quis vestrûm queritur deesse sibi quod patiatur? Virtutis est,cum sanctissimus quisque, licet afflictissimus, audet generoso spiritu dicere: Domine, da plura, immitte graviora quæ patiar. Apud hunc hominem res optime habent, hæc talis postulatio puræ intentionis luculentum judicium est. Sed vos alii, ô beatuli, ô Magni & omni opulentia instructi, & qua ratione vos afflictiones vestras toleratis? varie vos affligi, nil penitus dubito, etsi negent id oculi, quibus hîc nulla fides habenda.Imo persuasum habeo, vos sæpe acerbius, licet occultius, torqueri, quam ullos Religiosos homines, quorum vitæ tenor, merus est pœnitentiæ labor: vobis quidem molliores sunt lecti quam religiosis, sed quæstio sit, vos an illi quietius dormiant, non enim dormitum imus, ut bene cubemus, sed ut bene dormiamus: somnum vestrum prolixiorem esse,quam illorum sit, non negem,sed nescio an credam esse tranquilliorem, & suaviorem: plurima sunt quæ vestrum,illorum vero soporem minime turbant.

Cibi vobis & multo plures & longe meliores, sed iterum quæstio sit, quibus

hi melius ſapiant, neque enim dubitem quin religioſorum hominum plurimis oluſcula ſua & avenaceæ pulticulæ, lixum hordeum & lactucula jucundius ſapiant quam vobis galli ſpadones mera ſimilagine & lacte paſti,ac ipſum Iovis cerebrum. Veſtes vobis pulchriores quam illis & plures,ſed & hîc interrogem, quibus ſint habiliores, qui in iis minus frigeant, minus ſtringantur? Religioſos viros rariſſime premunt calcei, vos ſæpius: accedunt occulta cilicia, vobis etiam invitis injecta, quæ animum vexent, fodiant, lacerent.

Vobis largius otium & plures ſunt feriæ, ſed forſan multi ſuavius laborant, quam vos otiemini. Vobis denique libertas longe major eſt quam religioſis, ſed veſtram libertatem multa comitantur vincula, morſus animi, & laniena conſcientiæ incredibilis. In ſumma,cruces quas feratis minime deſunt,ſed fortaſſe deeſt patientia & intentio recta, qua cruces ſunt perferendæ.

Hîc igitur,obſecro, attendite, an propter Chriſtum,an vero propter Lazarum Bethaniam veniatis; an quæ vobis ſuſtinenda,eo quo par eſt animo ſuſtineatis.

In monte Golgothæo duo juxta Chriſtum utrinque pendebant, uterq; latro, uterque crucifixus, uterque in uno hoc eodemque ſupplicio mortuus eſt: at ille paradiſo,iſte tartaro receptus eſt. Quid quæſo æque reos,æquali ſupplicio affe-

ctos

ctos tam inæquali ſorte ſeparavit? intentio. Ille Chriſto domino mortem ſuam obtulit, iſte averſus à Chriſto in impatientia finiit. Hæc è ſimillima cruce, in regna diſſimillima eſt via, ſi tam diſſimilis ſit intentio.

IX. Itaque valde cavendum, ne ſimus Martyres mundi, Confeſſores Diaboli, Mammonæ diſcipuli, Veneris alumni. Amor ſui mille fraudes comminiſcitur, blandiſſime quod vult perſuadet, ponitque pro ſcopo proprium judicium, curioſitatem, propriam voluntatem; hoc agit ut intentionem reddat obliquam, non ſinceram, à Deo alienam, & quam Deus jure averſetur. Si cui admodum æſtuanti & ſitienti lactis optimi florem propines, è tali tamen catino, in quo plurimæ muſcæ innatent, anrem gratam te facturum ſperas? quis ſtatim bibat, etſi valde ſitiat? niveus potus invitat quidem, ſed innatantes beſtiolæ abſterrent: nigellas aviculas prius ejice, dein lacteam promulſidem propone. Sic opera bona, velut candida ſuaviſque potio, velut fercula præſtantiſſima, Deo tamen grata nunquam erunt, ſi ea fœdet vana gloria, voluntas propria, curioſitas, avaritia, ſui amor & æſtimatio. Muſcæ morientes perdunt ſuavitatem unguenti. Sic omnis intentio non ſincera & recta nobiliſſimum quodque opus corrumpit & deſtruit. *Eccl. c. 10. v. 1.*

Quis non riſerit hoſpitem illum, qui

peregrinum hominem lautiſſimis verbis in ſuam tabernam invitans: Mi Domine, ajebat, ad me obſecro diverte, vinum mihi prorſus generoſum eſt & nobile, niſi quod nonnihil aceſcat. Apage tu cum tuo hoc generoſo vino, quod aut acidum ſit, aut dilutum, vel dubium. Hoc ipſum queritur olim Deus per Iſaiam: Vinum tuum miſtum eſt aqua. De multis idem dici poteſt: Hæc illius actio, hæc opera, hoc obſequium illius, hæc induſtria, hic conatus vinum bonum eſſet, niſi aqua malæ intentionis miſtum eſſet. Cum perverſa eſt intentio, quæ præcedit, pravum eſt omne opus quod ſequitur, quamvis rectum eſſe videatur.

Iſa. 1. v. 22.

Greg. l. 1. Dial. c. 14.

In priſca lege cum leproſorum quispiam ſanitati reſtituendus fuit, dextra ejus auricula & pollices dextræ manus ac pedis oleo tingebantur. Quid hoc ritu Deus magis commendat, quam ut miſericordiæ oleo uſuri, & ſtipem daturi, nil lævum tangamus, nil ambitionis, jactantiæ, aut ullius ſiniſtræ intentionis ſe miſceat. Neſciat ſiniſtra tua, quid faciat dextra tua.

Levit. c. 14. v. 14.

Ad Salomonis tribunal duæ feminæ litigabant de infante, utraque quidem prolem habuit, ſed illa vivam, hæc mortuam, ut quam dormiens oppreſſerat. Nos inſtruit lis iſta, ſi advertimus. Nos quidem oramus, ſtipem damus, conſiliis aut manu juvamus, inediam aliaque toleramus

leramus, hos velut liberos gignit bona actio, sed nisi ad hæc omnia vigilemus, nisi semper intentio sincerissima liberos istos defendat, incurioso somno eos opprimimus, orationem nostram, & eleemosynam, & inediā, & omnem tolerantiam nostram somnolentia perdimus, & ita quicquid illis virium & vitæ inerat, adimimus. Nam, ut præclare Richardus Victorinus: Quod est, inquit, corpus sine anima, hoc est opus sine intentione bona. Si ergo hi liberi nostri nobis sint chari, si nolimus frustra laborare, ita semper laboremus, ut illa faciamus, non quia sic nobis placet sapitque, nec solum quia sic moris est, aut quia fit ab aliis, sed quia sic placet Deo. Oculus simplex ad unum atque unicum Dei honorem collineet in omnibus, in quibus errare refugit? Deus in caussa sit, quare hæc faciamus, ista fugiamus, illa perferamus? Si jam, quod sæpe fit, operam nostram aliis locatam, parcius illi quam par est, compensent, Deum vadem & sponsorem habemus. Quod Deus Abrahamo dixit, hoc omnes bonæ intentionis sibi à Deo dictum censeant: Ego protector tuus sum, & merces tua magna nimis.

Tract. 1. de statu int. hom.

Gen. c. 15. v. 1.

CAPVT XI.

Exemplar nobile INTENTIONIS MALAE *fuiſſe Herodem Magnum, Aſcalonitam.*

A Divo Ludovico Galliarum Rege miſſus eſt ad Damaſci Sultanum Orator è ſancti Dominici familia Ivo, vir doctus & religioſus. Huic in itinere mirum quid contigit, & quod credibile, ſtudio id adornatum eſt, complurium inſtructioni, hac ratione. Anus Ivoni loco quodam occurrit, altera manu hydriam aqua plenam, altera vas cupreum prunis refertum geſtans. Miratus Ivo inſolitum occurſum vetulæ, aquam & ignem geſtantis, quærit quid hæc ſibi velint? Cui mulier: Prunas, inquit, fero, ut iis paradiſum incendam & comburam: aquam defero, ut ea flammas inferorum extinguam, & Orcum aboleam. Iamque magis miratus Ivo reſponſum tam inſperatum, interrogat ultra, quid hæc moliri cogitet, & cui bono? Illa, ut in poſterũ, inquit, omnis intentio non recta aut non pura ceſſet, ut nemo probus ſit ſolum ſpe cæli & prçmii; nemo etiã peccare oderit formidine pœnæ & inferorũ horrore, ſed ſolo Dei amore, & deſiderio placẽdi Deo.

Ad Chriſti pueri præſepe atque ſtramineas cunas, tres ab ortu magni Principes venerunt: Itinere toto tam apud Hero-

Herodem hoſpitem, quam alibi nihil æque frequenter audiebantur reſpondere, quam illud rectiſſimæ intentionis: *Et venimus adorare eum.* Sed & Herodes idem prorſus grandi ore pronunciabat: *Vt & ego veniens adorem eum.* Hîc nulla ſpes præmii, nullus pœnæ metus ſe miſcuit, nec enim ulla vel inferorum vel cæli fit mentio: Vnicus itineris Bethlemitici finis eſt, divinus cultus & adoratio. Tam Herodes quam illius hoſpites in unam illam vere ſanctam intentionem conſpiraſſe videntur. Adſunt adoraturi, nec metu ſupplicii ullo, nec ſpe præmii provocati. Et quis Herodem non idem ſentire dixerit, quod pios illos advenas? Verum jam demonſtrabimus, inter Herodis & trium hoſpitum intentionem, tantum eſſe diſcriminis, quantum inter cælum terramque. Et apparebit Herodem malæ intentionis egregiam ideam exiſtere.

I. Philoſophorum ſcitum eſt: Vltimum in actione, primum eſt in intentione. Finis eſt ad quem referuntur omnia. Ab experientia quotidiana id conſtat. Sumit ſibi quis diverſiſſimos labores; hac hebdomade calcem convehit, altera lateres & ſaxa, arenam tertia, aſſeres quarta, dein cum amicis deliberat, modo hoc modo illud ad regulam revocat, jam circinum rotat, jam & nummos numerat, modo cum architectis agit, jam cæmentarios accerſit, mo-

do vitriarium, & ferrarium fabrum conducit. Et quorsum hæc omnia ? Ad domum. Finis omnium domus est, prima quidem intentione, sed actione ultima.

Narrat Matthæus, tres ex Oriente dynastas iter ingressos Hierosolymam versus. iter hoc longum, difficile, laboriosum, & magnarum impensarum fuit. Ecquis hujus itineris finis & scopus? Novi Regis adoratio. *Et venimus adorare eum.* Hoc toto itinere agitabant secum, *Et venimus adorare eum.* Hæc illorum intentio iter indixit, hæc diversa munera congessit, hæc in viam necessaria præscripsit, hæc Hierosolymam Iudææ metropolim duxit, hæc hospitium Herodis quæsivit, hæc præeunti sideri fidelissime obtemperavit. Finis hæc omnia dictavit, finis sane optimus ac laudatissimus: *Et venimus adorare eum.*

Matt. c.2. v.2.

Sed & Herodes idem ait, & quidem verbis iisdem : *Vt & ego*, inquit, *veniens adorem eum.* Quis non credat Herodem, & illius regios hospites unius esse animi, æqualis propositi, ejusdem prorsus intentionis ? Sed videte obsecro, quantum tellus & astra diffident, tantum Herodis & trium Magorum animus, propositum, intentio discrepant. Horum longe optimus, illius longe pessimus finis fuit. Argumenta hujus clarissima hæc sunt :

Principio, *Audiens autem Herodes rex turbatus est*, Res jam suspecta, & en

Matt. c.2. v.3.

pri-

primum malę intentionis argumentum, turbari. Homo bonæ intentionis, nunquã totus turbatur, ut ut res eveniat, etsi omnia teterrime cadant, sibi constat, sui similis est. Non contristabit justum, quicquid acciderit. Nam bona, quam habet, intentione non potest excidere. Herodes ideo turbatus est, quia regno pelli metuebat. Sed unde hic metus? sibi ipsi nimium amicus, seipsum nimis ardenter & amabat & quærebat.

Prov. c.12. v.21.

Anno 1414. tres erant Pontifices (ea erat ævi labes) Ioannes, Benedictus, Gregorius. In his turbis è purpuratorum Patrum numero Ioannes Dominicus, vir integerrimus, animum suum intentionemque vere optimam dissimulare non potuit. Nam licet is unus omnia apud Gregorium posset, ab eo etiam ad illud fastigii evectus fuisset, nihilominus tamen Gregorium monere non desiit, descenderet sponte sua ipsemet de tam sublimi solio, in quod via negata & non legitima pervenisset. Paruit tam sincere monenti Gregorius: Alii duo hac sede vi submoti sunt. Quo facto Ioannes Dominicus purpuratus senator, & ipse sese in ordinem redigere aggressus, Concilium Constantiense adiit, purpuram suam digniori dandam exuit, & infra episcopos se locavit. En, quam varie & quam feliciter Ambitionem triumpharit recta intentio! Herodes quia tam ambitiosus, hinc etiam tam

turba-

turbatus. Si quis illius auribus dies noctesque ingeſſiſſet, natum eſſe quidem Meſſiam, non tamen vel minima ex parte nociturum, neque enim veniſſe ut regna eriperet, ſed ut daret, nihilominus Herodes turbatiſſimus aſſidue timuiſſet, nec aliud animo volviſſet, quam Regis infantuli properatam cædem. Quod ſi Herodi vel unica bonæ intentionis venula fluxiſſet, ſic ſecum fuiſſet ratiocinatus: Si natus puer vere Meſſias & Chriſtus ſit, aderit illi Deus; ſin autem, Deum à me ſtaturum confido. Sed nihil tam ſanæ cogitationis admiſit Rex impius: hoc unum ei erat in animo: Moriatur hic puer, moriatur; & etſi per mille, etſi per*quatuordecim millia corpora mihi configendus ſit, configatur, trucidetur, moriatur. Et tamen hunc parricidam animum tam piis vocibus vultuque velans: *Vt & ego*, inquit, *veniens adorem eum*. Bene locutum, peſſime cogitaſſe, primum ſignum prodidit, Turbatio: *Audiens autem Herodes rex turbatus eſt.*

*Tot occiſ. infant. fuiſſe, optimorum auctor. aſſertio eſt.

Ibid. v.4.

II. Secundo. *Et congregans omnes Principes ſacerdotum & ſcribas populi, ſciſcitabatur ab eis, ubi Chriſtus naſceretur.* Quæ hîc Herodis intentio? Noſſe locum nati pueruli. Quid vero hoc mali? Iſtud certe, quod nihil hîc boni ſit. Scire velle ex ſe quidem indifferens, ut vocatur, intentio eſt, quæ nec bona nec mala; huic ſi jungatur actio mala, neutrum

bonum

bonum dici poterit. Et cur Herodes Christi nati patriam nosse voluit ? an ut salutaret, munera ferret , adoraret ? Vt jugularet. Hæc mens illius, hæc erat intentio.

Tertio. *Tunc Herodes clam vocatis Magis, diligenter didicit ab eis tempus stellæ.* *Ibidem v.7.* Neque hoc bonæ intentionis signum est. Vocare Magos , nil vitii erat: clam vocare, parum virtutis , & vitio proximum est. Omnis enim qui male agit, odit lucem , & non venit ad lucem , ut non arguantur opera ejus. *Ioan. c.3. v.20.* Hoc cuivis certum sit signum intentionis non bonæ, si quid adeo laboret occulere, contegere , supprimere , ut nullo modo ab aliis sciri velit : odit lucem iste, & latere cupit non se, sed sua vitia.

Multa quidem clam fiunt,quæ fido silentio committuntur; sua sunt arcana curiæ , sua & militiæ , & tamen in his ipsis conscium habere nemo reformidat, si id expedire sciat. Quantum eleemosynæ clam datur, auctore vix uni, sæpe nemini noto?pie hoc,sancte,& ad Christi mentem.Si tamen ii qui dant,scirent ad majorem Dei honorem facere , sciri se,utique non supprimerent has voces: Ego sum,ego do.Non eadem in vitiis est ratio,sunt enim recessus & latebræ ubi luditur , ubi potatur , ubi furtive amatur, ubi contra leges laboratur : hi latebricolæ, lusores isti,potatores,aut amatores nequaquam sciri volunt. Quis Orator

Orator his talibus persuaserit fore ad Dei honorem sciri, quinam ipsi sint, qui socii illorum ? Nihil audiunt, sed omnibus minaciter imperant, aut sile, aut peri. Nemo est illorum, cui vocem illam extorseris: Ego sum lusor, ego sum potator, ego procus & decoctor. Hæc furtim & *clam* fieri consuerunt. Sed hoc ipsum CLAM, evidens est indicium, hæc omnia fieri intentione non bona. Tecta, plerumque suspecta. Herodes ergo dum Magos *clam* accersit, palam malæ intentionis suspectũ se reddit. Ab hac vitiata radice similes enati sunt rami. Quicquid hîc egit Herodes, vitiose egit. Cum perversa est intentio quæ præcedit, pravum est opus omne quod sequitur. Vbi ergo clam Magos vocasset, tempus stellæ ab eis diligenter didicit, amandavit eos in Bethlehem, de singulis solerter interrogari, & sibi renuntiari mandavit; omnia maligne & cum noxa, nam addidit fucatissimam ac nequissimam intentionem: *Vt & ego veniens adorem eum.* En diabolum, sed pulchrum & Angeli veste decorum! O vulpes callidissima! Non sine caussa Herodianæ stirpi hoc nomen tribuit Servator. Vulpina vafritie cruentum, immanem, scelestum animum posse tegi sperabat.

III. Herodis vero sacri Senatores & Patres conscripti cujusnam animi & intentionis fuerunt? Variæ. Cum enim Senatus indiceretur extra ordinem, credibile

dibile eſt ex iis fuiſſe qui dicerent: Quis diabolorum exteros hos homines ab Orientis oris adduxit, tanquam ſi abſque illis non ſatis negotiorum nobis eſſet? Alium audiſſes dicere: Velim idololatræ iſti domi maneant, & noſtram nobis pacem non turbent. Alius peſſime precatus, forſan dixerit: In malam rem abeant hi homines, pudore nos affecerunt maximo. in Arabia hoc ſciant, & nos neſciamus in Iudæa? Alii, paullo modeſtius: Ex officio, ajebant, hoc Regi debemus, cui nos in omnem hanc operam obligavimus. Ergo libros adire, & inquirere oportet, quæ Chriſti ſit terra patria. Sed neque hi adeo erant laudandæ intentionis. Nam intentio bona raro impellit, cum vis & neceſſitas cogit. Non eſt virtutis bene jubenti dicere: Nolo quidem, ſed debeo. Licet ergo curiam Herodis omnem ſcrutemur, vix ullam intentionem rectam in ea inveniemus, & quod ſequitur, nullam actionem bonam. Illa enim omnia, convenire, inquirere, libros conſulere, reſponſa dare, ſunt politicum quid, & actiones adiaphoræ, quibus ſi non jungatur intentio bona, nil cæleſtis præmii aſſequuntur.

Porro illa Herodis turbatio, Rabbinorum conſultatio, trepidatio Vrbis, tres illos ex Oriente Reges admodum dubios reddere, imo in errorem trahere, & re infecta regreſſum eis perſuadere po-

potuiſſet. Promptum enim illis fuiſſet dicere: Quam nos infantes ſumus, & digni regum cachinnis! En in ipſo Iudææ meditullio, de hoc Iudæorum Rege quem quærimus, nihil ſcitur, & nos tam temere mutum ignem ſecuti, noſtris regionibus deſertis, in peregrinas has oras noſmet ejecimus: turbavimus Herodem Regem, regiis conſiliariis negotium faceſſivimus. urbem Hieroſolymam fruſtra commovimus: quid vani hoc itinere nobis voluimus? Nihil harum cogitationum, nihil admiſerunt, ſed quo cœperunt pede, intentione bona qua orſi, ea etiam conſtanter progreſſi, hoc unum omnibus reſponderunt: *Venimus adorare eum.* Si quis illorum aliquem in antro Bethlehemitico interrogaſſet: Et quid hæc veſtra ſibi munera volunt? quid humilis procidentium habitus, quid prona in terram corpora? non aliud unquam reſpondiſſent, quam hoc ipſum: *Venimus adorare eum.* Huc nos neque metus, neque vis, aut ulla neceſſitas adegit, nō ſpes opum ulla impulit, hoc unum nos domo excivit; *Venimus adorare eum.* Et quem illum ô viri, quem veniſtis adorare? Illū ipſum, ajunt, cujus ſtellam vidimus, cui parent ſidera, qui nobis facem cælo extulit, hunc *Venimus adorare.*

Tandem aſſecuti ſuum finem, *& procidentes adoraverunt eum.* Poterat pro ſe quiſque dicere: Ego gloriam meam non quæ-

quæsivi, sed nati Regis Hebræi, huc animum intendi, ea de caussa hoc iter suscepi, hoc fine munera hæc attuli: una mens & vox una omnium: *Venimus adorare eum*. Delati demum, sidere duce, ad vilissimum tuguriolum, ac pecudum ædes, ad puerulum pauperrimum, nec divini quidquam præ se ferentem, nihilominus *procidentes adoraverunt eum*.

En, mi Christiane, quid mala, quid bona doceat intentio: En, quam fucata illa & trepida, quam hæc constans & erecta sit, & quam sese utraque suis utcunque prodat indiciis! Herodes licet homo abstrusus & tectus, ex arte truculentum animum dissimulare noverit, viciatæ tamen intentionis signa edidit satis aperta. Tres ab exortu Magi aberrarunt nonnihil, hospitem quærendo Herodem, sed hic ipse error bono eis fuit, ob bonam intentionem: profuit sic erraffe. Quando ergo intentione optima ferebantur ad Christi nati cunabula, non tantum stellam ducem habuerunt, sed & Angelum monitorem, qui fidelissime instruxit, perfidum hospitium studiose declinarent, ad Herodem ne redirent, alia via domum remearent, ne intentionem optimam, qua venerant, depravarent. Neque enim Magi alia mente secuti sunt stellam, quam ut illius se voluntati ac nutui, qui stellam in ducem miserat, ex integro submitterent.

Hæc vera & prorsus pura est intentio, *Dei voluntatem in omnibus sequi.* De hac nostri æui Theologus : Qui sic animatus est , inquit , ut nihil aliud expetat nisi Dei voluntatem explere, eum Deus nunquam potest deserere. Ingens promissum.

Matt. Tymp. in spec. episc. signo 117.

Hæc ergo hominis Christiani sit intentio in rebus agendis omnibus,ut sincero corde hoc apud se assidue volvat : Domine,tuo honori facio omnia, tuæ voluntati parere cupio in omnibus,sive illa mihi facilia sint factu,sive difficilia,aspera an jucunda ; *Venio adorare te* , non ut Herodes, sed ut tres ab Ortu Reges;te Domine semper,& omnibus actionibus meis adorare cupio ; eam ob caussam vivo, ideo edo, bibo, dormio, laboro,ut tibi serviam , tibi placeam , tuæ voluntati obsecundem ubique,semper,in omnibus: sic vivam, sic moriar.

CAPVT XII.

Quid INDIFFERENS, *quid* NVLLA INTENTIO *à nobis vocetur.*

QVamvis nulla sit actionum voluntariarum,quæ non originem trahat ex intentione aliqua; quicquid enim volentes & scientes agimus, desiderio alicujus consequendi finis agimus: nihilominus multa tam ambigue , plurima tam oscitanter, incuriose , properanter faci

facimus, ut in multis adiaphoram vel indifferentem, in plurimis nullam habere intentionem videri possimus. Quam autem intentionem vocemus indifferentem, quam nullam, dilucide jam explicabimus.

I. INDIFFERENS appellatur intentio, seu Adiaphora, quæ nec bona est in se, nec mala, nec ad probitatem, nec ad improbitatem confert; & hæc plerunque actiones mere naturales pro fine habet, uti sunt, edere, bibere, ambulare, dormire. Lucem hîc allucebit Seneca, qui sensu prorsus Christiano: Indifferentia, inquit, esse dico, nec bona, nec mala, tanquam morbum, dolorem, paupertatem, exilium, mortem. Nihil horum per se gloriosum est, nihil tamen sine his. Laudatur enim non paupertas, sed is quem non submittit, nec incurvat: laudatur non exilium, sed qui hoc non doluit: laudatur non dolor, sed quem nihil coëgit dolor. Nemo mortem laudat, sed eum cui mors ante abstulit animum quam conturbavit. Omnia ista per se non sunt honesta, nec gloriosa: sed quicquid virtus ex illis adiit tractavitque, honestum & gloriosum facit. Illa in medio posita sunt: interest, utrum malitia illis, an virtus manum admoverit. Et ut liquido sciamus quid indifferens, quid bonum, quid malum sit, addit

Epist. 82. med.

Idem Ibid. Annæus : Omnis res quod non habuit decus, virtute addita ſumit. Cubiculum lucidum dicimus ; hoc idem obſcuriſſimum eſt nocte : dies illi lucem infundit, nox eripit. Sic iſtis quæ à nobis indifferentia ac media dicuntur, divitiis, viribus, formæ, honoribus, regno : & contra, morti, exilio, malæ valetudini, doloribus, quæque alia aut minus aut magis pertimuimus, aut malitia aut virtus dat boni vel mali nomen. Maſſa per ſe nec calida nec frigida eſt : in fornacem conjecta concaluit, in aquam remiſſa refrixit.

Ergo, ſola virtus, bonum : ſola malitia, malum : Indifferentia, per ſe nec bona, nec mala : uſus dat iis nomen, ſive cum virtus, ſive cum malitia acceſſit. Ita ingenium, ars, ſcientia, ſanitas, vires, opes, gloria, nobilitas, indifferentia ſunt, quia naturalia ſunt, nec altius exurgunt quam quo ea erigit bona intentio, quæ ſi & ipſa intra naturæ fines ſe contineat, nec ad Deum ſubvolet, indifferens manet & ſine præmio. Hinc ire, ſtare, ſedere, currere, loqui, laborare &c. bona non ſunt, nec promeriti nomen acquirunt, niſi à bona intentione, quæ actiunculam etiam minimam ac viliſſimam in altiſſimum dignitatis gradum extollit. Quod ut optime capiamus, Ludovicus Bloſius præclare nos inſtruit hunc

In Cant. vitæ ſpir. c. 30. init.

in modum : Quæ agenda ſunt (etiam dum manducare , bibere , dormire, vel quodvis aliud ſolatium carni indulgere oportet) tu tali conſideratione præveni , ut ea ipſa pure ad Dei honorem facere deſideres. Nam , quemadmodum opus quod ex ſe grande ac magni momenti videtur , Deo prorſus diſplicet, ſi operantis intentio impura fuerit : ita opus , quod ex ſe frigidum, nulliuſque momenti judicatur , Domino plurimum placet , ſi operantis intentio fuerit recta. Etiamſi pietate ductus cervicem tantum inclinaveris ante crucifixi Ieſu imaginem , vel ad altare Dei genetricis Mariæ floſculos obtuleris , aut pedem moveris propter charitatem ; non fruſtraberis à ſpe juſtæ mercedis. Et hoc poteſt intentio bona ; intentio indifferens horum nil poteſt , ſed actionem , cui jungitur , nec deteriorem reddit, nec meliorem,ut infra pluribus dicemus.

II. Intentio NVLLA , vocatur à nobis ea, cum quis ex conſuetudine temere hoc illudve facit , nec ſibi ullum actionis ſuæ finem proponit , & quaſi caſu vivit. Ingens hoc vitæ malum eſt , & omnium laborum cæca vorago. Iuſtiſſime queritur olim Seneca , &, Neceſſe eſt, inquit , multum in vita noſtra caſus poſſit , quia vivimus caſu. Quoties , quid fugiendum ſit , aut quid pe-

Epiſt. 71. initio.

tendum, voles ſcire, ad ſummum bonum, & propoſitum totius vitæ reſpice. Illi enim conſentire debet quicquid agimus. non diſponet ſingula, niſi cui jam vitæ ſuæ ſumma propoſita eſt. Nemo, quamvis paratos habeat colores, ſimilitudinem reddet, niſi jam conſtet quid velit pingere. Ideo peccamus, quia de partibus vitæ omnes deliberamus, de tota nemo deliberat. Scire debet quid petat ille, qui ſagittam vult mittere: & tunc dirigere, & moderari manu telum. Errant conſilia noſtra, quia non habent quo dirigantur. Ignoranti quem portum petat, nullus ſuus ventus eſt. Omnia præclariſſime; & vere ignorat quem portum appellat, qui intentione nulla incaſſum ſe fatigat. Vbi certus actionis ſcopus & finis deeſt, illic confuſio, & omnia indigeſtum ac rude chaos.

Levit. c. 3. v. 16.

Deus olim præcipiens: *Omnis adeps, inquit, Domini erit jure perpetuo, in generationibus, & cunctis habitaculis veſtris.* Quid mirum, inquit Iſychius, arvinam & adipem tam ſevere à Deo exigi? Adeps iſte, recta eſt intentio, in omnibus ad Deum dirigenda; hanc Deus nemini remittit. Qui vero nullam ſuis actionibus intentionem præſtituit, is quod optimum eſt ſacrificii, Deo ſubtrahit. Hic talis, quicquid facit,

facit, aut ex inclinatione, aut ex consuetudine facit, nescit enim quare faciat, aut quorsum, & cui faciat. Miserrimum est hoc genus hominum, quibus post varios labores, nulla speranda est merces.

III. Pueris trimulis aut quadrimulis quis inquietior? totos dies huc illuc oberrant, nec unquam uno loco diu consistunt: nunc equitare se putant, nunc volantem plumam agitant, jam domunculas ædificant, jam per sedilia sursum deorsum saltant, ita sese plurimum fatigant, in summo otio nunquam otiosi, & ubi totum diem ad lassitudinem, diu multumque semet agitaverint, quid tandem est omnis hic labor & lassitudo? Nugas egerunt, muscas depulerunt, cribro aquam hauserunt, in aqua sementem fecerunt, infantili & inani opera. His infantibus ii omnes simillimi sunt, qui actiones suas nulla intentione regunt: ardua vix attingunt; si tamen ea tangunt, levi decurrunt manu, & superficiem potius radunt, quam latentia petant. Quærit ex his apposite nebulosus Satyricus: *Persius sat. 3.*

Est aliquid quo tendis, & in quod dirigis arcum?—
An passim sequeris corvos testaque lutoque,

 Secu-

Securus quo pes ferat, atque ex tempore vivis?

Num tibi certus est finis quo omnia referas? an in diem vivis sine proposito, sine providentia, prout natura suggerit? Et quis ille tabellarius, qui quærenti, *Quorsum tendis?* respondeat, *Vere ipse ego nescio*. O stolidum caput! redi domum, ridicule homo, redi, & prius quo tendas cogita, quam exeas.

In hac vita, ô Christiani, non licet nobis vanos ambulatores agere, & quo pes fert, excurrere: singulis horis cogitanda est hora ultima, & viæ terminus, omnibus pæne momentis intentio recta restauranda est. Maximi refert, quomodo res appetamus, an virtutum amore, an nostri; nudas edere operas minime laudabile est. Vbi autem intentio recta non est, ibi aut mala, aut nulla est. Ingenium quod virtutibus non impleveris, vitiis vacat, veluti cessante cultu ager, quem messibus onerare timueris, se inutilibus herbis sponte exhauriet. Ita plerunque ubi bene agere cessamus, incipimus agere male. De hoc etiam eximie Seneca: Putemus aliquem, inquit, facere quod oportet: non faciet assidue, non faciet æqualiter, nescit enim quare faciat. Aliqua vel casu vel exercitatione exibunt recta, sed non erit in manu regula ad quam exigantur,

Epist. 95. med.

gantur, cui credat recta esse quæ fecit. Non promittet se talem in perpetuum, qui casu bonus est. Deinde præstabunt tibi fortasse præcepta, ut quod oportet, facias: non præstabunt, ut quemadmodum oportet, facias: & si hoc non præstant, ad virtutem non perducunt. Faciet quod oportet monitus, concedo: sed id parum est, quoniam quidem non in facto laus est, *sed in eo, quemadmodum fiat.* Excellentissime prorsus, & ad regulam divinæ paginæ. Vere non in facto laus est, sed in eo, quemadmodum fiat. Non tantum non facere sed nec bene facere satis est, nisi hoc ipsum bona fiat intentione. Tanti ergo ducamus *oculum simplicem* omni tempore, & omni loco intendere in Deum.

Sed an non sæpe omni puero stultiores sumus, qui in tanta luce caligamus, imo nobis omnia tenebras facimus, & subinde nihil videmus, nec quid noceat, nec quid expediat: tota vita incursitamus, nec ob hoc resistimus, aut circumspectius pedem ponimus. Quis vero nescit quam sit furiosa res, impetus in tenebris? At nos certe id agimus ut longius revocandi simus: & cum ignoremus quo feramur, velociter tamen huc illuc, quocunque demum, cæco impetu ruimus.

Agg. c. 1. v. 5. 6. & 7.

IIII. Fideliſſime Deus per Aggæum prophetam commonefaciens : Ponite, inquit, corda veſtra ſuper vias veſtras. Seminaſtis multum & intuliſtis parum: comediſtis, & non eſtis ſatiati, bibiſtis & non eſtis inebriati : operuiſtis vos, & non eſtis calefacti. & qui mercedes congregavit, miſit eas in ſacculum pertuſum. Hæc dicit dominus exercituum : Ponite corda veſtra ſuper vias veſtras. En, quam urgeat Deus illud : *Ponite corda veſtra ſuper vias veſtras*, quam velit conſiderari qua via & quo eamus. En, quam ubique intentionem bonam requirat ? Omnibus vero hoc negligentibus occinitur . *Seminaſtis multum, & intuliſtis parum.* Sunt qui nummos ſeminent, tantum ſcilicet pecuniæ in menſam erogant, tantum in veſtes & ſupellectilem, tantum in recreationes, luſus, convivia, tantum etiam in rerum novarum auditionem, tantum in varias animantes, tantum in libros quos nec ipſi legunt, nec aliis legendos permittunt, ſed cuſtodiunt ut canis præſepe ; tantum æris inſuper expendunt in adulatores, ſanniones, mimos, paraſitos, moriones; tacebo aliam hominum impuram fæcem ; tantum etiam inſumunt in artificiola curioſa, & ſæpe pernitioſa, tantum in alias vaniſſimas inſanias, tantum denique in ſtipem & eleemoſy-

nam

nam exponunt, & modo id intentione sana fiat. Hi sane plurimum argenti seminant. De unoquoque horum recte dixeris, DISPERSIT, non autem, *dedit pauperibus*, sed jam ante divitibus; aut dedit sartoribus, dedit cocis, cupedinariis, palponibus, gesticulatoribus, susurronibus: dedit his, & illis, & istis, ut eos in suam caussam traheret, ut corrumperet, ut os illorum sibi emeret. O miseri! *seminastis multum, & intulistis parum*, quia intentione non debita seminastis, hinc messis tam modica, tam nulla: dimidio pecuniæ vestræ cælum emissetis, sed altero tanto maluistis emere gehennam.

Comedistis, & non estis satiati; bibistis & non estis inebriati. Sunt qui comedant & bibant, sunt qui de rebus divinis multa & præclara audiant, virtus eis varie suadetur: & ut coci solent, qui modo lixa, modo assa, modo frixa; jã sicca, jam jusculis perfusa, jam frigida, jam fumantia & calida apponunt, ut edendi appetitum acuant: sic fastidiosis his rerum sacrarum auditoribus amabili varietate virtus commendanda est: audiunt illi, & velut audita comedunt, avidos se ostendunt, sed mox aliud esuriunt, audita celeri oblivione sepeliunt, & animum alio convertunt. inde nec habiliores nec robustiores

fiunt,

fiunt, nam ſacris admonitionibus non ea intentione auſcultant, ut meliores ſanctioreſque evadant. O miſeri! *comediſtis, & non eſtis ſatiati.*

Operuiſtis vos, & non eſtis calefacti. Sunt qui etiam virtuti quandoque operentur: templum frequentant, orant, exomologeſeos & Euchariſtiæ Sacramentis ſe muniunt, nec tamen inde caleſiunt, partim quia hæc per ſinceram, & fervidam intentionem ad Deum non dirigunt, partim quia ſe frigori mox iterum exponunt; è templo, ab oratione, à confeſſione vix digreſſi, ad antiquum libidinis volutabrum redeunt, priſtinam jurandi & imprecandi conſuetudinem repetunt, peſſimas occaſiones non fugiunt; ita mores inolitos nunquam deponunt, in aſſuetis noxis frigidi, ut ante perſiſtunt. O miſeri! *Operuiſtis vos, & non eſtis calefacti.*

Et qui mercedes congregavit, miſit eas in ſacculum pertuſum. Liberaliſſimus eſt Deus in tribuendis muneribus, quæ nos ſacculo noſtro excipimus, ſed ſæpe pertuſo. Mens noſtra velut ſacculus tot habet foramina per quæ cæleſtes dotes excidant, quot occaſiones non vitat, quæ ad nequitiam invitant. Hæc omnia pulchre complexus Gregorius: Multum, inquit, cordi ſuo ſeminat, qui de mandatis cæleſtibus, vel legendo vel etiam audiendo multa cognoſcit,

L. 1. in Ezech. hom. 10. poſt. init.

ſed

ed negligenter operando pauca fructifi-
at. Comedit & non satiatur, qui
erba Dei audiens, lucra vel gloriam
æculi concupiscit. bene autem non sa-
iari dicitur, quia aliud mandit, & a-
iud esurit. Bibit, & non inebriatur,
ui ad vocem prædicationis aurem in-
linat, sed mentem non mutat.

Deus olim Ezechieli: Fili hominis, *Ezech. c. 3. v. 3.*
nquit, venter tuus comedet, & visce-
a tua replebuntur volumine isto, quod
go do tibi. Ventris autem viscera, in-
quit Gregorius, quid sunt aliud nisi *Loco proxime cit.*
nentis interna, id est, recta intentio,
sanctum desiderium, humilis ad Deum,
pia ad proximum voluntas? Pense-
mus, charissimi fratres mei, quam sit
pia ista promissio. Multi enim legunt,
& ab ipsa lectione jejuni sunt. Mul-
ti vocem prædicationis audiunt, sed
post vocem vacui recedunt. quorum
etsi venter comedit, viscera non re-
plentur: quia etsi mente intellectum
sacri verbi percipiunt, obliviscendo &
non servando quæ audierint, hæc in
cordis visceribus non reponunt. O mi-
seri! *mercedem congregatis, sed eam in
sacculum pertusum mittitis.* Hic idem
beatus Gregorius: In sacculo, inquit, *Par. 3. curæ pastor. c. 22. fine.*
pertuso videtur quando pecunia mitti-
tur, sed quando amittitur non vide-
tur. Qui ergo quanta largiuntur aspi-
ciunt, sed quanta rapiunt non perpen-
dunt,

dunt, in pertuſum ſacculum mercedes mittunt: quia profectò has in ſpem ſuæ fiduciæ intuentes congerunt, ſed non intuentes perdunt.

Ita demum fruſtra laboramus, qui laboris animam INTENTIONEM non curamus. Id quod boni facimus, ante oculos nobis ſtatuimus, intentionem rectam quam negligimus, nihili pendimus: ita *mercedes congregamus, & in ſacculum pertuſum mittimus.*

V. Non eſt moleſtior labor, quam labor irritus & ſine effectu: nemo eſt qui velit operam ludere. Enimvero aliqui ut aſini laborant, multa graviaque in ſe onera recipiunt, & omnem laudem in eo ponunt, ut operæ quam plurimum ſumant. Iſſachar aſinus fortis &c. ſuppoſuit humerum ſuum ad portandum, factusque eſt tributis ſerviens. At hi non ſibi laborant ſed aliis, cum intentione careant, qua Deo laborem ſuum vendant. Aliqui porro patiuntur ut Martyres, ſed non cantabitur de illis: Gaudent in cælis animæ Sanctorum, qui Chriſti veſtigia ſunt ſecuti. Miſerandi prorſus, & fletu tanto digniores, quanto numero plures. Ah, quanti ſunt qui ponderoſis crucibus premuntur, & tamen in via ad cælum vix quidquam promovent, ſolo intentionis defectu. Grandia patiuntur, ſed

Gen. c.48. v.15.

Eccleſ. offic. in 2. veſp. de mart.

ſed ideo, quia pati coguntur. Tergiverſantur quidem, torquent ſe miſere, reſiſtunt ut poſſunt, quia vero impoſitam crucem excutere nequeunt, vacillando pergunt. Hoc non eſt pati pro Chriſto; hoc eſt in aëre remigare, frigido furno panes immittere, in arena ædificare.

Baalami ſacerdotes quid tandem laboris omiſerunt, ut Eliam ſacrificando vincerent? bovem impoſuerunt aræ, & invocarunt Deum ſuum à primo mane uſque ad meridiem, continuo vociferantes, Baal exaudi nos, Baal exaudi nos &c. *tranſiliebantque altare quod fecerant. Cumque eſſet jam meridies, illudebat illis Elias, dicens: Clamate voce majore. Clamabant ergo voce majore, & incidebant ſe juxta ritum ſuum, cultris & lanceolis, donec perfunderentur ſanguine.* Nulla tamen Baalami vox, nullus igniculus, ſucceſſus rei, nullus ſe prodidit. Debuiſſent amentes ſacrificuli prius ignem excitaſſe in animo (quod fecit Elias) intentionem extimulaſſe ad Deum, hac ratione ignem evocaſſent è cælo. Mundus velut alter Baal varie ſuos exercet, fatigat, vexat; iſtos ad omnem nequitiam, illos ad quamcunque ſervitutem rapit: exagitantur miſeri eundo, ſtando, currendo: laboribus ſæpe odioſis, difficilibus, moleſtis, improbis, inſanis, indignis exercentur.

3. Reg. c. 18. v. 26. & ſeqq.

Qui

Qui mundo serviunt debent glutire posse omnis generis invectivas, convitia, reprehensiones, vituperia, morsus acerbos, crebros despectus: & sicut histriones arte gesticulatoria devorant cultros, ita hi tolerare coguntur & glutire, velint, nolint, acerba multa & admodum aculeata dicta. Habent hi suos obtrectatores, æmulos, adversarios, malevolos & invidos antagonistas, nihilominus tamen horum genibus advolvi, manus osculari, mille ceremoniis & deliciis hos ipsos venerari adiguntur, aut mundo servitium obnuntiare. Neque vero desunt curæ, solicitudines, perturbationes, rei familiaris angustiæ. Hæc omnia simul sumpta instar obesi & in frusta dissecti bovis essent, modo non deesset ignis, modo intentio recta, velut cælestis flamma, ea delibaret. Verum quia multi talia ferunt, sed impatienter; ferunt, sed Deo illa non offerunt; patiuntur ista, sed sine intentione recta; patiuntur non propter Christum, sed propter se, in suam & mundi gratiam: hinc nihil hîc promeriti aut mercedis cogitandum: nebulas diverberant, & in saxis seminant, nullam à Deo gratiam merentur.

In Apol. ad Gui. abb. initio. De his eleganter & vere Bernardus: Væ, inquit, portantibus crucem, non sicut Salvator suam, sed sicut ille Cyrenæus alienam. Duplici quippe contritione

tione conteruntur, qui hujuſmodi ſunt, quando & hîc pro temporali gloria temporaliter ſe affligunt, & in futuro pro interna ſuperbia ad ſupplicia æterna pertrahuntur. Laborant cum Chriſto, ſed non regnant cum Chriſto. De torrente bibunt in via, ſed non exaltabunt caput in patria: lugent nunc, ſed tunc non conſolabuntur. Ita maledicus ille latro juxta Chriſtum quidem crucifixus, ſed è cruce in paradiſum cum Chriſto non migravit. Pari ratione multi multum laborant, ſed fruſtra; multa ſuſtinent, ſed & fruſtra; virtutes etiam, ut videtur, exercent, ſed fruſtra hæc omnia, imo cum damno, quia recta in his omnibus intentione carent.

Oſeas, vates Hebræus, hos ipſos deſignans: Vitula, inquit, docta trituram. Qui abſque intentione certa & recta laborant, bobus ſimiles ſunt qui triturant. Hi etſi ab opere ſolvantur, redeunt tamen ultro; jam aſſueverunt huic operi, quo etiam fruuntur, nam ſubinde os mergunt avena, & ſic lubentes perpetuant hunc laborem, jugumque facillime recipiunt. Non aliter agunt illi mundi alumni, quos inſigniter notans Gregorius: Pro mundi gloria, inquit, cunctis ſudoribus libenter inſerviunt, & gravium laborum jugo colla devotiſſime ſummittunt. Et quæ merces operis? os plenum avena, marſupium non adeo turgens pecunia.

C. 10. v. 11.

Certe vituli docti trituram, laborant, ut jumenta planstralia aut molaria, vel ut equi cæci in fullonica. hi ab unico puero voce & flagello aguntur, curruntque toto die. & quo tandem vesperi perveniunt? in eodem omnino loco sunt, quia in orbem acti sunt: Sic qui recta carent intentione, vere cæci sunt, & in virtutibus progressum nullum faciunt; hodiernus, crastinus, perendinus dies nullo illis discrimine veniunt. Hi boves semper in eadem area triturant, & hunc laborem suum pro mercede habent, ideo à Deo aliam non expectent. Hæc est caussa, cur Paulus tam contente præcipiat: Omne quodcunque facitis, in verbo & in opere, omnia in nomine Domini Iesu Christi, gratias agentes Deo & Patri per ipsum. Idem æque graviter inculcans: Sive ergo, inquit, manducatis, sive bibitis, sive aliud quid facitis, omnia in Dei gloriam facite: Omnia, omnia. Sic edendum, sic bibendum, sic aliud quidvis faciendum, ut Deus honoretur, nullus hominum lædatur, aut offendatur. Chrysostomus Paulinum hoc præceptum explicans: Etiamsi, ait, spirituale quid fuerit, si tamen propter Deum non fiat, cumprimis illum lædit qui facit. Et sicut cæmentarii amussim suam ab angulo ad angulum ducunt; sic nostrarum actionum amussis sit divinum illud Pauli effatum: Sive manducatis, sive bibitis, sive

Ad Coloss. c. 3. v. 17.
Ad Cor. c. 11. v. 10.
Tom. 5. orat. Calēdis dicta.

five aliud quid facitis, omnia in gloriam Dei facite.

Itaque rectissime Laurentius Iustinianus: Prima vox, inquit, prima cogitatio, primus affectus divinam resonet laudem, ignitam ad Deum dirigat supplicationem. Dimidium facti, qui bene cœpit, habet.

De discipl. & perfect. mon. c. 10. fine.

Imaginis sequentis brevis explicatio.

HOstes *Intentionis Rectæ*, Intentio mala; Iudicium temerarium, &, Gloria vana. *Hæc monstra imago subjicit spectanda.* Intentio mala, *mulier cornuta brachium recta intentione orantis incurvare nititur.* Iudicium temerarium, *in suis vitiis talpa, in alienis indagandis specillo instructum hoc agit, ut judicandi temeritatem, velut judiciariam virgam ingerat.* Vana Gloria, *felis quæ pro collari pavoninas pennas habet, & sæpiuscule pedes suos, aut suam pelliculam lambit & extergit, omni bonæ actioni insidiatur, ubique proxima est. Qui perire non vult, has pestes caveat. Homo rectæ intentionis sic orat, sic laborat, sic agit omnia, ut in Deum intentione semper rectissima feratur. Sic agere, est nihil agere quod non prosit.*

Vnus mihi omnia, a quo ſunt omnia.

LIBER SECVNDVS BONÆ INTENTIONIS ET FAVTORES

& hostes, maxime vero vanam gloriam, & Iudicium temerarium; ejusdem signa, praxin, præmia declarat.

CAPVT I.

RECTAM INTENTIONEM *esse bonam illam voluntatem, ab Angelis laudatam.*

BOna voluntas, actionis anima est, bona voluntas nunquam non dives est, bona voluntas omnia potest. Nocte nascentis Christi novam, inauditam oden cecinerunt in terra cælestes genii. Horum è cælo cantorum auditores erant opiliones; odeum, campus; ode ipsa: *Et in terra pax hominibus bonæ voluntatis.* Et quid est *Bona voluntas?* Obsecro, tantum nobis otii sumamus, ut ex omnibus illis qui ad Christi nati straminea cunas obsequiose sese stiterunt, hoc ipsum quæramus, quid sit *Bona voluntas?* Interrogationis nostræ initium petamus ab ipsis Angelis.

Luc. c. 2. v. 15.

I. O purissimi, beatissimique Spiritus, quid agmine facto ad taguriola nostra descenditis, quid in terra quæritis, quod deesse possit in cælo? nullum apud nos est dignum vobis hospitium. Ad

hanc

hanc quæſtionem noſtram Angelorum omnium una vox eſt:

O mortales, loci genium & incolas probe novimus, neque hoc adventu noſtro illuſtria facinora, raras inventiones, exoticas artes, artificia peregrina, neque aurum aut gemmas quærimus, ſed bonam voluntatem, quæ & auro, & gemmis omnibus pretioſior eſt, nobisque charior.

Et in hoc quidem feciſſe mihi videntur Angeli, quod magnates aliquando ſolent in pauperculam cereviſiariam cauponam peregre dilati. Caupo namque, ſi generoſum Baronem aut illuſtrem Comitem videat ſuum eſſe hoſpitem, primum omnium inſtituit hoſpitii tenuitatem excuſare, cupedias & delicias apud ſe nullas reperiri, lectos tanto hoſpite non ſat dignos eſſe, panem & zythum ſuppetere, cetera pæne omnia negari, neque vero aliam ruri vivendi rationem eſſe: ſi tamen libeat manere, dominus modo imperet, ſe quidem promptiſſime daturum, quicquid omni domo poſſideat. Comes homini animando modeſte & placide: Scio, ait, mi vir, quas ædes ingreſſus ſim: ſi mihi par ovorum, & tuæ cereviſiæ hauſtum tuleris, in hanc cœnam ſatis appoſuiſti. neque ego huc comeſſaturus veni; ignotus hoſpes latere cupio, & te relinquere ditiorem. vis hoc? Caupo lætitiæ plenus, & renidenti ore: Quid ni

velim, inquit, ô mi domine, quid ni velim hoc votis omnibus? manda, jube, impera; ego meique juſſa faciemus pro viribus. Hanc animi promptitudinem, paratiſſimam hanc voluntatem, potentiſſimi illi ab æthere dynaſtæ Angeli quæſierunt in Orbe hoc inferiore, idque noſtro commodo, ut nos relinquerent, longe quam antea ditiores. *Et in terra pax hominibus bonæ voluntatis.* Sic Otho imperator ad Romualdum viſere, cellulam illius non tantum ingredi, & una cibum ſumere, ſed etiam in Romualdi paupere ac duro lectulo cubare voluit tanta Majeſtas. Sic alii Reges, & Principes, deſertiſſimas quandoque caſas ingreſſi, fonte ſolo & pane pæne ſaxeo in cęnam uſi ſunt, non ſine voluptate. Sic & Angelorum apud nos voluptas, eſt bona voluntas, rectaque intentio. Sed & ex Ioſepho quæramus, qua ipſe intentione Bethlehemum venerit.

Hier. Platus l. 2. de bono ſtat. rel. c. 37.

II. O ſanctiſſime Paterfamilias, caſtiſſime Ioſeph, quid hoc itinere quæris, tam & longo, & difficili, tempore præſertim tam alieno? quid Bethlehemum migras, omnia ubique hoſpitia occupata ſunt, tibi nec angulus patet, excluſiſſimus es undique; mille domos adeas locum requiemque petens, mille domos occludent feræ, te tuamque conjugem nulla recipiet. Ergo potius iter relege, & Nazarethi habita: hic nemo te hoſpitem ſalutabit, multo minus honorario

vino

vino donabit. Iosephus intentionis sanctissimæ plenus: Non refert, inquit, nullam mihi patere habitationem hominum: ergo pecudum subibimus, neque enim huc migravimus, ut laxe commodeque habitemus, sed ut voluntati divinæ obtemperemus, id quod quærimus, est obedientia, huic omnem animum intendimus. sequemur, quacunque nos vocaverit voluntas divina.

Sed cum bona venia tua, ô mi optime Ioseph, videris errare à limine: non hæc voluntas est Dei, sed superbia Imperatoris Romani. Cuperet Augustus Cæsar nosse vires ac potentiam suam, ea de caussa regiones & provincias omnes turbat, ut quantus sit, sciat, & inde magis superbiat.

Iosephus contra: Hanc ipsam, inquit, superbiam hominis idololatræ, Deus suæ voluntati perficiendæ aptum reperit instrumentum. *Dominus est: quod bonum est in oculis suis faciat.* (1. Reg. c. 3. v. 18.) Quandoquidem ergo Augustus Cæsar, summus magistratus, Dei nutu edixit per Orbem, ut quivis in suæ tribus civitatem se conferret, ideo & nos hoc iter suscepimus, ut huic edicto pareremus. Hæc mea & commissæ mihi virginis est intentio, quam æque commode in humillima casa, in vilissimo angulo, in stabulo exequemur, quam in Herodis Regis, aut Annæ Pontificis palatio. Sed ipsam etiam beatissimam Virginem

matrem ſuper hac ipſa re interrogemus.

III. O Virgo beatiſſima, te ſi matrem Dei dixero, omnem in te laudem congeſſero. Tu vere digniſſima mater es, ad cujus virgineum puerperium è cælo deſcendant Angeli: quid obſecro, Virgo divina, quæris in natali loco proſapiæ: an neſcis? cognatos pauperes nemo novit. Et valde verendum, ne hoc tuum iter fruſtra ſuſceptum ſit, nam ditiores è ſtirpe Davidica, omne urbis diverſorium præoccuparunt, vobis aut in publico habitandum, aut redeundum eſt. Gentiles veſtros vobis loco ceſſuros ne ſperate, nemo erit ex his qui ad vos reviſat, qui cibum potumque honorarium mittat, qui ullum honorem deferat; cognationem nemo agnoſcet, humanitas omnis hinc pridem exulat, nec ullum vos diverſoriolum recipiet. Contemnuntur qui pauperes ſunt, etſi optimi ſint. Et vere dicitur: *Mortuus vivos frequentat, pauper inter divites.* Quare, ô Virgo integerrima, aut publica platea domus tibi erit, aut via qua veniſti, erit repetenda.

Vet. monoſt. Troch.

Ad hæc virgo puerpera: Meus Ioſephus, inquit, & ego, non quærimus cognatos, nec noſtri ſtemmatis reverentiam, neque commodum habitationis locum, ſed unam atque unicam Dei voluntatem, quam nobis Deus declaravit per Auguſtum Cæſarem.

Sed,

Sed, ô beatissima Mater, sit verbo venia, non hæc videtur esse voluntas Dei, sed hominis Deo inimici. nā quod pauperes tam misere & sine caussa fatigentur, jussu Cyrini præsidis fit, hic vir hic est qui universam Syriam inquietat, & obturbat, iste est qui universos suis sedibus huc illuc evocat. Ad quæ Virgo: Sed quis, inquit, Cyrino id permisit? Putem, inquam ego, Augustum Cæsarem. Virgo iterum: Ecquis permisit Augusto Cæsari? Deus utique, respondi. Hîc demum Virgo cælestis: Hujus ergo, inquit, permissum divinum sequimur, hujus voluntati paremus, hac intentione iter istud suscepimus. De diversorio jam anxii non sumus: Deus providebit. Si locum negent homines, forsan pecudes non recusabunt. Fiat voluntas Dei. Sed ex ipso divinissimo infante istud quærere jucundum sit.

Gen. c.22. v.8.

IIII. O infans omni Salomone sapiētior, ô Rex Angelorum, quid tandem hic quæris inter exules, quod non millies melius reperias inter tuos cives Angelos? num animi gratia peregrinum & paganum panem gustare placet? num cælestia tempe cum horridissima hac silva commutare delectat? O Domine, mundus non novit te, & nisi te aliter patefacias, omnigeno contemptu te calcabit.

Ad hæc Christus puer, vel solo nutu oculorum, vel lacrimis solis, responsio-

nis

nis sat dedit hoc sensu : Honores ego non quæro, nec voluptates, nec ullam mensæ lauticiam desidero : Cibus meus est, ut faciam voluntatem ejus qui misit me, ut perficiam opus ejus. Aliis cibis omnibus carere, facile mihi erit, illum vero cibum gratissimum, cibum vere meum avidissime confector, hunc quæro. hic meus est finis, hæc intentio. Vti vero nunc cernitis præsepi me incumbere, ita olim cernetis cruci. Et hoc omne ad paternæ voluntatis regulam fiet. Nam sicut pater meus Imperatoris Romani superbia, & meorum cognatorum inclementia eò utitur, ut jam in fœdissimum hoc antrum detrudar, ita utetur Hebræorum Pontificum invidia, ut olim in trabem ignominiosissimam extollar. Meus cibus est ut faciam voluntatem ejus qui misit me. Quia non quæro voluntatem meam, sed voluntatem ejus qui misit me. Quia descendi de cælo, non ut faciam voluntatem meam, sed voluntatem ejus qui misit me. Hoc Christi ad nos responsum est.

Ioan. c.4. v.34. *Ibid.* *Io. c.5. v.30.* *Io. c.6. v.38.*

V. Quid ergo est, voluntas bona, cui Angeli pacem imprecantur ? Optime ad hoc quæsitum sanctus Leo : Christiano, inquit, vera pax est à Dei voluntate non dividi. Horis omnibus ex animo dicendum : Domine, fiat voluntas tua : fiat, & in me, & in omnibus hominibus perfectissime, omni tempore,

sicut

ſicut in cælo. Hæc, ô Chriſtiani, bona voluntas eſt, in rebus omnibus toto pectore hoc unum velle: Domine, fiat voluntas tua. Hanc voluntatem, intentionẽ hanc animi commendant Angeli. De hac vere D. Gregorius: Nil ditius, inquit, offertur bona voluntate. Hæc voluntas veram conciliat pacem. Voluntatem hanc ad Chriſti cunas attulerunt paſtores: Voluerunt ire & quærere; iverunt & quæſiverunt illum ipſum infantem, quem quærendum ſuaſit Angelus. Hinc illorum mutuæ cohortationes: Transeamus uſque Bethlehem, & videamus hoc verbum quod factum eſt, quod Dominus oſtendit nobis. Et venerunt feſtinantes. Hac voluntate penitus caruit callidiſſima vulpes illa, Herodes Aſcalonita, qui & ſe venturum, imo & adoraturum promiſit: nimirum pueri jugulum petiturus, non genua oſculaturus veniſſet.

Hom. 5. in Euãg.

Luc. c. 2. v. 15.

In hac demum bona voluntate rectaque intentione quies & pax vera conſiſtit. Quicquid agas, ô Chriſtiane, mille turbas in rebus aliis omnibus invenies; nihil uſpiam ſatis pacati extra hanc bonam voluntatem: inquietatio & moleſtiæ innumeræ à corpore, ab animo, ab amicis, à conſanguineis, à liberis, à ſubditis, à ſervis, ab officio, à negotiis; turbæ domi, foris, in templo, in publico, in aquis, in ſilvis, turbæ in ipſis relaxationibus & voluptatibus: turba-

turbarum ubique affatim te circumsi-
stet. Et licet omnia componas ad pa-
cem,nihilominus nusquam reperies pa-
cem nisi in hac tantum bona voluntate,
quæ voluntati divinæ vinculo insolubi-
li seipsam alligat. Et hoc cælum est ex-
tra cælum, seu cæli vestibulum. Pax
hominibus bonæ voluntatis, pax bona,
constans,tuta; pax vera, & nemini pœ-
nitenda.

In plurimis aliis illud vulgi usurpare
quis possit: Malo bonam guerram,
quam malam pacem, si spiritus velit
cum carne pacem inire, cupiditatibus
illius indulgere, omnem contumaciæ
noxam dissimulare, pax pessima,& lon-
ge pejor bello & discordia. Pax ergo
nemini aut tuta aut bona esse potest,ni-
si hominibus bonæ voluntatis, rectæ-
que intentionis.

CAPUT II.

RECTAE INTENTIONIS *actioni à solo Deo persolvi posse præmium.*

GEmmarium olim accessit, homo
pretiosæ illius mercis imperitissi-
mus,& avide quærens: Quanti æstimas,
inquit, hunc lapillum bone vir? Gem-
marius ad hæc prompte in hunc modum
respondit: Hæc margarita merito væ-
nit * centum & quinquaginta millibus
coro-

Sunt 150000.

Silberkronen *seu* Zwaintzg batzner.

oronatorum. (Hanc gemmam donavit ulius Cæſar Serviliæ matri Bruti, à quo ccifus eſt ; & hæc, ut dictum, æſtimaatur ſexagies H S) Miratus ſupra nodum ille qui interrogarat, & , O ſuperi, ait, quid virtutis aut fortunæ in lapide ? Sed & denuo quærens de alio imelio : Quanti ergo , inquit, hos ſimul lapillos æſtimas ? Cui Gemmarius: Pretio, inquit , exſolvi vix poſſunt : dimidium regni dederis, nondum tamen perſolveris : cimelium eſt inæſtimabilis pretii. Hîc ille primum ſerio in admirationem rapi, & non capere, tanti væire lapides.

Suet. Bud. de Aſſe.

Stephanus, flos martyrum, *Vir plenus fide & ſpiritu ſancto*, merces propoſuit ſolos lapides, & quamvis nec pyropos, nec adamantes, nec topazios venales habuerit, ſed meros ſilices ſanguine tinctos, eo tamen pretio indicavit, ut tam dives emptor repertus non ſit, qui pretio vel minimum lapillum potuerit facere ſuum. Quis non miretur cum imperito illo , ad hoc dignitatis & pervenire potuiſſe ſilices , ut etiam contra gemmas ſint chari. Siliceos hos lapides Stephani , Bethlehemiticus infans præſenti demum moneta emit, omniumque pretium liberaliſſime perſolvit.

Act. c.6. v.5.

Sub hac Stephani protomartyris , & Chriſti diviniſſimi infantis imagine nunc explicabimus , omnem actionem bonam , etiam viliſſimam , recta tamen

inten-

tione susceptam, tanti esse pretii, ut id solus Deus infinite dives possit persolvere.

I. Ad hoc lapidum mercimonium, quod Stephanus Levita venale proposuit, principio matrona gravi vultu, & honestissimo habitu accessit, PHILOSOPHIAM nominant. Hæc Stephanum miris argutiis fatigavit, ut suos illi lapides extorqueret. *Surrexerunt quidam de Synagoga quæ appellatur Libertinorum, Cyrenensium, Alexandrinorum &c. disputantes cum Stephano*, in suas illum partes pertrahere conabantur. Sed frustra. Suos Stephanus lapides acerrime defendit, certo eos amissurus, si cum illis sentire voluisset. *Et non poterant resistere sapientiæ & spiritui qui loquebatur.* Ita ab emptione abiit *Philosophia*, de qua Paulus optime monet: Videte ne quis vos decipiat per Philosophiam, & inanem fallaciam.

Actor. c.6. v.9.

Ad Colos. c.2. v.8.

Secuta PUSILLANIMITAS, anus rugosa fronte, exangui & mortuali vultu, tremulis manibus, tamque pavide videbatur emere, ac si assem porrigeret elephanto. Hæc ut purpuratos illos lapides sui juris faceret: O mi Stephane, inquit, mille testibus convictus es, omnium sententiæ contra te eunt. Nunquid universo senatui te oppones? Caussam licet optimam tuearis, non sat tibi virium est, ut institutæ rei exitum expedias. Dogmata quæ pro-

propugnas, nimium nova ſunt, permitte illa tempore adoleſcere & firmari: Initia hæc lente volunt tractari; aliquanto tempore hos impetus tuos diſſimula. Sed nihil obtinuit trepida hæc anus. *Stephanus autem plenus gratia & fortitudine:* Tametſi, ait, ſenatorum altero tanto plures ſint, animo non cadam. Hæc Domini cauſſa eſt, hîc non licet eſſe pavidum; faceſſe à me Puſillanimitas.

Act. c.6. v.8.

Hac vix digreſſa, adfuit INCONTINENTIA procax femina, ipſo vultu laſciviam profeſſa, & facile apparebat non ſerio illam empturam. Ne tamen Stephani lapidibus nullum pretium poſuiſſe videretur, hoc unum anxie agebat, ut juveni perſuaderet conjugium. Quid tergiverſaris, mi Stephane, inquiebat, quin tu more priſcorum Patrum matrimonium contrahis? æmulare ſanctiſſimos majores tuos Abrahamum, Iſaacum, Iacobum, Moſen, Aaronem, & ne ſperne nuptias. Ad majora natus es, quam ut ſolum menſis ſervias. Hæc, ut eam decuit, breve reſponſum tulit: Procul inde faceſſeret, ſtare animo, non nubere, ſed virgineam integritatem tueri. *Et intuentes eum omnes qui ſedebant in concilio, viderunt faciem ejus tanquam faciem Angeli.*

Ibid. v.15.

Poſt illam, mox adrepſit VANA GLORIA, omnium oculos ſuis devorans, aliis omnibus præmercatura. Hæc,

contra morem emptorum, merces quas emptura videbatur, impensissime laudavit, garrulam mercatricem dixisses, nam post copiose recitata Stephani elogia: O sanctissime juvenis, inquit, tota Hierosolymorum urbs in te unum conversa, te spectat, te veneratur; omnium civium ora de te loquuntur. In luce sunt prodigia quæ patras (*faciebat prodigia & signa magna in populo.*) At nosti te tibi maximum esse debitorem, in fama præsertim & nomine tuo servando. Ergo Spartam quam nactus es, tuere & orna. Faventissimum tibi senatum habes, si potes illi esse non inimicus. Non tulit Stephanus loquacissimæ femellæ fabulam, sed ea protinus rejecta: Fallacissima est, inquit, omnis gloria, quæ à mortalibus offertur: Cor meum, meosque oculos aliorsum defixos teneo, gloriam cælestem jam eminus prospicio, in Christum Dominum omnis mea fertur intentio: *Intendens in cælum vidit gloriam Dei.*

Ibid. v. 8.

Act. c. 7. v. 55.

Prioribus illis repulsis, VIOLENTIA nota furia ex Orco irruit, non tam emptura lapides, quam ereptura. variis istud machinis aggressa est. 1. *Tunc summiserunt viros qui dicerent, se audivisse eum dicentem verba blasphemiæ in Mosen & Deum.* En testes; veri an falsi, nil interest. 2. *Commoverunt itaque plebem, & seniores, & scribas: & concurrentes rapuerunt eum.* Et hæc quidem vis expu-

Act. 1. c. 6. v. 11.

expugnabit juvenem; patietur Stephanus frangi pertinaciam suam. 3. *Audientes autem hæc, dissecabantur cordibus suis, & stridebant dentibus in eum.* Conclusus est Stephanus inter fulmineos apros; non evadet. 4. *Et impetum fecerunt unanimiter in eum.* Stephane quid agis? tu toto senatu sis sapientior? cede sententia. 5. *Et ejicientes eum extra civitatem lapidabant.* Ita vincendus est, qui nescit cedere.

Ibid. v.12. Act. c.7. v.54. 57. & 58.

Sed frustra fuere omnia. O imbecillem VIOLENTIAM, nec unico quidem juveni expugnando satis robustam! merces venisti raptura Stephano, imo dedisti.

II. Ita servavit Stephanus suos sibi lapides, à pessimis his nundinatricibus; nulla eos nec vi, nec pretio potuit extorquere. Demum parvulus ex oppido Bethlehem, ad istas merces accessit, & hos ipsos lapides sanguine pictos liceri cœpit. Cui Stephanus: Mi divinissime puer, inquit, placentne tibi? accipe, tui sunt. Novi equidem, parentem habes opulentissimum, qui solus potest & hos lapides æstimare, & dignum iis pretium rependere; omnes ergo tibi dono: *Ecce video cælos apertos, & filium hominis stantem à dextris Dei.* Ad illum Dei oculum insomnem, & omni momento pervigilem, mei affixi sunt oculi. Pro veritate, & pro Christo hunc saxorum nimbum sustineo, hos lapides Deo,

Act. c.8. v.69.

ejusque honori consecro.

Ita PATI, ita & AGERE oportet, ô Christiani; bonæ actionis cujuscunque pretium, omnibus aliis, etiam Angelis, præterquam Deo est insolubile. Loquimur hîc de iis tantum actionibus, à quibus, ut supra docuimus, abest malitia, quibus adest gratia, nec deest intentio recta. Et hujuscemodi quidem actiones, cetera vilissimæ, tanti sunt pretii, ut sermone nemo unquam expresserit vel minimi boni operis valorem. Terrarum orbem da, imo da cælum, nondum satis dederis, nisi des Deum. Imperium in cælestes orbes & sidera, in omnes omnino Angelos, non æquat dignitatem actionis cum virtute conjunctæ. Exempli gratia: Obolus mendico porrectus, sed sana rectaque intentione, quanti, putas, in cælo æstimatur? Confer in unum regna omnia, & Turcicum, & Sinense, & Persicum; Hispanicum & Gallicum, cum omni eorum opulentia, cum omnibus imo voluptatibus, & nondum obolo illo dignum pretium statuisti. Ratio hujus evidentissima est: Vniversa illa uti principium habuerunt, sic & finem suum reperient; suis utrinque terminis urgentur: At obolus ille mendiculo datus pretium acquisivit æternum. Momentaneum & leve tribulationis nostræ; supra modum in sublimitate, æternum gloriæ pondus operabitur in nobis.

2. Cor. c. 4. v. 17.

nobis. Quid minus dixeris, quam, *momentaneum & leve*? Ita unicum ad Deum ſuſpirium, ſerius ob priores noxas gemitus, acus fracta pauperi data, frigidæ calix ſitienti propinatus (an vilius quid dicam?) mercedem emerentur ſupra omnem modum maximam, æternam: *æternum gloriæ pondus operantur*. Omnium Regum aurum in unum locum congeſtum, unius hebdomadis ſpatio facile totum ad libram examinetur, neque enim infinitæ molis eſt: At vero illud oboli, quod diximus, pretium, per omnem æternitatem appendi non poteſt, infinitum eſt.

Sed unde hic obolus tam pretioſus? A divina gratia. quod veriſſime affirmans Auguſtinus: Omne, inquit, meritum noſtrum in nobis non facit, niſi gratia: Et cum Deus coronat merita noſtra, nihil aliud coronat quam munera ſua. Dei gratia animam Deo jungit ut ſponſam. Aſſuerus Regum potentiſſimus, centum viginti ſeptem provinciarum Imperator Eſtherem pauperculam, parentibus orbam, captivi Iudæi cognatam, ſuam tamen conjugem eſſe voluit, & reginam fecit. Nec cauſſam pete: Sic illi placuit. Quis jam Aſſueri & Eſtheris filios, regni hæredes neget? Mens noſtra à ſe pauperrima (*cum non ſufficientes ſimus cogitare aliquid à nobis, quaſi ex nobis,*) eam tamen Deus in ſponſam ſibi adſciſcit admiranda gratiæ

Epiſt. 105. ad Sextū.

2. Cor. c. 3. v. 5.

 beni-

benignitate. Et hinc regni hæreditas in liberos noſtros, hoc eſt, in actiones noſtras derivatur; hinc nos olim futuri *divinæ conſortes naturæ*. Ipſe enim ſpiritus, teſtimonium reddit ſpiritui noſtro, quod ſumus filii Dei. ſi autem filii; & hæredes.

2. Pet. c. 1. v. 4. Ad Rom. c. 8. v. 17.

III. Solus ergo Deus, illi quem diximus, obolo perſolvere poteſt præmium, nec vult alia ſolutione, quam ſeipſo. Ille Theologiæ ſol Thomas Aquinas, inter preces olim è terra elatus, voces illas audiiſſe dicitur: *Bene ſcripſiſti de me Thoma; quam ergo recipies pro tuo labore mercedem?* Ad quæ Thomas promptiſſime: *Domine, non aliam præter te*. Vtique probe cepit vir ſanctiſſimus, dignum actione bona præmium, Deum eſſe. Ideo divinus Paulus accuratiſſime commonefaciens: Non ceſſo, inquit, gratias agens pro vobis, ut Deus Domini noſtri Ieſu Chriſti, pater gloriæ, det vobis ſpiritum ſapientiæ & revelationis in agnitionem ejus, illuminatos oculos cordis veſtri, ut ſciatis quę ſit ſpes vocationis ejus, & quæ divitiæ gloriæ hæreditatis ejus in ſanctis. Hæc Apoſtolus aſſidue precabatur, daret illis Deus *ſpiritum ſapientiæ & revelationis*, ſiquidem tale præmium à Deo aſſignatum eſt cuivis bonæ actioni, ut id omnis philoſophorum ſapientia non capiat. *Quicunque potum dederit uni ex minimis iſtis, calicem aquæ frigidæ, tantum in nomine*

Ad Epheſ. c. 1. v. 16.

Matt. c. 10. v. 42.

nomine discipuli, amen dico vobis, non perdet mercedem suam. Proponit Dominus personas abjectissimas, & rem vilissimam, calicem aquæ non calidæ, hæc enim sine impensis non calefieret; sed frigidæ sic è fonte manantis: *Non perdet mercedem suam*, qua gaudeat æternum.

Maxima fuerunt munera quæ duo Reges, sed jam temulenti promiserunt. Assuerus à vino calidus: Quæ est, inquit, petitio tua Esther, ut detur tibi? etiamsi dimidiam partem Regni mei petieris, impetrabis. Herodes pæne idem saltatriculæ pollicitus: Quicquid petieris, inquit, dabo tibi, licet dimidium Regni mei. En maximum Regis donum, dimidium Regni, sed perituri. Deus liberalior Rex, in operis boni vel minimi, in unius oboli præmium daturus est totum Regnum suum, nunquam periturum, seipsum. *Vocavit nos in suum Regnum & gloriam.* Nunc temporis Deus pleraque omnia tribuit per res creatas, per cælum, sidera, terram, terræ germina, per ministros Angelos. At vere, *cum evacuaverit omnem principatum, & potestatem, & virtutem*, tunc rerum creatarum ministeria cessabunt, tunc Deus omnigenas voluptates beatis afferet seipso, in bonarum actionum præmium; *Erit omnia in omnibus.* Ideo Chrysostomus, illum in seipsum crudelem tyrannum judicat, qui potest alio contentus esse præmio, quam Deo. Et

Esth. c. 7. v. 2. — *Marci. c. 6. v. 23.* — *1. Thes. 2. v. 13.* — *1. Cor. c. 15. v. 14.* — *2. Cor. c. 15. v. 18.* — *Hom. 21. in Matt.*

ſane hic talis multo ſtultior eſt illo qui nobiliſſimum adamantem quinque ſeſtertiis, aut aliquot pomis commutat.

IIII. Si ergo præmium cuivis bonæ actioni decretum eſt infinitum, inexplicabile, æternum, Deus ipſe: vel, ut clarius loquamur, ſi pro quovis opere bono vel minimo, ſperanda merces æterna: Nil jam miri, quod Stephanus ſuos lapides, neque Vanæ gloriæ, neque Violentiæ, nec ex illis emptricibus ulli vendere voluerit, nemo enim eos digno pretio ſolvere poterat, niſi Pater illius infantis, cujus cunæ Bethlehemi, præſepe & paleæ fuerunt. At nos, infantes ſtultiſſimi (parum dixi) tyranni in noſmet atrociſſimi, tot præclaras actiones, pro pomulo, pro teſtula, pro vitreis fractis, aut pictis apinis, imo pro brevi gloriolæ fumo, pro levi favoris aura vendimus vel oculis, vel auribus, aut linguis eorum quibus placere cupimus. Ita tota merces eſt viſum eſſe, auditum eſſe, laudatum eſſe. Quam vere ſanctus Gregorius: Qui pro virtute, inquit, quam agit, humanos favores deſiderat, rem magni ac ingentis valoris vili pretio venalem portat: Vnde cæli regnum mereri potuit, inde nummum tranſitorii ſermonis quærit. Ea de cauſſa tam ſerio hortatus Paulus: Servi obedite per omnia, inquit, dominis canalibus. Non ad oculum ſervientes, quaſi hominibus placentes, ſed in ſimplicitate cordis

L.8. mor. c.28. ad finem.

Ad Col. c.3. v.22.

dis timentes Deum. Quodcunque facitis, ex animo operamini ſicut Domino, & non hominibus: Scientes quod à Domino accipietis retributionem hæreditatis: Domino Chriſto ſervite. Hoc igitur unice caveamus ne noſtra obſequia hominibus duntaxat probare ſtudeamus, eorumque præſentiæ ſolum atque oculis ſerviamus, ſed animi potius ſingulari quodam candore, cum divino timore conjuncto, omnes noſtri muneris partes expleamus. Quocirca quicquid fecerimus, vere atque ex animo agamus, certoque nobis perſuadeamus, non nos hominibus ſed Deo bonorum omnium auctori ac Domino ſervitutem ſervire. Et quoniam certum nobis atque exploratum eſſe debet, ſempiternam illam beatorum ſedem, noſtris laboribus ac conatibus, tanquam palmam, præmium, ac mercedem eſſe propoſitam, æquum profecto eſt, ut in unum Chriſtum noſtra omnis feratur intentio, in Chriſtum hi noſtri eant oculi, Chriſto liberalitate tanta emere volenti, noſtra omnia quam promptiſſime vendamus.

CAPUT III.

RECTA INTENTIO *quantum à diabolo impugnetur.*

IOannes ille Apocalypticus Angelus, vidit feminam ſole veſtitam, luna cal-

ceatam, coronatam sideribus, & hanc parturientem. Coram hac stabat draco septiceps, & expectabat dum peperisset, ut abreptum filium glutiret; sed expectavit frustra, & inani hiatu. Nam femina illa, *peperit filium masculum, & raptus est filius ejus ad Deum, & ad thronum ejus: & mulier fugit in solitudinem, ubi habebat locum paratum à Deo.* Ita famelicus draco elusus est.

Apoc. c.12. v.3.

Incredibile est, quantum diabolus draco pervigil laboret, quam subtili artificio hoc unum agat, ut bonam intentionem in pravam, aut inutilem detorqueat: hic expectat hians bestia, dum edatur in lucem fœtus, ut eum mox glutiat. Vix Petro novum Pontificis officium detulit Christus, cum statim *conversus Petrus: Domine*, inquit, *hic autem quid?* O Petre, quid hæc obsecro ad te? teipsum assidue observa, teipsum respice. Est qui in insidiis observet, ut munus delatum turbet: *Quid ad te, tu me sequere:* tui oculi attendant meos; tui pedes meis hæreant, *tu me sequere.*

Ioan. c.21. v.20.

Vt ergo bonam intentionem ab hujus septicipitis draconis vi tueamur, divi Ioannis visum jam explicandum est, & una demonstrandum, quam varie, quamque solicite cacodæmon nervos omnes in eo contendat, ut rectam intentionem aut adimat, aut vitiet.

I. Mulier illa prægnans à Ioanne visa, Animam designat, quæ in gratia est apud

apud Deum. Huic Animæ omnia ſerviunt, ipſa ei ſidera famulantur, Sol & Luna obſequium ferunt; cælum ei tranſcriptum eſt. Talis Anima nunquam non parturit optima deſideria, fidelius & accuratius Deo ſerviendi; neque tantum parturit, ſed & partum emittit, & ſanctiſſima propoſita in opus deducit, enititur feliciter, & præclariſſima quæque opera in lucem edit. Et velut femina prægnans delicatiſſimi faſtidii eſt, nauſeatque ſæpe, quæ antea merum ei mel videbantur, appetitque quæ prius judicabat fellea: ita mens hominis caſtis deſideriis gravida, omnes carnis voluptates, Mundum omnem faſtidit; at vero adverſa quæcunque & univerſum patiendi apparatum magno affectu amplectitur. Hic vigilat draco ſepticeps, & omni momento inſidiatur, ut mentem illam inficiat vel occulta ſuperbia, vel ſubtili avaritia, vel cæca invidia, vel clandeſtina luxuria, aut etiam pietate, ſed fucata, aut alia quavis picta quidem, ſed ſiniſtra intentione. Sic armatus coluber ex Orco ante parturientem feminam excubat. Quid ergo hîc agendum Animæ, ſi vel minimo indicio, læva intentio ſe prodat, qua ratione reſiſtendum? Rapiatur filius *ad Deum & ad thronum ejus*, intentio ad Creatorem ſe ſuſtollat his precum alis: Mi Domine, tui ſolius amore hoc fecerim, & facturus ſim. *Et mulier fugiat in ſolitudinem.*

Dicat

Dicat hujus filii parens : Non cupio, mi Domine, videri, non sciri, non laudari affecto : nolo in foro id proclametur, nolo tanquam magnum aut rarum commendetur : sic istud factum volo, velut si fecissem in extrema solitudine, in eremo desertissima : modo tu, mi Deus, id scias, uti scis omnia : tu solus, satis amplum theatrum es omnibus meis actionibus.

Cornelius Centurio ille notus Superis miles, omnes filios suos filiasque, hoc est, opera bona sua omnia, ante se præmisit in cælum, ideo Angelus eum humanissime affatus : *Orationes tuæ*, inquit, *& eleemosynæ tuæ ascenderunt in memoriam in conspectu Dei.* Vir enim erat *religiosus ac timens Deum, & deprecans Deum semper.* Ita filii ejus omnes rapiebantur *ad Deū, & ad thronum ejus*, eluso dracone Stygio, qui prædones, piratas, latrones omnes longe superat. Hic enim prædator nunquam non in insidiis subsidet, viatorē observat antequā transeat, & in ipso quoque transitu. Indefessi laboris est diabolus, sæpe initio actionis, quandoque medio, non raro in fine intentionem rectā convellere nititur, quod diserte Gregorius exponens : Sciendum est, inquit, quod bona nostra tribus modis antiquus hostis insequitur, ut videlicet hoc, quod rectum coram hominibus agitur, in interni judicis conspectu vitietur. Aliquando namque in bono opere intentionem polluit,

Actor. c. 10. v. 4.

L. 1. mor. c. 19. init.

olluit, ut omne quod in actione sequ-
ır, eò purũ mundumq; non exeat, quo
oc ab origine perturbat. Aliquando ve-
› intentionem boni operis vitiare non
rævalet, sed in ipsa actione se quasi in
inere opponit, ut cum per propositum
ıentis securior quisque egreditur, sub-
ınčto latenter vitio, quasi ex insidiis
erimatur. Aliquando vero nec inten-
onem vitiat, nec in itinere supplantat,
:d opus bonũ in fine actionis illaqueat:
uantoque vel à domo cordis, vel ab
inere operis longius recessisse se simu-
ıt, tanto ad decipiendum bonæ actio-
is terminum astutius expectat: & quo
ıcautum quemque quasi recedendo se-
urum reddiderit, eò illum repentino
onnunquam vulnere durius, insanabi-
usque transfigit. Intentionem quippe
ı bono opere polluit, quia cum facilia
d decipiendum corda hominum con-
ɔicit, eorum desideriis auram transito-
ii favoris apponit, ut in his quæ recta
aciunt, ad appetenda ima, fortitudine
ntentionis inclinentur. Vnde recte sub
udææ specie de unaquaque anima mi-
eræ intentionis laqueo capta, per Pro-
hetam dicitur: Facti sunt hostes ejus
ı capite. Ac si aperte diceretur: Cum
onum opus non bona intentione su-
nitur, huic adversantes spiritus ab ipso
ogitationis exordio principantur, tan-
oque eam plenius possident, quanto
x per initium dominantes tenent.

Thren. c. 1. v. 5.

Imo

Hom. 1. in illud: Vidi Dominum. Imo, quod Chryſoſtomus annotavit, diabolus quandoque repoſita jam apud Deum opera, per malam intentionem etiam nunc vitiat. Atque ſi opus objectis difficultatibus nequeat impedire, intentionem laceſſit, eamque vitiare conatur. Necdum aſtus ſuccedit? actionem ipſam variis perturbationum machinis adoritur. Nec ſic quidem quod vult, efficit? actionis finem ſtudet pervertere.

Horat. l. 1. ſerm. Sat. 9. poſt. init. II. Narrat Horatius de comite importuniſſimo, quem ut à ſe amandaret, varia negotia hîc illic conficienda ſimulavit. At ille importuniſſime illud unum reſpondit: Vſque ſequar te. Nil habeo quod agam, & non ſum piger: uſque ſequar te. Sic diabolus, qui non habet aliud quod agat, quam ut nos impugnet ac vexet, & vere non eſt piger: hic vel ut comes individuus, aſſidue illud muſſat; Vſque ſequar te, uſque, & uſque te inſectabor: uſque tenebo te, & perſequar: non interquieſcam, non ceſſabo, non deſinam dum intentionem tuam alio deflectam, ne ſic recta tendat ad Deum; uſque ſequar te. Certe ſic agit, quem inani gloria nequit fallere, hunc decipit per iram aut per triſtitiam aut impatientiam, aut etiam per lætitiam, aut immoderatum fervorem, aut nimium languorem. Mille nocendi viæ. Si labor male ſuccedat; reddit puſillanimem: Ecquid dicetur de te? nihil

fie:

ies, rideberis ab omnibus, hoc certe ibi damno erit. Sin è voto ſuccedat abor, adeſt iterum vulpes Orciniana: En artificem, en artificium! belle, præclare, eximie; non potuit melius, quid ſte aut iſte ſimile? nemo eſt qui hoc opus imitetur; omnes laudabunt. Ita cæcus homo tam bellus ſibi videtur, tam ibi placet inſigniter; aures, ut aper, ubique arrigit, quid alii de ſe ſentiant, quam laudent auditurus: nempe vaniſſimo homini magnum eſt, & pulchrum eſt digito monſtrari, & dicier, hic eſt. *Perſius ſat. v.28.*

O miſerum! vere, *facti ſunt hoſtes ejus in capite.* Principium & caput operis eſt intentio, huc diabolus collineat, in hanc frontem ſaxum dirigit, quod David Goliatho fecit. Si caput hoc læſum, ſi bonus affectus ad Deum corruptus aut extinctus ſit, ruit omnis reliqua moles. Hoc caput ſibi defenſum gloriatus David: Domine, inquit, Domine virtus ſalutis meæ, obumbraſti ſuper caput meum in die belli. *Pſal. 139. v.9.*

Narrat Plinius * Erodium aſtutiſſimam avem ad aquas raptu vivere hoc modo: Ad illas aves, quæ ſe mari mergunt, advolat, & capita illarum morſu corripit, donec capturam extorqueat. Homines probi volucribus non abſimiles, in edito quidem habitant, pabulatum tamem ad aquas deſcendunt, iiſque ſeſe immittunt: curas, ſolicitudines, labores, exercitationes varias non refu- *Plinius l.10. Nat. hiſt. c.40.* **Aliis Pelecan. Platea. Platalea nominatur.*

refugiunt; his sese fluminibus mergunt, neque enim aliter opera bona constant; sudore opus & industria; nemo cum virtute inediam tolerat, nisi corpus id sentiat; nemo prout oportet, orat, nisi vigilet, animumq; excitet ad attentionem: Ita probi, sui spiritus alimenta sibi comparant. At diabolus, instar Erodii, harum volucrum caput, *intentionem*, impetit. Cernit orantem? intentionis rectæ regulam convellit, &: Multi, ait, te vident; eant nunc & dicant te orationis non esse amantem. Videt stipē in manu? Hîc oculos ad eleemosynæ spectatores rapit, aut aures ad mendici clamores importunos trahit, ut dum stipem dat, convitium addat, dicatque: En, improbe canis, cessa latrare. *Multi homines misericordes, virum autem fidelem quis inveniet?* Observat in te aliquid patiētię, charitatis, obedientię? Mox commendatitias litterulas quærit, laudantiū voculas excipit, & tibi in aures instillat: En, bono es nomine, placuit huic domino tua submissio; profecto hoc in laude ponendū. Mille tales morsus infigit hic ex Orco Erodius dum caput vulneret, intentionem rectam confodiat. Ideo in omnibus actionibus, illud obversetur animo: *Ad Deum, & ad thronum ejus.* alioqui Stygium Erodium non effugiemus, nisi omnis fœtus noster, omnes bonæ actiones nostræ, rapiantur *ad Deum, & ad thronum ejus.*

Prov. c. 20. v. 6.

III. Mirandum eſt quod in rebus geſtis ſancti Severini Colonienſis Pontificis memoratur. Fuit ævo Severini præſulis Eremicola è Principum ſtirpe oriundus, deliciis omnibus innutritus juvenis, qui cum ad nuptias contrahendas jam ematuruiſſet, ſponſam opibus & ſanguine non imparem accepit. Iamque totis ædibus perſonabat Hymenæus, jamque novos conjuges nuptialis thalamus vocabat, cum ſponſus ſubito pavore correptus, vidit juvenem formoſiſſimum lateri ſuo hærentem, qui eum hilari vultu affatus: Si ego, inquit, majores tibi delicias, & gloriam longe illuſtriorem ſponderem, velleſne præeuntem me ſequi? Vellem, ait, ſponſus, ſi ſpondeas his ampliora. Cui perſonatus Angelus: Spondeo, inquit, delicias cæleſtes & immortalem gloriam, ſi tamen tu vir ſis, & præ illis iſta noris cotemnere. Mox ſponſus, tota ambitione promiſſis inhians, & ſponſoris amore captus: En, inquit, virum: ſponde, & duc quo lubet, ſequor. Dixit, & fecit: nec aliud quidquam ex omni theſauro ſuo, præter vaſculum ligneum, aſportavit. Tam generoſe ſequentem Angelus, in remotum ab omni humano conſortio locum perducens: Hîc, inquit, Deo & tibi vaca: cetera curare omitte. Ita ſe oculis illius ſubduxit. In hoc theatro novus hic actor perſonam quam ſuſcepit, præclare diu egit,

Surius tom. 5. die 23. Octob. claruit Severinus circa Ann. 400.

N & Deo

& Deo Angelisque spectatoribus, austeram vitæ rationē annis compluribus perseveravit, precandi assiduitate, inedia, vigiliis, admodum exhaustus. Tandem incessit hominem cupido cognoscendi, quis æquale secum præmium esset accepturus in cælo, vitam enim vivebat pæne inimitabilem. Responsum est ei cælitus, Coloniensem Episcopum parem ipsi futurum in sedibus beatorum. Admiratus Eremicola hanc præmii æqualitatem in vitæ statu tam inæquali. Ostendi ergo sibi hunc virum, summis precibus contendit. Nec mora, idem ille qui eum illuc duxerat, se stitit, monstravitque viam qua ad illummetipsum Episcopum perveniret. Ita instructus Eremicola solenni die Coloniam venit, & rei divinæ interfuit, è templo digressus, in Episcopi triclinium etiam spectatum admissus est. Vidit hîc Anachoreta epulum, tametsi non ad nostri ævi genium saliare, tamen lautum & liberale, hoc urbis proceribus Coloniensis Pontifex dedit. Ferculorum copia, deliciarum varietas, argenteæ supellectilis opulentia, illo ævo rari luxus exemplum censebatur. Hic ipse secum in animo fabulari cœpit religiosus spectator: Ergone ego cum hydriola mea, inquit, cum pane arido, radiculis & olusculis insulsis, jejuniis quotidianis, precibus pæne continuis, & hanc lautitiem omnem sponte deserendo, non

plus

plus apud Deum emeruerim gratiæ, quam hic Episcopus in tanto luxu? quid ego, si non plus ago, quam rerum & deliciarum dives hic Præsul? O mi optime Anachoreta, sapienter forsan ratiocineris, sed non sancte; audi obsecro, & responsum admitte à tuo ductore Angelo, cujus hæc sunt verba: Hic, quem cernis, Episcopus, minus afficitur omni ferculorum pompa, quam tu ligneo tuo vasculo. Capis ista? Magnus ille est, qui fictilibus sic utitur, quemadmodum argento: nec ille minor, qui sic argento utitur, quemadmodum fictilibus. Agnovit hic prudens Asceta, qua ratione Deus non tam actiones, quam agentium intentiones ponderaret, nec æstimaret quantum quisquis faceret, sed ex quanto. Sic est prorsus:

Seneca epist. 5.

Quicquid agant homines, intentio judicat omnes.

Et en, ut Acheronticus Erodius Severino, per omnem luxum extorquere nequiverit affectum & intentionem optimam ad Deum: Coloniensis hic Antistes, omnes actiones suas, tanquam suos liberos, ante se præmisit *ad Deum & thronum ejus.* Atque hoc stratagemate, vigilantissimo draconi subduxit, quicquid pietatis exercuit. Sed quis est qui imitetur? Rarissimæ virtutis est, inter divitias & delicias non corrumpi, cum etiam rigidissima paupertas inveniat quo bonam intentionem nonnihil

 offen-

offendat. Nam huic alteri, eremi cultori cetera ſancto, & qui vitæ fuit laudatiſſimæ, aliquid tamen bonæ intentionis, & melioris affectus in ligneum illud vaſculum exciderat. Adeo in rebus etiam minimis, non minimum quid aut admittimus aut acquirimus, prout ſcilicet ad Creatorem, aut ad res creatas noſtra vergit intentio. Habet Satan plurimas & pæne inobſervabiles pedicas, quas irretiendæ rectæ intentioni latenter recondit. His ſeſe retibus implicandos deliciarii ſenſus noſtri & ſui amor immodicus offerunt ultro. ſuave illis eſt ſic capi. Quicquid ergo actionum noſtrarum non quam primum *ad Deum & ad thronum ejus* emittitur, mox à celerrimo dracone irretitum glutitur.

IIII. Hebræus vates Ezechiel, quatuor vidit animalia, quorum & alæ & capita attollebantur cælo: *Et facies eorum, & pennæ eorum extentæ deſuper.* Non aliud monet erectus hic animalium & vultus, & volatus, quam hoc ipſum, à dracone illo nil ſatis tutum eſſe, quicquid non mox ſubvolet ad Deum, alis bonæ rectæque intentionis. Perit, quicquid non hac ratione draconi ſe ſubtrahit. Ideo Richardus Victorinus, eum qui bona quidem opera, mala tamen intentione patrat, filiorum ſuorum homicidam appellat. Hic duo notatu digniſſima occurrunt.

Ezech. c. 1. v. 11.

Primum: In quæſtione ſit, in quo medul-

medulla, nucleus, vis & robur, ſeu nervus intentionis bonæ conſiſtat, quo hic maxime collineandum, aut quis unquam hominum optimam habuerit intentionem? Chriſtus humanæ gentis reparator, de quo Pater ab æthere pronunciavit: Audite illum. Hic præceptor noſter, tres potiſſimum habuit intentiones: Prima fuit *Obedientiæ*. Hoc mandatum, inquit, accepi à Patre meo. Nam primo momento quo in Virginis viſceribus hominem induit, Patris præceptum ei oppoſitum fuit: *Crucifigendus es*, ita Pater imperat. Huic imperio paterno Chriſtus obedientiſſime ſe ſubjecit. Hinc vere dici poteſt: Servator Mundi triginta quatuor annis pependit in cruce. Nam intentio Chriſti per omnem vitam ibat ad crucem, hærebat in cruce: *Hoc mandatum accepit à patre*. Altera fuit *Reverentiæ in paternum honorem*: Ego autem, inquit, non quæro gloriam meam, ſed honorifico patrem meum. Tertia fuit *Dilectionis & amoris* in paternam Voluntatem. Ego, inquit, quæ placita ſunt ei, facio ſemper: Ita Pater, quoniam ſic fuit placitum ante te. Veruntamen, non ſicut ego volo, ſed ſicut tu, fiat voluntas tua. Triplex hæc intentio re quidem pæne eadem eſt, ſed tamen in ea etiam differentia videri poteſt. Aliud enim eſt, ideo quid facere, quia ſic imperatur: aliud, quia in alterius honorem cedit: atque aliud demum quia alteri ſic placet.

Marc. c. 9. v. 7.
Ioan. c. 10. v. 18.
Ioan. c. 8. v. 49. & 50.

cet. Qui hujus animi eſt, ut alterius voluntatem & nutum etiam obſervet, ac paratiſſimum ſe offerens, dicat: Quid opus eſt, juberi? non vi, non imperio, non legibus cogendus ſum, ultro hoc faciam, eo ſolo perſuaſus, quia ſcio id illi Domino placere, illius voluntatem eo ferri. ſiquidem illius *velle*, eſt meum *facere*, voluntas mihi inſtar mille mandatorum eſt. Et hic, arbitror, apex & culmen eſt omnis bonæ intentionis. Atque iſta fuit Chriſti Domini intentio in vita, in cruciatibus, in morte, in rebus omnibus, *Voluntas Patris*. Sicut mandatum dedit mihi Pater, ſic facio. Qui miſit me Pater, ipſe mihi mandatum dedit quid dicam, & quid loquar. Et ſcio quia mandatum ejus vita æterna eſt. Quæ ergo ego loquor, ſicut dixit mihi Pater, ſic loquor.

Ioan. c.14. v.31. Ioan. c.12. v.10.

Hinc nec ab ore, nec à corde noſtro illud abeat: *O Dominus meus, & Deus meus, ego me & mea omnia tibi offero, ad omne beneplacitum tuum*. Vel illud: *Ita Pater, quoniam ſic fuit placitum ante te, Ita Pater, Ita Pater &c.* Vel iſtud: *Veruntamen non ſicut ego volo; ſed ſicut tu, fiat voluntas tua.*

De quo vide Horol. Angeli tutelaris, editione ſecũd. pag. 18.

Alterum etiam quæſtionis eſt, & quidem creberrimæ, inter homines pavidæ conſcientiæ quos illa varie angit pungitque. Sæpe audias dicentem: Modo ſcirem quo loco res meæ eſſent apud Deum, an ego in gratia, & ſervus Deo charus,

charus, num illi sapientissimo cordium scrutatori actiones meæ placerent: modo hoc mihi constaret, libentissime, quicquid à me exigitur, præstarem. O mi Christiane, avesne hoc scire? Intentionem tu tuam interroga: expende tantum qualis tua sit intentio, quam sincera & pura, quanto enim hæc sincerior est & purior, quanto voluntati divinæ conformior ac conjunctior, tanto tu melior es, tanto Deo gratior & charior, ne dubita. An nescis? quicquid agant homines, intentio judicat omnes. Fieri non potest, ut tu sinceræ sis intentionis, & optimo animo in Deum, Deo tamen non placeas, nisi Deum velis esse injustum. Dei vox est: *Ego diligentes me diligo.* Et non contineo me, nec aliter possum, quin tam bene erga me affectos benigno itidem affectu complectar. *Prov. c. 8. v. 17.*

V. Tu ergo, mi Christiane, hoc unum age, ut ad omnem divinæ voluntatis nutum semper sis paratissimus; Dei VELLE, sit tuum & VELLE & FACERE. Ita vulnerabis cor divinum aureo amoris telo. Hoc enim adeo divinos favores emeretur, ut lucrari plurimum possimus, non tantum dicendo & agendo, sed & omittendo ac feriando. Ludovicus Blosius, vere pius scriptor: Si quis, inquit, propter Deum, voluntati suæ in rebus etiam minimis reluctetur, rem ipsi Deo gratiorem præstat, quam si *Cant. c. 5. v. 9.* *Instit. spirit. c. 2. propius finem.*

multos mortuos (Notetur) ad vitam reducat. Et ut rem firmet exemplo : Duo, inquit, una iter faciunt, in via uterque elegantem flosculum cernit, & alter quidem jam in eo est, ut illum carpat, deliberans tamen, ipse sibi imperat: Manus ab hoc flore, propter Deum, abstine. Alter : nihil præmeditatus, florem illum carpit. Et hic quidem nil delinquit decerpendo, sed ille prior eundem non attingendo, tantum præ altero promeritus est, quanta est distantia cæli à terra. Quod si Deus pro tantillo obsequio tantum daturus est præmium, quantum dabit iis qui majora fuerint ausi pro Deo ?

Ita paratus promptus sit necesse est in aliis omnibus, qui voluerit esse bonæ intentionis, ut si norit Deum quippiam velle, hoc ipsum & ille velit, quantumcunque voluntati suæ adversetur. Idcirco frequenter (uti Blosius instruit) secum ipse dicat : Propter te, Domine, nolo illud videre, cum necesse non sit, ut id videam: propter te nolo illud audire, nolo illud gustare, nolo illud loqui, nolo illud tangere. Domine, si tibi mea vestis, si mensa, si negotia, labores, aut negotiatio mea displiceant, non recuso crasso sabano vestiri, pane & aqua victitare, hæc & illa procul à me amandare.

Sed nos, ô quoties longe aliter & agimus, & loquimur? audias quandoque

qui

qui dicat : Mei juris & arbitrii ſum, quem Dictatorem timeam ? ita ego ſoleo ; hoc meæ conſuetudinis eſt : è mea crumena hic ſumptus ; meam quadram lambo : quid ego morer alios ? ſic ego volo ; hîc mihi nemo modum conſtituerit &c. Hoc non eſt ad divinæ voluntatis nutum ſeſe attemperare. O ergo ter beatum,qui unam atque unicam in omnibus Dei voluntatem, intentione ſinceriſſima ſectatur, iſte demum pervigilis draconis oculos & ungues exit,& quicquid cum virtute agit , ſalvo commeatu præmittit *ad Deum & ad thronum ejus*.

CAPVT IIII.

RECTAE INTENTIONIS *hoſtem maximum à cacodæmone, eſſe Vanam Gloriam.*

HIc hoſtis rectæ intentionis , jure omnibus metuendus eſt : omnium virtutum præmia ſubducit Vana gloria, & ſuppliciis damnat graviſſimis.

Herodes Agrippa , non degener nepotulus à majorum ſuorum flagitiis,Iacobum Zebedæi filium, virum ſanctiſſimum occidit, diſſimulavit id Deus: Petrum in vincula rapuit , neque ob hoc à Deo punitus eſt ; alia prioribus flagitia junxit, necdum vindicavit id Deus : At cum concionaretur , veſte regia coruſcus, non populi docendi , ſed ſui oſten-

tandi caussa, plebsque acclamaret: *Dei voces, & non hominis, confestim percussit eum Angelus, eò quod non dedisset honorem Deo: & consumptus à vermibus expiravit.* HABET: homini vitam ademit, & tacuit Deus; Deo gloriam rapere voluit, hîc defendit se Deus. *Et consumptus à vermibus expiravit.* Tanti constabat ventus. In Herodem rectè pronunciat Augustinus: Qui laudari vult, Domine, de tuo dono, & non quærit in illo tuam gloriam sed suam, hic licet propter tuū donum laudetur ab hominibus, à te tamen vituperatur, quia de dono tuo suam non tuam gloriam quæsivit. Qui autem ab hominibus laudatur vituperante te, non defenditur ab hominibus judicante te, nec liberabitur condemnante te.

In medit.

I. In cunctis Dei operibus duo quædam reperienda sunt, Vtilitas & Dignitas: homini Deus utilitatem cedere voluit, dignitatem sibi servavit. Veluti pictor celeberrimus, imaginem à se factam facilis cedit alteri, unum illud suum esse ducit quod subscribit, Protogenes inveniebat, Timanthes faciebat, Apelles pingebat. Ita Deus ea etiam de caussa sacrificia olim sic jussit fieri, ut cum carnibus, frugibus, panibus, simul thus lucidissimum offerretur, partitione tam benigna, ut quicquid hîc commodi esset, in sacrificantium utilitatem abiret, sibi thuris suffitum solummodo desce-

poſcebat. Et velut cum duo mercatores ſocietatem coëunt, uterque in negotiationẽ expendit, quod facultates ſuggerunt. Subinde unus expenſas omnes, alter induſtriam; quandoq; pares aut pecuniæ aut mercium portiones exhibent, lucrum quod negotiatio facit, dividunt; neutri totum debetur. Ioannes DOMINI oculus, affirmat ſanctos habere *ſocietatem cum Deo*. Hæc ſocietas eò coitur, vt æterna beatitudo, tanquam lucrum obtineatur. Non ſolus Deus hanc mercaturam facit, nec homo ſolus. Notum Auguſtini dictum: Qui enim fecit te, ſine te, non ſalvabit te, ſine te. Ad hanc negotiationem Deus expenſas omnes tribuit, Deus eſt enim qui operatur in nobis & velle, & perficere, pro bona voluntate, homo ſolam adfert induſtriam; quicquid ex hac negotiatione lucri provenit, inter Deum & hominem dividendum eſt: Deus ſolo honore & gloria contentus, quicquid beatitudinis & opum eſt, homini aſſignat. Fiat igitur bona diviſio: Gloria ſit in altiſſimis Deo, homini pax, & omnium bonorum poſſeſſio. Qui jam ſibi arrogat quod Deo debetur, iniquiſſime agit, & ſocietate hac ejici, ac privari bonis univerſis meretur. Vniverſa propter ſeipſum operatus eſt Dominus. Hic rerum omnium opifex, honorem velut tributum ab omnibus ſuis operibus exigens: Gloriam meam, inquit, alteri non

C. 1. v. 7.

Ad Phil. c. 2. v. 13.

Prov. c. 16. v. 4.

Iſ. c. 42. v. 8. & c. 48. v. 12.

non dabo. Hoc Deo vectigal fideliſſime reddit intentio recta; hoc idem nequiſſime rapit inanis gloria.

Ecquis autem ferat vaniſſime ſe jactantem de ſuo ædificio, quod tamen è mar ſupio ſuo non eduxit. Quid gloriaris, ſuperbe, qui nec lapillum contuliſti è tuo ad hanc ſtructuram; alienis ſumptibus ædificare cuivis facile eſt. Pari modo quid nos miſelli, actiones & promerita noſtra, velut grandia ædificia jactamus? à Deo ſunt omnes impenſæ quibus ædificamus, in uſum noſtrum, non in præconium. Clariſſime Chriſtus: Sine me, inquit, nihil poteſtis facere. (*Joan. c.15. v.5.*) Quid ergo gloriamur? ædificium habitare permittimur, honor qui ædificii fabricam ſequitur, ſolius Dei eſt. Ergo, (*Matt. c.6. v.1.*) Attendite ne juſtitiam veſtram faciatis coram hominibus, ut videamini ab eis, alioquin mercedem non habebitis apud patrem veſtrum qui in cælis eſt. Ideo autem tam ſolicite monet Chriſtus, quia hoc vitium Cenodoxiæ, ſeu Inanis gloriæ, & ſubtiliſſimum eſt, & ipſa ſua ſubtilitate nocentiſſimum. Climacus: (*Grad. 21. de Cenodox. initio.*) Omnibus, inquit, ſtudiis Cenodoxia aggaudet. Verbi gratia: jejuno? inaniter glorior. ſi latendi cauſſa ſolvo jejunium, tanquam prudens iterum glorior. Si ſplendide veſtitus; vincor ea peſte. Si vilius induar, denuo glorior. Si loquar, hac ſuperor. Si taceam, iterum ſuperatus ſum. Quocunque hunc tribu-

ribulum jeceris, erecto persistit aculeo. ;jusmodi vero gloriosus, est fidelis idoorum cultor, qui Deum quidem colee & venerari videtur, hominibus vero, ıon Deo placere studet.

Dixi jam subtilissimum esse hoc vi;ium, & prorsus sic est. Persæpe gloria ıt acquiratur spernitur, & ab ipso glorıæ contemptu inanis gloria enascitur, & eos quandoque qui omnem gloriam jam pridem videntur proculcasse, fortissime aggreditur. Nihil hic meo sensu definiam. Vir maximus, nostri ævi Theologus, hac de re sic disserit: Fit sæpius, ut cultissima femina ex omni muliebri Mundo; aut eques torquatus ex omni suarum vestium nitore tantòpere sibi non placeat, quantum Monachus pauper, pannosus, in pauperrimi monasterii angulo desidens, è pannis, è cucullo lacero & male sarto, à nudis pedibus, à vacua cellula, & ab ipsa pomparum omnium victoria, sibimet placet & applaudit. O vere miser, quem Cenodoxia honoribus nequivit fallere, per ipsam decipit humilitatem!

Ita nemini parcit inanis gloria, omnes hominum ordines invadit. Sed, ut divinus Basilius loquitur, leniter, blande, suaviter, insensibiliter, & antequam advertatur, omne bonum opus inficit, totamque illius pulchritudinem consumit. Imperitis dulce quid est, Vana gloria, dulcis animorum prædo. Multi occulte

Hier. Bapt. de la Nuza Theol. Doctor. in S. Dominici familia Provinc. nunc Episc. Barbastensis tom. I. tract. 2. part. 2. §. 5. de recto affectu in Deũ.

De Const. Mon. c. 11.

occulte seipsos quærunt in rebus quas agunt, & nesciunt. Et sæpe, inquit Gregorius, bono operi dum laus humana obviat, mentem operantis immutat, quæ quamvis quæsita non fuerit, tamen oblata delectat. Cujus delectatione cum mens bene operantis resolvitur, ab omni intentionis intimæ vigore dissipatur. nam qui bona agere videtur, & per hæc non Deo, sed hominibus placere desiderat, intentionis suæ faciem deorsum premit. Ea de caussa sanctissimi quique homines vigilantissime in illam pugnarunt.

Thom. de Kēp. lib. 1. c. 14. n. 2. Lib. 1. mor. c. 19. post. init. & l. 1. in Ezech. hom. 4.

II. Narrat Laurentius Surius, &: Cum forte, inquit, Pachomius inter sui Ordinis senes consideret, Monachus duas storeas eo die à se confectas attulit, posuitque è regione sedentium, ut commode spectarentur, sperabat enim à Pachomio se auditurum: En fratris diligentiam, diurnum opus sibimet duplicantis, duasque storeas texentis, cum alii die uno non nisi unam conficiant. At vero Pachomius ob vanissimum hoc laudis aucupium, serio ingemiscens: Patres, inquit, iste frater à summo mane ad hoc diei multum laboravit, sed omnem suum laborem diabolo consecravit, siquidem laudem humanam prætulit divinæ. Hominem igitur ad se accersitum gravissimis verbis objurgans: Aliis, inquit, ad orationem euntibus, tu tuas storeas in humeros recipe, & clama:

Tom. 3. die 14. Maii.

ma: Obsecro Patres Fratresque, Deum mihi miserrimo homuncioni exorate, qui duas storeas pluris feci quam cælum. Fecit ut jussus. Præcepit deinde Pachomius, ut aliis ad cœnulam vocatis, iste plus æquo sedulus homo, incœnatus medio triclinio staret cum suis storeis. Sed neque dum satisfactum arbitratus Pachomius, hominem cellæ includi jussit, & quinque totis mensibus solo pane, sale & aqua parce refici, simul etiam quotidie duas storeas plecteret, imperavit, vetuitque sic clausum ab ullo adiri aut salutari. His machinis expugnanda est Cenodoxia, malum alioqui fere inexpugnabile, & quod post omnia vitia expugnata, valentius insurgit, & ab ipsis virtutibus sumit incrementum. Recte Climacus: Gaudet desperationis spiritus, inquit, cum videt multiplicari vitia, Cenodoxia vero cum virtutem multiplicari videt. Observa diligenter, & usque ad mortem & sepulchrum invenies hanc nefariam labem vestigiis tuis hærere. Addit: Qui in prærogativis naturalibus, puta acumine, peritia, lectione, pronunciatione, ingenio, ceterisque omnibus, quæ nobis sine labore nostro proveniunt, extollitur, hic nunquam eis, quæ supra naturam sunt, bonis potietur; qui enim in modico infidelis est, in multo quoque infidelis erit. Ejusmodi vero est servus inanis gloriæ.

D.l. Grad. 21. de Cenod.

Pulchre

L.21. mor. c.14. Pulchre Gregorius hoc ſenſu dixit: Quiſquis ſe, beneficus in alterum, extollit, majorem culpam ſuperbiendo incurrit, quam mercedem largiendo acquirit, fitque nudus dum nudum veſtit, & dum ſe meliorem putat, deterior evadit. minus quippe inops eſt, qui veſtem non habet, quam qui Humilitatem. Græcus & ſanctus Orator Chryſoſtomus, in hanc peſtem facundiſsimus, & pro cathedra eam ſæpiſsime flagellans: Et quomodo, inquit, non extremæ ſtultitiæ eſt hominum mente adeo corruptorum, & temere omnia agentium, gloriam quærere? cum oporteat ad oculum qui ſemper eſt inſomnis confugere, & ad illius ſententiam aſpicientes, omnia facere & dicere. Nam iſti quidem etiamſi laudaverint, nihil nos juvare poterunt. Ille autem, ſi ea, quæ fiunt, fuerint ei accepta, & hîc reddit claros & illuſtres, & in die futuro impertietur bonis ineffabilibus. Ejuſdem & hæc ſunt: Quare, ſi gloriam adipiſci ſtudes, repelle gloriam, quod ſi eam aucuperis, ea excides. Ac ſi lubet, hunc ſermonem in iis quoque qui promiſcuum hujus vitæ genus ſequuntur, ventilemus. Ecquos enim cavillis inceſsimus? An non eos qui ipſam expetunt? Itaque ipſi maxime ſunt, qui ea carent, ut qui innumeras reprehenſiones habeant, atque ab omnibus contemnantur. Ecquos rurſus, dic quæſo, ſuſpicimus ac prædica-

Hom. 29. in epiſt. 2. ad Cor.

Ibid.

dicamus? an non eos qui hanc ſpernunt ac pro nihilo putant? Ergo hi ſunt qui gloria afficiuntur. Quemadmodum enim is demum dives eſt, non qui multis, ſed qui nulla re indiget: ſic clarus ille & celebris eſt, non qui gloriæ cupiditate æſtuat, ſed qui eam contemnit, ac nihili ducit. Vmbra enim gloriæ eſt hæc gloria. Nemo autem picto pane conſpecto, etiamſi millies fame teneatur, picturam attinget. Eodem igitur modo tu quoque minime committe, ut umbram conſecteris. umbras enim ſequi hominis eſt inſania laborantis. Fieri non poteſt, ut quiſquam magnus, & excelſus ac ſtrenuus ſit, qui non ab inani gloria immunem ſe præſtat, verum humi ſerpat, ac multa labefactet neceſſe eſt, dum ſceleſtæ Dominæ, ac barbaro quovis crudeliori ancillatur. Et quid enim ea truculentius eſſe queat, quæ tum maxime ſævit & efferatur, cum maxime colitur atque obſervatur? Atqui hoc ne feræ quidem habent, ſed multo obſequio deliniuntur. At contra prorſus inanis gloria; contempta enim miteſcit, honore affecta exaſperatur, atque adverſus eum à quo honore afficitur, arma ſumit. Qui eſt in ſervitutem redactus inanis gloriæ, non ſolum non poterit videre, quod aliis, ſed nec quod ſibi eſt utile. Et ut hæc omnia à ſe dicta conſignet Chryſoſtomus: Mater gehennæ, inquit, eſt inanis glo-ria;

Idem hom. 35. in ep ad Cor.

ria; ignemque illum vehementer ac-
cendit, vermemqe pestiferum confovet
Et hujus rei rationem assignans : Alia
inquit, vitia finiuntur morte, hæc & i
mortuis vires obtinet. Aspice sepul
chrum plus æquo sumptuosum, & ob
servabis quam id subtili flatu spiret ir
anem gloriam. O demens quid tibi pro
dest tam ambitiose quæsita memoria
si ubi es, torqueris, & ubi non es, lat
daris?

Idem hom. 17. in ep. ad Rom.

III. Non minus eleganter sanctu
Valerianus, Massiliensis Antistes: Stul
titiæ genus est, inquit, ut cum alii de
beas vitæ beneficium, tibi adscribas or
namenta virtutum. Ecce hic honore ex
tollitur, ille sibi de corporis integritat
blanditur, hic divitias labori suo impu
tat, ille scientiam doctrinæ vigiliis ads
gnat. O miseri, vacillat humanum stu
dium, ubi non requiritur Dei auxilium
nostrum est bonum velle, Christi ver
perficere. Totum perdidit quod labo
ravit, qui propriis virtutibus fructu
sanctitatis adscripserit. Ita prorsus est
nam ut summa omnia habeas, eruditio
nem, eloquentiam, ingenium, pruden
tiam, munificentiam, formam imperi
dignam, si res tantas inani gloria, tan
quam sale condias, arbitreris stillicid
mellis de canali venenato fluere, ut om
nis venustas, opinio, amor priorum pe
eat, una gloriæ vanitate tanquam to
xico in mortem temperato. Sis lic

Hom. 11. fine hujus serm.

boni

bonus cantor, bonus scriba, bonus pictor, bonus pugil, bonus poëta, bonus orator &c. si horum omnium malus sis æstimator, omnia perdidisti: at vero male hæc æstimat, qui ea inani gloria depravat. Et quamvis ita se vitia nonnunquam prodant, ut nullus sit negandi locus, superest tamen fucus quem illinamus nostræ famæ; hîc nemo tam tardi oris est, quin prompte oggerat: Ille me magis claudicat, balbutit, delirat, cæcutit, atrior est. Ita nobis formam astrui putamus, si non numeremur inter deformissimos.

Plebs Israelis Ægypto educta, impio consilio vitulum aureum quem fecit, pro Deo colendum proposuit cum acclamatione: Hi sunt Dii tui Israel, qui te eduxerunt de terra Ægypti. Vix aliud ab his faciunt, qui se suorum operum magistros magnifico supercilio circumspiciunt, & quicquid consilio, arte, industria efficiunt, velut pro Diis haberi volunt. O idololatræ! Soli Deo honor & gloria, proclamat Paulus: Soli Deo, soli, soli honor & gloria: * nostra est operum utilitas, Dei est dignitas.

Exod. c. 32. v. 4.

1 Tim. c. 1. v. 17.

Agasicles ab Halicarnasseis extorris factus est, quod tripodem, quem ipse ludis obtinuerat, non dedicasset Deo, sed donum hoc domum retulisset. Om-

Herod. l. 1.

 nis

**Omnis enim honor & gloria qua homines afficiuntur, solide in Deum ut in auctorem & ultimum finem referenda est.*

nis gloria recte factorum à Deo est, [illegible]
soli Deo tribuenda.

Horat. l.3. ode.6. *Diis te minorem quod geris, imperas.*
Huc omne principium, huc refer exitu[m]

Nihilominus omni infante infantio[r]es sumus; sicut enim pueri tam se ali[i] credunt in novis vestibus, ut sibi persu[a]deant notissimos etiam oculos orna[tu] suo decipi: ita nos quinquaginta a[c] centum annorum pueri, rebus etia[m] minimis ac vilissimis ambitionem indu[i]mus. Ille se jactat, quod ceremonia[s] venustius adhibeat, iste quod cibos el[e]gantius carpat, hic quod aliis erecti[or] incedat. infinita sunt ostentationum ge[ne]nera. Sed & ad probra & pudend[a] artes descendimus, atque dedecore no[stro] superbimus:

Vet. Iamb. *Malus numerat scelesta facta in gloria[m].*

Ille se unum ex omni numero plur[i]mum vini capere gloriatur: iste cuju[s]cunque lusus peritissimum asseverat: h[ic] se omnium nequitiarum magistrum o[s]tentat. Vere infantes, sed nequissim[i] & qui Zabulo sacrificant. Zabulus a[]leam fertur invenisse primus. Hic no[n] modo insigni se statua consecravit, cu[]jus in gremio tabula lusoria cerneb[a]tur, sed sibi quoque sacrificari ab ale[a]toribus voluit, antequam ludum aggr[e]derentur. Nimirum improbi non solu[m] vitiorum fomites nefaria quærunt so[]lertia, sed iis inventis triumphant, e[t] *exultant in rebus pessimis.* Alii paullo a[]

Cyprianus, de Aleatoribus.

Prov. c.2. v.14.

ti[]

-ius se credunt sapere, peccantque molestius, à quibus voces illas spargi audias: Hoc consilium à me est, bardis illis d nunquam occurrisset: hoc pruden- iæ meæ, istud meæ fuit vigilantiæ: absq; me fuisset, negotium hoc finem nullum vidisset: est quod mihi agantur gratiæ, hoc ego effectum dedi: hoc quidem ar- is est, sed à me repertæ: officio meo, si quisquam alius, fungi scio: novi equidem neminem mihi in hoc genere pa- em: operam meam, sat scio, quanti desiderent. Est qui clamet: Omnes voco gladiatores contra: Ille, & ego consiliarios omnes: Hic, & ego omnes doctores: Iste, omnes ego torquatos equites: Alius, & ego cunctos voco artifices contra. O vanitas, ô somnia, ô quantum est in rebus inane! Amore inanis gloriæ quid inanius? Optime Siracides de vanissimis his ostentatoribus: Vana spes, inquit, & mendacium viro insensato, & somnia extollunt imprudentes. Omnis hominum laus, favor, gratia, honor, commendatio, quid nisi ventus, aura, flatus, bulla, fumus, vanitas, merum somnium? Nam, si quis existimat se aliquid esse, cum nihil sit, ipse se seducit. Cum exiguntur mella, fumo abiguntur apes. Fumus est vana gloria, quo sparso dæmon liquentia bonorum operum mella diripit, ut vere dixerit Basilius: Odium quo apes fumum prosequuntur; significat, eos qui

Eccli. c. 34. v. 1.

Gal. c. 6. v. 3.

In Ascet.

Deo mellificant, re nulla æque offend quam humanarum laudum fumo. Et dixit Isidorus: Pompa & fastus, & inanis gloria, cum cælesti luce non bene congruunt. Supremo omnium die non tantum non proderunt ista, sed multis plurimum oberunt. Quoniam tu benedices justo. In quæ verba Chrysostomus: Quid enim, inquit, damni accipit, si homines contemnant, & universus Orbis terrarum, quando Dominus Angelorum eum laudat, & prædicat? quemadmodum, si ipse non benedicat, etsi omnes laudant qui terram & mare habitant, ei nihil prodest. Nam etiam beatus Iob, & in sterquilinio sedens, & vulnerum sanie exulceratus, & innumerabilibus scatens vermium fontibus, & illa indignissima patiens, ut qui à servis conspueretur, eique ab amicis & inimicis, & ab uxore insidiæ tenderentur, & ad inopiam, famem, & immedicabilem ægritudinem illam esset redactus, erat omnium beatissimus: quoniam Deus ei benedicebat, dicens: Homo à reprehensione alienus, justus, verus, pius, ab omni re mala abstinens.

Isid. Pelusiota epist. 197.

Ps. 5. v. 13.

Tom. 1. in Ps. 5. propius finem.

Divinam minime assequitur, qui humanæ servit gloriæ.

Esse quæris gloriosus? gloriam omnem despice.

IIII. Christus Dominus non habuit in more positum, ad risum aut ad vultus hilaritatem suos auditores provocare, mult[o]

multo minus luxum iis suadere, nihilominus tamen permisit, imo præcepit, dissimulando jejunio, unguentis ritu patrio uti: *Unge caput tuum*, ut odore & nitore vultus jejunium tegas, *ne videaris hominibus jejunans*. Pharisæi cum jejunium observarent, omnia hilaritatis signa interdicebant, ut omnibus testatum facerent, se voluptatum contemptores, luctuoso asperoque jejunio dare operam. Servator in contrarium jubet, ne quidquam in solita vitæ ratione mutemus, ostendendo jejunio, quin potius pro more regionis, vultu simus læto, hilari, amœno, ad occultandum jejunium, ut secreti sincerique operis à Deo referamus præmium. Ne igitur alii nostram laudent continentiam, hanc potius præ nobis feramus lætitiam: præstat & nitere, quam abstinentiam præ se ferre, & videri velle. sæpissime namque virtutum officia publicare est perdere: præsentium laudes, adulationes sunt, laudes non sunt.

Matth. c. 6. v. 17.

Inter prodigia recensens Plinius: Invenimus, inquit, natas sine foliis vitem, & malum punicam, stirpe fructum tulisse, non palmite aut ramis. Hoc viri boni, & Humilitatis studiosi faciunt: fructus, hoc est, actiones sanctas occultant, caventque maxime ne in publicum emanent. Ita virtus eorum est tutior, & minus obnoxia insidiis dæmonum, qui ad explicatas merces uno agmine pro-

L. 17. nat. hist. c. 25.

filiunt. Vis virtutes tuas augere? noli prodere. Vive tibi, & longe nomina magna fuge.

Viatores, ut, quod portant aurum, custodiant, an non illud calceis etiam, aut caligis, cingulo, thoraci, pileo insuunt, aut baculo infundunt; in ipsum denique ventrem, ut olim Iudæi in obsidione Hierosolymis, recondunt? ecquid opus metallum tam pretiosum sic abdere? Hoc ipso quia pretiosum, ab hoste nunquam tutum est; ut servetur, occultatur. Gregorius: Qui in itinere, inquit, deprædari formidat, abscondat necesse est bona quæ portat. Ita prorsus actiones cum pietate susceptas longe intutissimum est oculis aut auribus, non dicam alienis, sed & suis exponere: nesciat sinistra tua quid faciat dextra tua. Sic Hebræus Rex Ezechias, thesauros suos perdidit, quia ostendit.

l.8. mor. c.30.

Præclarissime monet Hieronymus, &c: Conveniat, inquit, unusquisque cor suum, & in omni vita inveniet, quam rarum sit fidelem animam inveniri, ut nihil ob gloriæ cupiditatem, nihil ob rumusculos hominum faciat. neque enim statim qui jejunat, Deo jejunat; aut extendens pauperi manum, Deo fœnerat: vicina sunt vitia virtutibus. difficile est Deo tantum judice esse contentum.

Contra Lucif. c.6.

Hieronymo accedit Ioannes Sarisberiensis, Carnotensis Præsul, vir eximie doctus, qui Vanæ gloriæ prosapiam descri-

Obiit Anno 182.

deſcribens: Si quempiam, inquit, inanis gloria ſtimulat, neceſſe eſt ut per abrupta vitiorum præceps ruat. hoc eſt autem quod nobile cenſetur vitium, adeoque humanæ fragilitatis demulcet ingenium, ut vix ſit vel à præclaris mentibus alienum, nam & ortum nobilem habet, ſuique diſpendii proceſſum neſcit, antequam à faſtigio corruat quod optavit. Nam & de ſe invicem vitia oriuntur. At inanis gloria etiam in virtute originis ſuæ figit radicem, in quo enim quiſque præ ceteris pollet, in eo, niſi adſit moderatrix gratia, facilius intumeſcit. Vix tamen eſt qui vanæ gloriæ non inſiſtat, & eam quæ ab hominibus eſt, non concupiſcat laudem. Ad hanc alii virtute, alii virtutis imagine, alii naturæ aut fortunæ beneficio proficiſcuntur.

Sarisb. l. 8. Policr. c. 2.

Gloria ambitio, virorum morbus eſt felicium.

V. Deploravit hunc morbum ſecum ipſe Gregorius Magnus, ille oculus Eccleſiæ, nec eum ſine lacrimis deplorans: Dum ipſam, inquit, ſubtiliter radicem meæ intentionis inſpicio, Deo quidem ex ea me ſummopere placere voluiſſe cognoſco. Sed eidem intentioni qua Deo placere ſtudeo, furtim ſe, neſcio quomodo, intentio humanæ laudis interſerit. quod cum jam poſtmodum tardeque diſcerno, invenio me aliter agere, quod ſcio me aliter inchoaſſe. Sic

L. 35. moral. c. 16. & ult.

etenim ſæpe intentionem noſtram, dum ante Dei oculos recte incipitur, occulte ſibi ſubjuncta, & eam velut in itinere comprehendens, intentio humanæ laudis aſſequitur: ſicut pro neceſſitate quidem cibus ſumitur, ſed in ipſo eſu, dum furtim gula ſubrepit, edendi delectatio permiſcetur. Vnde plerunque contingit, ut refectionem corporis, quam ſalutis cauſſa cœpimus, cauſſa voluptatis expleamus. Patendum eſt igitur, quod rectam intentionem noſtram, quæ ſoli Deo placere appetit, nonnunquam intentio minus recta, quæ de donis Dei, placere hominibus quærit, inſidiando comitatur. Si autem de his divinitus diſtricte diſcutimur, quis inter iſta remanet ſalutis locus, quando & mala noſtra, pura mala ſunt, & bona quæ nos habere credimus, pura bona eſſe nequaquam poſſunt.

Objicias: Quid ergo Deus homini appetitum dedit gloriæ, ſi gloria omnis ab homine ſit repudianda? quid viri maximi fruſtra ſe fatigant in obtinenda gloria, ſi eam obtinuiſſe piaculum ſit? Non omnem, mi homo, gloriæ appetitum damnamus, ſed inordinatum & illicitum, qui ſuavi ſed furtivo illapſu ubique miſcere ſe ſolet. Inordinatum ajo & illicitum, qui hoc agit, ut homo gloriæ cupidus, gloriam quærat è virtute qua caret, aut è re cui tale præmium non convenit. Vt noris; Gloria umbra virtutis

Sen. ep. 79. fin.

virtutis est, invitos etiam comitatur. At nos hanc umbram & solicite nimis quærimus, & nimis cupide amplexamur: gloriam non à Deo, sed ab hominibus expectamus, acquisitam non ad Dei honorem, sed ad nostrum convertimus. Verissime dixit Seneca: O quam ignorant homines gloriæ cupidi, quid illa sit, aut quomodo petenda. Et quæso, dic quibus in terris, & inter quos homines inveniendus est honoris appetitus undequaque moderatus? Res rara prorsus—corvo quoque rarior albo. Facilius gloriam omnino fugere, quam rite quærere.

Epist. 95. fine.

Ita sanctissimos etiam viros feminasque inanis hæc aura quandoque afflavit, sed afflavit tantum, non infecit, non prostravit. Dominicus certe, illud amplissimæ familiæ sidus illustre, acriter in pestilentem hanc auram pugnavit. Nam cum Tolosæ plures Christo adjunxisset, Carcosiæ tamen potius figebat domicilium. Ejus rei caussam rogatus: Quia, inquit, plures ibi me honorant; hîc vero me omnes impugnant. Credidit vir sanctus, inter odia hominum tutius habitari, quam inter blandimenta & encomia, maluitque se vexationis, quam inanis gloriæ stimulis conficiendum exponere. Honoris repulsa, magna est gloriæ eminentia. Raræ virtutis est, magna facere, & magnum se nescire; sanctitatem omnibus mani-

Vita ipsius l. 4. c. 10.

manifestam solum latere auctorem. Nil difficilius quam omnem calcare gloriam. Ea tamen etiam à feminis insigniter triumphata est.

Sara sacrarum virginum Antistita, admirandæ sanctitatis virgo, tredecim annis ab impuro cacodæmone impugnabatur assidue, nec aliud volebat lascivus Satan, quam ut se hominem fateretur Sara, velletque suavissime vulnerari. At virgo constantissime obstitit, nec hostem unquam intra portas recepit, illæso semper Castitatis propugnaculo. Idcirco diabolus alio stratagemate rem agendam ratus, ut, quam lascivia non potuisset, Cenodoxia saltem expugnaret. Nec dubitavit vaferrimus hostis, quin animum hujus teli non metuentem occultissima plaga sauciaret. Itaque ei Parthorum more, à fuga placuit petere victoriam, ut, quam stando nequiisset, fugiendo vinceret. Ideo visendam se Orciniana larva præbuit, & velut jam abitum desperata victoria moliretur, horrendum vociferari cœpit: Vicisti me, Sara, vicisti, vicisti. At virgo non ignara hoc etiam telum exire: Non ego inquit, te vici, sed Dominus meus IESVS. Hæc est vera gloria, gloriam omnem velut rem minime suam ad Deum remittere: Soli Deo, soli, soli honor & gloria. Hinc sibi nemo prædam sine crimine pollicetur.

VI. Accipiter olim, ut est in fabulis, irrisit Trochilum, illam litoralem avem, quod cum sibi colore non absimilis, tam angusti tamen pectoris sit, ut vermiculis & vilissimo pastu malit vivere, quam suavibus aliarum avium carnibus vesci. Cui Trochilus: Non est, inquit, quod tibi tantopere gratuleris, mi frater, de cibis non tuis, & quos iniquissimum tibi aucupium parat. Ego viliore mensa contentus, majore quam tu pace fruor, & erit forsan cum gulam tam delicatam male lues, & sero nimium te pœnitebit, venationes has nullo jure licitas instituisse. Vates videri potuit hæc avis. Nam paucis post diebus Accipiter, in ipsa venatione à rustico, cujus columbas insectabatur, captus, & more ceterorum, ex alta turri, aliis in terrorem suspensus est. Trochilus, pendulum funus vel eminus vidit, & mox advolans: O mi frater, inquit, quam vitæ tuæ longe fuisset consultius, una mecum vermiculos in cibum legere, quam alienas aves insectari, & omnium avium ludibrium fieri. si venari noluisses, jam vivere posses.

O miser, ô inanis gloriæ venator! mutato nomine de te fabula cantatur. Tu ille Accipiter es: sed quid rumusculos & præconia, quid applausus & gratulationes, quid favorem & gratiam, quid blandientes voculas & commendatiunculas, quid popularem famam, & specio-

ſpecioſos titulos venaris? nullo tibi jure permiſſa eſt hæc venatio, ô Accipiter. Non eſt hæc gloria quam quæris, non eſt; umbras conſectaris gloriæ, & quidem falſæ, idque in tuum exitium. Quanto tibi ſatius foret Trochilum æmulari, & victitare vermibus; illis, inquam, quos ſepulchrum tuum, quo properas, claudit: hos tu vermes cogita, & aves alienas, laudes humanas facile ſpernes. Pulcherrime Auguſtinus: Melius eſt, inquit, vel de parvo Dei dono gratias ipſi agere, quam ſibi agi velle de magno. Ecquid in orbe hoc magni ſperas aut æterni? nulla hic diuturna poſſeſſio eſt. Armis, eruditione, opibus, ſolertia, fraudibus, etiam virtute paratus honos fere prius evaneſcit, quam in plenum eo fruaris. Floris inſtar ſolſtitialis eſt tota humana gloria. Ecquid ſudorem ſudore cumulas? fugitiva adeoque & volatica omnis laus & gratia eſt; non tenetur corpore, ac ne penna quidem, ſed neque invita teneri poteſt, non magis quam rapidiſſimum flumen. Quid ergo cogitationes in elogia & famam jacularis? neſcis mortalium cuncta incerta eſſe, quantoque plus adeptus fueris, tanto te magis in lubrico ac fragili verſari?

Epiſt. 32. ad Paulinum.

Vitam agit leporis quicunque vanus anceps gloriæ eſt.

Et ut votis reſponderit eventus, ac in poſſeſſionem te fortuna ſperatorum immiſerit,

miſerit, quanta hæc erunt, & quamdiu? fors cras, fors hodie, fors hac ipſa hora poſteritati fabula jacebis, & præda vermibus.

Narrat Plinius, ad extremos fines Indiæ gentem Aſtomorum degere ſine ore, corpore toto hirtam, veſtiri frondium lanugine, habitu tantum viventem & odore, quem naribus trahant. Cenodoxi ſeu inanis gloriæ ſtudioſi, os nullum habent, quo vel Deo laudes debitas pendant, vel homines bene meritos ſerio laudent, à veri honoris ornamentis inveſtes ſunt, nec quidquam habent præter pilos & folia, hoc eſt, humanarum laudum quiſquilias; halitu tantum vivunt, aura ſcilicet vanæ gloriolæ quam naribus trahunt, cum ore careant, & nunquam cœnent lautius, quam dum laudantur. Alii, quibus os & frons eſt, tunc plurimum erubeſcunt & verecundantur, cum eis hæc aura largius in cibum apponitur. Optime religioſiſſimus ille ſcriptor: Qui veram, inquit, & æternam gloriam deſiderat, temporalem non curat. Et qui temporalem requirit gloriam, aut non ex animo contemnit, minus amare convincitur cæleſtem. Magnam habet cordis tanquillitatem, qui nec laudes curat, nec vituperia.

Lib 7. nat. hiſt. c. 2. propius finem.

Thom. de Kēp. l. 2. c. 6. n. 2.

Gloria umbra, eſt parva magnis, puſillis maxima:

Si compendio aſſequi vis gloriam, contemnito.

Monoſt. Tro-

In *chaic.*

In theatro es vacuo eoque anguſtiſſimo, quid hîc plauſum expectas? altum illud & ampliſſimum cæli theatrum ſuſpice, & frigidiſſimos hos plauſores ridebis.

Auctior redit, ſpreta in tempore gloria.

Quid? quod ſicut temerariis judiciis, ita inanibus elogiis peccant homines frequentiſſime, quorum hic ſolennis error eſt, laudanda vituperiis, vituperanda laudibus afficere. Inde Chriſtianus ſapiens: Nolo, inquit, ab his laudari, quorum laus vituperium eſt: nec ab his culpari vereor, quorum criminatio laus eſt. Quid? quod iis ſæpe minime placemus, quibus placituros nos maxime ſperamus. Refert Herodotus, Agariſtam Cliſthenis filiam vario ambitu plurimorum in conjugem poſtulatam. Certabat inter florentiſſimos Græciæ juvenes, Tiſandri filius Hippoclides, qui ſaltandi peritiſſima venuſtate ſe nemini ſecundum ſibi perſuadebat. Itaque impetrandæ conjugi omnem artem in illud tripudium conſumendam cenſuit, & mire geſticulatus eſt. Diſplicuit multis, cumprimis Agariſtæ parenti, qui deſaltato cantico: O Hippoclida, inquit, perdidiſti conjugem ſaltando. Cum tamen ſtultus juvenis ſe omnium crederet ſcitiſſimum, & ſibi uni virginem deberi. Ita nos vani frequentiſſime credula perſuaſione fallimur, quando aliis nos admodum placere credimus, quia

L. 6. ante finem.

ipſi

ipſi nobis adeo placemus prius, ut ſibi quiſque ſit miraculum. Eccleſiaſtes quiſpiam inſigniter ſe dixiſſe autumat, & nulli placuit: Muſicus omnes ſibi applauſuros opinatur, & nemo laudat: Pictor ſibi mire gratulatur de ſui operis elegantia, & plurimi reprehendunt: Dux militiæ coronas & triumphos expectat, & vix æquis oculis aſpicitur: Palatinus miros Principis favores ſomniat, & proxime abeſt, ut excludatur aula: Choragus neſcio quem plauſum ſperat, & nauſeam oſtendunt ſpectatores: Paraſitus, adulator, ſannio omnes à ſe hilarandos putant, & nemo ridet: Calamiſtratus aliquis Iopas, aut ad omnem venuſtatem excultus Hortenſius, admirationem ac laudes ſibi promittit, & omnes irrident. ita miſeri ſæpiſſime iis nauſeam movemus, quos inaniis noſtris maxime deliniendos ſperabamus: conjugem perdimus ſaltando.

Demoſthenes antequam eloquio Græco innotuiſſet, operoſioris cultus nitorem appetiiſſe dicitur. ſciebat enim à purpura vendi cauſſidicum. At poſtquam facundiæ famam aſſecutus eſt, toga viliore contentus dictitabat, ſe velle ſibi à ſe potius quam à veſte aut cultu exquiſito conſtare gloriam. quem enim ſuus attollit honor, vilitas aliena non deprimit; ſed nec alienus erigit honor, quem ſua vilitas humo affigit. Emendicatum nec ulli honeſtum laudis

P. ſuffra-

suffragium est, quod totum extrinsecus accersitur. Chrysostomi verbis hæc consigno: Præsentis temporis gloria & nulla est, & instabilis fluctuat: & si aliquamdiu permaneat, repente tandem extinguitur.

Hom. 3. in 1. epist. ad Tim.

Sequitur fugientes gloria, sequentes fugit.

VII. At difficile est, inquis, non amare, non sequi gloriam, etiam vanam hanc & inanem. Omnibus insidet opinio sui & pretium, vivitque etiam in optimis quibusque viris nescio cujus gloriæ aculeus, qui perraro ita in plenū emoritur, ut nulla supersint semina, quæ fota in herbam & fruticem non exurgant. Ah, quoties ad famam potius, quam ad conscientiam laboramus? Ah, quanti acerba omnia superarunt, turpissime superati ab inani gloria? Identidem ad nos redimus, & in nostrum honorem revolvimur. Gloriæ cupido hominibus exuitur nouissima.

Monost. Trochaic.

Et ubi quæso reperias eos, qui laudem omnem aversentur? Superbiam palam omnes detestamur, nostra tamen encomia sine aurium vulnere audimus. Vanæ gloriæ studium nemini probatur, cum interim hoc pæne omnibus hæreat, quod omnibus displicet. Et sæpe dum laudari nos prohibemus, tacite invitamus, ne qui cœpit, tam cito desinat difficile est odisse gloriam, laudem omnem & laudantis favorem spernere difficillimum. Nemo suæ unquam refragatus gloriæ est.

Hî

Hic mihi Chrysostomus etiamnum in mente est: Quomodo ergo, inquit, ab hac dura servitute liberabimur? Si aliam gloriam adamaverimus, nempe eam quæ vera est gloria. Quemadmodum enim eos qui corpora amant, alia splendidior facies visa à priore separat: sic & eos qui gloriam hanc depereunt, splendida illa cælestis gloria conspecta si fuerit, ab ista abducere poterit. Vanæ gloriæ cupidus, similis illis est qui tempestates ferunt, semper tremens, semper timens, innumerosque dominos observans. Qui vero extra illam est tyrannidem, recte comparatur iis qui in portu constituti, integra jam libertate potiuntur. Alius vero non item, sed quam multis est cognitus, tam multos habet dominos, omnibus servire coactus.

Hom. 17. in epi. ad Rom. circa finem.

Universis singulisque servit servus gloriæ.

Inter hos non postremus ille ab aula dominus. Obvium is habuit quendam è regia domo, ad quem superba fronte: Heus tu, inquit, quisnam de me in aula sermo? Alter rubore suffusus: Nullus, inquit, Domine, neque qui ad laudem faciat, neque qui adversus eam. Audiit hoc homo gloriæ appetentissimus, qui se per omnium ora volitare credebat, & adstantium oculis notari indignatus, mox hominem insontem fustibus excipi; post plagas, quinquaginta aureis donari jussit, quibus ipse di-

Vet. troph. Ego non nomino, sed Flore- sta. qui de illo.

ctum insuper hoc adjecit : Iam tibi materies & laudis est, & vituperii ; utere, & adhibe in palatio. Hunc tu sui dominum dixeris ? mille heris servit, quicunque gloriæ : Imo est omnium servus, quisquis est Gloriæ, Nam

Gloriæ servire, mentis non nisi abjectissimæ est :

Gloriæ servus nihil recte inchoat, nil perficit.

Recte, ne finis suo principio non respondeat. Vnum igitur, inquit Chrysostomus, intueatur solum, ad id tota nostra dirigatur intentio, quo scilicet pacto Dei mereamur ore laudari. Non laudat te ille aut ille ? nihil inde amittis : & si vituperet quispiam, nihil omnino te læsit : sive enim laus, sive vituperatio, ex Deo tantum emolumentum habet, aut detrimentum. Ceterum humana omnia sunt prorsus inania, Vere, inanissima.

Hom. 2. in epist. ad Titum.

Hæc erat mens, hæc doctrina Servatoris Christi IESV, cujus eruditionem cum admirarentur Iudæi, dicerentque: Quomodo hic scit litteras, cum non didicerit ? Ad istud verus Magister Humilitatis : Mea, inquiebat, doctrina, non est mea, sed ejus qui misit me. Ita cum admiranda patraret, & homines valetudinis desperatissimæ curaret, plerunque, ne cui dicerent, imperabat. Nostræ hoc institutioni factum, ut si gloriari velimus, in Domino gloriemur, non

Ioan. c. 7. v. 17.

2. Cor. c. 10. v. 18.

non enim qui seipsum commendat ille probatus est: sed quē Deus commendat.

Ergo, quod præclarissime monuit Seneca, conscientiæ satisfiat, nihil in famam laboremus. Et vero seipsum ad hoc adigens Annæus: Nihil, inquit, opinionis caussa, omnia conscientiæ faciam. Bernardus hæc explicatius confirmans: Pura erit intentio, inquit, si in omni actione nostra, aut honorem Dei, aut utilitatem proximi, aut bonam conscientiam quæramus.

L. 3. de Ira c. 41. & de Vit. beat. c. 20.

Deus olim sub pœna capitis sanxit, rem primo intuitu minutam, ne quis scilicet odores divino cultui destinatos usu profano incenderet: *Talem compositionem non facietis in usus vestros, quia sanctum est Domino. Homo quicunque fecerit simile, ut odore illius perfruatur, peribit de populis suis.* Pretiosum thymiama est Gloria, sed Deo debetur, & soli: quisquis homo es, cave tangas hos odores, capitis res est: Soli Deo honor & Gloria.

Exod. c. 30. v. ult.

Vigilanti igitur cura, inquit Gregorius, per cuncta opera, intentio nobis nostra pensanda est, ut nihil temporale in his quæ agit, appetat: totam se in soliditate *Æternitatis* figat, ne si extra fundamentum actionis nostræ fabrica ponitur, terra dehiscente solvatur. Quisquis bonam intentionem amat, gloriam inanem odisse debet, aut cælum non magni æstimat.

L. 28. mor. c. 6. propius finem.

Fusius diximus de hac peste rectæ intentionis. Sed ut capite sequenti, hac ipsa de re plura differamus, exigit tam obstinati, & ubique vulgatissimi morbi malignitas.

CAPUT V.

Quid demum sit Vana gloria, & quam ea RECTAM INTENTIONEM *fœde jugulet, ni præveniatur.*

INanis gloria, scopulus est immanis, ad quem vix ulli hominum non naufragium, aut certe damnum patiuntur. Ecquis ille tam peritus nauta, qui satis caveat, ne navim ad hunc scopulum illidat? Quam autem ipsa in varia est inanis gloria, tam diversa sortitur nomina à priscis scriptoribus. Basilius: Fugiamus, inquit, dulcem spiritualium operum expoliatricem, jucundum animarum nostrarum hostem, tineam virtutum, blandissimam bonorum operum deprædatricem, eandemque mellis illitu, veneni coloratricem. Tituli digni quos expendamus: *Dulcis*, inquit, *spiritualium operum expoliatrix*, similis deceptrici Dalilæ, quæ humanissimis blanditiis Samsonem viribus exuit, & objecit hostibus. *Iucundus animæ hostis*, gravius necat, quo plus delectat. &, ut apte Cyprianus, dum extollit, emollit; & pungit, cum ungit. *Virtutum tinea*, Inanis gloria. Sicut autem è pretiosiore veste,

De constit. mon. c. 11.

veste robustior nascitur tinea, quæ suos parentes lacerat, & corrodit, sic è virtute nobiliore gloria nascitur vanior & perniciosior, mors suæ matris. *Blandissima bonorum deprædatrix*, allicit & delectat, erigit & demulcet, ut jugulet, & animo bona sua rapiat omnia. *Veneni coloratrix.* Ah! quis hominum tam religiosus & sanctus, ut omnes Vanæ gloriæ insidias deprehendat & caveat? Sanctus Ignatius Lojola hoc uno vir sane magnus, quod singulari Dei favore consecutus dicatur, ut annis compluribus ante mortem, nullam inanis gloriæ nec cogitationem quidem habuerit. Imo tam sui & cognitor, & contemptor erat, ut nullum se vitium diceret minus extimescere, quam turgidæ hujus vanitatis. Audite filii, & parentis sanctitatem vel hoc uno æmulamini.

Ribad. l. 5. vita c. 3.

I. Quam autem hoc vitium supra cetera sit audax, & noxium, egregie Chrysostomus: Nihil, inquit, ab hoc inimico securum, qui tanquam contagiosus morbus omnia corrumpit. Christus Dominus hortatus fuit, ut thesauros nostros in cælo reconderemus, quo fur non appropinquat, & ubi tinea non demolitur. Nihilominus inanis gloria eò pertingit, & sæpe quæ quis in cælo per bonorum operum fructum thesaurizaverat, unius inanis gloriæ impetus perdit, consumit, & expugnat. Eodem prorsus modo Basilius: Callida insidiatrix,

Hom. 72. in Matt.

In Const. Mon. c. 11.

trix, inquit, Vana gloria, vel in ipsius cæli convexis, insidiarum adversus nos collocatrix. Non minus eloquenter de hac peste Petrus Chrysologus: Subtile malum est, inquit, secretum virus, venenum latens, virtutum fucus, tinea sanctitatis. Adversa omnia nituntur suis viribus, armis suis pugnant, impugnant palam; unde & caventur tam facile, quã videntur: hæc tamẽ crudeli arte virtutes truncat mucrone virtutum, jejunium jejunio perimit, oratione orationem evacuat, misericordiam miseratione prosternit: hoc vitium de remediis creat morbos, & de medicina conficit languorem.

Serm. 7.

Eleazarus Hebræus, ille heroum gemma, ut unus ipse totum vinceret exercitum, elephantem regium sibi sumpsit sternendum, nam *visum est ei quod in eo esset rex.* Itaque pugione armatus, generosissimo cursu subter bestiam ruit, ferroque ventrem medium, qua mollior est, rupit, sed sub ipso elephante quem occidit, & ipse occubuit, remansitque, vt Ambrosius loquitur, suo triumpho sepultus. Facinus mirandum! In prælio & nos versamur, sed contra nos stant vitia, pugnantque diverso impetu. Primus & maximus hîc labor est, nostræ carnis elephantum dejicere. Sed heu miseros nos, quos ipsa sæpe victoria opprimit, & extinguit, dum sub hoste, quem superamus, cadimus. Iejuniis, vigi-

1. Machab. c. 6. v. 43.

L. 1. offic. c. 40.

rigiliis, aliisque rigoribus lascivientem carnem vincimus, sed hoc in triumpho nostro vincimur, sepelimur, non à carne sed ab inani gloria cæsi. Nimius sui suspectus, & insitum mortalitati vitium, se suaque mirandi & æstimandi, nos jam victores jugulat. Facinus miserandum! Epictetus hîc nobile documentum suaviter ingerens: Sicut Sol, inquit, preces aut blandimenta non expectat ut exoriatur, sed statim fulget, & ab omnibus salutatur: Sic tu nec plausus expecta, nec strepitus vel laudes, ut bene facias, sed sponte benefacias, & pariter ac sol charus eris.

Stoicus de Magistrat.

II. Struthio avis, nobile symbolum stultitiæ, mole corporis non inæqualis camelo, unde & Struthiocamelus dicitur, sed capite, instar anatis, exiguo; pennas habet amplas ut Accipiter, sed nunquam volat, velut quadrupes bestia. Mira fœcunditate parit ova, eorum tamen plurima non fovet, sed in pulvere viatoribus calcanda deserit. pullos ovis exclusos summe amat, hos ipsos tamen truculenter negligit. Qui laudes humanas ambit, stultitia Struthioni non cedit, pennas habet Herodii pennis simillimas. Hominum sanctorum alæ, quibus in sublime feruntur, sunt orationes, eleemosynæ, jejunia, vigiliæ, quæ Struthionibus illis non desunt, sed iis in altum non tolluntur, terræ hærent, nec aliud cupiunt, quam VIDERI, & licet

fœtus edant, pias actiones quas & ipsi amant æstimantque plurimum, & ab omnibus amari ac æstimari volunt, nihilominus charissima hæc pignora, locis non abditis minimeque securis commendant; publicum expetunt, & quæ faciunt, videnda exponunt. *Amant in synagogis & angulis platearum stantes orare, ut videantur ab hominibus: exterminant facies suas, ut pareant hominibus jejunantes.* Cainum per Invidiam, Abiron per Superbiam, Zambri per luxuriam, Iscarioten per Avaritiam, Purpuratum epulonem per Gulam, Virgines fatuas per Socordiam, ad inferos ruere nil mirum: hoc mirum est, bis mirum, esse non paucos, qui per preces, abstinentiam, eleemosynas, per nobilissimos labores tendant ad Erebum. En stultissimos Struthiones! Ergo, *Non efficiamur inanis gloriæ cupidi.* Chrysostomus: Si gloriam amas, inquit, magis eam ama quæ à Deo est. Quam stultus sit athleta vel pugil qui certaminis sui spectatores habet Regem, & omnem regium comitatum, in præmium vero propositum cernit coronam auream gemmis distinctam, is tamen mendiculum cæcum interrogat, num placuerit, & ab eodem pugilatus sui mercedem postulat, nitentem scarabæum, aut versicolorem lapillum. In stadio & nos sumus, quotquot vivimus, spectaculum facti Mundo, & Angelis, & hominibus. Sed vani ac

Matt. 6. v. 5. & 16.

Gal. c. 5. v. 26.

Hom. 2. & 28. in Ioan.

1. Cor. c. 4. v. 9.

ac fatui, quam præclare nos gesserimus, ex iis quærimus, qui abditæ virtutis actus cernere nequaquam possunt; ab iisdem etiam in præmii locum laudatiunculas frigidissimas avide acceptamus. Nunquid non insignissimæ stultitiæ hoc est, laboriosa agere, ut Gregorius loquitur, & auræ laudis inhiare, forti opere præceptis cælestibus inservire, & terrenæ retributionis præmium quærere. *Non ei placebit vecordia sua, & sicut tela aranearum fiducia ejus.* Aranea huc illuc excurrit, & mire se fatigat, itque reditque sexcenties, è ventre stamina deducit, & irretiendis tenuissimis animalculis venabulum conficit, atque in retis speciem diffundit. textrinum hoc opus araneæ, multi laboris & miræ subtilitatis est, sed huic penitus destruendo non opus malleis, non securibus, aut bombardis; aura paullulum concitatior omnem laborem avehit. Aspice obsecro actuosorum hominum sudores & discursus; ut nituntur, ut satagunt, ut moliuntur, idque corpore, atque omnibus, ut dicitur, ungulis! variis se laboribus frangunt, & exhauriunt. Officinas ingredere, curias adi, scholas lustra, Aulas inspice & miraberis multorum miserandam sedulitatem. Tot mensium, tot & annorum labores sæpe puncto temporis intereunt, nam ubi recta intentio deficit, in ventum labor omnis evanescit; aura humani favoris omnia

Ll. sup. cit. max. l. 8 mor. c. 25. & c. 26 init. & c. 30.

Iob. c. 8 v 14.

Scio alios aliter sentire.

omnia tollit, *& ſicut tela aranearum fiducia ejus.*

Hier. Numa tom. 1. tract. 2 part. 2.

III. Narrat qui oculis fidem habuit, viſum à ſe illuſtriſſimum Comitem, qui graviter admodum offenſus à filio, cum non opportunum duceret, in ipſum è veſtigio filium vindicare, tale ſupplicii genus invenit. Effigiem filii forte conſpicatus, eam à pariete ſolvit, & mox in fruſta concerpſit, æquiſſimum paternæ iræ argumentum præ ſe ferens. Hanc filio ſapientiam præire voluit, ut is denique fateretur, ſibi hanc pœnam fuiſſe perſolvendam, quam ſua effigies dependeret. Ajunt & Perſas, cum ſupplicium de illuſtri viro ſumpturi ſunt, veſtem & tiaram ei detrahere, eaque ſuſpenſa verberare ut hominem ipſum. Non multum abſimili pœna Chriſtus Dominus Vanæ gloriæ cupidos punivit. Viderat Servator in via ficum ſoliis abundantem, ſed carentem fructibus; ideo ſevere in eam pronuncians, & vitam ei omnem adimens: Nunquam, ait, ex te naſcatur fructus in ſempiternum. Et arefacta eſt continuo ficulnea. Hæc arbor, comis tam decora, pomis vacua, germana eorum effigies eſt, qui ad ſpeciem valent, ſed carent recta intentione. Hos ut Chriſtus terreret, dum eis parceret, effigiem illorum exſecrationibus laceravit, ut indignationem quam ipſi promeruerant, in ſua imagine cernerent.

Matt. c. 21. v. 19.

Mira-

Miramur primos omnium parentes ob malum unicum admorſum ſupplicio tam gravi affectos. Quis enim Diocletianus aut Phalaris, ob paucalas ficus, aut aliquot floſculos, aut unicum pomum, mille homines in crucem rapuit? Cur igitur Deus non mille homines, ſed innumeros hominum milliones æternæ mortis damnavit, ob arbuſculam unam, non ſolo exciſam, ſed pomo privatam, & quidem unico? Puerile præceptum, inquit Theodoretus, & infantibus conveniens videri potuiſſet illud: De ligno hoc ne comedas. cur ergo tam diuturna ſeveritate punitur transgreſſio? Merito ſane, quod imperium hoc expeditiſſimum, & nec pueris difficile, detrectaverint tamen Protoplaſti. Si grandia Deus & difficilia imperaſſet, habuiſſent quo culpam purgaſſent. At vero cum illis amœniſſima libertas in omnes paradiſi arbores eſſet, excepta unica, facinus fuit intolerabile, & tanto ſupplicio dignum, nec ab hac quidem unica tam ſerio vetita velle manus abſtinere. Hinc jam liquet, quam Deus & illos deteſtetur, qui gloriam, quam ſibi unam vult deberi, iniquiſſime præreptum eunt: odit Deus omnes vitioſos, ſed ſuperbis & arrogantibus etiam reſiſtit, quos ſcilicet infecit vitium idololatriæ cognatum. Pro teſte ſtat Veritas, &: Quomodo, inquit, vos poteſtis credere, qui gloriam ab invicem accipitis & gloriam

Serm. 10. de providentia.

Iacobi c. 4. v. 6.

Ioan. c. 5. v. 44.

gloriam quæ à solo Deo est, non quæritis ? O miseri, theatrum vobis in cælo constitutum est, in terra tamen spectatores colligitis.

Chrys. in ep. ad Rom. hom. 17. ante finem, ubi plura huc facientia licet videre.

L.5. de Civit. c.20. IIII. Augustinus veterum Philosophorum turbam, telo ab ipsis accepto, feriebat in hunc modum. Picturam illi talem statuerant. Regina, nec veste, nec vultu eam dignitatem decente, sublimi tamen solio sedebat; Reginæ nomen VOLVPTAS. Adstabant nobilissimæ virgines, VIRTVTES, velut ancillæ ad omnem herilem nutum paratæ: Has variis imperiis fatigabat proterva domina, & modo Prudentiæ, modo Fortitudini, modo Temperantiæ dictitabat, quid in rem suam curatum vellet. Bene, inquit Augustinus, hac pictura expresserant Philosophi, quod volebant, sed ad laudis appetitum, quo ipsi maxime laborabant, pulchre convincendum.

Ergo simillimam priori tabulam pingamus, sed pro voluptate, VANAM GLORIAM substituamus, cui pariter imperanti Virtutes sic ancillentur, ut nihil provideat Prudentia, nihil distribuat Iustitia, nihil toleret Fortitudo, nihil Temperantia moderetur, nisi quod à Vana gloria jubeatur, & aliorum oculis placiturum speretur. Et quid, oro, improbo hoc dominatu iniquius ? Fœdissimum illud monstrum, illa veræ

Gloriæ

Gloriæ larvalis umbra, ampliſſimis reginis, Virtutibus ſic illudat, & vel invitas cogat ſub imperium prorſus deteſtabile? Ita ſane fit, ſic vivitur, ſic ſervitur: hæc mundi ſunt ſpectacula, hæc illius miracula, operoſa, fateor, & ſæpe multi ſudoris, ſed laudis appetitui non difficilia: ſub Vanæ gloriæ amabile imperium fluunt omnia; ipſæ Virtutes ad hanc ſuaviſſimam vim degenerant, & generoſam ſuam contumaciam, hîc expugnari non valde nolunt, tranſeuntque in arbitrium fucatæ Gloriæ. Sed, *Amen dico vobis, receperunt mercedem ſuam.* Romani rerum domini, quam præclare geſſerunt multa, quanti armis togaque? quam laudata eorum Iuſtitia, quam exquiſita Prudentia, quam Clementia celebris, quam invicta Fortitudo, quam Temperantia illuſtris, quam caſta & impenetrabilis Pudicitia, quam admiranda Conſtantia? Sed *receperunt mercedem ſuam.* Locupletiſſimus teſtis Auguſtinus: Honor, inquit, & gloria qua Deus Romanos fecit illuſtriſſimos, merces fuit bonorum operum quæ egerant, nec eſt quod de ſummi & veri Dei Iuſtitia conquerantur. Eximia illorum erant opera, ſed præmium ſe dignum retulerunt. Gloriam ambierunt, & certe obtinuerunt. Fines imperii Romani, Orbis & Oceanus, ita ut quicquid opportunum fuit aut dignum vinci, vicerint. Itaque terminos ſibi fecerunt

Matt. c.6. v.2.5. & 16.

L.5. de civit. c.15.

runt Orientem & Occaſum, exceptis locis inacceſſis aut inhabitatis vel ignobilioribus : *Receperunt mercedem ſuam.* Æquiſſimus Deus, nihil vitii, nihil & virtutis ſine ſupplicio & præmio transmittit. Vnde actionibus illis melioribus, quibus tamen cælum debere non vult, congruam, & extra cælum remunerationem aſſignat: recipiunt mercedem ſuam, ſed ita ut non recipiant æternam. Ah, quantum ubique laboratur, ſed nihil ad cælum hi labores. Obſecro, vel aulas tantum inſpiciamus, quam hîc varii generis ſervitia ſunt, quam exactæ ſedulitatis, quam comptæ patientiæ, quam pictæ fidelitatis, quam operoſæ ſolertiæ! totos dies & ſæpe in adultam noctem ſtare, aut ad omnem laſſitudinem huc illuc excurrere, plurimorum invidiam tolerare, omnes heriles nutus obſervare, illic quotidiani uſus eſt. Et ſunt qui hæc omnia religioſiſſima urbanitate faciant, ſed præter pecuniam & gratiam nil expectant : *Receperunt mercedem ſuam*, non enim quam Deo, ſed quam Principi chari eſſent, laborarunt. Alii ad negotia & curarum ſubtilitatem in aulis admoti, vigilantiſſimos oculos in omnem partem emittunt, ne quid regiis gazis aut honoribus decedat, ſed ſæpe hi boni viri, dum attentiſſima ſollicitudine curant omnia, animum ſuum inter curanda non numerant; modo crumenam

farciant,

farciant, modo Principis gratiam non perdant, tantisper sui ac cæli negligentes esse licitum credunt, & seipsos vix unquam conveniunt, cum conscientia sua rarissime, & non nisi obiter loquuntur, suam in rebus agendis intentionem non examinant: ceterũ de rebus omnibus suavissime confabulari norunt, de cælo per horam differentem, audire ægerrime sustinent: verbo dicam, non solent esse domi suæ, & secum loqui, omnibus aliis fideliores quam sibi. Et hi quoque, *Receperunt mercedem suam*, humani favoris auram, & aurum, splendentis terræ particulam, heu mercedem post funera non duraturam! Ergo, *videte vosmetipsos* (ô Aulici, ô quicunque alii) *ne perdatis quæ operati estis, sed ut plenam mercedem accipiatis.* Seduli estis, & diligentes in officiis vestris? bene hoc quidem: Sed quod diligentes videri vultis, hoc jam male: imo hoc jam pessime, quod sæpe vobis curæ non est, quã fideles & industrii sitis, sed quam esse videamini. Videte ergo vosmetipsos, ne & vos olim audiatis: *Receperunt mercedem suam.*

2. Io. c. 6. v. 8.

V. Occurrit olim Iephthæa Virgo parenti è bello reduci, laudes amantissimi patris decantatura, & una victoriam ac triumphum gratulatura. Audiit Iephte quantis patrem præconiis afficeret filia, sed tamen hanc laudatricem, quamvis invitus, pro laudum præmio jugu-

Iudic. c. 11. v. 39.

lavit. Facinus ingens, & nobis prorsus imitandum qua licet. In bello sumus & nos, nec unquam non satis hostium est: omnis diabolorum impetus desævierit, sola tamen caro nunquam non refractaria, bellum movet continuum. Postquam rem præclare gessimus in hoc bello, nostra nobis filia prodit obviam, pulcherrimis nos elogiis affectura. Hæc est, ut Origenes explicat, Inanis gloria, quæ tunc maxime apparet laudibus instructa, cum res strenue & feliciter gesta est. Cum Xenodochium locupletasti, cum templum condidisti, cum prolixas preces iniisti, cum paupercu-lam virginem dotasti, cum liberaliorem stipem dedisti, cum strictius jejunium observasti, tunc blanda illa filia sese fert obviam, ore pleno, quicquid factum dilaudans, & velut suave carmen, hæc talia ingeminans: Quam præclare, quam pie hoc & laudabiliter; quam istud religiose & sancte; quam hæc res boni exempli; factum nobile, quis negaverit? vicisti teipsum, res loquitur: sic decuit, & utinam multi te imitentur: insigniter egisti. His victori applaudit blandissima hæc filia. Quid hîc agendum? Tu, si vir es, & labores tuos non vis esse cassos, hîc grandem affectum indue, & laudatricem hanc generosa manu jngula; quicquid à te factum, una cum omni laude integerrime ad Deum remitte, & rectam

Hom. 5. in Gen. ad fin.

inten-

intentionem quam actionis initio tibi sumpseras, ardenter resume. Augustinus ad hoc addens animum: Huic cupiditati, ait, melius resistitur sine dubitatione, quam ceditur. Non enim hujus hostis vires sentit, nisi qui ei bellum indixerit; quia etsi cuiquam facile est laude carere dum denegatur, difficile est ea non delectari cum offertur. Tanto quisque est Deo similior, quanto ab hac immunditia mundior.

L. 5. de Civit. c. 14. ipso initio & ep. 64. ad finem.

Sed quis ille vir, qui omnem Vanam gloriam satis caverit? Iephte quo minus filia prodiret in occursum, impedire vix potuit, sed efficere potuit, ut non caneret, aut prius vitam quam cantum absolveret, vocem ei & animam simul auferendo: Sic homo quantumcunque, religiosus & sanctus, vetare vix potest, quin post plurima bene gesta, Vana gloria occurrat, quin canere, quin titillare incipiat, sed prohibere potest, imo debet, cantum finiri. Hunc igitur occursum detestari, laudantis carmen aversari, ipsam incantatricem hanc gloriam recta intentione confodere nil cunctetur, si Deo potius, quam sibi placere malit. Omnem rectam intentionem Vana gloria jugulat, ni præveniatur, & occursu primo ipsa juguletur.

Vere, Vana gloria, ut optime Chrysostomus, sæva est bellua, horrendus dæmon, pestis Orbis terræ, venenata vipera, quomodo enim illa bestia ungui-

Hom. 12. in epist. 2. ad Cor.

bus uterum matris discerpit, ita etiam hoc vitium parentem dilacerat. Et quam eximie Thomas ille à Kempis? Vere, inquit, inanis gloria, mala pestis, vanitas maxima: quia à vera trahit gloria, & cælesti spoliat gratia. Dum enim homo complacet sibi, displicet tibi: dum inhiat laudibus humanis, privatur veris virtutibus. Quærant Iudæi gloriam quę ab invicem est: ego hanc requiram quę à solo Deo est. Omnis quidem gloria humana, omnis honor temporalis, omnis altitudo mundana, æternæ gloriæ tuæ comparata, vanitas & stultitia est. Atq; si Climaco credimus, Inanis gloria est laborū dissipatio, sudorum perditio, thesaurorum insidiæ, perfidiæ alumna, superbiæ præcursor, in portu naufragiū, in area formica. quæ etsi tenuis est, laboribus tamen omnibus & fructibus insidiatur. Expectat formica dum perficiatur triticum, Cenodoxia vero dum congregentur opes, gaudet illa ut furetur, hæc autem ut dissipet. Operarius ebriosus, inquit Siracides, non locupletabitur, qui quod actione honesta colligit, per ebrietatem vanæ gloriæ dissipat.

L.3. c.40. num. 4.&6.

Grad. 21. de Cenod.

Eccli. c.19. v.1.

Sed vereor, ne multi hæc monita non satis capiant. Hos mores hoc ævo amamus, ut cum vitium aliquod perstringitur, neminem facile reperias, qui illo se laborare fateatur; nec mille testibus sinceram ei confessionem expresseris. Et

quis

quis est qui se arrogantem credat & doleat? Cum tamen Augustinus Antistes longe sanctissimus, hujus se culpæ minime immunem pronuntiarit, nam seipsum diserte accusans: Hoc mihi ipse, inquit, canto quotidie, & tamen vehementer cum adversario dimicans, sæpe ab eo vulnera capio, cum delectationem oblatæ laudis mihi auferre non possum. Nos quidem inanem gloriam damnamus omnes, non omnes fugimus. nemo est, nemo qui hunc morbum non perite dissimulare se credat: plurimi ab hoc morbo sanissimos se jurabunt, cum eo maxime sint infecti, ebriis illis simillimi, qui tunc sibi maxime sapere, & animo constare, ac belle omnia facere videntur, cum lingua titubat, & pedes: ita gloriolæ vanæ sitientes, tunc se primum velut religiosissimos homines circumspiciunt, cum ex hoc mulso probe sunt appoti. Idcirco Chrysostomus: Intolerabilis, inquit, quædam ebrietas est, inanis gloria, quicquid facit, aliorũ tantum gratia facit. Ea de caussa Christus illud suum ATTENDITE, tam fideli præmonitione ingeminat, ut Inanem gloriam, velut furem vaferrimum, & furandi peritissimum omni studio caveamus. Ergo, ATTENDITE, Omne bonum quod per concupiscentiam laudis ostenditur, occulti adversarii juri mancipatur, inquit Gregorius. Spoliari vult, quisquis ab hominibus vult videri.

Epist. 64. ad Aurel. episc. fin.

Hom. 2. in Ioan.

L. 8. mor. c. 30.

CAPUT VI.

Aliquot quæstiones super RECTA INTENTIONE.

DEo servire, non tantum omnibus legibus, & omni rationi congruum, sed nobilissimum ac optimum obsequium est in Orbe, & res prorsus necessaria obtinendo cælo. Illa vero solatii dulcedo, quam multi sentiunt, qui Deo serviunt, mel est è cælo, & res sane pretiosa. Nihilominus Deo servire ad emerendam hanc animi dulcedinem, exiguæ laudis est, & à sanctioris judicii viris habita semper est hæc intentio vitiosa. Adeo delicata res est INTENTIO PURA, & sui ipsius amori nunquam non inimica, quacunque demum ratione is sese insinuet. Est autem sui ipsius amor omnium delectationum amicus, earum etiam quæ minime profanæ censentur. Et quia Deus sibi non temperat, quin suis fidelioribus servis aliquid ejuscemodi mellis è cælo stillet, amor proprius mox illud excipit, & ob hanc ipsam gustationem, in ampliora servitia se offert. At hoc non est Deum quærere, sed seipsum, nec in donantis sed doni gratiam laborare. Quod quidem à vitio non penitus immune censetur, neque enim aliud est, quam si servus aut ancilla operam suam locet cauponi, quod speret seu honorarios seu furti-

furtivos caliculos, & crebriores dominicæ cœnæ reliquias: aut si quis in servitutem se tradat pharmacopæo, aut dulciario, aut cupediario ob mellita crustula sæpius lambenda. Hoc amor sui ipsius tam occulte agit, est enim subtilissimus artifex, ut aliquando serius, ab industrio etiam homine, deprehendatur tam tecta impostura. Deprehendi tamen potest, & tunc maxime cum preces & labores, cum quicquid virtutis est, ideo in fastidio esse incipit, quia mel illud deficit. Atque si talem interroges, Cur non oras, cur non laboras, sicut nuper feceras? respōdebit: Non sapit, nauseo, inamœna res est oratio, tædet laboris. Verum qui intentionis est sinceræ, his minime movetur: etsi eum laboris tædeat, laborare tamen sustinet, etsi orationem fastidiat, orare tamen non desinit; etsi molestiæ cumulentur, eas tamen tolerat, neque enim Deo servit propter cælum, sed propter Deum. Et hoc puræ atque sinceræ intentionis proprium est, quod enucleatius videtur exponendum, ideo nunc aliquot super hoc ipso quæstiunculas ponemus.

I. QVAESTIVNCVLA.

Quid minus aut facilius posset à nobis exigere Deus, quam hoc ipsum, rectam intentionem? Nimirum id à nobis postulat, quod nullus hominum cujuscunque status, ordinis, sexus, quantumcun-

que æger & pauper sit, negare possit. Quid creditor minus exigat à suo debitore, quam hoc ipsum: velle serio satisfacere? hoc ipsum poscit à nobis Deus: Vis solvere quod debes? jam partem maximam solvisti, nam apud me etiam velle, est facere. Et cui non concessum est VELLE? hoc voluntatis ærarium ægerrimus ac pauperrimus, hoc afflictissimus quisque penes se habet. Iure olim Deus contra illos queritur, qui vel lenissimum imperium detrectabant: Mandatum hoc, inquit, quod ego præcipio tibi hodie, non supra te est, neque procul positum, nec in cælo situm, ut possis dicere: Quis nostrûm valet ad cælum ascendere, ut deferat illud ad nos, ut audiamus atque opere compleamus? Neque trans mare positum, ut causeris & dicas: Quis è nobis poterit transfretare mare, & illud ad nos usque deferre, ut possimus audire & facere, quod præceptum est? sed juxta te est sermo valde, in ore tuo, & in corde tuo, ut facias illum. Idem prorsus de recta intentione dici potest: *Iuxta te est valde*, intentio illa, *in ore tuo & in corde tuo*, quid autem tibi propinquius quam os & cor tuum? Pauperem vestire nequis? da duos obolos; adde desiderium ingens & serium omnibus egenis propter Deum opitulandi; & en pauperem vestiisti. Orationes prolixas fundere, tuarum virium non est? fac quod potes, sed adde

Deut. c. 30. v. 11. 13. & 14.

affe-

affectum validum, semper laudandi Deum: & en prolixissime orasti. Hujus rei testem locupletissimum tibi sisto Chrysostomum, qui diserte confirmans: Non parantur, inquit, hæc sumptu, non labore, non sudore: sufficit velle, & confecta sunt omnia.

Hom. 24. in epist. ad Hebr. fine.

II. QVAESTIVNCVLA.

Num quis potest plures actiones bonas simul eodem tempore exercere? Potest omnino, & levi opera, sola intentione. Non omnibus quidem facile est, de una fidelia duos dealbare parietes; varium pulmentum eodem pultario simul coquere; diversos colores ex eadem concha promere: At hoc bonæ intentioni facillimum est, non duobus tantum parietibus, sed decem, opus albarium superinducere ex eodem vase. Vtilissimum prorsus est, ad operis initium plures fines seu intentiones præstituere. In exemplum sit hoc; Ad rem divinam, & ad sacrum eo. 1. Ex obedientia in dominum meum, quem ex officio comitari debeo, uti Aulica Nobilitas suum Principem. 2. Obsequium meum volo sincerum sit, non enim deducam tantum dominum, ut aliquorum mos est, qui post primum ingressum templi, mox se subducunt, ad finem præsentes se sistunt domino, tanquam si semper adfuissent: talem ego hypocritam non agam. 3. Ex obedientia in

Ecclesiam, cui hoc dominicis & festis diebus debeo. 4. E grato animo in Deum, ut illi gratias agam ob accepta tot beneficia. 5. Cum hodie cælum rigeat, & tempestas perfrigida sit, patientiam exercebo. 6. Cum non desint qui me pessime oderint, pro his inimicis meis Numen serio deprecabor. 7. Fidam Deo; haberem equidem abunde quod domi agerem, sed Deus hanc à domo absentiam occulto fœnore pensabit. En tibi septenas intentiones, seu, septem virtutis actus, duplicis Obedientiæ, Sinceritatis, Grati animi, Patientiæ, Charitatis, Fiduciæ in Deum. Addi possent totidem alii. Hoc nimirum est, Virgula fumi ex aromatibus myrrhæ & thuris, & universi pulveris pigmentarii. At dicas: Mihi difficile nimis est tot actus multiplicare, & uno quasi halitu tam multa intendere animo. Hoc ergo consilii tibi do, mi homo, unam atque unicam Dei voluntatem animo tuo amplectere, & quicquid agas, hoc semper præmittas: *Propter te Domine*, & hoc, & illud, & istud, & omnia faciam: propter te Domine, tuo honori, tuæ voluntati, tibi sit quicquid demum à me fit.

Cant. c. 3. v. 6.

Qui tamen æmulari vult illos Deo familiariores viros, ducem habet qui viam monstret, ad sublimiorem hanc sapientiam. Sanctissimus rex David, in suis actionibus & tam immensi populi guber-

gubernatione, plures indubie sanctas intentiones jungebat, nā quos suæ fidei & sceptro commissos suscepit, *pavit eos* Ps.76. *in innocentia cordis sui, & in intellectibus* v.78. *manuum suarum deduxit*. Quid hoc? numquid & manibus est intellectus? Etiam plures, sed tales quos David suis manibus inserebat. Vtique sapientissimus, optimus rex in suis actibus, quos ille manus nominat, præstantissimos diversi generis affectus in Deum copulabat. Quid sacra regis hujus carmina sunt aliud, quam nobilissimorum affectuum medulla, seu, thesaurus sanctissimarum intentionum? quid frequentius suspiraverit rex David, quam hoc ipsum: O si tibi placeam Domine: populum mihi commissum recte gubernem: cultum tuum undique terrarum augeam: Vtinam, mi Deus, te nunquam non laudem: Vtinam omnia membra mea linguæ fiant decantandis tuis laudibus. Exultabunt labia mea cum cantavero tibi. Misericordias Domini in æternum cantabo. Etiam impios docere non recuso, ut redeant ad te, ô mi Deus. Vilissimus sim & abjectissimus, modo sim in tua domo, mi Domine. Male sit, male hostibus Dei, male omnibus qui oderunt Deum: Bene servis, bene amicis Dei, bene omnibus qui diligunt Deum. En præclarissimos piarum manuum intellectus! mille talia spirabat animus illius Hebræi Monar-

Ps.70. v.23. Ps.88. v.1.

Monarchæ. Vere, *in intellectibus manuum suarum*, deduxit velut oves populum suum; innumeris intentionibus cælum fatigavit. Hæc illa pia vis est cælo cum virtute inferenda. Cælum rapit, Deum expugnat, qui hoc modo, qui toties ad cælum, ad Deum aspirat.

III. QVAESTIVNCVLA.

Quid rectam intentionem plurimum vitiat? AMOR SVI. Verbo dicam: cùm quis omnia suavi meatu ad se derivat, & hoc unum animo agitat: Mihi hoc placet, hoc mihi sapit, mihi hoc prodest; hoc meo bono, meo commodo, hoc ad meum sensum & lubitum fit, hoc mihi jucundum & volupe, hoc demum me mihi reddit. Hic *amor sui* silvestris taurus est, fera pessima, quatuor cornibus arietat in rectam intentionem. Cornu primum, honoris, titulorum, laudis Aviditas, quæ hoc unum magni æstimat, eminere, & præ aliis videri. Cornu alterum, Aviditas delectationis, quæ docet cibum potumque sumere, non tam necessitati quam voluptati, neq; mensam accumbere, ut sedetur fames, sed ut Gula propitietur. idem in aliis corporis oblectationibus observat. Cornu tertium, Aviditas opum, quæ labores ingerit multos & graves, eo solum nomine, ut magis magisque intumescant marsupia. Cornu quartum, Aviditas damni alieni, hæc multiplici fraude

fraude instructa, dicit facitque quod aliis noceat, saltem quod molestiæ, quod offendiculo, quod nauseæ sit: neque tamen semper aperta molitione in aliorum perniciem laborat, nonnunquam enim tam commode, tantoque, circuitu peccat, ut nihil minus videatur velle, quam eos quos odit, lædere. Assiduum & exitiabile Principibus malum, apud quos gratiosi, prætextu juvandi aut monendi, satiant invidiam, & interdum æmulos laudibus attollunt, ut maligna deinde inserentibus sit pronior fides. Ita *sui amor* cornuta bestia est, & omnem bonam intentionem quadruplici hoc cornu ferit, ac dejicit; caveto, Pessimum veri affectus venenum est, sua cuique utilitas.

Itaque *amor sui* hoc spectat, ut ubique in sagina sit; ipse se pascit, se curat, facitque quod ille olim, de quo Gellius memorat. Cum quidam corpulentus ac nitidus equum haberet macilentum ac strigosum, rogatus quid esset in caussa quod ipse longe curatior sit, quam equus ipsius? respondit, mirum non debere videri, si equo suo esset habitior, quandoquidem ipse se curaret, equum Statius servus. Ita prorsus *Amor sui*, quicquid non suum putat, aut id aliis mandat, aut levissime curat: ad commoda sua sudare, hoc esse sui muneris putat. Certum: tanto miserius pessum it bona intentio, quanto felicius *sui amor* invalescit.

L. 4. Noct. Attic. c. 20. seu ult.

IIII.

IIII. QVAESTIVNCVLA.

Cur in divinis paginis tam multa, æstimationis alioqui vilissimę, adeo exaggerantur? ut incautior Arcæ tactus, ligna Sabbato collecta, multitudo subditorum numerata, calix frigidæ porrectus, lascivior feminæ aspectus, &c. Moses olim proclamans: Hæc autem sunt, inquit, quæ accipere debetis, aurum & argentum, & æs, hyacinthum, & purpuram, coccumque bis tinctum, & byssum, pilos caprarum &c. Inter munera censeri aurum & argentum, nil miri: Sed quo pretio inter hæc sunt pili caprarum, donum prorsus ignobile? Etiamne Deo chara tam vilia & minuta? Quantilla res, pugillus farinæ & paullulum olei Eliæ obsequio impensum? Quid duo illi numuli viduæ, num tantum postulabant elogium, quantum tulerunt? Sederat Christus & tanquam ad maxime serium spectaculum intentus, spectabat turbam quæ in sacrum gazophylacium ingentia munera jactabat. Inter tot opulentos vidua quædam paupercula plus non attulit qua æra duo minuta, unicum quadrantem, in hanc DOMINVS benignissime pronuncians: *Vere dico vobis*, inquit, *quia vidua hæc pauper plus quam omnes misit.* Exiguum fuit quod illa muliercula in ærarium contulit, sed amplius non potuit; multoque gratius venit quod tam

Exod. c.25. v.3.

3. Reg. c.17. v.12.

Luc. c.21. v.3.

facili quam quod plena manu dabatur. nam hæc munera non in rebus, ſed in ipſa benefaciendi voluntate conſiſtunt. Plurimum dat qui pauca etiam dat magnifice, & Regum opes æquat animo, qui exiguum tribuit, ſed libenter: qui paupertatis ſuæ obliviſcitur, dum alienam reſpicit: qui accipere ſe putat beneficium cum largitur: qui dat tanquam non recepturus, qui occaſionē qua proſit, & occupat & quærit, hic & ditiſſimus eſt, & liberaliſſimus, ob rectam intentionem. Quid igitur, obſecro, adeo commendavit illos numulos, quid farinulam illam, quid caprarum pilos? una atque unica RECTA INTENTIO. hæc eſt quæ omnium penora, theſauros, æraria, quæ omnes Perſicas gazas ſuperet. Nil ditius Recta Intentione.

V. QVAESTIVNCVLA.

Num quis dormire ſimul & precari poteſt? Equidem Servator ſerio præcepto exigens: Quoniam, inquit, oportet ſemper orare & non deficere. Ergone etiam dormientes orare poſſumus? Poſſumus, ſi velimus, idque hac ratione. Quieti præmittenda eſt oratio, & ipſa quies in Dei obſequium offerenda, ejuſcemodi fere verbis: Cupio, mi deus, ut, quoties hac nocte animā duxero, toties ſingulæ reſpirationes meæ te laudent, tanquam ſi ſemper illud pronun-

Luc. c. 18. v. 1.

nunciem : Benedictus Deus , Benedictus &c. Aut : Cum tuo , mi bone IESU , somno , quem tu in terra cepisti , jungo & meum , tibique una offero. Qui sic ad somnum se parat , semper orat.

Monil. spirit. c.9. mihi pag. 93. Ludovicus Blosius hujus rei mentionem faciens : Dominus, inquit, ad virginem Mechtildem dixit : Quando quis somnum capere vult, meditetur aliquid de me , aut mecum loquatur. Ita enim licet corpore dormiat, mente tamen vigilabit ad me. Etiam dormiturus quisque desideret, ut singulas respirationes, quas nocte illa faciet , tanquam eximiam mei laudem suscipiam, & ego qui sanctis votis piæ amantisque animæ deesse non possum , in veritate desiderium ejus implebo.

Sane non satis capere videmur quantum emolumenti adferat , sic omnia in divinos honores reducere. Nullo non temporis momento lucrari possumus. Et quam suave hoc virtutis compendium est, edendo etiam, bibendo ac dormiendo posse emereri cælum ? Sola profecto intentione potest quis uno die plus promereri quam alius quispiam toto anno. *Matt. c.20. v.9.* In vineam laboraturus sero venit, qui hora diei penultima venit, non minus tamen denarium accepit quam qui à primo mane in serum vesperum sudarunt. Aliud est operam impendere prolixam , aliud intentam. Non tam

spectat

pectat Deus, quamdiu quis laborarit, ed quam bene.

Nec rarum est, ut facillimum quid factu & vilissimum, majoris sit pretii ob ectam intentionem, quam actio quæis excellentissima, sed illa intentione lestituta. Et cui non placeat ars, quæ ngeniosam ditescendi celeritatem doeat? Hæc est ars illa, *Recta Intentionis otitia*, hæc illa Midæ virgula est, quæ uicquid tangit, inaurat.

Hoc sanctum Ignatium Lojolam movit, ut suis omnibus assiduum rectæ inentionis studium altissime voluerit impressum, hac ipsa lege: *Omnes rectam habere intentionem studeant: non solum circa vitæ suæ statum, verum etiam circa res omnes particulares; id semper in eis sincere spectantes, ut serviant & placeant divinæ bonitati propter seipsam.*

Reg. 17. Summarii.

VI. QVAESTIVNCVLA.

Quodnam opus Deo gratissimum? Si nos hac in re possimus æstimatores esse, censemus illud omnium præclarissimum, cui plurimum inest divini amoris, seu, quod à ferventissima intentione ani Deo placendi provenit. Ludovicus Granata hac de re differens: Illud opus, inquit, Deo gratissimum, quod solis ejus oculis conspicuum, ei qui operatur nec utilitati, nec honori, sed nec voluptati est, nisi hoc solo nomine, quod Dei caussa sit factum. Quantis sæpe

desideriis pectora sanctorum æstuant ampliandi divini honoris, etsi decies, etsi centies impendenda sit vita. Hæc ipsa desideria tam ardentis in Deum affectus, inter maxima virtutum opera sunt recensenda.

Reperiuntur actores Comici, qui in gratiam unici alicujus domini totam exhibent comœdiam; sed unus ille liberalius lucar persolvit quam aliorum spectatorum plurimi: Sic homo integerrimæ intentionis quotidie divinis obsequiis se offerens: Tuis, inquit, solis oculis, mi Domine, spectaculum edo, tibi spectatori actor sum horis omnibus: aliorum spectantium oculos & aures penitus non curo: quicquid illi de me dixerint, senserint, susque deque habeo, modo tuis oculis, modo tuis me auribus probem; omnes res posteriores pono, atque operam tibi do, tuum, mi Deus honorem curo.

Priscis celeberrimum erat: Alter alteri satis magnum est theatrum vir probus. Epicurus cum uni ex consortibus studiorum suorum scriberet: Hæc, inquit, ego non multis, sed tibi: satis enim magnum, alter alteri theatrum sumus. Homini probô nimis quam magnum theatrum est Deus; Deo quoque sat amplum theatrum est probæ intentionis homo. qualia theatra fuerunt Deo unicus Abraham, unicus Paulus, qui sincerissimæ erant intentionis?

Senec. epist. 7. fine.

VII.

VII. QVAESTIVNCVLA.

Quoties renovanda est recta intentio? Sanctus Bernardus: Si quis diem, inquit, ita consumat, ut omnibus actionibus grave Dei odium misceat, peracto die quot gehennas promeruerint toties repetita flagitia? Contra vero si quis diem sic transigat, ut in cunctis actibus sincerum Dei amorem exerceat, quam altam in cælo sedem hic obtinuerit? est enim Deus pronior ad danda præmia, quam ad irroganda supplicia. Ita Bernardi consilium est, rectam intentionem quam creberrime de die instaurare, quod nos jam supra demonstravimus.

Christus Matthæi ore: Qui recipit Prophetam, inquit, in nomine Prophetæ, mercedem Prophetæ accipiet: & qui recipit justum in nomine justi, mercedem justi accipiet. non tantum hospitium concedi vult Christus, sed & certam intentionem adjungi. Quid enim magni facis, si domum peregrino pandas, & obstruas cor? Ex quo colligere est, quam utile sit & necessarium cælestis lucri avido, intentionem bonam sæpius instaurare, nam tanti præmii non est hospitio prophetam accepisse, quanti est optima intentione id fecisse.

Matt. c.10. v.41.

Quod si quis innovandæ intentionis statam horam nosse cupiat, quinque præcipue tempora de die observanda

 judico.

judico. Primum eſt, poſt quietem, matutinum. Alterum, meridianum, ante menſam, & poſt illam. Tertium, ante preces, maxime vero ſub re divina. Quartum, ante labores & quævis negotia. Quintum, ante ſomnum. Per hæc potiſsimum intervalla diei, animus ſuæ poteſtatis fiat, & ad ſeipſum ſeſe recipiat, Conditorem ſuum velut reſpirans adoret, atque ita rectam intentionem innovet. Nemo tam negotioſus eſt, quin id facillime poſsit ac commodiſsime: tribus ſolum voculis hoc negotium omne perficitur. Faciles Deus habet aditus, nec ullum noctis, aut diei momentum eſt, quo ſui copiam neget. Itaque rectam intentionem innovaturus, præſente animo horum aliquid dicat: Domine, propter te: Honori tuo Domine: In tuam gratiam: Ad tuam gloriam: Tuo nomine: Ob amorem in te: Tibi, mi Deus, hoc faciam, hoc dicam, hoc perferam, tibi omnia. Incredibile dictu eſt, quam hoc actiones noſtras commendet, quam & opulentet. Nullum enim mere naturale opus, ut Theologi loquuntur, meritorium eſt vitæ æternæ, qualia ſunt, jejunare ſolum valetudinis, laborare mercedis, deambulare ſanitatis, edere, bibere vitæ duntaxat ſervandæ cauſſa. Niſi hæc per intentionem eant ad Deum, nihil ſunt ad lucrandum cælum. Et hæc crebrius repetita intentio plurimis vitiis aditum

aditum intercludet, alioqui misere in nos grassaturis, simul & vanitatem, quæ se rebus omnibus blande insinuat, fugabit unico desiderio placendi Deo.

VIII. QVAESTIVNCVLA.

Quomodo è musca fiat elephas? Si peccata alioqui leviora, intentione fiant non remisse improba. Hujus rei certissimus testis venator Esau, cui tantopere vitio vertitur, rufum pulmentum comedisse, tanquam si nescio quas Apicii delicias fuisset consectatus. Quid tandem mali est, lentis edulium absumere, præsertim fame sic stimulante? At Esau velut venaticus canis tam avide coctas lentes invasit, ut gula dominante rationi locus non fuerit, ut propter pulticulam jus primogeniti vendiderit, & quod turpius, vendidisse parvi duxerit. Ita quorundam gula plus peccat in vilissimis cibis, quam aliorum temperantia in exquisitissimis epulis: & quandoque plus superbiæ latet sub rudissimo panno, quam sub aurea toga. Animus & intentio hîc spectatur, non ferculum aut tegumentum. Et quemadmodum majori cum laude orat, qui brevius quidem sed tamen ardentius orat, quam qui prolixissimas fundit preces, sed sine ullo igne: ita sæpe gravius peccat qui in rem cetera leviorem, majore tamen ardore impetuque fertur, quam qui languide, & velut aliud agens in culpæ societatē venit deteriorē.

Gen. c. 25. v. 34.

IX. QVAESTIVNCVLA.

Quotuplex emolumentum ſit rectæ intentionis? Sparſim jam ſupra demonſtratum, quam intentio recta ſit cognoſcentibus ſe jucunda, utilis, neceſſaria. Hoc loco breviter & ſummatim ſeptemplex emolumentum percenſendum venit.

Primum eſt: Deo hac ratione pro culpis ſatisfacimus. Pœnas & ſupplicia peccatis deberi non neſcimus, & hæc vel olim certe dependenda; horum partem tollimus, quoties animum bona intentione à rebus caducis quaſi ſeducimus, & erigimus ad Deum.

Alterum: Magna virtutibus fit acceſſio, & ingens gratiæ incrementum, non tantum ab exercitiis pietatis, ſed etiam à quotidiano vitæ tenore. Rectæ intentionis homo nunquam fruſtra laborat, ſive enim legat, ſcribat, audiat; ſive vendat, emat, iter faciat, negotia tractet; ſive comedat, bibat, dormiat, quicquid denique rerum agat, modo Dei honorem, ſuum ſibi finem in omnibus præſtituat, quæſtus ſemper facit honeſtiſſimos. Re vera ſalutis initium, ſincera intentio.

Tertium: Miram vim addit precibus recta intentio. Hæc enim illa eſt ſuada conciliatrix, quæ Deum flectere ſcit, & in vota precantis deducere. Intentio recta non tantum orare novit, ſed & impetrare.

petrare. Vſque modo non petiſtis quidquam in nomine meo: Petite & accipietis. Nervus orationis recta intentio. Diligentiam ſuo jure virtutum omnium fœcundiſſimam vocant; idem pæne, aut amplius de recta intentione merito prædicaverim: intentio recta virtutum omnium & fœcundiſſima, & coram Deo facundiſſima.

Ioan. c.16. v.24.

Quartum: Intentio bona mirabili nexu hominem unit cum Deo. Præclare de hac Rusbrochius: Simplex intentio ea eſt, inquit, quæ nihil ſpectat niſi Deum. Ipſa virtutum omnium finis, initium, decus, & ornamentum eſt. Ipſa fictionem, hypocriſin, & duplicitatem omnem pellit: vires animæ diſperſas in unitate ſpiritus colligit, & adjuvat, *ipſumque ſpiritum Deo adjungit*. Ipſa natura peſſum premit, atque proculcat, virtutesque omnes incolumes conſervat; & pacem, ſpem atque confidentiam in Deum, tam hîc quam in die judicii præſtat. Quamobrem danda tibi opera eſt, ut in cunctis actionibus tuis illam retineas & colas. Ingens theſaurus recta intentio, & ſerio volenti inexhauſtus.

In farrag. Inſtit. apud Ludovicum Bloſ.

Quintum: Perpetuum gratiæ canalem à Deo derivat ad hominem recta intentio, idque tunc maxime apparet, cum toleranda ſunt adverſa. Bonum aut malum corium in pluviis potiſſimum ſe prodit; bonus aut malus homo in ad-

versis. Quam patiens & Dei observans est homo probus, tam impatiens & Deo contumax est improbus. Eximie hoc Augustinus declarans: Vnde, inquit, in eadem afflictione, mali detestantur atque blasphemant; boni autem precantur & laudant. Tantum interest non qualia sed qualis quisque patiatur. Nam pari motu exagitatum & exhalat horribiliter cœnum, & suaviter fragrat unguentum.

L. 1. de civit. c. 8. fine.

Sextum: Intentio recta in hostes pugnat stratagemate nunquam fallaci, semperque victoriam reportat. Dum in rupe Moses cælo extolleret manus, vicit Israel & Amalecitas fugavit memorabilissima victoria. Quamdiu intentio ad Deum stat erecta, tamdiu nullis succumbit hostibus, invincibilis, inexpugnabilis est: ubi lassata terram spectare incipit, mox vires amittit, & à suis hostibus triumphatur.

Non omiserim hîc, quod mirum videatur. Fit nonnunquam, ut duo litigent coram Iudice: quisquis suam agit caussam, ille affirmat, negat iste, uterque suis certat legibus, uterque jus petit ab judice: si caussam spectes, uterque vincere non potest; si intentionem, uterque sæpius evadit victor, tunc scilicet cum neuter dolo malo controversiam intendit, cum justitiam damnantem neuter odisse vult, paratus litem perdere aut evincere, prout justitiæ visum fuerit.

rit. Sic ambo vincunt, non cauſſa, ſed intentione, quæ in ambobus admodum laudabilis eſt.

Septimum: Intentio recta in rebus omnibus ingens ſolatium eſt, illa præcipue hora quæ de annis omnibus fert ſententiam. Equidem reor ſupremo vitæ tempore, nil moribundo fore jucundius, quam omnia per vitam præteritam intentione optima egiſſe. Securiſſime profecto morietur, quisquis vixerit ſinceriſſime. Si enim bonus Deus tam liberalem munificentiam decrevit in ſingulas quantumcunque viles actiunculas, ſibi tamen bona intentione oblatas, quam largis muneribus excipiet omnem vitam ſibi ſemper ſincera mente devotam?

Sed quis horror & tremor occupabit miſerum, cui conſcientia omnẽ vitæ ſeriem pandet ex ordine, illudque flebili exaggeratione vociferabitur: Nec inter homines, nec cum Deo egiſti ſincere: ſæpe alios, teipſum ſemper turpiſſime fefelliſti: alius videri volebas, alius eras: honeſtatem verbis præferebas, non animo: quoties amicitiam geſtu & ore mentiebaris, mente capitalis hoſtis? quoties actionibus tuis pulcherrimam larvam induebas, ut ea intentionem improbam velares? mulſum & mera mella loquebaris, mens invida novaculam acuebat: variegata pavonis tunica te crebertime oſtentabas, animo milvum

& vulturem fovebas, tam pulcher foris, quam turpis intus. Sed teipſum decepiſti, non Deum, cui patent omnia. Væ tibi, væ omnibus qui intentione ſæpius nulla, frequenter non pura, plerumque mala, actiones ſuas non Deo, ſed ſuo genio, ſibique offerunt, & perdunt.

Supremo die judicii plurimis illud poterit opprobrari : Argentum tuum verſum eſt in ſcoriam : Vinum tuum miſtum eſt aqua: Equidē nitebant opera tua, velut purum putum argentum, ſed quia tam frequentem malæ intentionis miſturam admiſerunt, in argentum reprobum, imo in ſcoriam mutarunt. Quam igitur aſſidue clamandum : Non nobis, Domine, non nobis, ſed nomini tuo da gloriam. Chriſti præceptum eſt : Sic luceat lux veſtra coram hominibus, ut videant opera veſtra bona, & glorificent (non vos, ſed) patrem veſtrum qui in cælis eſt. Ergo, *benedicite omnia* opera Domini Domino, laudate & ſuperexaltate eum in ſæcula. Omnia omnino opera noſtra, minima maxima benedicant Deo in æternum.

Iſ. c. 1. v. 22. *Pſal. 113. v. 9.* *Matt. c. 5. v. 17.* *Dan. c. 3. v. 57.*

CAPUT VII.

E dictis circa RECTAM INTENTIONEM *quæ consequantur: ubi uberius de Temerario Iudicio.*

PLures sunt artium pulchræ quidem, & minime plebejæ, at quia nil faciunt ad farinam, aut lucrandum panem, ideo non magno ambitu frequentantur: Quid prodest, ajunt, hæc scire, & esurire? Multa inter doctos, multa etiam in templis pro suggestu disputantur, de quibus illud vere pronuncies, *Non est de pane lucrando*, imo, *non est de lucrando cælo.* Cui bono est, facundissime temporum seriem percensere, quid juvat stellarum numerum & ortus nosse, quid prodest orbium cælestium motiones scire, si nescias artem quæ te supra stellas evehat? Quam multi potientur cælo, tametsi nunquam audierint dubitari, an consistat cælum, moveatur terra.

At vero ars hæc, quæ docet qua ratione tractanda sit omnium humanarum actionum AMUSSIS, ut maxime facit ad lucrandum panem, panem Angelorum, panem in regno Dei manducandum. *Luc. c. 14. v. 15.*

De pecunia vetus est cantiuncula: Et genus & formam regina pecunia donat. Vertamus, & rectius cantabimus: Et genus

genus & formam regina intentio donat. Intentio ſincera rebus omnibus conciliat cæleſte pretiũ ; abſq; hac omnes etiam nobiliſſimæ actiones jacent inhonoræ & nullius pretii. Ad hujus rectæ intentionis ampliorem cognitionem neceſſarium prorſus eſt, oſtendere jam quid ei ſit è dictis conſequens. Itaque aliquot ordine conſecutiones ſubjungam.

I. CONSECVTIO.

Qui errat in intentione, errat in omnibus. Res tota in aperto eſt, & mille teſtimoniis hoc unum certius eſt: *Si autem oculus tuus fuerit nequam, totum corpus tuum tenebroſum erit.* Totum corpus, totum. Quid clarius ? Qui in itinere aberrat à via, quo plus progreditur, gravius errat: ſic quo quid vehementius agitur, aut quo nobilior actio ſuſcipitur, hoc pejus ſit, ſi bona intentio deſit. Omnibus actionibus nobilitatem impertitur intentio; ſi hæc ignobilis ſit, & carnem, vel terram oleat, quî aliis dabit, quo ipſa caret ? Qui tractat litteras, tantum ut ſciat, qui Religionem ambit, ne panis deſit; qui aulam ſectatur, ut diteſcat, vel extollatur ; qui ſacerdotium quærit, ut culinam inveniat; toto cælo aberrat : horum omnium quia nequam oculus eſt, totum corpus tenebroſum eſt. Recte Gregorius : Lucerna itaque corporis eſt oculus, inquit, quia per

Matt. c.6. v.23.

L.18. mor. c.6. propius finem.

per radium bonæ intentionis, merita illuſtrantur actionis. Et ſi oculus tuus ſimplex fuerit, totum corpus tuum lucidum erit. Quia ſi recte intendimus per ſimplicitatem cogitationis, bonum opus efficitur, etiamſi minus bonum eſſe videatur. Et ſi oculus tuus nequam fuerit, totum corpus tuum tenebroſum erit: quia cum perverſa intentione quid vel rectum agitur, etſi ſplendere coram hominibus cernitur, apud examen tamen interni judicis obſcuratur. Addit: *Ibid.* Vide ergo, ne lumen quod in te eſt, tenebræ ſint. Si lumen quod in te eſt tenebræ ſunt, ipſæ tenebræ quantæ erunt? quia ſi hoc quod bene nos agere credimus, ex mala intentione fuſcamus, quãta ipſa mala ſunt, quæ mala eſſe, etiam cum agimus, non ignoramus.

II. CONSECUTIO.

Opus bonum bona intentione omitti poteſt, ſed malum fieri non poteſt. Thomas à Kempis: Pro nulla, inquit, re Mundi, & pro nullius hominis delectatione, aliquod malum eſt faciendum: ſed pro utilitate tamen indigentis, opus bonum libere aliquando intermittendum eſt, aut etiam pro meliori mutandum. *L.1. c.15. n.1.* Hîc ſæpe graviter impingimus nec ſentimus. Sunt quibuſdam in dies ſingulos ſtatæ precatiunculæ, ſunt certæ, quas vocant, devotiones, his quandoque tam pertinaciter inhærent, ut fame

fame sitique alios potius perire, quam aliquid suæ consuetudinis intermittere velint. Hanc ego piam malitiam vocaverim, qua sæpe ad infamiam laboramus: nulla aliorum cura tangimur, in nostram duntaxat rem sapimus: quicquid fiat aliis, nostra nobis semper potiora sunt: hîc devotiones, & precatiunculæ nostræ nemini cedunt. Sed quanto satius esset, charitati Christianæ, quam pietati tam obstinatæ morem gerere, quanto majore lucro hæc talia aut omitterentur, aut certe differrentur? Fuerunt plurimi inter priscos Ascetas observantissimi jejuniorum, reperti tamen ex his qui in gratiam hospitum sexies, aut septies possent prandere, & semper esurire. In rebus animi longe utilissimum est, utilitates suas in tempore omittere; & sæpe maximum est commodum, nullam sui commodi rationem ducere. Optime in rem Gregorius: Plerumque enim virtus, inquit, cum indiscrete tenetur, amittitur: cumque discrete intermittitur, plus tenetur. Hinc apte deducitur

L.28. mor. c.6.

III. CONSECVTIO.

Hoc purior est intentio, quo quis minus quærit seipsum, & hoc impurior quo quis magis rem suam sapit, & agit. Abel primus & martyr, & virgo sacrificaturus Deo, optima quæque sacrificio destinavit, daturus meliora, si potuis-

potuisset. *Abel quoque obtulit de primogenitis gregis sui, & de adipibus eorum.* Miram hîc Abelis in Deum liberalitatem observans Chrysostomus: Non tantum, inquit, de ovibus, sed de primogenitis, de optimis & selectissimis obtulit, & ex his ipsis quod præstantissimum erat, selegit, *& de adipibus eorum* pinguissima quæque altari secrevit. Nil simile fecit Cainus, sed, *factum est autem post multos dies, ut offerret Cain de fructibus terræ munera Domino*, arborum fœtus, & obvia quæque ad sacrificium rapuit. Itaque Abel quasi convivium instruxit Deo, Cain convivii epilogum, poma, nuces, pira, agreste munus congessit. De hoc pulchre Augustinus: Cain, inquit, non recte divisit, quia male vivens, dedit Deo aliquid suum, sibi autem seipsum.

Gen. c. 4. v. 4.

In Mose Deuteronomium prædicat: Non caligavit oculus ejus, nec dentes illius moti sunt. Interpres vetus: Nube malitiæ, inquit, intuitus piæ intentionis à recto non deviavit: Moses enim Deum quæsivit, non se. hinc intentio illius tam pura & firma.

Deut. c. 34. v. 7.

Bernardus illud de Paschatis agno præceptum explicans: Custodit Dominus, inquit, omnia ossa eorum, unum ex his non conteretur, quia nunquam propositũ cordis eorum, nunquam salubris intentio conteritur, ut concupiscentiæ titillanti detur assensus. Intentionẽ igitur & propositũ mentis ea sollicitudine

Ps. 33. v. 21.

custo-

custodiamus, fratres, qua vitam animarum nostrarum. Tanto igitur, ô Christiane, sincerior est tua intentio, quanto minor tui ad teipsum affectio.

IIII. CONSECVTIO.

In rebus plurimis sola intentio præmio aut supplicio afficitur. Nimirum cum deest facultas, mercedem accipit voluntas. In omni officio, magni æstimatur dantis voluntas: prompte dedit, qui cito voluit; plurimum contulit, qui plura non potuit. Sciebat Plato fastidiri se à Dionysio rege Siculo. Quapropter admitti petiit, & aures sibi dari. Admissus, sic fari cœpit: Rex potentissime, num impune sineres abire, si quis Siciliam fuisset ingressus eo animo, ut grande tibi malum inferret, tametsi objectis impedimentis mali nihil intulisset? Ad hæc Dionysius: Nequaquam, ô Plato, inquit, nam hostium non tantum mala facinora, sed & consilia ac proposita mala sunt punienda. Hic Plato subjungens: Quod si quis, inquit, venisset in Siciliam, Majestatis tuæ honori, & bono, plurima facturus, impediretur autem non sua culpa, sed occasionis & fortunæ, num æquum foret, hunc talem sine omni gratia, cum dedecore & ignominia dimittere? Ecquis est iste, ait Rex. Mox Plato: Æschines, inquit, vir sincerissimus, tam fidus Socratis amicus quam ullus alius, & qui

Laert. l. 3.

eos omnes, quibuſcum conſuevit, poſſit facere meliores. Hic plurimum maris enavigavit, commune acturus negotium, & alios quoque artis ſuæ facturus participes, hactenus tamen neglectus eſt. Brevis hæc peroratio ſic affecit Dionyſium regem, ut Platonem antea exoſum amare, Æſchinē laute tractare cœperit. En etiam homines ſolam puniunt intentionem, aut munerant, quantò magis Deus? Si voluntas prompta eſt, ſecundum id quod habet, accepta eſt, non ſecundum id quod non habet. 2. Cor. c. 8. v. 12.

Quanta cum laude exaggeravit Deus illud Abrahami facinus illuſtriſſimum? Et non pepercisti unigenito filio tuo propter me. Tamen parentis gladius filium non attigit, non pilum ei læſit. Voluntate Abrahamus, filio non pepercit; animo illum jugulavit, Intentione jam ſacrificavit. Hoc Deus in ſacrificium perfectiſſimum acceptans: *Nunc*, inquit, *cognovi quod timeas Dominum.* Tu non pepercisti ob meum juſſum, ego autem peperci ei ob tuum obſequium: ſatis eſt mihi, Abrahame, te hoc voluiſſe, ideo non minus ample remunerabo tuam intentionem, quam remuneraturus fuiſſem tuum factum. Gen. c. 22. v. 12. Ibid.

Noemus vix Arca egreſſus mox aram ſtruxit tumultuariam, *& tollens de cunctis pecoribus & volucribus mundis, obtulit holocauſta ſuper altare*, certo ſciens voluntatem bonam, animique intentionem Gen. c. 8. v. 20.

in his Deo plurimum probari. *Odoratusque est Dominus odorem suavitatis.* Et etiam nidorem & fumum sacrificii gratissimum fecit intentio. Non æstimavit Deus aves aut quadrupedes, sed odorabatur in eis fragrantissimum quid, affectum Noëmi. Qualecunque, inquit Chrysostomus, nostrum sacrificium sit, sive oremus, sive jejunemus, sive eleemosynam demus, hic illius sacrificii sit odor qui solus placet. Hoc sensu dixit Bernardus: Sola interdum bona voluntas sufficit, cetera non prosunt, si sola defuerit. Valet itaque intentio ad meritum, actio ad exemplum. Exemplo, quod dicimus, sic oculis subjiciamus. Videt quis mendicum miserrimum ipse non dives, animo dolet hujus vicem; suspicit cælum, agitque Deo gratias ob sibi concessa, &, ô si, ait ipse secum, & hujus mendici penuriam ex integro sublevare possem, quam id facerem hilariter! Hic talis, etiamsi nihil aut exiguum quid det, mercedem tamen, ac si dedisset, recipiet.

Seu bonus affectus, quera cum intentione subinde confundimus.

Pari modo si æger serio & ardenter exoptet, & preces fundere, & inedia corpus affligere, aut alia pietatis opera exercere, ea tamen virium defectu præstare nequeat, non minus Deum sibi debitorem habebit, quam si omnia illa quæ optarat facere, fecisset. Modo animus cum Deo sic agat: Mi Deus, quam

ego

ego in tuum honorem hoc libens facerem! ſed tu ſcis Domine, id in mea poteſtate non eſſe: hoc ergo deſiderium & voluntatem meam in locum operis tibi ſubmiſſiſſime offero.

Hinc Chryſoſtomus ingenti plurimorum ſolatio affirmans: Da, inquit, indigenti, ſi minus habueris, vel ſuſpirium ſi profers, omne tribuiſti. Nam inſomnis ille oculus videt te dediſſe quod habueras. Hinc & Gregorius: Ante Dei oculos, inquit, nunquam eſt vacua manus à munere, ſi fuerit arca cordis repleta bona voluntate. Ideo & à fortunis pauperrimi, & à morbis afflictiſſimi, tam opulenta & præclara poſſunt Deo ferre munera, quam ditiſſimi atque ſaniſſimi. Non hoc opum aut virium negotium eſt; voluntatis eſt: quæ ſi vere bona ſit, & opes, & vires, & omnia exæquat. Quo modo eſt diſertus etiam qui tacet, fortis etiam qui compreſſis vel alligatis manibus: quo modo gubernator, etiam qui in ſicco eſt: ita & liberalis, laborioſus, & obſequioſus eſt, qui vult tantum, nec habet hujus voluntatis ſuæ ullum alium, quam ſe teſtem. Regius Pſaltes: In me, inquit, ſunt Deus vota tua quæ reddam laudationes tibi. Etſi, ô Deus, extra me non repe-riam, quod aræ imponam, in meipſo tamen invenio, quod tibi offeram: in memoria, in intelligentia, maxime vero in voluntate mea repoſita ſunt, quæ tibi

Hom. 7. de pœnit. ad finem.

Hom. 5. in Evang.

Pſ. 55. v. 12.

oblata, nunquam accepta non ſunt?

Hæc omnia diſertiſſime confirmans Chriſtus: Quicunque, inquit, potum dederit, uni ex minimis iſtis, calicem aquæ frigidæ, *tantum in nomine diſcipuli*, Amen dico vobis, *non perdet mercedem ſuam*. Scio non eſſe omnium, hoſpitium præbere, & vitæ neceſſaria ſubminiſtrare, ergo quod pauperrimis quibusque in manu eſt, hauſtum frigidæ præbeat ſitienti, *non perdet mercedem ſuam*. Ergo nemo per inopiam ſe excuſet, quo minus iis, qui Chriſti ſunt, ſubveniat, cum iis etiam beneficiis, quæ nullius ſunt æſtimationis, tam nobile ſit promiſſum præmium, *non perdet mercedem ſuam*. Et ne quis ſumptum lignorum in danda calida pro abluendis pedibus cauſſari poſſit, det ſolum frigidam, nihilominus ob tam tenue & facile officium, ob rem etiam tantillam, *non perdet mercedem ſuam*. Non enim in hoc beneficii genere opulenta libertas, ſed pia voluntas, & recta intentio attenditur. Æſtimat Deus opera magis è ſtudio & conatu, quam è rei magnitudine, magis ex affectu dantis, quam è doni pretio. Hinc etiam minimum quid & viliſſimum, in Chriſti honorem datum *non perdet mercedem ſuam*. In vilioribus iſtis fruſtra nos fatigari, puſillanimitatis noſtræ cogitatio eſt, non intelligentium, quanti Deus faciat beneficium etiam viliſſimum, bona tamen intentione collatum.

Matt. c.10. v.42.

Hac

Hac de cauſſa Auguſtinus: Deus, inquit, coronat bonam voluntatem, quando non invenit facultatem. Ejuſdem animi Bernardus dixit: Deus indubitanter tribuit bonæ voluntati, quod defuit facultati. Quid planius, quam quod volumus, pro facto reputetur, ubi factum excludit neceſſitas? Nec ſine cauſſa Parthenius cœtus beatiſſimæ Virginis Matris menſtruis ſchedis ſubſcribi jubet, *Deſiderium Martyrii.* Quisquis vult, fieri poteſt intentione Martyr. Magni eſt utique, Deum animo ſic affari: Quam vellem, mi Deus, tibi è meo ſanguine propinare purpureum poculum: paratus ſum caput meum, & omnem vitam certæ morti objicere, propter te. Profecto hic talis, cui non voluntas moriendi, ſed facultas deeſt, *non perdet mercedem ſuam*, eamque ampliſſimam mercedem. Sæpius in magnis vel voluiſſe ſat eſt.

In Pſ. 105.

Epiſt. 77.

At ſunt homines ignavi, quibus æterna hiems eſt in pectore; ex horum numero ſi qui aut levi tuſſicula tententur, aut caput ſentiant gravatius, aut ſi aura afflet ſtrictior, voces tam pias uſurpare ſolent: Sacris hodie intereſſe non poſſumus, itaque manebimus domi, pie voluiſſe bonus Deus pro pie feciſſe munerabitur; cum deeſt facultas, ſufficit voluntas. Eadem loquendi formula cum Avaritia, tum Pigritia multorum ſe ſolatur. Cum pauperes juvandi ſunt: Non

 poſſu-

possumus, ajunt, itaque voluisse juvare sat erit. Cum jejunium tolerandum: Valetudo impedit, non possumus ferre inediam; itaque dies esuriales, in nos nihil imperii sibi venditent. Cum difficultas ardui operis generose perrumpenda: En, inquiunt, quis hoc possit? veniat ergo in locum operis voluntas.

O ignavas pecudes non cælo natas! ô impiam hiemem expirantis animi! siccine vestram vobis inertiam purgare, & à re divina pro libitu abesse, ceteraque ad arbitrium omittere licet? nihil hæc socordiæ vestræ patrocinantur. Aliud est, ô boni, difficulter & ægre quid posse; aliud, omnino non posse. Si ea omnia negemus nos posse quæ difficulter possumus, quid tandem erit inter honesta & pulchra quæ nos posse fateamur? pleraque enim omnia difficilia, quæ pulchra. Istud igitur (*Cum deest facultas, supplet voluntas*) caussæ vestræ nil penitus favet: possetis, modo velletis. Si quicquid non facile fit, libere omitti posset, quid demum honesti aut præclari unquam in opus exiret? habent hæc omnia suas quæque difficultates, quas qui fugit, præmium perdit. Pelecanus avis fluviatilibus conchis se complet, easque stomachi calore concoctas revomit, eligitque ex his quæ sunt esculenta. Ita, ô torpidi Christiani, si quid difficultatis & laboris devorare volueritis, etiam difficilia vos posse ab effectu

comperietis. Qui nucleum esse vult, frangat nucem. Non detrectat pugnam, qui amat victoriam: non metuit plagas, nec certamen refugit, qui lauream appetit. Quod autem negatur posse, hoc saltem serio velle, sit promptum. Sed progrediendum.

V. CONSECUTIO.

Summæ temeritatis est, ullum hominem judicare, aut damnare sceleris non aperti, cum intentio qua omnes vel absolvimur, vel damnamur, soli Deo sit nota. Accersebatur olim Moses abbas, ut in fratrem qui deliquerat, sententiam diceret. Venit ergo, sed saccum arena plenum humeris detulit. Rogatus quid spectaculū sibi vellet? Peccata, inquit, mea sunt, quæ nec nosse satis & vix ferre valeo; jam de alienis quomodo judicavero?

Extremæ hoc prorsus audaciæ est, & vitium longe invisissimum Deo, animi arcana rimari velle, & ipsas aliorum cogitationes ad tribunal rapere, ac sententiam in eas dicere. Tu quis es qui judicas alienum servum? Domino suo stat aut cadit. Dominus illius cor illius scrutatur; si domino suo probetur, quid tu hîc te ingeris? propter quod inexcusabilis es, ô homo, omnis qui judicas, in quo enim judicas alium, teipsum condemnas. Quot actiones ab omni ævo visæ sunt pessimæ, quæ tamen ob inten-

Act. Rom. c. 14. v. 4.

tionem, non tantum non malæ, ſed & laude fuerunt digniſſimæ. Ambroſius, vir integerrimus lupanar ingreſſus eſt, ſed ut ſacros honores fugeret: Abraham Eremita, veſtem mutavit velut apoſtata, & ſolitudinem deſeruit, ſed ut rediret ſanctior, ſed ut neptem à flagitiis abſtraheret: Pynuphius anachoreta ad Thaidem Alexandrinam divertit, ſed ut eam à Veneris cultu averteret. Quotusquisque noſtrûm eſt, ſi illorum aliquem ad infames latebras contendentem vidiſſet, qui non peſſime ſuſpicatus, mox ut judex proſiluiſſet cum dicto: Videte hominem impurum, qui ſub fornice laſcivas delicias quærit. Proniſſimum nobis fuiſſet hoc judicare, ſed an non falſiſſimum fuiſſet hoc judicium? Ergo, Quicquid agant homines, intentio judicat omnes. Quod vere dixit Bernardus: Intentionis propoſitum culpas diſcernit & merita.

Epiſt. 69. ad Guid. abb.

I. In divinis paginis res hæc longe clariſſima. Iacob Iſaaci filius, ille Abrahamo digniſſimus nepos, patrem maternis artificiis induxit, fratrem ſpe ampliſſima fraudavit, & tamen fauſtiſsimam patris precationem impetravit. Fuit utique Iacob intentionis optimæ, qui & hoc quoque meruit elogium: *Iacob autem vir ſimplex.*

Gen. c. 25. v. 27.

Phineés duos homines una confodit, nec tamen rota laceratus, aut in crucem actus eſt; facinus illius mire Deo placuit:

Stetit

Stetit Phinees, & placavit, & cessavit quas-satio, & reputatum est ei ad justitiam. Cain Abelem, David Goliathum & Vriam, Ioab Abnerum & Amasam, Herodes Magnus Ascalonita Bethlehemiticos infantes, Herodes Antipas Ioannem Baptistam, Herodes Agrippa Iacobum, Petrus Ananiam & Sapphiram interfecerunt: mera homicidia, & vel manu vel jussu facta, sed eorum intentiones & caussæ longe diversissimæ. Eodem modo Apostolus unus, & quatuor Reges illam dolentium vocem pronunciarunt: PECCAVI. Dixit hoc Pharao, dixit & David, nec non & Saul hoc dixit, hoc idem prorsus & Manasses rex, & Iudas Iscariotes dixerunt, sed heu quam non pari affectu! nam uti dispares prorsus intentiones erant, sic & affectus dissimillimi. Verissimum etiamnum illud: Quicquid agant homines, intentio judicat omnes.

Psal. 105. v. 30.

Et quantæ actiones videri possent laudatissimæ nisi eas intentio pessima vitiaret. Illud Romani nominis insigne dedecus, Catilina, ab opere censeri potuisset Apostolus, non ab intentione. Æstus, frigoris, inediæ, sitis patientissimus erat. Ista tolerabat, inquit Augustinus, ut immanissimas expleret cupiditates: Apostoli ut eas premerent, & dominanti rationi servire cogerent. Stirps Herodiana hujus rei specimen præbuit luculentū Herodes Ascalonita:

L. 2. de mor. Man.

Vt & ego veniens, inquit, *adorem eum*. Venisset certe, sed pugionem cruentum retulisset. Herodes Antipas Baptistæ parricida, Christo, quem Pilatus transmiserat, viso, lætatus est quidem, sed non ut Zachæus; hanc ei lætitiam curiositas creabat; prodigium expectabat. Herodes Agrippa interfector Iacobi, concionatorem egit: nam, *concionabatur ad eos*. Sed non ut populum erudiret, sed ut seipsum in ornatu regio spectandum proponeret; ideo in ipsa cathedra ab Angelo interfectus est. Quicquid agant homines, intentio judicat omnes.

Act. c.12. v.23.

Cum ergo Deus non tam opus attendat quam operantis intentionem, intentio autem sciri nequeat nisi à solo Deo, nimium quam audax & intolerabilis temeritas est, ullius hominis actiones, etsi pessimæ videantur, judicare. Hoc enim facere, est perinde atque dicere: Ego cerno hominis istius cogitationes, ego intentionem illius intueor, ego Christus sum, ego renes & corda scrutor, ego sum Deus. Ex Orco hi tales judices vociferantur: Nos insensati vitam illorum æstimabamus insaniam, & finem illorum sine honore: ecce quomodo computati sunt inter filios Dei, & inter sanctos sors illorum est. Exteriora aspeximus, & ab his interiora judicavimus; inde noster tam temerarius, tamque fatuus error. Iobus in gravissimis illis ærumnis mira prolocutus, nunc dispu-

Sap. c.5. v.4. & 5.

diſputare cupiebat cum Deo, nunc peccata ſua appendi, & examinari trutina, nunc ſcire ſe ajebat quod nihil impii geſsiſſet: ejuſcemodi verba maligna interpretatione cognati exceperunt, nec aliter judicarunt, quam eum velut hominem flagitioſum jure merito puniri à Deo, qui tamen Deo fuerat chariſsimus. O judices temerarii & improbi! Atque hi tales, ut probe noſcantur, cum in ſuis ſint cæci, in alienis ſunt oculatiſſimi; monſtro ſimiles. Domeſtica, & è propinquo ſua non vident; aliena, etiam remotiſsima, uſque ad oſsium medullas ſcrutantur. Quin etiam vident in alio quæ nuſquam ſunt: ſolis ſuſpicionibus in aliorum vitia defigunt oculos, in quorum laudibus carent oculis. Si quid tenebrarum eſt, vident, noctemque non raro in alieno cælo inveniunt, in quo plena lux eſt, diem eſſe in denſiſsima nocte ſua credunt. ita in nocte diem, noctem in die reperiunt, prodigioſo ubique errore: minima in aliis vitia, apud illos maxima ſunt; vitia ſua, virtutes arbitrantur; quo fit ut in graviſsimos errores labantur. nec mirum, oculos habent nequaquam ſimplices, ſed in alienis invidia ac odio, in ſuis amore ſui gravidos. O non Areopagitarum, ſed cæcum nimis judicium!

Cur in amicorum vitiis tam cernis acutũ? Horat. l. 1. Sat. 3.
Cum tua pervideas oculis male lippus inunctis?

Erraſti,

Errasti, & errabis hîc millies. Quicquid agant homines, intentio judicat omnes.

II. At hæc judicandi libido totum Orbem turpissime infatuat: Vere dixit Chrysostomus: Non facile reperies quemquam expertem hujus erroris. Omnes homines ut thronum non conscendant, ut carnifices, ut fidiculas, ac cõpedes minime habeant, attamen & ipsi quoque eos quos peccare intelligunt, judicant in colloquiis, in communibus cœtibus, in conscientiæ calculo. Et Augustinus: Maxima, inquit, pars generis humani, indiscreto judicio ad reprehendendum prompta & parata esse probatur. cum tamen non ita velit ab aliis judicari, quomodo vult alios judicare.

Hom. 5. in c. 2. ad Rom. ante med.

De temp. serm. 202.

Ita est prorsus; alteri alteros temerariis judiciis continue flagellamus. Neque in ea tantum, quæ mali speciem præ se ferunt, sententiam proferimus, sed in ea etiam quæ benignam interpretationem non tantum admittunt, sed & exigunt, iniqui judices sumus. Quantum Roma vetus in Fabio Maximo hallucinata est; tantum, nec minus in Minutio. In hoc temeritatem pro fortitudine, in illo prudentiam pro timiditate graviter aversata est. Vna tamen hora docuit, multitudinis esse proprium, nihil sapere, temereque judicare, ut ubi consilio est opus, eventum requirat. Sed omitto profa-

profana, quando ſacris teſtibus abundamus.

Cum Moſes ex Æthiopia uxorem ſibi accepiſſet, mox ſoror connubium hoc male interpretata, fratrem mordaci judicio perſtrinxit. Neque ſanctiſſimus rex David ſuæ conjugis acerbiſſimum judicium potuit evitare.

Si quis patrii moris ignarus aut libidinoſus, vidiſſet Iacobum ad fontem Racheli ferentem oſculum, de læſa caſtitate haud dubiam hauſiſſet ſuſpicionem, aut Iacobum ſibi ſimilem, hoc eſt, libidinoſum judicaſſet. Quis Iuditham adeo comptam in Aſſyrii Ducis caſtra properantem intuitus, non ſimul peſsime de illa fuiſſet ſuſpicatus?

Longe aliter Ioſephus, ille beatiſſimæ Virginis caſtiſſimus ſponſus. Vterum geſtabat DOMINI mater, æterna Virgo, Ioſephus quia conjugem ſuam Angelo ſimiliorem norat quam homini, in eam ſententiam adduci non potuit, ut ab ea quidquam contra conjugii fas actum crederet. ita rem omnem judicio divino commendabat. Et quamvis argumentum ab oculis validiſſimum movendæ ſuſpicioni urgeret, hujus tamen arcani judex eſſe nequaquam ſuſtinuit. Et vero Chriſtus ipſe, jam morti proximus, cum immaniſſimum facinus illorum qui ſe crucifixerant, negare nō poſſet, excuſavit malitiam, & ſcelerum nefandam ſeriem miti nomine appellavit ignorantiam. Ita

Ita omnes vere Christiani, cum factum non possunt, intentionem excusant: cum nec intentio videtur excusabilis, sibi tamen judicandi auctoritatem non sumunt, sed id omne omnium judici Christo transcribunt. Hi sane norunt quam vere dixerit religiosus ille scriptor: In judicando alios, homo frustra laborat, sæpius errat, & leviter peccat.

Thom. à Kēp. l.1. de Imit. Christi c.4.n.1

III. Narrat Anastasius Sinaita, fuisse hominē in cœnobio, veste quidem religiosum, moribus tamen minime probatum, ut qui plurimum vitæ per otium & torporem exegit. Venit is ad extrema, jamque vicinus morti, nihil tamen formidinis aut horroris ostendit. Sollicitos hoc habuit adstantes, qui male metuebant homini, ne vitæ parum emendatæ clausulam apponeret non bonam. Itaque præsentium cordatior unus: Mi frater, inquit, quanta desidia hucusque vitam egeris non nescimus, & ideo miramur, unde tibi hæc securitas tam periculosa: gemitus & lacrimas hoc sibi tempus poscit, non intempestivam hanc lætitiam. Ad hæc moribundus: Ita est, Patres, nec ego nego, inquit, vitam traduxi turpi socordia, nec ullas jam virtutes numero. Verum, hac ipsa hora, omnium noxarum mearum chirographum attulerunt ad me Angeli, & vero etiam interrogarunt, num meas esse agnoscerem? Quibus ego: Agnosco, inquam,

In oratione de sacra Synax.

inquam, & doleo. Vnicum tamen eſt, quod judicem mihi promittat mitiorem. Ex quo monachum indui, niſi me fallat memoria, *Neminem unquam judicavi, nec ullius injuriæ meminiſſe volui.* Obſecro igitur, mihi reo patrocinentur verba DOMINI dicentis: *Nolite judicare, & non judicabimini: dimittite, & dimittetur vobis.* His auditis, Angeli peccatorum meorum chirographum lacerarunt. Hinc ego nunc hilaris & ſpei bonæ pleniſſimus in Orbem alium migrabo. Hæc ubi moribundus fracta voce narravit, extremum vitæ ſpiritum edidit placidiſſime. Et ne meam hîc fidem appelles, Lector, en eam ſignatis tabulis exhibeo. Tanti eſt, ô Chriſtiani, tanti eſt vel unicum hoc velle & poſſe, NEMINEM IVDICARE. Plurimum poterit apud judicem Chriſtum, quisquis poterit non judicare apud ſeipſum. Ergo, Nolite judicare, & non judicabimini. Quisquis errare metuit, judicare formidet.

Baron. tom. 8. Anno 599. n. 14.

Luc. c. 6. v. 37.

Sed quis eſt qui hos errores velit cavere? Precabatur olim Anna, & ardentes preces largiſsimis diſtinguebat lacrimis. Vidit hanc Heli Sacerdos, & precantis os obſervans, atque temulentam ratus: Vſquequo, ait, ebria eris? digere paulliſper vinum quo mades. Iniquiſſimo judicio feriebat ſuſpicioſus hic ſenex optimam feminam, quæ *cum eſſet amaro animo, oravit ad Dominum flens largiter.*

1. Reg. c. 1. v. 10. & ſeqq.

largiter. Porro Anna loquebatur in corde suo, tantumque labia illius movebantur, & vox penitus non audiebatur. Hunc orantis habitum considerans Sacerdos, judicavit illam probe appotam, vano labiorum motu demurmurare verba. Tam falsum quam temerarium judicium; nec illo minus tale quod sequitur.

Miserat Hebræus rex David ad Ammonitarum Principem, qui suo nomine dolerent obitum parentis nuper defuncti. Credidit ille non officii caussa ad se missos, sed ut sua omnia explorarent. In hanc sententiam deductus, barbam iis qui missi fuerant, contra jus gentium abrasit, & vestes turpiter circumcidit. Temeritas ingens, & quæ non impune illi cessit. Enimvero legatis barbam ademit, sibi autem regnum. I, nunc, & optimæ mentis consilia pessime interpretare. Pulchre Gilbertus: Et prava intentio, inquit, & perversa interpretatio, utraque malignatio est; utraque fellea, utraque falsa, nihil habens cum columbarum natura commune. Oculi columbarum sunt, qui nec falli volunt, nec fallere norunt.

Serm. 40. in Cant. fine.

At Christus ipse, actionum nostrarum omnium multo excellentissimum exemplar, heu quam crebra, quam & iniqua subiit judicia! Pharisæi captatores acerrimi, censores impudentissimi, nequissimi judices assidue in specula excubabant, si quid forte in verbis factisque

DO-

DOMINI deprehenderent, quod invido dente lacerarent. Seipsum subinde non vocatum ad cœnas invitabat Servator: mox è sua specula proclamabant Pharisæi: Ecce vobis prophetam, vini amantem, comessatorem, mensarum asseclam. Cum DOMINVS nobilissimam illam de pastore & ovibus dissertationem institueret, multi auditorum non verebantur dicere: *Dæmonium habet, & insanit; quid eum auditis?* Si cui Christus Sabbato valetudinem restituisset: mox iterum è specula sua prorumpebant Pharisæi, &: En, clamabant, hic homo Sabbatum audacia manifesta violat. Quicquid demum egisset aut dixisset IESVS, Pharisæa gens quam primum malignissimam interpretationem apponebat. Nec mitiora judicia in DOMINI discipulos ferebantur. Cum fame adacti spicas vellerent, cum manus superstitiose non lavarent, cum jejunium non ut alii observarent, mox rigida censura notabantur: cum denique divino spiritu afflati facundissime simul & constantissime de Christo redivivo perorarent, fuerunt qui nequissima crisi facundiam hanc cavillati dicerent: Quid miramini? fœcundi calices hoc possunt: boni viri largius obbibentes immaduerunt musto; hinc tam diserti.

Ioan. c. 10. v. 20.

IIII. Nemo est qui hæc temerariorum judicum subsellia possit effugere. Si quis paullo lautiore vestitu incedat,

mox eum ad judicium raptamus, & more noſtro quærimus: Vnde huic quæſo tantum æris eſt, ut ſic ad omnem pompam ſeſe exornet? credibile, ipſum & dominum ipſius ex eodem vivere marſupio, & quod domino ſubtrahitur, in veſtes expendi. Si quis tritiore veſte contentus, curam omnem ad mores transferat: mox adſumus, &: O hominem avarum, dicimus, nec ſibi nec aliis bonum; ut numis parcat, veſtitum obſoletum ac humilem probat. Si quis Confeſsionis & Communionis Sacramenta plus aliis frequentet; mox eum cenſuræ & calumniæ ſequuntur, nec deſunt qui dicant: En ſimulatam ſanctitatem, aliis non minus nequam eſt, ſed alium fingit ſe eſſe quam ſit. Si quis crebrius inedia ſe maceret, mox ſibili & notæ: En abſtinentem Phariſæum, ut laudetur, eſurit. Si quis fractis viribus & incommoda valetudine jejunium indictum non obſervet; mox iterum peſſimæ voces, & nigrum theta: En hominem gulonem & ventri natum, qui ab unius diei inedia mortem metuit. Si quis ſolitudinis & ſilentii amantior, vitam cogitet religioſam, brevi adeſt non unus tantum, qui eum his vocibus lapidet: Otium ſectatur iſte, & bonos dies; labor ei ſordere cœpit, aut deſperatio illum ad hæc conſilia protruſit. Si quis pravorum ſodalium fugiens, moribus vivere ſanctioribus conetur: hîc varii &

incon-

inconditi clamores oriuntur ; illi adulatorem, hypocritam isti, misanthropum alii nominant. Nemo tutus à volantibus his pugionibus, quibus multorum nomen turpiter configitur. Si quis cogitationibus suis immersus transeat nec aperiat caput honoratiori, illico prosilit judex, & : En, exclamat, fastum hominis & grande supercilium! Si quis obvium amicum non salutet, aut duriusculum se faciat, in promptu est accusatio, & judicium : En, vociferantur, quam iste odium & hostilem animum non dissimulet, en quam dedignetur nosse pauperes! Vere Augustinus : In homine, inquit, carnali, tota regula intelligẽdi, est consuetudo cernendi. Sanctus Cassius Narniensis Antistes, vultu fuit rubicundiore, mox eum Totila Sacerdotem potulentum judicavit. Vt autem omnibus liqueret judicii hujus falsitas, Cassius in conspectu Totilæ, famulum ejusdem à malo dæmone infessum, signo crucis liberavit. Vitalium integerrimæ vitæ monachum lupanari egressum, colapho excepit homo temerarius. at mox deformis æthiops colaphum illum liberaliter rependit; & ipse viri sancti percussor furiis agitantibus amens & spumans, tandem ad ipsum Vitalium perductus est. Vitalius omnem Injuriam sanctissima oblivione oblitterans, hominem ab impuro genio vindicavit. Interim alii curiosiores tugurium

Serm. 147. de tẽp. Greg. l. 3. dial. c. 6.

Fusi. sed paullo aliter hoc narrat Leont. Neap. Cypror. Episc. in vita S. Ioã. Eleem. c. 35.

 Vita-

Vitalii lustrantes, in charta repererunt perscriptum: Viri Alexandrini, nolite ante tempus judicare, quoadusque veniat Dominus. O vocem in concionem omnium mortalium emittendam! Nolite judicare, nolite, ô viri Monacenses, viri Augustani, viri Ratisbonenses &c. judicare nolite.

Nihilominus, ah quoties, quam temere religiosorum hominum cœtus & judicantur & damnantur, tam superbiæ quam avaritiæ, aliorumque vitiorum? Quo quis ore promptior & audacior, hoc severior in eos judex decretoriam sententiam pronunciat inexorabilis; defensionem non admittit, rationes non audit, nemini nisi sibi aut sui similibus credit. Vere, Et nos in vitium credula turba sumus.

Hinc fulminatrices illæ judicum voces: Crux superbo huic Iesuitæ; avarum illum Oeconomum ad leonem; ad scalas Gemonias improbum hunc monachum.

O mortales, quantum supplicii vobis imminet ab his judiciis? Orbem pæne totum ad interitum trahunt, & impudica Venus, & temeraria Crisis: illic incontinentia homines & libidine furunt, istic judicii supercilio in alienos lapsus sæviunt. Adeo vafer est diabolus, ut quos velut sanctiores ad spurcam pecudum voluptatē pertrahere nequit, hos temerarii judicii consuetudine facillime

cillime irretiat. Nemo fere eſt,qui aliis hac in re norit parcere. Quanti repe-riuntur qui ubivis locorum ceram mi-niatulam, tanquam omnium cenſores ſecum circumferant, & ubi demum quod diſpliceat vident, audiuntve,mox miniatula illud inſigniunt.

V. At dixeris: Si quid narret fide digniſſimus,ſi quid hiſce meis oculis vi-deam, ſi quid audiam his ipſis auribus meis, nihilominus ſententiam promere non audeam? Non audes, mi homo, nam & ſic falli potes, & ante te falſi ſunt hac ipſa ratione innumeri. Ad Pa-ſtorem presbyterum venit religioſorum quiſpiam, rogavitque veniam ſibi daret è cœnobio migrandi,nolle enim ſe cum fratre illo qui tam male audiret, diu-tius verſari. Cui Paſtor: Ne facile, in-quit, malum credideris, quod audiviſti. Ille contra è viri fideliſſimi relatu id ſe accepiſſe, & ideo abitionem urgere. At hæc optime Paſtor: Si, inquit, fidelis eſſet, nunquam id tibi dixiſſet. Suſur-ronum & detractorum nequitiam dex-tre notavit. Sed licet quippiam ipſe vi-deris & audiveris, tu tamen (ni tui offi-cii ſit) judex in viſa & audita eſſe non poteris. Si ſapis, dices: Hoc eſſe fa-ctum ſcio, quo id animo, qua intentio-ne, quas ob cauſſas, quibus impulſibus ſit factum, neſcio. Si tamen (quod fieri non poteſt) omnia tibi liquido forent percognita, tu nihilominus ſubſtringe

judicium, & Dorotheo monente, dic apud teipſum: Heu mihi, quia ille hodie deliquit, ego forſan craſtina; ſtare mihi videor, cras forſitan caſurus. & illum quidem fors facti jam pœnituit, quod mihi de me polliceri ſane non poſſum. Bernardus: Etiamſi, ait, perperam actum quid deprehendas, nec ſic judices proximum, magis autem excuſa. Excuſa intentionem ſi opus non potes: puta ignorantiam, puta ſubreptionem, puta caſum. Quod ſi omnem omnino diſſimulationem rei certitudo recuſat, ſuade nihilominus ipſe tibi, & dicito apud temetipſum: Vehemens fuit nimis tentatio. Quid de me illa feciſſet, ſi accepiſſet in me ſimiliter poteſtatem?

Serm. 6.

Serm. 40. in Cant. fine.

Lex Chriſtiana non tantum imperat: noli furari, noli fornicari, ſed & noli judicare. Qui manducat, non manducantem non ſpernat: & qui non manducat, manducantem non judicet. Mirum, ter mirum! nos miſelli ad abſtruſiſſimos angulos noſtri pectoris penetrare non poſſumus, & tamen parietes perfodere, atque aliena ſecreta ſcrutari tentamus; in noſtris marcente ac hebeti viſu ſumus, & vel cominus cæcutiunt nobis oculi (nam *delicta quis intelligit?*) et tamen alieni pectoris penetralia eminus pervidere, & de iis judicium ferre aggredimur. Hîc ego cum Chryſoſtomo vociferor: Vitam tuam ô homo, animadverte, in tuam ipſius conſcientiam deſcende;

Ad Rom. c. 14. v. 3.

Pſ. 18. v. 13.

ſcende. Quid vides feſtucam in oculo fratris tui, & trabem in oculo tuo non vides? Aut quomodo dicis fratri tuo: Sine ejiciam feſtucam de oculo tuo, & ecce trabs grandis, trabs ingens eſt in oculo tuo: Hypocrita, ejice primum trabem de oculo tuo, & tunc videbis ejicere feſtucam de oculo fratris tui. In quæ verba Chryſoſtomus: Qui tam acer, inquit, in alienis fuiſti, ut etiam exigua denotares, quemadmodum in tuis tam negligens extitiſti, ut etiã magna transcurreres? Velut ſi aliquis ſæviſſimo hydrope, vel quolibet immedicabili languore conſtrictus, hunc quidem etiam negligat, eum vero culpet qui exiguum in aliqua corporis ſui parte non curat tumorem. Si vero malum eſt propria peccata non cernere, duplex jam aut triplex malum eſt judicare alios, & in ſuo oculo trabem abſque dolore geſtare. Verum ita nos ſolemus, hic mos noſter eſt: diſſimulare propria negligenter, & inſultare impudenter alienis.

Matt. c.7. v.3. & Luc. c.6. v.41.

Tom. 5. orat. de Provid. & tom.2. in c.7. Matt. hom. 24. poſt init.

Quid agis, judex temerarie? cum nec auribus tuis, ſed neque tuis oculis tuto poſſis credere; imo ſi vel Angelus è cælo tibi narret quid alter fecerit, ne ſic quidem ſemper ſententiam in alterum dicere poterit, cum nec Angelus humani pectoris arcanum rimari queat. Solus Deus, eſt *Dominus ſcrutans corda & probans renes*. Huic uni omnium hominum intentiones perſpectæ ſunt. Cum

Hier. c.17. v.10.

autem ab intentione pendeat, quam quisque nocens vel innocens sit, quæ hæc temeritas nostra est, suo Deum tribunali emovere, imo extrudere, & nosmet in eo reponere audacia incredibili: quæ hæc, inquam ego, temeritas, & quam digna ultricibus flammis, Dei partes usurpare, sententiam in quosvis liberrime proferre? Hinc illa Iacobi Apostoli gravissima commonitio: Qui detrahit fratri, aut qui judicat fratrem suum, detrahit legi, & judicat legem. Tu autem quis es qui judicas proximum?

Iac. c.4. v.11. & 13.

VI. Tam autem fœdum est hoc & grave quam commune ac usitatum flagitium. Totus Orbis laborat exitiali hac, sed suavi peste. Iucundum est & volupe plerisque omnibus, tam licente censura quosvis notare. Ita vix ullum est vitium in hac vita frequentius, nec in ulla vitæ parte densior existit humanæ mentis caligo, nusquam major ignorantia. Nam incerta pro certis affirmamus, aut si certa sint, ad nos certe non pertinent; aut si pertineant, occulta pro manifestis judicamus; aut si etiam manifesta sint, quo tamen animo ea facta sint, ignoramus, nihilominus tanquam perperam facta persequimur. Et eo sæpe audaciæ progredimur, ut ob unicum proditorem Iudam, omnes Apostolos, totum Christi collegium; ob aliquot malos Præsules, omnes Pontifices, & Epi-

& Episcopos; ob religiosos aliquot exleges, totos religiosorum cœtus; ob aliquot improbæ vitæ sacerdotes, Clericos omnes & presbyteros; ob discordes aliquot conjuges, omnes matrimonio junctos; ob infames aliquot virgines & viduas, omnem cælibem vitam; ob mercatores aliquot injustos, omnia mercimonia; ob perditos aliquot cives aut opifices, totam civitatem; ob paucos Senatores aut Consules non bonos, totum Senatum; ob Principes aliquot, Reges, & Imperatores illaudatos, omnia magnatum fastigia, iniquissima temeritate damnemus. Heu nimium hîc audaces sumus, & plusquam dici potest, temerarii, qui nostro judicio æternum judicem prævenire non formidamus. Veniet Christus, ut judicetur Mundus: quisquis prævenit, non Christus, sed Antichristus est. Magistratus interpretes Dei sunt, neque illis, tanquam divinis oraculis, de quoquam, nisi quod auctore Deo cognoverint, pronunciare licet. Si aliter faciant, suisque affectibus serviant, judicium & ipsi severissimum subibunt. Hominibus, ut hominibus, judicare vetitum.

Prohibuit Deus in prisca lege, Sacerdotem de lepra judicium ferre, ante diem septimum. Tantæ res moræ fuit in discernendo morbo, qui tamen oculis cernebatur: & quomodo permittet bonus hic Deus, ut alter alterius judicet

intentionem, quæ nulli patet oculo, nisi divino.

Fœderis Arcam non violarunt Bethsamitæ, sed paullo curiosius spectarunt: at suam hanc curiositatem, quæ levissima poterat videri, aut etiam pia, supplicio tamen luerunt longe gravissimo. Nam è primoribus septuaginta, è plebe quinquaginta millia hominum una strage perierunt. Quanto majus arcanum, obsecro, est Cor humanum, quam arca illa lignea? Et tu tamen, quisquis es, temerarie, hoc Dei archivum non curioso tantum oculo, sed improbo judicio revelare audes, & aliis etiam in spectaculum vel irrisum proponere?

1. Reg. c. 6. v. 19.

Liberrime hîc juxta & verissime Chrysostomus: Si nullum, inquit, peccatum à nobis aliud fuisset admissum, pro hoc solo gehennæ nos tradi, satis abundeque sufficeret. Quippe qui in aliorum delictis severi & amarissimi judices residemus, nostras autem trabes, oculis infixas propriis, non videmus: qui aliena etiam minima sollicite perscrutamur, & ad condemnandum ceteros, omne vitæ nostræ tempus absumimus: à quo vitio neque sæculi hominem, neque monachorum ullum facile invenies liberum; Et quidem cum tanta sit in hoc posita comminatio. divina enim sententia: In quo judicio judicaveritis, etiam ipsi judicabimini. Cum ergo mali hujus pœna quidem tanta sit posita, libido

Tom. 5. l. 1. de compunct. cordis, circa med.

vero

ero aut voluptas, ut in ceteris ſolet eccatis, ex hoc nulla ſumatur, omnes amen feſtini ac præcipites huic ſe vitio ubjugarunt, tanquam ſi ſtudium nobis c certamen eſſet propoſitum, quis ad oc malum prior omnium perveniret.

VII. Ergo, quod præclariſſime Seneca monet: Tollenda ex animo ſuſpicio & conjectura, fallaciſſima irritamenta: Ille me parum humane ſalutavit, ille nchoatum ſermonem cito abrupit, ille d cœnam non vocavit, illius vultus aerſior viſus eſt. Nunquam deerit ſuſpicioni argumentatio; ſimplicitate opus eſt, & benigna rerum æſtimatione. Nihil niſi quod in oculos incurret, manifeſtumque erit, credamus: & quoties ſuſpicio noſtra vana apparuerit, objurgemus credulitatem. hæc enim caſtigatio conſuetudinem efficiet non facile credendi; addo, nec temere judicandi. Porro ii qui de omnibus male ſentiunt, & quicquid egeris, vitio vertunt, non abſimiles ſunt cucurbitulæ medicæ, quæ eo tantum facta eſt, ut impuriorem ſanguinem eliciat: ita temerarii hi judices, optima relinquunt intacta, ſi quid autem inter aliorum virtutes non laudandum, ſi quid in aliis pravi conſilii latet, in lucem, ut putant, protrahunt; ſimul omnia vitiorum virtutumque nomina turpiſſime confundunt: Demiſſi animi hominem, inertem aut ſimulatorem vocant; pie ſimplicem, fatuum; ſobrium,

L. 2. de Ira. c. 24.

ſobrium, nimis auſterum; abſtinentem, delirum; ſerium in delinquentes, crudelem; ingenioſæ quieti vacantem, ignavum appellant; providum, cunctatorem & timidum nominant; parcum avaritiæ nota inſigniunt; fortis & magnanimus illis contentioſus eſt; taciturnus pro illiterato habetur; modeſtus, inficeti nomine infamatur: Contra vero adulatorem pro amico venerantur, & adulationem, amicitiam interpretantur; temeritas ab iis ſub titulo fortitudinis laudatur; temulentia ſub hilaritatis ſchemate commendatur; pro cauto timidus; prodigus pro liberali; ſordidus & inhumanus pro parco & frugali accipitur; avarus induſtrii fert nomen; invidus & iracundus in magnanimorum ſocietatem tranſeunt; ambitioſus & turgidus inter generoſos cenſentur; fraudulenti prudentium, ſuperbi conſtantium, garruli & laſcivi affabilium titulos ſortiuntur; ceſſatores otioſiſſimi, inter quietos, velut Dii referuntur.

Suſque deque omnia vertuntur his judiciis tam temerariis, quibus magnam irrogamus Deo injuriam, nam temere nobis arrogamus quod ad ſolum Dei tribunal ſpectat. Et ſicut in Reipublicæ damnum inſigne cedat, ſi quiſque ſibi judicis auctoritatem aſſignet, controverſias inter cives ortas ſuo calculo dirempturus; aut ſi profani tribunalis judex hominum ſacrorum cauſſas vi ad ſe trahat:

rahat : Sic temerarium prorſus eſt, hriſti judicis (cui ſoli perſpectiſſi-ıum , quo quæque animo fiant) offi-ium ſibi minime commiſſum liberri-ne uſurpare. *Vnus eſt Legislator & Iudex, ui poteſt perdere & liberare. Tu autem uis es, qui judicas proximum?* Tu domi uæ cadaver habes, cui lacrimas tuas mpendas, & tamen domum alienam uæris, ut in ea mortuum defleas. ô niſer,

I nunc, & noctes diſce manere domi.

Tuos prius defle mortuos. Nox alta i-gnorantiæ te premit in cernendis rebus propriis, & tu tibi diem polliceris in lienis?

Et quæ hæc audacia veſtra, ô Chriſtia-ni, *Nunquid faciem Dei*, quaſi larvam, *ac-cipitis, & pro Deo judicare nitimini?* Et quæ turpior ſit temeritas, quam abdi-tiſſima illa, uti eſt intentio, quæ nemini unquam præterquam ſuo Domino ſatis cognita eſſe poteſt, dijudicare? *Quis enim hominum ſcit, quæ ſunt hominis, niſi ſpiritus hominis qui in ipſo eſt?* Imo & ipſummet hominis ſpiritum multa prætereunt, quæ divinus ſolum ſpiritus novit, cui omnia patent pectoris penetralia. *Homo videt ea quæ parent, Dominus autem intuetur cor.*

Iob. c.13. v.8.

1. Cor. c.2. v.11.

1. Reg. c.16. v.7.

Rectiſſime Franciſcus Aſſiſias Seraphi-cus, comitis ſui oculos in alienam men-tem audacius immiſſos ſic retraxit. Iter egit Franciſcus, & obvium habuit in viâ

via hominem vultu lurido, & seminudum. Ingemuit altum hoc aspectu vir sanctus, doluitque sibi non largissimam stipem suppetere. At Francisci comes: Quid, inquit, mœrore afficeris pater? egeat indumentis hic homo, at forsan concupiscentiis abundat? Franciscus ad hæc seria fronte: Itane frater, inquit, sic te de aliis judicare? tuam illi vestem quamprimum da, sed & abi, atque ad hominis genua supplicem te provolve, ac dicti veniam pete. Ita disces in posterum nō tam temere ferre judicium. Optime factum: *Dominus intuetur cor, non homo.*

VIII. Cum ergo humanus oculus ad hæc interiora minime pertingat, is qui temere judicat, ultione non humana homines, sed divina flagellat. Super quo questus Iob: *Quare*, inquit, *persequimini me sicut Deus?* Imo hæc ultio divina non est, sed est prorsus diabolica. Diabolus namque præcipiti judicio Iobum incusans: *Nunquid Iob*, ait, *frustra timet Deum?* En, re incognita suspicio ac judicium falsum & iniquum. Quapropter Deus ipse (quod Gregorius observat) quo nostram judicandi pronissimā temeritatem coërceret, in Sodomæas turpitudines & flagitia, non prius sententiam pronunciare voluit, quam undequaque ad amussim omnia explorasset. Ideo: *Descendam*, inquit, *& videbo utrum clamorem,*

Iob. c.19. v.22.

Iob. c.1. v.9.

L.19. mor. c.14.

Gen. c.18. v.21.

qui

qui venit ad me, opere compleverint, an non est ita, ut sciam. Qua loquendi ratione declaravit Deus, se non relatu solo, aut levibus conjecturis, sed rebus penitissime perspectis in jus vocare.

At nos, non Dii, non Angeli, nec dum beati, sed homines vanissimi, tribunal hoc non modeste conscendimus, sed impudenter invadimus & irruimus; si quis obstet, irrumpimus vi, & occupamus. Ita de occultis asseveranter, de incertis confidenter, de ambiguis indubitanter, de plurimis ad nos nihil spectantibus arroganter, de omnibus denique prave & impie judicamus, cum mitissimi sumus, minimum suspicamur. At hæc ipsa suspicio, judicium est sed nonnihil dubium, & levibus conjecturis nixum.

Hanc autem tam temerariam suspicandi ac judicandi consuetudinem, ingentia sequuntur damna: Quisquis ita judicas, persuasissimus sis, tibi gravius imminere judicium, non ab hominibus tantum, sed à Deo. Vt enim peccata tua diligentius examinentur, ait Chrysostomus, legem prius ipse posuisti, severius de his, quæ proximus peccaverat, judicando. Fidelis hîc monitor etiam Bernardus: Ita clemens esto, inquit, in alienis delictis sicut in tuis; nec quemquam districtius quam te judices: sic alios judica, ut ipse judicari cupis. Lex tua te constringit; judicium quod aliis imponis, ipse portabis. In quo judi-

De inter. domo c. 45.

Matth. c. 7. v. 1.

judicio judicaveritis, judicabimini.

Pharisæus qui una cum Publicano templum subierat, & precando quasi certaverat, victus & damnatus est, non quod Deo pro beneficiis gratias egisset, sed quod Publicanum temere judicasset, impium eum arbitratus, quem pœnitentia jam expiaverat. Atque ut præceps hoc judicium ipsi Pharisæo plurimum, ita nihil Publicano nocuit. Sic sæpe, inquit Augustinus, judicandi temeritas nulli plus nocet quam ipsi judici. Pulchre dixit abbas Pastor: Sunt qui linguam contineant & ore sileant, sed quia intus non tacent, & corde judicant, ideo sine cessatione garriunt, sed neminem juvant, & sibi plurimum obsunt. Et fit frequenter ut in eadem incidamus ipsi, quæ prius damnaveramus in aliis, ut vel sic insania nostra discat erubescere. Ita senex ille Machetes (Cassiano memorante) in seipsum questus: Reprehendi, ajebat, fratres meos in tribus, & in iisdem ipse graviter deliqui.

L. 2. de serm. Dom. in mōte c. 6. Pelag. libell. 10. num. 15.

L. 5. instit. c. 30.

Illud vero frequentissimum, ut, qui tam lynceus judex est in culpis alienis, in suis noctua sit & talpa. festuculam alieno inhærentem oculo educit solertissime, trabem è suo tantum abest ut eximat, ut nec quidem videat. Hic temerarii judicii mos est, nemini parcere, obvium quemque censura perstringere, pessima quæque de aliis suspicari, omniū

inten-

intentiones rimari & examinare, seipsum penitus ignorare. Quod deplorans Gregorius: Stulti tanto intentius, inquit, de aliis judicant, quāto sua profundius ignorant. Siracides verissime: Pes fatui facilis, inquit, in domum proximi. Quia suis neglectis, alienas ædes irruit & scrutatur.

L. 14. mor. c. 1. Eccl. c. 21. v. 25.

Huc omnino spectat, quod de comitiis Atheniensium quispiam olim dixerat: Sapientes ac docti proponunt, indocti vero ac stulti judicant & decernunt. Idem hîc fit. Homines modesti & prudentes plurima quidem observant, sed judicium semper continent, & substringunt; stolidi & temerarii pauca capiunt, & omnia continuo judicant. Evidente hoc indicio, à fatuis facillimum est distinguere modestæ sapientiæ viros ac feminas. Et quemadmodum apes cælo pluvio, & sparsis per aërem nebulis, in alvearia conficiendo melli se recipiunt: ita homines bonæ mentis, & oris minime venenati, in seipsos descendunt, secum ipsi habitant, & optimarum cogitationum mel faciunt, nec in apertum suo periculo evolant, cum in rebus humanis omnia plena nebularum cernant. Rectissime prorsus: quid enim densioribus nebulis involutum quam humani cordis intentio? Sermones audimus, actiones cernimus, intentiones latent, nec ullius lyncis oculi ad illam unquam penetraverint. Quicquid agant

homines, intentio judicat omnes:

Ictericis, & iis qui regio morbo laborant, omnia videntur esse cerei ac flavi coloris. huic sanando morbo chelidonium plantæ pedis supponitur. Noxa hæc judiciariæ temeritatis, Icteros est animi, quæ omnibus hoc morbo laborantibus, non suo, sed maligno colore omnia repræsentat. Qui sanari cupit, à pedibus suis, hoc est, à suis affectibus medendi ducat initium. Affectum in alios non morosum, non difficilem, non stomachosum, non odiosum, non inhumanum, non hostilem gerat; sed potius mitem, benignum, facilem, qui omnia molliore contegat interpretatione, qui vitium oderit, non vitiosum, qui dicat: Alia erit ipsius & melior intentio quã sit actio: sed erraverit, fors illum erroris jam pœnituit. Nobilissimum hoc misericordiæ genus est, non tam dando multa, quam nihil judicando benevolum se alteri præbere. Qui succum Ophiusæ Æthiopicæ bibunt, serpentes à se & nescio quæ terrifica monstra putant videri: Qui superbiæ, ambitionis, invidiæ aut odii succos hauserint, omnia quæ viderint & audiverint, carpent & damnabunt, seipsos duntaxat mirabuntur & extollent, tam sibi ipsis pretiosi, ut dicere non vereantur: Non sum sicut ceteri hominum; Morbus hoc ipso pessimus, quod plerumque spernat remedia.

Luc. c.18. v.19.

IX. Et

IX. Et hoc eſt quod divinus Paulus graviſſime inculcat, hoc illud eſt quod acerrime nos dehortatus: Itaque nolite, clamat, nolite ante tempus judicare: quoadusque veniat Dominus, qui & illuminabit abſcondita tenebrarum, & manifeſtabit conſilia cordium. Quid judicatis præproperi?lis etiamnum pendet, & tota eſt ſub judice. Adhucdum ſecretiſſima quæque conſilia cordium in archivo divino latent, quo nulli hominum acceſſus; nondum dies dictus, necdum producti teſtes, aut peroratæ cauſſæ. Sed ſit tempus dicendi juris, non tamen hoc veſtrum, ſed Dei eſt, Deus *illuminabit abſcondita tenebrarum.* Tantiſper ergo, dum judex omnium adſit, judicia veſtra continete.

1. Cor. c. 4. v. 5.

Hoc idem Chriſtus ipſe contentiſſime vociferatur: Nolite judicare, & non judicabimini: nolite condemnare, & non condemnabimini: Dimittite, & dimittemini. Ergo, *Nolite judicare*, nolite dicta factave dubia ſiniſtre interpretari, vel delicta levia exaggerare, vel crimina etſi certa divulgare, vel calumniis benefacta impetere, vel delinquentem deſperatæ ſalutis proclamare, nam hoc temere judicandi vitium Phariſæis eſt familiariſſimum, qui ſibimet omnia ignoſcunt, nihil aliis: *Nolite judicare*, nam quiſquis in alios curioſus, ſeverus, iniquus eſt cenſor, tales experietur cenſores & ſuæ vitæ, qualis ipſe fuerit

Luc. c. 6. v. 37.

alienæ: *Nolite judicare*, alioqui ſubeundum erit vobis apud Deum quoque judicium exactum, ſeverum, rigidum: *Nolite judicare*, nam adeo benignus eſt Deus, ut vel hoc ipſum NOLLE veſtrum ampliſſime remuneraturus ſit; hoc veſtrum erit præmium, *Non judicabimini:* vos Orbis judex, non ut reos gehenna damnandos, ſed ut amicos cælo donandos humaniſſime affabitur die omnium ſupremo.

Pelagius è Græc. libell. 10. n. 31.

Aſcetarum aliquis, Ioſephum abbatem interrogabat in hunc modū: Quid obſecro, mi Pater, faciam? ſtipem quam largiar, non habeo; tot moleſtias ægerrime tolero, quid ergo mihi faciendum ſuades? Ad hæc Ioſephus: Si horum, inquit, nihil poſſis facere, hoc age, & neminem judica: multum fecit, quisquis hoc potuit. Sed quam multi ſunt, qui hoc, etſi facillimum, nolunt poſſe.

Tom. 5. l. de compunct. cordis, circa med.

In quos Chryſoſtomus merito excandeſcens, in illa Domini verba, (Nolite judicare,) ſic diſſerit: Si ergo non per unam, ſed per omnes, ut ita dicam, vias, & per omnes aditus currimus, & feſtinamus occupare gehennæ ignes, & non ſolum pro his, quæ laboris aliquid & continentiæ videntur exigere, proni in ea ruimus, ſed etiam pro iis quæ levia ſunt, & neque neceſſitatis aliquid, neque illecebræ quidquam continent aut voluptatis, pari linea utrobique prævaricationis damnamur. Arguimur enim

ex

ex his facilibus & levibus, quod etiam in illis quæ videntur laboriosa esse, propria ignavia desidiaque delinquimus. Nam, dic mihi, quid laboris habet, ut non judices alium, neque peccata aliena discutias, neque condemnes proximum tuum? imo vero magis in discutiendo & perquirendo aliena commissa labor est, & judicare de alterius mēte, summa difficultas. Quis vero hoc audiens credere aliquando possit, quod cum possimus sine labore servare mandatū, laboramus, & nitimur, ut prævaricemus. Si per otium & negligentiam peccaremus, esset fortasse aliquid venię his qui laborare nequissent. Vbi vero laboratur ut peccetur, studiumq; adhibetur & contentio, quatenus prætereatur mandatū, quis est qui pro hoc malo veniam speret? Hoc enim est contendere adversus eum qui præcepta dedit, & bellum legibus ejus inferre.

Ex hac Chrysostomi ratiocinatione liquet, illam judicandi temeritatem ea de caussa inter graviora flagitia censeri, quod ea legem servatu facillimam procaciter evertat. Quisquis illud unicum, NOLO IVDICARE, impetravit, jam obtemperavit legi. Quod si te tanta judicandi libido stimulat, audi obsecro eundem Chrysostomum optime suadentem his verbis: Vis judicare? tua judica. Nemo accusat si teipsum condemnes, accusat autem si non judices;

Hom. 21. fine ep. ad Hebr.

 accu-

accusat, si teipsum non arguas; accusat stuporis. Vides quempiam irasci, irritari, aut aliquid aliud facere grave & indignum? statim etiam tu quoque cogita, quæ sunt tua, & ita nec illum valde condemnabis, & à peccatorum onere te liberabis. Si sic vitam nostram componamus, si eam sic exerceamus, si nos ipsos condemnemus, non peccabimus; multa autem bona & præclara faciemus, si mites simus & modesti.

Hæc de judiciis temerariis necessario erant interferenda. Et pæne certum, quo quis minus suam examinat intentionem, tanto pronius judicat alienam, sed suo damno, quod plerunque tanto est gravius, quo minus sentitur.

CAPVT VIII.

Quæ sit RECTAE INTENTIONIS *Praxis*

MAthematicis figura rotunda omnium perfectissima est, cujus idem & principium, & finis est: Actiones hominis nobilissimæ sunt, quæ uno gaudent & principio, & fine, Deo, Deique honore. Qui tam puram & candidam mentis sinceritatem actionibus suis omnibus induit, nunquā non plurimum emeretur, & facillimum est huic tali plus uno die promereri, quam alius possit anno integro. Sane oblata Deo, uti Salvianus loquitur, non pretio sed affe-

ctu placent. Hoc eſt quod egregie Theologus ille dixit: Chriſtianos non per verba, ſed per adverbia cælum adipiſci; cum non tam attendendum, ut actio bona ſit, quam ut bene fiat, neque enim jejunare ſolū, aut orare & eleemoſynas dare, aut aliud præclari quippiam patrare, cælum obtinet, ſed recte jejunare, bene orare, pie eleemoſynas dare, omnia ſancte facere: duplici Eliæ ſpiritu; geminis bobus ad portandam Arcam; duobus pullis ad perficiendum ſacrificium eſt opus, ſcilicet opere bono, & bona intentione.

Phil. Boſq. par. 4. Acad. conc. 14. n. 1.

Ceterum reſtat exponere, id quod in rebus animi & ſalutis præcipue ſpectandum, ut ſcilicet non tam laboremus, qua ratione ſalubria monita capiamus, aut memoriæ tradamus, quam quo modo audita in opus educamus, & ſic iſta diſcamus, ut quæ fuerunt verba, fiant opera, & ut inſtitutionem probemus rebus. Facere docet lex Chriſtiana, non dicere. Ergo hoc jam agamus, & quo modo reipſa actionibus diverſis, intentio jungenda ſit, exponamus.

Senecā epiſt. 20. initio.

I. *Ad auſpicium diei.*

Initium ergo ſumamus à lucis exordio. Prima omnium cogitatio quovis die ad Deum eat. Præclare Laurentius Iuſtinianus: Prima vox, inquit, prima cogitatio, primus affectus divinam reſonet laudem, & illi ſe ſincero corde

L. de diſcipl. c. 10.

committat. Atque si de verbis agatur, hæc esse possunt:

O mi amantissime Deus, totius diei hujus actiones, ad gloriam & honorem tuum tibi offero, In nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, Amen.

Addi potest:

O bone IESV, *per passionem tuam te rogo, ab omni prava intentione, hac die me conserva.*

Nec aliud quam hoc ipsum somni principium sit. Neque enim sine culpâ ignorare possumus, diabolum in hoc diei ac noctis confinio esse occupatissimum, quando hoc satagit veterator, ut hominem semisomnem pessimis cogitationibus suaviter præoccupet, & in eo vel invidiæ, vel libidinis, vel impatientiæ semina spargat in totum diem plurimum valitura. Novit Orciniana hæc vulpes, dimidium facti se habere, si tam industrie cœperit. Idcirco vigilandum tam ad diei principium, quam ad finem; nam & noctem cacodæmon ex voto habet, si noctis initium fecerit suum. His igitur temporibus potissimum, castissimis cogitationibus muniendum est pectus, ne illud hostis prius expugnasse sentiatur, quam obsedisse.

II. *Ad singulas horas.*

Vtilissimum prorsus exercitium est, & magni momenti, horis singulis se

Deo

Deo Deique matri commendare, exitum vitæ cogitare, atque ita rectam intentionem restaurare. Huic fini commodissimum, singulis horis Dominicam orationem, aut Angeli salutationem recitare, illudque (Nunc, & in hora mortis nostræ) affectu excitatiore pronunciare. Et qui enim potest benignissimus Deus illi non optimum vitæ finem concedere, qui eum aliquot annis, omnibus horis petiit? Potest quidem Deus, neminis debitor, hoc ipsum æquissime negare, si velit, tametsi quis mille annis nulla non hora id petiisset; verum, *Sentite de Domino in bonitate: Pater vester de cælo dabit spiritum bonum petentibus se:* Omnia quæcunque petierimus in oratione credentes, accipiemus. Ergo qui sibi quam optime consultum volet in novissima vitæ hora, id horis singulis à Deo Deique matre flagitet. Ad hanc utilissimam pietatem promovendam Leo X. Pontifex Max. omnibus, qui quot horis salutationem Angeli pronunciarent, mille dierum indulgentias concessit. Paulus V. in eodem solio successor, Anno Christiano M.DC.XI. hoc ipsum confirmavit. Rectissime fecerit, qui ad priorem illam, tres precatiunculas istas adjunxerit:

Sap. c. 1. v. 1. Luc. c. 11. v. 13. Matt. c. 21. v. 22. Vide Trismegist. Christ. l. 2. c. 4. §. 2.

Benedictus Deus in æternum.

Miserere mei Deus, secundum magnam misericordiam tuam.

O Dominus meus, & Deus meus, ego

me tibi offero in omne tuum beneplacitum. Hæc ideo addenda, quia tunc maxime renovatur bonæ intentionis studium, cũ quis seipsum divinæ voluntati quam integerrime committit. Ludovicus Blosius testatur, Sanctam Gertrudem divinitus ejus rei admonitam, trecenties sexagies quinquies hæc verba pronunciasse: *Non mea, sed tua voluntas fiat, ô amantissime* IESV. Hoc nemini non imitabile est, idque cum laude, uti præclare idem Blosius: Nulla, inquit, præstantior oratio est, quam ut quis petat gratissimam Dei voluntatem, in se, & in omnibus aliis fieri.

Monil. spirit. c. 11.

In Instit. spirit. c. 8.

Cui tale nullum est exercitium, huic eunt horæ, & dies, huic hebdomades, & menses, & anni effluunt, quibus tamen rarissima Dei memoria est, vix unquam & non nisi frigide de Deo cogitatur, quod non tantum non Christianum, nec humanum, sed ferinum est.

Si quis autem omnes actiones suas, ad generalem intentionem, velut ad regulam, cupiat dirigere, hanc ei formulam damus intentionis optimæ:

O mi amantissime Deus, ego me, meaque omnia, ad sanctissimam voluntatem tuam, in omnibus conformare unice desidero.

Hæc una omnes bonas intentiones complectitur, nec est quidquam homini ad veram tranquillitatem & felicitatem expeditius, quam idem in omnibus velle, quod Deus. Quisquis ad hunc apicem

em pertingit, supra omnes procellas
st, & proximus cælo.

III. *Ante orationem, Sacrum, Examen conscientiæ, Confeßionem, Communionem.*

ORATVRVS sic animo secum statuat. 1. Orabo ut Deum honorem, colam, & laudem. 2. Vt Deo placeam, & gratum ei sacrificium exhibeam, & sic in ejus gratia me conservem. 3. Vt Deo meo gratias agam, pro illius in me liberalitate, & beneficiis innumeris. 4. Vt satisfaciam pro noxis meis. 5. Vt animo & corpori necessaria impetrem; vires, valetudinem, animi lumen, mei ipsius notitiam. 6. Vt obtineam virtutis augmentum in hac vita, gloriæ in altera. 7. Vt voluntatem meam cum divina magis magisque uniam. Perfunctorie non orabit, qui ad orationem tam serio se præparabit.

Fuit sacerdos qui horariis precibus has intentiones sane pias præfixerit.

Preces MATVTINAS dixit in honorem sanctissimæ Trinitatis, pro conversione omnium in peccato lethali existentium.

LAVDES, ut vocant, recitavit in honorem omnium sanctorum Angelorum, pro omnibus suis inimicis, & obtrectatoribus.

PRI-

PRIMAM, in honorem Christi IESV ad columnam flagellati, pro suorum peccatorum venia, & virtute sibi maxime necessaria impetranda.

TERTIAM, in honorem Christi IESV spinis coronati, pro Regibus & Principibus Christianis omnibus.

SEXTAM, in honorem Christi IESV ea hora crucifixi, pro omnibus eo die singulariter afflictis.

NONAM, in honorem Christi IESV ea hora expirantis, pro omnibus eo die animam agentibus.

VESPERAS, in honorem beatissimæ Virginis Mariæ exanimem filium tunc complectentis, pro omnibus eo die defunctis.

COMPLETORIVM, in honorem omnium Sanctorum Cælitum, præcipue tutelaris Angeli & Patroni, pro felici Perseverantia in bene cœptis.

Nobilissimum hoc orationis condimentum est, si sint qui eo velint uti seria imitatione, piaque consuetudine. Blosius sacerdoti hanc precatiunculam ante Canonicas preces dicendam suggerit:

Domine IESV, *ego pro tui honore humiliter obedire, & tibi fideliter servire, teque pure laudare desidero, in unione illius perfectissimæ attentionis, qua tu patrem orasti & laudasti in terris: & quia sine te nihil possum, adjuva me gratia tua.*

AVDI-

AVDITVRVS Sacrum, easdem uas Oraturus, intentiones sibi propoere, sed & has addere poterit. 1. Santissimum hoc sacrificium, ô Deus, cum icerdote tibi offero, ut tester te esse Deum, Dominum, Conditorem meum, ui omnia meque totum debeo. 2. Vt articeps fiam tanti mysterii, in quo veum Christi corpus & sanguinem offeri firmissime credo. 3. Vt pro vivis ac efunctis orem.

EXAMINATVRVS Conscieniam, hæc præmittat. 1. Rationes à Conscientia mea exigam, ut meipsum osse discam. 2. Vt Conscientiæ puitatem obtineam. 3. Vt tam crebros elapsus in pristinas noxas studiosius aveam. 4. Vt apud Deum in gratia naneam, & per hanc actiones meas lli commendem. 5. Vt confessioni faiendæ hac ratione me præparem. Qui diligit cordis munditiam, propter gratiam labiorum suorum habebit amicum egem. *Prov. c.22. v.11.*

OBITVRVS Confessionem, hæc ibi proponat. 1. Firme statuo animum neum sacerdoti aperire integerrime. 2. Meipsum accusando submissionem exercebo. 3. Cum Deo in gratiam redire cupio. 4. Turpi mole mearum ordium, & pænis ob eas debitis liberai appeto. 5. Conscientiæ tranquillitatem, & ardentiorem spiritum in diviis obsequiis obtinere desidero.

PER-

PERCEPTVRVS Euchariſtiam, ad hæc animum intendat. 1. Divinum epulum accedam, ut Dominicæ Paſſionis memoriam in meipſo revocem, jubente Domino : Hoc facite in meam commemorationem. 2. Vt Chriſto meo per amorem quam arctiſſime uniar. 3. Vt contra diaboli tentamenta, & inſidias omnes meipſum muniam. 4. Vt Deo meo vere devotiſſimus & ſubjectiſſimus fiam. 5. Vt omnigenam gratiam, omniumque virtutum, præſertim Humilitatis, Patientiæ, & Charitatis incrementum conſequar.

Luc. c.22. v.19.

IIII. *Ante quaslibet virtutum actiones.*

GRATIFICATVRVS gratiam alteri, præſertim non adeo bene merito, hæc apud animũ ſuum volvat. 1. Huic homini, ô Deus, gratiam hanc præſtabo pro ſingulari quo in te ſum affectu, & ut te Dominum meum, qui in omnes etiam hoſtes benigniſſimus es, pro viribus imiter. 2. Vt eo majorem apud te gratiam ineam, & poſt hanc vitam, ampliorem gloriam obtineam. 3. Vt tibi morem geram, qui mihi charitatem in alios, etiam inimicos, tantopere commendaſti & præcepiſti.

DATVRVS ſtipem, hos ſibi fines conſtituat. 1. Benigne faciam egenis, ad majorem Dei gloriam, ut univerſis illius beneficiis me gratum exhibeam.

2. Vt

2. Vt quod mihi fieri velim, id aliis faciam, & ut mendiculorum utilitati serviam, eosque Christiana charitate complectar. 3. Vt Orbis judex æquissimus, mei quoque misereatur, quando ipsemet misericordibus promisit misericordiam. 4. Vt pro noxis meis satisfaciam. 5. Vt meritum ac præmium æternum, quantum in me, augeam.

Matt. c.5. v.7.

Porro expedit summopere, unam eandemque actionem pluribus ad Deum intentionibus dirigere, hoc enim mirabile dat incrementum amori divino. Nam cum multiplicantur actus, augetur habitus, at vero recta intentio amoris actus est, igitur his actibus amoris multiplicatis, necesse est amor ipse mirifice augeatur. Vt autem rerum omnium quas Numinis honori agimus, plures intentiones velut in parato habeamus, paradigma subjiciemus, ad quod omnes actiones alias licebit conformare. Hoc fit exemplo: Est qui extra legem & esuriales dies jejunium velit servare; ut autem istam à cibo abstinentiam Deo reddat commendatiorem, hanc precatiunculam præmittet:

O mi amantissime Deus, hoc jejunium tibi offero. 1. Ad gloriam tuam, & ad Iesu Christi crucifixi honorem, in unione omnium jejuniorum, quæ filius tuus Dominus noster, cum in deserto, tum alibi toleravit. 2. Ita nunc jejunare statui, ob amorem in te. 3. Et ut tibi gratior fiam. 4. Dignioresque tibi gratias

gratias agam ob innumera tua in me beneficia. 5. Vt etiam majorem gratiam & sublimiorẽ Paradisi gloriam promerear. 6. Easque virtutes, quæ mihi in hac vita necessariæ sunt, impetrem. 7. Vt pro peccatis meis pœnitentiam agam, pœnisque mihi perferendis me exonerem. 8. Vt immoderatam cibi vel potûs appetentiam refrenem. 9. Vt castitatem, statui meo convenientem, illibatam conservem. 10. Vt Christi Domini mei vestigiis insistam, qui, ut mihi exemplo esset, jejunavit.

O mi Deus, ego tibi hoc jejunium, omnes afflictiones ac miserias meas, & quicquid animo vel corpore passus aut passurus sum, simul etiam omnia omnino opera mea, tam cogitationes, quam dicta & facta tibi offero, ad tuum honorem, per merita Christi Iesu Domini mei, qui tecum vivit & regnat in sæcula sæculorum, Amen.

Cum ab Ecclesia, Confessario, aut aliis præceptum est jejunium, decem superioribus illis, addi potest hæc undecima intentio.

11. Vt obediam, & Ecclesiæ legibus satisfaciam.

Sed & hæc duodecima.

12. Vt hoc (illudve) beneficium, quod peto, à te impetrem.

Eadem hæc oratiuncula, pauculis mutatis, præmitti potest quibuscunque aliis virtutum actionibus. Atque ut hujus rei specimen demus: Est qui actum heroicum, quem vocant, actum genero-

sum

sum, difficilem, arduum velit exercere, & suam Deo castitatem asserere, hanc oratiunculam velut scutum objiciet:

O Iesu castissime, statuo cum tua gratia castitatem servare inviolatam, omnibusque carnis invitamentis pro viribus repugnare. 1. Vt sanctissimo nomini tuo plus inde honoris accedat. 2. Vt ego tibi magis magisque placeam, & accuratius inserviam. 3. Vt tot sanctissimarum virginum, tot aliorum castissimorum hominum, totque purissimorum Angelorum suavissima societate gaudeam, & sic uberiori gratia me præparem. 5. Vt effrenes libidinis motus, & omnem carnis petulantiam retundam, atque sic noxas priores eluam. 6. Vt præmium singulare, cœleste, æternum castis omnibus promissum obtineam.

Est porro, cui cum iracundis, pervicacibus, præfractis hominibus agendum sit, hic ergo ut Christiana submissione & mansuetudine omnem verborum contumeliam possit concoquere, his sese intentionibus præmuniat, & precatiunculam opponat istam:

O Iesu mitissime, ego iram & omnem verborum acerbitatem detestor, cupioque cum omnibus mansuete & benigne agere. 1. Vt gloriam tuam amplificem. 2. Vt te magistrum meum imiter, qui tuis discipulis omnibus hoc unice commendas: Discite à me quia mitis sum, & humilis corde. Matt. c. 11. v. 29. *3. Vt omnibus bono sim exemplo, neminem lædam, nec ullum ad iram aut impatientiam provocem.*

cem. 4. Vt in meipso tranquillitatem animi, cum aliis amicitiam & pacem conservem. 5. Vt extrema vita hora te judicem eo benigniorem experiar. 6. Vt te Dominum meum sponsorem ac debitorem habeam, à quo mansuetis promissum: Beati mites, quoniam ipsi possidebunt terram, beatam scilicet illam viventium. 7. Vt eo altius evehar in cælo, libenter omnibus me submittam, cum sciam illud longe certissimum: Qui se humiliaverit, exaltabitur.

Matt. c.5. v.4.

Matt. c.23. v.12.

Est qui tetricum, severum, rigidum habeat dominum, aut similem huic dominam, aut etiam plures non tam dominos quam reges, sive humaniores tyrannos. Hic ergo, ut generosa obedientia hero superbo etiam & imperioso pareat, semetipsum adigit ad obsequelam, his intentionibus:

O mi Deus, voluntatem tibi meam offero, & constituo iis omnibus quibus obligor, prompte, integre, sincere obsequi. 1. Vt dum homini obedienter servio, tuæ voluntati tuisque jussis obtemperem, nam novi à quo mihi dictum sit: Qui vos audit, me audit, & qui vos spernit, me spernit. 2. Vt tot mala immorigeris, & rebellibus imminentia evitem. Nam & illud novi, quis dixerit: Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit. Non est enim potestas nisi à Deo: quæ autem sunt, à Deo ordinatę sunt. Itaque qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit; qui autem resi-

Luc. c.10. v.16.

Ad Rom. c.13. v.1.

resistunt, ipsi sibi damnationem acquirunt. 3. Vt victoria mihi præscripta meipsum triumphem, nam nec istam jussionem ignoro: Servi, subditi estote, in omni timore, dominis non tantum bonis & modestis, sed etiam dyscolis. Hæc est enim gratia, si propter Dei conscientiam sustinet quis tristitias, patiens injuste. 4. Vt à vestigiis Domini & Servatoris mei non abeam, qui propter me, factus est obediens usque ad mortem, mortem autem Crucis. 5. Vt promissum ingens obedientiæ præmium adipiscar, scio namque quanti Deus hanc unam virtutem æstimet, Melior est enim obedientia quam victimæ. Et: Vir obediens loquetur victoriam. Tanti est Ludovico Blosio, suam alterius voluntati subiicere, ut dixerit: Qui relicta propria voluntate, facit humiliter ad honorem Dei, voluntatem alterius in relicita, magis Deo placet, quam si multo tempore corpusculum suum pane & aqua tantum sustentaret, asperisque flagellis cruciaret ex voluntate propria. Victoriam loquetur vir obediens. Sed & illud addit Blosius notatu dignissimum, & quod rectæ intentionis studium mirifice commendat: Acceptius obsequium, inquit, homo præstat Deo, quando à vano & non necessario visu, auditu, olfactu, gustu vel tactu discrete abstinet, voluntatem suam in hujusmodi rebus, pure propter Deum,

1. Pet. 2. v. 18.

Ad Philip. c. 2. v. 9.

1. Reg. c. 15. v. 22.

Prov. c. 21. v. 28.

In Tabella spirit. mihi pag. 576. col. 2.

mortificans, quam si mortuos ad vitam temporariam revocaret.

Est qui carnem subinde sentiat refractariam, ut ergo hanc bestiam cicuret, & dicto faciat audientem, vario illam stratagemate adoritur: nunc cibo fraudat, nunc siti cruciat, nunc edulia præstantiora vilibus emutat, nunc ad offertam ferculis mensam esurire docet; jam vigiliis torquet, jam flagris coërcet, jam laboribus vexat, jam molesto itinere fatigat; modo ei vestem setis horrentem injicit, modo in rigidum cubile illam abjicit, modo aliis rigoribus exercet: ut hæc omnia & Deo grata, & animo sint salutaria, harum intentionum industria seipsum extimulat:

Hanc pœnitentiæ myrrham è cruce tua collectam, mi bone Iesu, tibi offero; hanc egomet mihi vim inferam. 1. Vt tuum honorem dilatem. 2. Vt meum in te amorem augeam. 3. Vt tuam in me benevolentiam mihi magis devinciam. 4. Vt tuis in me beneficiis maximis, continuis respondeam. 5. Vt improbam carnis rebellionem comprimam. 6. Vt scelerum meorum pœnas, meipso judice & vindice, dependam. 7. Vt hac tam pia vi beatorum sedes expugnem. Ad hanc Servatoris dictum me animat: Regnum cælorum vim patitur, & violenti rapiunt illud.

Matt. c. 11. v. 12.

V. *Ad*

V. *Ad labores, aut etiam dolores recte tolerandos.*

LABORATVRVS, aut negotium ſuum quodcunque curaturus, hæc animo verſet. 1. Hunc laborem meum, ô Deus, quem cum cura, impigre, fideliter & accurate obibo, tibi ad tuum honorem offero. 2. Vt vitam meam in obſequium tuum impendendam ſuſtentem. 3. Vt ad obedientiam me exerceam (ſi labor præſcriptus ſit aut imperatus.) 4. Vt charitatem in alios demonſtrem (ſi labor aliis etiam profuturus ſit.) 5. Vt ad ſubmiſſionem me excolam (ſi opus ſit abjectum, & ignobile.) 6. Vt patientiam diſcam (ſi labor moleſtus, difficilis, & incerti eventus ſit.) 7. Vt carnem otio & petulantiæ pronam, opere frangam & edomem.

Cum adverſa ingruunt, cum moleſtiæ, tædia, difficultates, afflictiones, anxietates fatigant, cum quid obtingit grave & perpeſſu aſperum, tunc maxime vigilet RECTA INTENTIO. Quando autem vix quiſquam eſt qui non vel unico die centenas habeat occaſiones exercendæ patientiæ, accuratiſſime hoc agendum, ut ea qua par eſt intentione cuncta perferantur. Plurimos reperias, qui & valetudinis, & facultatum, & famæ nominiſque jacturam faciant; ægri, inopes, contempti, ſed quia nihil tranquille, nihil patienter, nihil non repu-

gnanter patiuntur, quia omnia non aliter ferunt, quam quod cogantur ferre, nunquam non impatientes & queruli, ideo nihil promerentur, nisi supplicia & pœnas intolerantibus debitas. Nam quod illis Deus submittit in pharmacum, hoc illi mutant in venenum. Hîc ergo negotium suum sedulo agat intentio recta, ut quod ferendum est, cum lucro & quæstu nobili perferatur, fiatque è necessitate virtus.

Quotiescunque igitur res incommodæ & asperæ, graves, afflictæ, turbidæ sunt, qui lædi non vult, his intentionibus se armet. 1. Hoc quicquid est, mi Deus, patienter tolerabo, ut ad tuam sanctissimam voluntatem, meam conformem, cum certo sciam, hoc à te, meo bono, in me immissum esse. 2. Istud, mi Iesu, libenter perferam, tui amore, & ut tuis vestigiis, quæ mihi hanc viam signarunt, inhæream. 3. Adversa omnia hilariter & excipiam, & patiar, ut priorem vitæ improbitatem luam, Dei favorem, & gloriæ futuræ præmium augeam. Maximæ artis est, quælibet MALA BENE PATI posse. Sed & maximi lucri est erudita hæc patientia. Optime Ludovicus Blosius: Etiam exigua molestia, inquit, propter Deum æquanimiter tolerata, incomparabiliter præstantior est, quam sint multa & grandia bonorum operum exercitia.

Instit. spirit. c. 8.

VI. *Ante*

VI. *Ante ſtatus mutationem; ad Sacerdotium, aut Religionis ingreſſum.*

Orta eſt quondam inter eruditos ac Religioſos viros quæſtio, quis omnium Ordinum ſit rigidiſsimus? Varii varia ſuper ea quæſtione pronunciarunt: illi, S. Brunonis, hi, S. Franciſci rigidos fratres, alii alios vitam maxime auſteram vivere cenſebant. Tandem unus auditis omnium ſententiis: Pace, inquit, veſtra dixerim, viri: quà de ſcientia non male, quà de experientia judicaſtis peſſime: Non eſt in orbe Ordo magis adſtrictorii rigoris, quam ſit matrimonium: idque argumentis diverſis firmare ingreſſus eſt. Veriſsime hic omnium videtur dixiſſe, ſi quidem non ea qua par eſt intentione matrimonium ineatur. Qui aut Reginam Pecuniam, aut Dominam Formam, aut Heram Nobilitatem tantum in conjugem adſciſcit, miſeriis ſeſe implicat innumeris; vere in ordinem hic ſeſe redigit, ſed rigidiſsimum: Vxorem ducit, Libertatem vendit. Ita ſolet Deus ſæpiſsime corruptam intentionem punire (experientia loquitur) ut qui delicias, aut divitias intentione perverſa quæſiit, rixas & diſſenſiones inveniat perpetuas. Heu quid æquę miſerum eſt, quam toties vel ab invito confeſsionem hanc edi? Nec poſſum tecum vivere, nec ſine te.

Hoc tale conjugium inteſtinis bellis

afflictum, recte dixeris vivum inferorum ectypon, *ubi nullus ordo, sed sempiternus horror inhabitat.* Videte igitur qui conjugium cogitatis, ut illud intentione quam saniſſima ordiamini. Non prosapiæ solum, neque solum formæ, aut pecuniæ nubendum est: optimi ac probiſſimi mores quærendi sunt. Imprimis illud curandum, ne impares jungantur. Hæc enim imparitas non potest non esse seminarium litigii. Ante omnia recta sit oportet utriusque conjugis intentio, ne Achab & Iezabel, sed ut Tobias & Sara, ut Ioachim & Susanna conveniant. *Si namque qui conjugium ita suscipiunt, ut Deum à se & sua mente excludant, & suæ libidini ita vacent, sicut equus & mulus, quibus non est intellectus, habet potestatem dæmonium super eos.* Ergo non ante in conjugium mutua eat consensio, quam recta intentio. Hujus intentionis formulam dat Tobias istam: Domine, tu scis quia non luxuriæ caussa accipio conjugem, sed sola posteritatis dilectione, in qua benedicatur nomen tuum in sæcula sæculorum. Sed ad sacerdotes & homines religiosos me verto.

Iob. c.10. v.22.

Tob. c.6. v.17.

Tob. c.8. v.9.

Hic gemitus velim & suspiria pro me loqui. Heu vereor, ne forte sint qui in Sacerdotium veniant, non ut pium officium, sed ut largius alimentum inveniant, ut penum congerant, ut culinam instruant, ut cellam impleant; taceo pejora, quæ tamen oblique suggerere solet inten-

intentio prava, etiam tunc cum ad honestissima tendimus. Vetus sed æqua est querela de sacerdotibus; Dei loco clamat Malachias: *Quis est in vobis qui claudat ostia, & incendat altare meum gratuito? non est mihi voluntas in vobis, dicit Dominus exercituum; & munus non suscipiam de manu vestra.* Perinde si dixisset, quamvis ministrorum meorum labores nolim esse sine stipendio quo se alant, nolo tamen eos officium suum, ob finem adeo vilem præcipue facere. Obsequio meo cumprimis studeant, commodum suum pro additamento habeant. Hinc liquet lethalem esse noxam, divinum officium, & hujuscemodi munia, ea præcipue intentione exequi, ne reditus annui censusque amittantur. Pari modo ad ingressum Religionis summe necessaria est sinceritas intentionis. Ah, metuo ne forsan aliqui etiam ad Religionem properent, non ut religiose vivant, aut infra omnium vilitatem se abjiciant, sed ut parentum aut cognatorum avaritiæ non displiceant, ut dies quietos & suaves reperiant, ut tandem emergant, & inter ceteros emineant, ut in solium, eo alioqui nunquam perventuri, conscendant: imo tam subdolæ nequitiæ est mala Intentio, ut nonnunquam per ipsam vitæ austeritatem delicias quærat, & illic indulgere velit genio, ubi omnes serviunt Christo.

Malach. c. 1. v. 10.

O Sacerdotes, ô Religiosi (vos appello

quoscunque non sincera huc agit intentio) hoc est toto cælo aberrare, & non in uno delinquere, sed in omnibus. Si vobis hac via libeat pergere, ad inferos recta tenditis. Ergo aut semitam aliam insistite, aut intentionem pessimam mutate. Hac ire, & hoc animo, perire est.

Quisquis ergo sacerdotium aspirat, non suum, sed Dei honorem sincera intentione quærat, non tondere oves aut deglubere velit, sed pascere: non meliorem victum, sed sanctiorem vitam cogitet.

Quisquis in religiosam familiam adscribi desiderat, in unam atque unicam Dei gloriam totus intendat, nec quidquam aliud percupiat, quam Deo perfectius servire, fortiter agendo, & sustinendo plurima. Cui non in voto est, quotidie multum perpeti pro Christo, ad Christi scholam ne veniat. Qui pati non vult, ineptus est discipulus in hoc lyceo. Abite, delicati, abite, abite procul hinc impatientes & queruli; sed omnium primi hinc recedite superbi. Exeste religiosi, qui cathedras, qui claves, aut mitras quæritis. Omnia vitia odit Religio, sed ante omnia Superbiam, è qua omnium vitiorum propago est. Angelos & diabolos cælum unum non capiebat, nec unum cœnobium aut collegium Humiles & Superbos. Nimia hæc morum discrepantia est, in veram societatem nunquam coalitura.

Igitur

Igitur ô Sacerdotes, ô Religiosi, videte, cavete, æternæ salutis negotium non cæco impetu aggrediendum est. Ad hæc sacra dux esse non potest nisi recta, sincera, puraque intentio. Quisquis ad sacerdotium, quisquis ad religionem alio venit duce, vel comite, quam bona intentione, aut hinc ad pristina redibit, aut hîc certe interibit.

VII. *Christi actionibus nostras esse jungendas.*

Incredibile dictu est, quantum conferat in hoc bonæ intentionis exercitio, suas Christi actionibus jungere, & sic eas divino Patri offerre. Hortatus ad hoc Paulus: Omne, inquit, quodcunque facitis, in verbo aut in opere, omnia in nomine Domini nostri Iesu Christi. Sanctissime fecerit qui cum hoc auctario nobilissimo, sua omnia divinæ Majestati obtulerit. In exemplum sint hæc paucula:

Ad Coloss. c. 3. v. 17.

O mi Deus, hunc ego laborem meum tibi offero, cum omnibus Filii tui, Domini mei laboribus.

AVT,

Istud quod ego patior, cum omnibus iis, quæ in terra passus est Filius tuus, tibi consecro.

AVT,

Hanc ego actionem, hanc orationem, hanc fatigationem meam, ad Filii tui actiones, orationes, & fatigationes, velut guttulam in mare

mare deferens, appono, ſimulque tibi omnia immolo.

AVT,

Pater æterne, hanc ego neceſſitatem, hanc miſeriam, hoc gravamen, hoc impedimentum, hunc mœrorem, hos dolores, hanc tentationem, calamitatem, tribulationem, unitam Paſſioni & ærumnis Vnigeniti tui, tibi offero, ad æternam tuam gloriam.

AVT,

Bloſ. Monil. ſpirit. c. 3. fine. & Inſtit. ſpirit. c. 9.

O mi amantiſſime Deus, ego me meaque omnia tibi offero, per unicum Filium tuum, ad omnium hominum ſalutem, & laudem nominis tui æternam.

Sic actiunculæ noſtræ etiam viliſsimæ, ſic miſeriæ & calamitates noſtræ univerſæ, Chriſti actionibus, injuriis, doloribus & cruciatibus conjunctæ ſummi pretii dignitatem induent, nec poterunt cæleſti Patri non eſſe acceptæ. Hoc nil aliud eſt, quam plumbi granulum in liquatum aurum immittere, & auream illi nobilitatem donare: aut aliquot aquæ guttulas in dolium generoſiſſimo Falerno plenum ſpargere, & ad vini dignitatem attollere: ſic & opera noſtra ex ſe imperfecta, frigida, defectuum plena, Chriſti operibus juncta, pretium acquirunt maximum, ab unione, hac tam excellenti: hoc eſt enim veſtibus Eſau optimis induere Iacob.

Gen. c. 27. v. 15.

Inſtit. ſpirit. c. 9. initio.

Hac de re præclariſſime Bloſius: Conſueſcat, inquit, tam illa quæ agit, quam ea quæ patitur, conjungere atque unire operi-

operibus & doloribus Christi per orationem sive desiderium. Sic enim ipsa opera & gravamina ejus, quæ ex se vilia, obscura, atque imperfecta sunt, nobilissima, clarissima, Deoque gratissima erunt. Ineffabilem namque dignitatem ex meritis Christi, quibus unientur, accipient. Et: Bona opera illius qui istud pie observat, excellunt incomparabiliter bona opera ejus qui non observat. Idem hoc ipsum in suo speculo confirmans: Si bona opera, inquit, & exercitia tua copulaveris unierisque actibus & exercitiis Christi, atque ita obtuleris illa Deo in laudem æternam: erit sane ista oblatio ipsi Domino longe gratissima, & opera tua claritatem dignitatemque ineffabilem recipient, ex actibus Christi quibus unientur. Plumbum tuum (ut ita dicam) mutabitur in aurum optimum, & aqua tua in vinum excellentissimum. Ita omnia Dominus familiarissimis amicis suis revelare dignatus est, ut nos hac ratione opera nostra reddamus nobilissima; hac ratione nostram inopiam ex inexhausto meritorum Christi thesauro sublevemus, & animas nostras ejusdem Christi meritis exornemus: hac denique ratione pro peccatis nostris facillime satisfaciemus.

In spec. spirit. c. 5. fine.

In instit. spirit. c. 9. fine.

Hoc sacrificii genus ita placet divinis oculis, ut Christus voluerit sibi à beata Gertrude omnes omnino actiones minutatim etiam offerri, ea nimirum ratione,

Vide supra l. 1. c. 5. s. 5.

tione, ut vel litteras quas pictura, bolos quos sumptura, verba quæ dictura, passus quos factura, anhelitus quos captatura fideli obsequio quasi adnumeraret. Ecquid Deus hæc ita minutim postulat? Vt homines suis obsequiis intentos, & fideles faciat ac diligentes, qui etiam minimos in rebus Domini neglectus caveant. Quia vero nostra intentio subinde dormitat, & actiones nostræ sæpe steriles sunt ac languidæ, vult suavissimus Dominus nos compendio hoc uti, & nostras suis actionibus, intentionem nostram suæ, quam ipse in terra habuit, conjungere, sicque ditescere. Hinc illud Ecclesiæ quotidianum & perpetuum: Per Christum Dominum nostrum. Hæc autem nostrorum cum Christi operibus conjunctio fieri potest, non tantum actionis principio, sed etiam fine, aut medio. Quemadmodum recta intentio, non solum initio, sed medio, ac fine vitiari potest. Aliqui bona intentione incipiunt, pergunt aliquamdiu, ubi autem occasionem cernunt exerrandi, de facili seipsos inveniunt, & Deum, quem ante quæsiverant, corrupta intentione deserunt. Aliquot hujus farinæ homines ipsi Christo in disciplinam se tradidere. Intentione utique bona cœperunt, perrexerunt aliquanto tempore, inter Domini discipulos censi. Tandem ea dicendi vi peroravit Christus de pane vivo, sed & spiritum esse qui

qui vivificet, carnem non prodesse quidquam, ut hoc *multi audientes ex discipulis ejus dixerint : Durus est hic sermo, & quis potest eum audire ?* Hîc illorum recta intentio vacillare, hîc ad casum inclinare, hîc cadere. *Ex hoc multi discipulorum ejus abierunt retro, & jam non cum illo ambulabant.* En non incepisse tantum, sed & finiisse recta intentione, virtutis est.

Ioan. c.6. v.61. & 67.

Ideo continua hîc opus est restauratione, nunquam hîc cessandum, recta intentio continue urgenda, mane præsertim, sub sacro, ad cujusvis laboris initium, & ante somnum. His intervallis diei recta intentio renovanda, his saltem pauculis verbis : Domine, hæc omnia propter te. Aut : Tuo honori, Domine, hoc faciam. Aut : In tuam gratiam, mi Domine, hoc patiar. Ah, ingemisco cum cogito, nos à bestiis etiam in ruborem dari. Narrant Elephantem fuisse in urbe Colchin, qui operas diurnas præbere solitus erat ad portum & res marinas. Eum forte urbis Præfectus urgebat, ut Liburnicam (navim) quam commovere cœperat, deduceret porro in mare. Ille abnuere, instare alter multis blanditiis ; elephas laborem hunc constanter aversari, ad extremum Præfectus, saltem in gratiam Lusitaniæ regis id vellet, orare. Hîc, immane dictu, elephas, clare hæc duo verba ingeminat, *Hoo, Hoo,* quod Malabarum lingua est, *Volo, Volo*; ac sine mora navim

Christoph. à Costa in hist. Aromatũ. opera Caroli Clusii edita Antverp. Anno 1582.

navim traxit in mare. Tanti erat elephanto, regis Lusitani gratia laborare. Quid nos ratione præditi, disciplinæ capaces homines? quoties præfracte resistimus, & imperata etiam levia detrectamus, etsi millies invitemur: *Eja quæso, in gratiam Christi Domini, Ad voluntatem regis cælestis, Ad gratiam Iesu crucifixi.* Ne sic quidem movemur; ad nobilissima hæc invitamenta obsurdescimus, vel bestiis contumaciores.

At quibus salva est semper sinceritas intentionis puræ, cum quid faciendum, in supremi regis gratiam, promptissime illud vel centies ingeminant, *Volo, Volo,* propter te, mi Domine: Et quamvis ad hoc præstandum, me nulla vis adegerit, licet nullum præmium, nec supplicium ullum hoc mihi persuaserit, nihilominus tamen in Christi gratiam, hoc libenter præstabo; Propter te, mi Domine, hæc faciam, hæc omittam, hæc perferam, propter te Domine.

In omnium potestate est, hæc dicere, hæc sentire & velle: nec valentibus, nec ægris hæc difficilia. Alioqui agendo multa, nihil agimus. Sine mercede labor est, quandocunque est sine recta intentione. Qui perdere non vult operam, assiduam gerat rectæ intentionis curam.

CAPVT

CAPVT IX.

Quæ sint SIGNA RECTAE INTENTIONIS.

HEbrææ plebis homines magnam partem rudes & aſperi, tamque obtuſo captu erant, ut ægerrime crederent, quod non oculis cernerent. Vt ergo ſuis ipſi oculis exploratiſſimũ haberent, quid ſit intentio mala & prævaricatrix, voluit Deus ut manna quod ex præſcripto in Sabbatum collegiſſent, integrum, recens, incorruptum ſervaretur. Quod vero contra legem aut vitioſe providi, aut repetendi laboris pertæſi, in alios etiam dies collegerunt, id omne mox corruptum, vermibus cœpit ebullire. Hîc neque locus, neque vas in quo cæleſte hoc alimentum aſſervabatur, neque ipſum manna in culpa fuit, ſed ſola voluntas & intentio prava, legi ſe ſubjicere dedignata.

Hoc Deus Hebræorum oculis ſic objecit, tanquam ſi è cælo proclamaſſet: Cernitis tandem immorigeri; quid voluntas poſſit in homine, quid ſit velle aut nolle obedire, quid bona malave intentio progignat? hi vermes rebellionis veſtræ teſtes ſunt; hos fructus producit contumax voluntas veſtra, & perverſa intentio; ſpectate hæc oculis, attrectate manibus increduli.

Cum Chriſtianis Deus poſt Filii tot

conciones, alia ratione agit; bonæ malæque intentionis signa iis etiam proponit, sed magis recondita, & non tam oculis quam animo cernenda.

Si quis corporis oculos consideret, eos admodum esse garrulos, quamvis sine voce comperiet. Illi namque sua garrulitate dominum suum sæpissime produnt, cum ex oculis valetudinem & morbum, hilaritatem & mœrorem, odium & amorem deprehendere sit facillimum: latentes hos affectus oculi evulgant. Porcus, quà interiora corporis, simillimus homini, morbum suum lingua & oculis detegit aspicienti. Si ferendum sit judicium quam sana sit hominis actio, interrogandus est interior illius oculus, intentio: *Si oculus tuus simplex fuerit, totum corpus tuum lucidum erit.* En tibi, ab oculo discitur, quod de toto corpore pronuncietur.

At sicuti nil artis est scire, morbum in oculis deprehendi, nisi & sciatur quibus signis & indiciis deprehendatur: ita non satis est nosse vitæ probitatem ab intentione proba colligi, nisi etiam noverimus, quæ probæ intentionis signa sint & indicia, de quibus nunc agendum est. Igitur ut fidem sibi quisque habeat, & recta ire via se credat, duodecim ordine signa numerabimus, è quibus suam cuivis facile erit intentionem æstimare.

I. SIGNUM BONAE INTENTIONIS

Non facile turbari, non tumultuose aut turbulenter rem aggredi. Indoles eorum non bona est, qui inconsulta levitate ad labores accedunt, qui cum impetu agunt omnia, & in res non veniunt, sed rapide feruntur; æstuant, manus pedesque jactant, anxii trepidant, ac si suis curandis defuturum sit tempus, inquietissimi discursant, tanquam primo aggressu omnia deproperaturi. Quid opus hac æstuatione & impetu? Festina lente, mi homo. Consilio est opus, non impetu, Quinto Curtio monente. Qui principio tam contente currit, cito deficit: qui gradu clemente ac presso incedit, etiam progreditur, & minus fatigatur. *Qui festinus est, pedibus offendet.* (*Prov. c. 19. v. 2.*) Temperanter sumendum est illud priscorum: Sis in consiliis cochlea, in factis aquila. Itaque sub initiū plerunque placide incedendum, dum ab ipso incessu accrescat vigor. Nota nobis verba sunt à præceptis de Christi imitatione: Quod homo non sit importunus in agendo. Et: Sint actiones tuæ sub te &c. (*Imit. Christi l. 3. c. 39.*)

Qui sinceræ intentionis est, in negotiis etiam impeditissimis hoc versat animo: Deus mihi hæc negotia dedit curanda, utique dabit etiam tempus & gratiam ad ea conficienda: Deo laboro,

& ejus honori, facioque quod mearum virium eſt : bonus Deus curabit cetera. Itaque, quod etiam poëtæ monent, Permitto Divis cetera.

Horat. l.1. Carm. ad Taliarch.

II. SIGNVM.

In omni affectione ſic affectum eſſe, ut ſi quæreretur, quorſum hæc ? promptiſſime reſponderet : Ad majorem Dei gloriam. Quorſum illa? Ad hanc ipſam. Quorſum iſta ? ad eandem. Sicut viator interrogatus quà viam teneat, ſine mora reſpondet, Ingolſtadium, aut Viennam, aut Pragam, aut Romam. Atque ſi vel leviter itinere ſe deceſſiſſe intelligat, quam primum in viam regiam redit. Qui ſolum animi cauſſa deambulaturus exit, ſæpe nec panem, nec pecuniam ſecum defert, nec enim tabernam ingredi in animo eſt. At qui peregre ituri, aut nummos ſumunt in viam, aut panes, uti fere ſolent homines à pago, & cum venter jam mugire & magnum inane queri incipit, annonam ſuam è ſacciperio extrahunt, & ſolantur oblatrantem ſtomachum. Ita prorſus homo rectæ intentionis, qui ſe nunquam non meminit peregrinum eſſe, cum in opere fatigatus vitæ moleſtias gravius incipit ſentire, mox ſecum ipſe intentionem rectam renovans : Et cui hæc facio, inquit, cui laboro, cui lego & ſcribo, cui ſto & curro ? Nunquid Deo ? an non propter Deum hæc omnia tolero?

tolero? Abi ergo torpor, abi tædium, abi otium & desidia, abi procul impatientia, abite pessimæ pestes. Si cuncta hæc Deo fiant, prout par est illi soli hæc fieri, ergo & patienter & prompte, & libenter faciam atque patiar hæc universa. Ita pergo, propter te Domine; omnia mihi & facilia & jucunda, ô Domine, propter te. Secus faciunt illi quibus vita velut deambulatiuncula transigitur, qui nec panem secum ferunt nec pecuniam; & seria & sincera carent intentione: homines vani, in omne genus illecebrarum proni, quibus anima pro sale data est. horum vivere, est animi caussa deambulare, quo pedes ferunt, quo affectus præcurrunt. Non ita veri illi peregrini, quibus & panis est & pecunia, intentio non tantum seria, sed & sincera.

III. SIGNVM.

Non angi, nec ob agenda distrahi in curas, quæ hominem à precibus, à conscientiæ cura, à Dei memoria avocent. Qui sinceræ intentionis est, hoc agit ut facultati & viribus suis agat convenienter. Observat Chrysostomus, eum ab hero Euangelico æque laudari, qui duo accepit talenta, atq; illum qui quinque. Sed dicas: Cur utrique par honor habitus? Quia in utroque par fuit diligentia, tametsi circa imparem pecuniam. Hoc creberrime contingit, ut duo in

Hom. 41. in Gen.

eadem re operam suam ponant, sed effectu prorsus inæquali, illo ab hoc longissime superato: fieri tamen potest, ut æquale præmium promeritus sit uterque, certe apud Deum, qui non attendit quale opus, sed à quali conatu & industria prodierit. Sunt qui viribus, aut ingenio, aut prudentia polleant, & quæ aliis difficillima, ipsi velut per jocum faciant: Sunt & alii quibus aut fractæ vires, aut infelix & pingue tardumque ingenium, hi quamvis sudent & conatū omnem exerant, omnemque industriam in opere consumant, tandem tamen urceus exit, opus sine omni gratia & Venere. Et quinam horum majore digni præmio? sæpe illi, quorum opus velut nimis inelaboratum ab omnibus spernitur: Ab humanis longissime distant judicia divina. Et hoc iis qui ingenii celeritate præstant, aut ad omnia faventes habent Gratias, superbiæ alas merito incidat; istos erigat, iisque animum addat, cum nullius momenti sit humanis oculis placuisse, maximi, divinis. Præclare Thomas ille: Si Deus, inquit, semper esset pura intentio nostri desiderii, non tam facile turbaremur pro resistentia sensus nostri.

Thom. Kemp. l. 1. c. 14. n. 1. Imitat. Christ.

IIII. SIGNUM.

Opere peracto non discursare, aut sollicite aliorum judicia expiscari. Sunt qui instar comicorum histrionum, dramate

mate peracto quærunt: Qui placuimus? nemone plaudit? ita isti quærere solent: Quid sentiunt domini de me, meoque opere? num satisfeci, num placui? quid tacent? intentionis corruptæ signum evidens. Nam qui sinceræ intentionis est, ita secum ipse loquitur: Scio, cui credidi, & certus sum, quia potens est depositum meum servare in illum diem. Ego quidem feci quod potui, idque sincero animo in divinum honorem: laus inde sequatur, an non, mihi perinde est, scio quam serio volenti facile sit, & servire & placere Deo.

2. Tim. c. 1. v. 12.

Fuit qui anulum gemmatum summi pretii invenit, quem mox ad proximum sutorem deferens: Dic quæso, inquit, mi magister, quanti æstimas hunc anulum cum hoc lapillo? Cerdo, cui corium notius quam aurum & gemmæ: Insignis, inquit, splendor eum forsan evexerit ad trium florenorum pretium. Ecquis, obsecro, horum amborum stultior, an qui talem interrogavit, an qui talia respondit? Certe inventor anuli videtur stultitiæ palmam præripuisse, quod ad imperitissimum gemmarum judicem, gemmam æstimandam detulerit. Gemmæ sunt pretii prorsus inæstimabilis, opera bona intentione edita: quid vero de his hominum aures oculosque interrogamus? minus hæc æstimare norunt quam sutor uniones; præsertim cum intentio, à qua pretium actioni accedit,

nemini unquam ſatis poſſit eſſe cognita. Nux & cælum, guttula & Oceanus, lapillus & terrarum Orbis, mutuam inter ſe comparationem ægre admittunt: minus tamē quod bona intentione factum eſt, comparari ſe ſinit cum eo quod mala. Et quomodo tandem hîc poſſint judices eſſe oculi, cur apud hos de margaritarum noſtrarum nobilitate vaniſſime litigamus? Deus ſolus eſt qui hæc æſtimet, hujus judicio permittenda ſunt omnia, hujus ſtandum. Ab hominibus virtutes ac vitia plerunque non ex merito æſtimantur, ſed ex populari judicio. Hinc longiſſima ſeries errorum.

V. SIGNUM.

Eventu rei aut laboris minus ſecundo non turbari aut concuti, cum Deus, ad quem intentione collineandum, non tam ſpectet quid effectum, quam quomodo, qua intentione, qua diligentia quippiam factum ſit. Magnus ille Apoſtolus Iacobus, tota Hiſpania, ut narrant, non plures Chriſtianis ſacris imbuit quam octo homines; ita velut ab irrito conatu reverſus Hieroſolymam, Herodis gladio caput præbuit ſecandum. An Deus Iacobo non idem præmium daturus quod ceteris Apoſtolis, qui reges & regna integra ad diſciplinam Chriſtianam traduxerunt? Idem utique, & forſan majus. Neque enim illi Deus, quid efficeret, ſed quid faceret

impe-

imperavit: ab Apoſtolo ſemen ſpargendum erat, ſeminis incrementum penes Deum fuit.

Hoc probæ intentionis homo alte combibit, ſuum eſſe, laborare; Dei, labori aſpirare. Itaque cum ars decipit, cum nihil procedit, cum aliquid in perniciem ei vertit, cum ſpes ad irritum cadit, vix quidquam turbatur, hoc enim, inquit, non in mea eſt poteſtate ſed Dei. Feci quod licuit, quod debui, quod decuit; res aliter ceſſit? humanarum hæc natura rerum eſt. Atque hoc admodum neceſſarium eſt ſcitu, neque enim infrequens eſt ut operam ludat etiam laborioſa diligentia, & ſine effectu ſit præclarus quique labor. Num quis ideo diſcrucietur animo? Nequaquam: Si bonæ intentionis eſt, tam ſecundos quam adverſos eventus Deo committet, divini conſilii ſecurus. Chriſtus ipſe poſtremis quatuor vitæ annis, quot obſecro ſibi, diviniſſimis ſuis concionibus adjunxit? non adeo multos numerabis; longe plures Apoſtoli ad noſtras religiones permoverunt.

Pari modo qui nihil non ſancta intentione aggreditur, quamvis in ſeipſo plurima deſideret, tametſi pravitates & errata in ſe deprehendat, non tamen continuo abjicit animum, non conſternatur, non exanimatur, ſed quam illum ſua miſeria deprimit, tam erigit Dei miſericordia, neque tam male unquam res

vertunt, ut bonam intentionem mutet. Inter adversa & prospera idem ei animus, hoc est, ad Deum semper erectus. Cetera omnia velut nubes infra se calcat, firmat animum in fortuita, & in omnes casuum impetus; omnia æquo ac hilari aspicit oculo. Animus ei semper æqualis, & qui secundo cursu eat, placidoque statu maneat. Itaque eo pervenit, ut magnum illud Deoque vicinum obtinuerit, NON CONCUTI. Non contristabit justũ, quicquid ei acciderit.

Prov. c.12. v.21.

VI. SIGNUM.

Re quapiam peracta, Inanem gloriam, & omnem cogitationum vanitatem fugere. Quis est hic, & laudabimus eum, qui sibi ipse nunquã applaudat domi, cui suus labor apud se non sit in pretio, qui à seipso non audiat: bene, belle, præclare, ecquis melius? Hoc vero aliud non est quam totis hebdomadibus corbes plectere, & operam tam longi temporis Vulcano consecrare. Evanuerunt in cogitationibus suis & obscuratum est insipiens cor eorum.

Rom. c.1. v.21.

Sunt qui sua duntaxat laudent, aliena aut damnent, aut silentio transeant; laudes suas etiam ab imperitis avide excipiant, aliorum dejecto vultu, fronte, oculis hauriant, & cum improbare non possint, nunquam tamen probent. Hi non Deo, sed famæ suæ tantummodo nati, ingentes arrogantiæ montes sub mode-

modesta fronte tegunt. neque aliunde provenit parca hæc alienarum virtutum laudatio, quam ab animo laudis suæ avido, qui cum aliorum commendationibus detractum iri veretur suis, serio cavet ne quid elabatur in alio laudandum: odit pares in potiunda gloria. Ad rem hîc submonens Annæus Seneca: Illud, inquit, adhuc tibi affige, quod paullo ante dicebam: nihil ad rem pertinet, quam multi æquitatem tuam noverint. Qui virtutem suam publicari vult, non virtuti laborat, sed gloriæ. Non vis esse justus sine gloria? ad mehercules sæpe justus esse debebis cum infamia. Et tunc, si sapis, mala opinio bene parta delectat. *Epist. 113. fine.*

Iacob Patriarcha moriturus: Fiat Dan, inquit, coluber in viâ, cerastes in semita, mordens ungulas equi, ut cadat ascensor ejus retro. Cerastes, serpens non spatiosi corporis, sabulo se abdit, equi illac transituri ungulam admorsurus, ut is dolore furens excutiat sessorem. Diabolus Cerastæ simillimus, dum nos arctiore via virtutis incedimus, ille humanæ laudis pulvere se occulit, ut equi ungulam, hoc est, intentionem rectã vitiet, & sic per falsæ gloriæ imaginem præcipitet. Qui bonæ intentionis est, hunc Cerasten cautissime declinat, & ubique locorum assidue ingeminat: Non nobis Domine, non nobis, sed nomini tuo da gloriam: Soli Deo gloria: *Gen. c. 49. v. 17.* *Psal. 113. v. 1.*

Domi-

Ps.23. v.10. Dominus virtutum ipse est rex gloriæ.

VII. SIGNUM.

Nec invidiola quidem tangi. Qui divino tantum honori studet, parum curat, etiamsi in artibus aut scientiis pares, vel etiam superiores habeat: nullam rem à se tantum vult confici, neque hoc unquam in votis habet, ab alio non superari: nunquam invidet altius stanti; quod in aliis magnum, non deprimit, ut sua extollantur. Nobilissimum hujus rei specimen præbuit Moses. Venerat ad illum adolescens invidiam in alios concitaturus, nam eos insoliti vaticinii accusavit. Divina pagina rem sic narrat: Cucurrit puer & nunciavit Mosi dicens: Eldad & Medad prophetant in castris. Statim Iosue ait: Domine mi Moses, prohibe eos. At ille: Quid, inquit, æmularis pro me? quis tribuat ut omnis populus prophetet, & det eis Dominus spiritum suum? Fit in aulis principum, ut legati, aut aliud aliquod munus obeundum sit, & forsan ad id deligitur qui minime putabatur, negligitur qui se maxime deligendum suspicabatur: hîc rem magnam facit, qui potest non invidere. Idem inter religiosos contingit: varia apud eos officia gubernandi, docendi, concionandi, hoc illudve curandi. Hîc ille magnæ virtutis, & intentionis optimæ censendus, qui tam æquis oculis alium gubernantem, docentem, concionantem,

Num. c.11. v.27. & seqq.

nantem, hoc aut illud curantem aſpicit quam ſe. Sed quandoque alius ſeſe affectus prodit. Quoties accidit, ut alicujus inopiam levari velimus, ſed à nobis ipſis; inſcientiam doceri, ſed à nobis ipſis; vitium corrigi, ſed à nobis ipſis; confeſſiones excipi, ſed à nobis ipſis; hos aut illos officioſe ſalutari, ſed ab alio nemine quam à nobis ipſis; conciones ad populum haberi, ſed non ab aliis, cum noſipſos æque bene aut melius id præſtituros non diffidamus. Quam rari hodie Moſes ſunt qui ſerio clamēt: Quis tribuat ut omnis populus prophetet? Vt omnes ſint legati, aut legatorum curatores. Vt omnes ad gubernandum, ad docendum, ad concionandúm ſint apti, quis tribuat?

Eodem modo, cum alii ab induſtria, ab ingenio, à fidelitate, ab eruditione, ab aliis naturæ atque animi, ſcientiæque dotibus largius laudantur, ſi quis has laudes æquis auribus admittere, & invidiola poſſit non tangi, & ipſe quoque rem magnam fecerit. Quiſquis autem bonæ intentionis eſt, ad hæc omnia ex animo dicet: Velit Deus, ut mille tales ſint, & iſtis, & illis non invideo: Velit Deus, ut dominus meus huic laudatiſſimo famulo tot ſimiles habeat alios quotquot optat; ego, quod in me erit, fideli opera præſtabo, ab hoc aut illo me vinci abſque invidia patiar. Hæ probæ notæ voces ſunt, & longe meliores

liores istis: Tam fidelis & diligens non est hic homo, atque esse creditur: Iste revera non summam eruditionem habet: Ille non tantæ virtutis est, quantæ putatur. Hoc est invido dente alienas laudes convellere, & tunc demum se circumspicere ut magnum, cum præ se omnes alios in parvo censu posuerit. Quæ omnia à bona intentione longissime abhorrent.

Sed ô invidia, ô malum pessimum! quot aulas, quot, pæne dixerim, religiosas domos aut evertis, aut inficis? O invidia alienis incrementis semper inimicissima! Hinc illud est tædium, & nusquam residentis animi volutatio, & concessi otii tristis atque ægra patientia. Inde mœror marcorque, & alienorum processuum aversatio, & mille fluctus mentis incertæ: inde ille affectus otium suum detestantium, querentiumque nihil ipsos habere quod agant: alios se neglectis ad honorificas functiones produci. Hæc secum agitat animus sibi relictus, nec sibi sufficiens. Et quis est, qui si aliquid præclare fecerit, & facti honos ad alterum etiam redundet, non statim cum stomacho vociferetur: Hos ego versiculos feci, tulit alter honores: Per me victorem triumphant alii, ego sub jugum mittor.

Verum alienis delectari malis, voluptas non hominis, sed diaboli est; alienis bonis torqueri, æterna miseria est.

Hi æmulationis & invidiæ non rivuli, ſed flumina à pravæ intentionis fonte exundant, ad RECTAM INTENTIONEM exareſcunt.

VIII. SIGNUM.

Iudicia hominum poſſe contemnere. Hæc una maximarum, & maxime neceſſariarum artium eſt. Nunquam vir erit, quiſquis hoc poſſe non exacte didicerit. Hoc nobis omnes ſapientes ex omni domo conclamabunt: Iudicia hominum non formidanda. Infra Chriſtianam nobilitatem eſt, ab hominum judiciis huc illuc agitari, & malum ſane ingens, ex aliena opinione tanquam è filo pendere. Quæ enim eſt tam modeſta felicitas, quæ maligniores cenſuras vitare poſſit? Priſcorum monitum eſt: Si vis beatus eſſe, cogita hoc primum, contemnere & contemni. Nondum es felix, ſi nondum te turba irriſit. Sed longe præclarius Thomas à Kempis: Iacta cor tuum, inquit, firmiter in Domino, & humanum ne metuas judicium, ubi te conſcientia pium reddit & innocuum. Bonum eſt & beatum taliter pati. Non es ſanctior ſi laudaris; nec vilior, ſi vituperaris. Quod es, hoc es; nec major dici vales, quam, Deo teſte, ſis. Si attendis quid apud te ſis intus, non curabis quid de te loquantur homines: homo conſiderat actus, Deus vero penſat intentiones.

Th. à Kemp. l. 3. de Chr. imit. c. 37. n. 21. Idem l. 2. c. 6. n. 3.

Qui sinceræ intentionis est, ideo hos judices non veretur. 1. Quia exploratum habet quā illi graviter fallantur in plurimis, & hoc vel à seipso discit, toties in aliis judicādis decepto. 2. Scit ab his judiciis nihil sibi accedere, nihil demi. Notum Seraphici Francisci dictum: Talis quisque est, qualis est in oculis Dei, & non amplius. Vere nō amplius, quamvis illū nemo non oneret encomiis. 3. Quia conscientiam habet testem, quod agat sincera intentione. 4. Scit neminem usquam placere posse omnibus, nec Petrum, nec Paulum, nec ipsum Christum. 5. Scit etiam eximiæ virtutis esse, hæc judicia Christiana nobilitate posse concoquere, quod certe potuit Tarsensis Paulus, qui etsi omnibus omnia factus, tamen libere proclamabat: Mihi autem pro minimo est, ut à vobis judicer aut ab humano die. 6. Quia Deus olim hæc judicia ad certissimam amussim judicabit exactissime. Hæc cum probe sciat bonæ intentionis homo, hominum judicia velut minorum canum latratus facile contemnit, nec unquam laborat qualis aliis videatur, sed qualis Deo & sibi.

1. Cor. c. 4. v. 3.

IX. SIGNVM.

In omnibus quæ carni blandiuntur, moderatum valde ac continentem esse, sin minus, certum pæne indicium est, aliquem sibi ipsi nimis esse pretiosum

& cha-

& charum. Amor sui ipsius rectissimus est, simul & callidissimus: amor sui, cum invaluerit, nec humana nec divina pensi habet, ad æterna præmia, ad ignes æternos plane cæcus est: omnia benigna interpretatione ad seipsum trahit; commodis suis ubique impensissime studet, in omnibus sibimet ignoscens liberaliter indulget, præcipue vero mollia amat & curiosa; hos duos bolos, velut soporatam offulam, & corpori objicit, & animo. Animum ut sibi conciliet, curiosissima quæque ingerit; corpus ut demulceat, ad omnem mollitiem invitat, idque cavet unice, ne quid duri aut asperi offendat tam bonum amicum. Atqui verissima D. Gregorii, imo virorum SS. omnium vox est: Sicut carne quiescente spiritus deficit, ita ea laborante convalescit & quemadmodum carnem mollia nutriunt, ita animam dura ad alta sustollunt. illa namque delectationibus pascitur, hæc amaritudinibus vegetatur. Spiritus deficit, ubi caro requiescit: ut enim caro mollibus, sic anima duris nutritur. Si quis ergo ad mollia & curiosa inclinet animum, signum de se præbet impuræ intentionis, qua non Dei honorem, sed suum commodum attendit, uti ancilla quæ pistori suam operam locat ob panem similagineum. Hic talis ut primum asperiora senserit, manum retrahit, & ad mollia flectit, diligitque in ignava potius com-

Tom. 2. in 3. Ps. pœnit. v. 16.

moditate sordescere, quam per ardua viam ad meliora sternere: aut si quando ad difficilia dexteram porrigat, non extendit conatum ad majora, quam quo eum honoris ac dignationis propriæ libido impellit. Bernardus ejuscemodi hominem sub religiosa veste latitantem depingens: Ad omnia sua strenuus, inquit, ad communia piger; vigilat in lecto, dormit in choro. Sic & Philautia ad sua omnia maxime strenua est, & quicquid sibi opportunum credit, blando ambitu ad se trahit. Hîc seipsum bonæ intentionis homo rigidissime coërcet, illudque sibi assidue occentat: Non teipsum, sed Deum quære.

X. SIGNUM.

Æque libenter privatim quid agere ac publice, & æque diligenter ab aliorum oculis remotum laborare, quam si oculi omnium in ipsum convolarent; neque etiam suos spectatores, auditores, laudatores numerare. Sunt qui lacrimas fundunt ut ostendant, & toties siccos habent oculos, quoties spectator defuit. Sunt qui laborent diligenter & impigre, quamdiu aspiciuntur, deme illis testes spectatoresque, non placebit labor secretus. Seneca hominem nimis amantem publici & spectari volentem præclarissime instituens: Non est, inquit, quod te gloria publicandi ingenii producat in medium, ut recitare istis velis,

Seneca epist. 7. ad finem.

aut

aut disputare. Cui ergo, inquis, ista didici? Non est quod timeas ne operã perdideris, si tibi didicisti. Sed ne mihi soli hodie didicerim, communicabo tecum quæ occurrerunt mihi egregie dicta circa eundem fere sensum tria. (Notate hæc obsecro, vos illi quibus summa votorum est, à multis videri vel audiri; notate hæc.) Democritus ait: Vnus mihi pro populo est, & populus pro uno. Bene & ille, quisquis fuit, cum interrogaretur, quo tanta diligentia artis spectaret ad paucissimos perventuræ? Satis sunt, inquit, mihi pauci, satis est unus, satis est nullus. Egregie hoc tertium. Epicurus cum uni ex consortibus studiorum suorum scriberet: Hæc, inquit, ego non multis, sed tibi: satis enim magnum alter alteri theatrum sumus. Ista, mi Lucili, condenda in animum sunt, ut contemnas voluptatem, ex plurium assensione venientem. Sic nostrûm quilibet dicat: Vnus mihi Angelus, unica conscientia, Deus unus pro urbe, pro regno, pro Orbe toto, pro omnium oculis & auribus est: Satis mihi est, si pauci, satis est si unus, satis si nullus sciat, quæ ego hactenus cũ perfecerim, tũ pertulerim. Sic Christianorũ quivis ad Christum: Alter alteri sat magnum theatrum sumus; Christe tu mihi longe amplissimũ theatrum es Obedientiæ, Amoris, Patientiæ, & omniũ virtutum: Ego tibi theatrum copiosissimæ

miseriæ sum, & omnium fere vitiorum. Hæc sincera est intentio, quæ solis divinis oculis laborat, & omnia iisdem tolerat; humanos oculos, adsint, absint, perinde æstimat.

XI. SIGNUM.

Vituperiis non dejici, nec innumeris aliorũ respectib⁹ deterreri à bene cœptis.

Res gesta S. Bern. Dicti hujus usum ostendit S. Ignatius lib. Exercit. de dignosc. scrup.

Notum, quid responsi Bernardus in cacodæmonem aptissimę regesserit. Laudarat illũ diabolus largissime, & quam tu hoc præclare facis, quam insigniter! cum non moveretur, vertit stylum veterator, &, quã nihil est quod agis, quam inepte & insulse agis omnia: cessa, muscis domicilia struis. His sanctus ille vir hoc unum respondit: Propter te non cœpi, nec finiam propter te. Hanc bona intentio loquendi formulam habet: Non incœpi ut laudarer, nec desinam cum vituperor. At dicas: Si herus, aut hera, aut alius quis, in cujus gratiam laboratur, & cui merito probetur placeatque labor, eum tamen tantopere sibi displicere non obscure significet, quis id non ægre ferat? Id sane non ægre feret puræ intentionis homo, sed ita secum ratiocinabitur: Feci quod potui, idque optima mente: quod vero huic aut illi non satisfecerim, jacturam non grandem interpretor, modo Deus & ego amici simus; hîc, nisi valde me fallo, extra culpam sum. Vanissima spes est omnibus

se

ſe placiturum ſperare. Num ideo ad reſtim properem, quod laudatus non ſim, quod diſplicuerim? propter hęc crepūdia non cœpi, non finiam propter hæc. Mihi Deus & laboris merces, & laus eſt, & omnia eſt. Ita bona intentio philoſophatur. Et vere, magnā habet cordis trãquillitatem, qui nec laudes curat nec vituperia. Felix qui hoc elogii meretur: *Non eſt tibi cura de aliquo, non enim reſpicis perſonam hominum.* Verbum vetus eſt & verum: Deſpectus, ſuſpicio, & reſpectus evertunt Orbem. Non eſt ſimplicitatis, ſic alios reſpicere, ut oblIviſcaris tui: Eſtote ſimplices ſicut columbæ. Lothi uxor ad Sodomam & igneum imbrem reflexit oculos, & periit. Stephanus à ſaxea grandine avertens oculos ad Chriſtū ſuſpexit, & ſanctiſſime finiit. Chriſti vox eſt: *Quid ad te? tu me ſequere.* Culpent te alii an laudent, quid ad te? ad Chriſtum ſuſpice, hunc ſequere, aliorum vituperia recta intentione deſpice. Non eſt vitii vituperari, ſed vituperanda facere.

Imit. Chriſti l.2.c.6 num.2

Matt. c.22. v.16.

Matt. c.20. v.16.

Ioan. c.21. v.22.

XII. SIGNVM.

Ad utrumque ſemper promptum paratum eſſe. Philippus III. Hiſpaniarum rex, hoc ſibi familiare habuit ſymbolum, AD VTRVMQVE, quod leo expreſſerat qui dextro pede crucem & oleam, altero equeſtrem haſtam præferebat. Bonæ mentis & intentionis homo, ſic

AD VTRVMQVE paratus eſt, ut apud eum nullo fere diſcrimine ſint adverſa & proſpera, opes & inopia, honor & contemtus, favor & neglectus ſui, valetudo & morbus, longa & brevis vita: huic tali perinde eſt, in divitiis aut paupertate, in morbo aut integris viribus, ridente aut ſtomachante fortuna vitam exigere; circa hæc omnia indifferens eſt, prout ea Deus ex alto immiſerit: Deum quærit iſte, hac an illa viâ ad Deum pervenire poſſit, illius non intereſt, modò perveniat. Qui aliquid tam parate facit, non eſt dubium, quin libenter faciat.

Mathematicorum eſt de numeris, lineis, dimenſionibus, & circinationibus agere, an vero figuras mathematicas chartæ, an ligno; plumbo, an argento, aut etiam arenæ imprimant, quod Archimedes fecit, id ipſis curæ nōn eſt, cum omnis eorū diſſertatio circa quantitatem abſtractam, quam vocant, ſeſe occupet. Sic omnes quotquot ſerio virtuti ſtudent, intentione tota feruntur in Deum, Deique honorē: ſi jam ipſis tam expeditum ſit per adverſa hanc metam contingere, quam per proſpera, per invaletudinem quam per ſanitatem, per egeſtatem quam per abundantiam, nil ſane altercantur, ſorte ſua contenti, & parati AD VTRVMQVE, faciles in omnia; æquo certe ferunt animo cuncta quæ eveniunt: nemo horum eſt qui

non

non vel uno die centies dicat: Paratum cor meum, Deus, paratum cor meum. *Pſ.56. v.8.* Pronissimus in tuam abeo voluntatem. Quod si omnis generis adversa, si paupertas, ignominia, dolor, breviorem illis tutioremque ad Deum tramitem monstrent, quam prospera, quam opes, honor, voluptas, hîc illis deliberatissimum est; præ opibus, honore, voluptatibus, paupertatem, ignominiam, dolorem obviis ulnis amplecti, nec queri quicquam de difficultate viæ, cum ad tantam ducat amœnitatem vitæ, & quidem æternæ.

Quisquis hanc rerum notitiam adeptus est, persuasissimum sibi habet, omnia quæ in Mundo sunt, optime à Deo administrari; scit, omnia hæc ad quæ gemimus, quæ expavescimus, esse tributa vitæ, quorum immunitas nec speranda sit, nec petenda, cum non accidant ista, sed decernantur. Et isto quidem modo tam rectæ intentionis homo ad id fastigii ascendit, ut jam incipiat nil optare, aut sperare, nil appetere, timere nihil nisi Deum & peccatum, illum ut summum bonum, istud ut omnium malorum malum maximum.

Si horum omnium signorum summa sit ineunda, compendio hæc numerantur. 1. Nil turbulenter aggredi. 2. Continuo affectu ad bonam intentionem duci. 3. Ob agenda non anxium esse. 4. Rebus peractis non sollicite indagare

quid alii sentiant. 5. Eventu laboris improspero turbari. 6. Inanem gloriam omni modo fugere. 7. Ab invidia immunem se tueri. 8. Iudicia humana posse contemnere. 9. In omnibus quæ carni grata, temperantissimum esse. 10. Non publicum, non spectatores vel auditores ambire. 11. Opinionibus non seduci, vituperiis non dejici. 12. Circa omnem vitæ tenorem, ad utrumque paratum & indifferentem esse. Quam bonus Israël Deus, his qui recto sunt corde! qui unum id unice laborant, ut hæc salutis signa in se deprehendant.

Ps. 72. v. 1.

CAPVT X.

Aliquot conclusiones de RECTA INTENTIONE.

OPinabantur veteres, præcipuam hominis pulchritudinem in oculis esse, cum in his primariam sibi sedem delegerit frontis elegantia. Nam etsi totius vultus symmetria & proportio requiratur ad formam, nulla tamen pars in facie est, per quam animus animique affectus ita traluceant, sicut per oculos. Certe per vitreos hos globulos cor perlucet. Hinc prisci poëtæ, Dearum formam laudaturi, ab oculis laudarunt; Homero Minerva Glaucopis, Iuno Boopis, Musæ Helicopides dicuntur.

Hæc veterum opinio, formosissimum in homine inesse oculis, longe certissima

est,

est, si de interiore hominis pulchritudine sit sermo. Si oculus tuus simplex fuerit, totum corpus tuum lucidum erit. Hi oculi admirandam homini conciliant pulchritudinem, totum reddunt formosum. Per oculum, intentionem hominis designari, jam supra demonstratum est. Nunc illud restat, ut omnes has de Bona & Mala intentione præceptiones in compendium conferamus. Idcirco conclusiones sive decreta & placita Theologorum super hac re subjungemus.

Luc. c. 11. v. 13.

Prima Conclusio.

Operis boni cujuscunque quod mercede dignum sit, tres sunt conditiones. 1. Absit malitia. 2. Adsit gratia. 3. Non desit intentio recta. Si una harum defuerit, opus nec Deo gratum, nec homini utile, ac sine merito est. Quod primam conditionem attinet, excludit hæc omnia opera ex se, seu ex objecto (ut loquuntur) mala, ut est luxuria, invidia, &c. nunquam bonum pannum dicemus, cujus stamina & licia omnia sunt mala. Altera conditio boni operis est, ut illius auctor apud Deum sit in gratia, quæ omnium meritorum fundamentum est: quamdiu quis Dei hostis est, tamdiu non agit quod gratum sit Deo. Tertia, intentio bona, nam uti quinque illæ dormitatrices fatuæ sine oleo admittendæ non erant à sponso, ita nec opera nostra probantur Deo sine recta intentione. Inanibus votis pulsamus cælum, si bone

Matt. c.6. v.23. intentionis desit oleum. Si oculus tuus fuerit nequam, totum corpus tuum tenebrosum erit.

Altera Conclusio.

Omnia indifferentia opera, Recta intentio efficit æternæ vitæ meritoria. Indifferentia opera jam supra diximus ea esse, quæ ex se nec bona nec mala, uti sunt comedere, bibere, legere, scribere, ambulare, pingere, dormire, laborare, negotiari, nundinari &c. hæc enim omnia ultra naturæ vim nihil habent: at si bona intentio iis jungatur, novam induunt dignitatem, & promerentur æternum præmium, modo divina gratia omnis meriti fons non absit. Ita prandendo, cœnando, dormiendo &c. promereri nos posse cælum benignissimus Deus voluit. Nam in hac tali actione tria illa, quæ dixi, conjunguntur. 1. Abest malitia; edere enim, bibere, dormire &c. ex se nil mali habent. 2. Adest gratia; hoc enim ponimus. 3. Non deest intentio bona; & en cælum pro his vult debere Deus. Sic vilissimæ quæq; actiũculæ, quæ vix nomen laboris habent, ut fila facere, explicare, convolvere, bacillos cuspidare, pecuniam numerare, mensæ adstare, imo & parietes custodire propter Christum (quod Magnus ille Macarius Palladium jussit facere) æternam beatitudinem emerentur. An non Deum jure meritissimo BONVM, an non æquissimo nomine PATREM appelle-

Pall. c.20. apud Rosw.

pellemus, qui cælum venale fecit pretio tam tolerabili, tam vili? Quod si humanarum actionum infimas illas, ad tantam evehit dignitatẽ Dei gratia, & intentio recta; meliori jure illas ex se commendabiles, ut orare, stipem dare, obsequium præstare, cælesti præmio reddent dignissimas.

Tertia Conclusio.

Triplex est hæc conclusio.

1. Mala intentio actionem quamcunque, licet excellentissimam ita vitiat, ut nullius omnino sit pretii. Quid generosius quis audeat, quam ut seipsum vivum flammis objiciat? At si gratia Dei, aut recta intentio desit, nihil habet laudis, nihil virtutis facinus. Clarissime Paulus: *Si tradidero,* inquit, *corpus meum, ita ut ardeam, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest. Et si distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas, nihil mihi prodest,* si charitatis actus, recta intentio defuerit.

1. Cor. c. 13. v. 3.

2. Mala intentio quodcunque opus indifferens mox malum efficit. Nam si bonas, imo optimas quasque actiones sua contagione corrumpit intentio mala, quanto magis nondum bonas? Lues contagiosissima est prava intentio, quicquid afflat jugulat. Hinc dicere aliquid aut facere ut æstimeris aut lauderis, nil boni habet, quia & fons malus, intentio inanem gloriam olens. Ita emere, vendere, artes exercere solum ut ditescas;

ſcas; ita cibum & potum capere, ſomno indulgere, confabulationi, luſui, venationi vacare, tantum quia hoc ſuave & jucundum, nullius ponderis, & vitioſa ſunt.

3. Mala intentio, malæ actioni conjuncta, res longe peſſima, & diaboli opimum ſpolium eſt. Iſidorus: Bonis, inquit, male uti, malum; ſic malis male uti peſſimum eſt. Hujus generis ſunt furari ut habeas quod in luſum, in gulam, in impuros amores effundas; nitere veſtium luxu, ut alios ad laſciviam pellicias; carpere alterius famam, ut grave nocumentum inferas; obruere rationem vino, ut ad flagitium animoſior ſis; ſtudere avaritiæ, ne quid deſit ſuperbiæ &c. Hoc vere eſt utroque pede ad Orcum currere.

L.3. ſent. c.63. fine.

Quarta Concluſio.

Indifferens intentio, indifferenti operi juncta, nil promeretur apud Deũ. Theologorum notiſſimũ effatum eſt: Nullum opus mere naturale, meritorium eſt vitæ æternæ; qualia ſunt: artem mechanicam exercere ſolius lucri gratia; cibo abſtinere tantum ſanitatis cauſſa; deambulationes inſtituere tempori ſolum fallendo &c. Hæ actiones nunquam inter virtutum officia cenſeri poterunt. Et hoc è Theologiæ ſcholis ſic pronunciatur: Omne opus æternæ vitæ meritoriũ, neceſſe eſt ut habeat ſupernaturale aliquid, quod acquirit per rectam ad Deum intentionem. Salo-

Salomonis sacrum ædificium divina pagina sic laudat: Nihilque erat in templo, quod non auro tegeretur, sed & totum altare oraculi texit auro. Cogitationes, sermones, actus nostri sic auro bonæ intentionis vestiendi, ut nihil in animo, nihil in ore sit aut opere, quod non hujus auri nobilitatem participet. Ecquid oro, dicite, quid corpus est sine anima? nec sensum, nec formam, nec motum habet, miserrimus truncus est; quid arbor est sine radice? quid domus sine fultura & substructione? Hoc est actio sine INTENTIONE RECTA.

3. *Reg.* c. 6. v. 22.

Quinta Conclusio.

Vir in omnibus sinceræ intentionis, unus idemque, immutabilis, inconcussus permanet, &, quod mireris, nunquam errat suo vel alieno damno. Salomon hoc asserit: Non contristabit justum, quicquid ei acciderit, impii autem replebuntur malo. Illas vitæ vices evitare non licet, quin jam læti, jam dolentes, jam alacres, jam fastidiosi simus, modo has modo illas mutationes sentiamus, sed (ut loquitur Thomas à Kempis) stat super hæc mutabilia sapiens, & bene doctus in spiritu, non attendens quid in se sentiat, vel qua parte flet ventus instabilitatis: sed ut tota intentio mentis ejus ad debitum & optimum proficiat finem. Nam sic poterit unus & idem, inconcussusque permanere, simplici intentionis oculo, per tot

Prov. c. 12. v. 21.

Imit. Christi l. 3. c. 33. num. 1.

varios

varios eventus, ad me imprætermiſſe directo. Dementiæ & plebeji per omnia ingenii eſt, fortuitis potius caſibus, quã ratione res metiri. Fit ſubinde ut inter ſe diverſi luctentur venti, ſed ſi ſupremus ſit Subſolanus aut Favonius, apertum cælum & ſereni dies perdurant. Sic in homine ſinceræ intentionis, nonnunquam diverſæ affectiones inter ſe certant, at ille *ſimplici intentionis oculo ad Deum imprætermiſſe directo*, per eventus maxime diſpares, ſalvus & incolumis tranſit; & quo purior ipſius intentio, hoc ipſe conſtantior inter omnes procellas, nec ſe ſibi patitur extorqueri, divinis decretis undecunque immiſſis nunquam non optime contentus. Sic omnia præterquam animum mutationibus permittit, perinde ſi quis hodie galea, cras petaſo caput tegat, perendie ligonem, paullo poſt calamum manu verſet, & nunc ſtramini nunc plumis indormiat, itaq; veſtem mutet aut cubile, non frontis ſerenitatem, non animum. Talis eſt ſinceræ intentionis homo, hac una ratione ſibi ſemper ſimillimus, omnia ad majorem Dei gloriam componit: adverſa, non dico, non ſentit, ſed vincit; illud marmoris, hoc hominis eſt. Si nihil aliud (inquit Thomas ille) quam Dei beneplacitum & proximi utilitatem intendis & quæris, interna libertate perfrueris. Si rectum cor tuum eſſet, tunc omnis creatura ſpeculum vitæ & liber ſanctæ doctrinæ eſſet.

Imit. Chriſti l. 2. c. 4 num. 1.

Addidi,

Addidi: nunquam eum errare qui quidem rectæ intentionis sit. Quoniam diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum. Et quomodo is à Vero aut Bono aberret unquam, qui in omnibus quæ agit, & Verum & Bonum, Deum ipsum, intentione semper amantissime complectitur. Scio sapientissimos quosque viros multa delinquere; scio, neminem tam circumspectum, cujus diligentia non aliquando sibi ipsi excidat; neminem tam maturũ, cujus prudentiam non in aliquod fervidius factum casus impingat; neminem tam timidum offensarum, qui non in illas, dum vitat, incidat. At hi errores (sic vocemus) politici, ipsi erranti, sæpe aliis quoque bono sunt, cautioni & documento sunt. Tres illi ex Oriente Dynastæ in errore fuerunt, cum apud Herodem novi Regis capitalissimum hostem diverterunt; quia tamen rectissima eorum erat intentio, error hic tam illis ipsis quam Christianis omnibus bono fuit: præstabat sic errare, ut multi suos errores dediscerent. Non aliter bonæ intentionis homo (politice sic loquar) errabit sæpius, sed suo aliorumque bono. Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum.

Rom. c.8. v.28.

Seneca l.3. de Irâ. c.14.

Sexta Conclusio.

Rectæ intentionis hostis est maximus humanæ laudis appetitus, & hujus pater, Amor suiipsius, nunquam sine improbitate ingeniosus. Nos in rem nostram

ſtram callidi homines, ſelibus ſimillimi ſumus: Felis quomodocunque ex alto ruat, in pedes decidit, & cadere deſinit ſtando. Quacunque demum ratione nobiſcum agat Deus, quicquid minetur, quicquid promittat, nos identidem ad nos ipſos relabimur, & ſtamus vitioſis pedibus, malignis affectibus. Blandimenta carnis, hæc noſtra ſunt fulcimenta, his baſibus nitimur. Quod carni ſuave, quod gratum, quod delectabile, hoc à nobis avidiſſime ambitur. Veriſſime dictum ab illo: In multis caligat oculus puræ intentionis, reſpicitur enim cito in aliquod delectabile quod occurrit. Nam & raro totus liber quis invenitur à nævo propriæ exquiſitionis. Sic Iudæi olim venerant in Bethaniam ad Martham & Mariam, non propter Ieſum tantum, ſed ut Lazarum viderent. Mundandus eſt ergo intentionis oculus, ut ſit ſimplex & rectus, atque ultra omnia media ad me dirigendus. Quanti ſunt, è quibus ſi quæras cur hoc facis? reſponſum aliud non referas, quam iſtud: Quia ita mihi placet, quia hoc juvat, & mel mihi eſt, quia hoc ad meum ſtomachum facit; hac re paſcor, in hanc meus calor inhiat, hoc mihi volupe. Sic nos nobis ipſis ſemper faventiſſimi cœnas apparamus, ſic veſtes dictamus, ſic ædificamus, ſic titulos affectamus, ſic omnia facimus ſuavi ſemper in noſmet indulgentia & miti affectu. Sed & illud felium feliciter imita-

Imit. Chriſti l. 3. c. 33. num. 2

imitamur;illæ vix unquam à domo tam procul asportantur, quin norint redire domum: Sic nos tametsi à nobis ipsis discessionem subinde faciamus per rectam intentionem, brevi tamen redimus ad nos, & eadem qua prius industria commoda, delicias, lucra, & quicquid nostrũ putamus, quęrimus. Cum omnia fallunt, illud, *Sic mihi placet*, mordicus retinemus, & sic quandoq; animi caussa mali sumus. Virum autem fidelem quis inveniet? qui nunquam seipsum, Deum quærat in omnibus. *Prov. c.20. v.6.*

Septima Conclusio.

Recta intentione ad Deum se semper attollere, omnia facili animo tolerare, Dei voluntatem & honorem in omnibus spectare, cælum est extra cælum, & æternæ beatitudinis nobilissimum gustatorium, quo nobis propinatur summum bonum. Augustinus: Quicquid tibi Deus, inquit, aliud dederit, minus est quam ipse; colis non gratis, ut aliquid ab eo accipias: gratis cole, & ipsum accipies. Quod enim dulcius à Deo præmium quam Deus ipse? An non amantissime nobiscum agit munificentissimus Deus, qui ad suum nos servitium sic invitat: Quò plus præmii petis hoc mihi charior es servus; plus autem petere nequis, quam meipsum, *summum bonum*; hoc ipsum non negabo, si tamen actiones tuas ad hoc disposueris. *L. 50. hom.*

Quam illud cupiditatem nostram sua-

viter demulceret, si esset qui promitteret in horas singulas quinque aureos, modo singulis horis bis terve serio quis fateretur, se id quod facit, in gratiam aureorum facere. O Christiani, quin hoc tandem capimus? quavis hora non quinque aureos, sed summum, sed omne, sed infinitum bonum promereri possumus, modo quot horis ad summi boni honorem, id quod agimus, referamus vel unica tali cogitatiuncula: Mi Deus, hoc tuo honori facio: Domine propter te omnia. Dum hanc vitæ militiam sectamur, assidue clamandum: DOMINO & GEDEONI; DEO & DIVINAE GLORIAE; DEO & DIVINAE VOLVNTATI.

Iudic. c. 7. v. 18.

CAPVT XI.

Adhortatio ad Religiosos, ad Aulicos, ad omnis Ordinis homines, RECTAE INTENTIONI exercenda.

Ad Religiosos.

CVm RECTA INTENTIO Amussis sit omnium prorsus humanarum actionum, nihil æque magis curandum, quam ne illa in obliquum detorqueatur. Fit enim plerunque ut quo nitidius quid est, eò citius inficiatur; quò tenerius, eò facilius lædatur; quò præstantius, eò gravius impugnetur. INTENTIO RECTA cum sui vigoris est,

est, nitidissima prorsus, tenerrima, ac præstantissima est, hinc tam cito inficitur, tam facile læditur, tam graviter impugnatur.

Ipsa quidem Religio commissos sibi clientes docet omnia recta intentione obire, sed heu quam facile ac pronum est errare, nec fere quidquam minus habet negotii quam seipsum decipere. Nemo hîc vesti suæ credat, sed seipsum altius rimetur, & suæ intentioni vigilantissimis curis attendat. Nil usitatius Stygio leoni quam horrificas jubas sancta veste tegere. Tria sunt occulta, inquit Bernardus; illicita actio, dolosa intentio, impudica affectio. Actionem illicitam & affectionem impudicam licet effugeris, dolosam tamē intentionem non tam facile cavebis, quæ mille ostiolis novit in intimos animi recessus se penetrare.

Bern. in serm. brev. serm. 2.

Et videte obsecro, quam lubricis illapsibus dolosa intentio omnia pererret. Quid laudabilius in homine religioso, quam semper esse in actione, & jam rudibus docendis, jam confessionibus excipiendis, jam concionibus habendis, jam ægris instruendis occupari. Sed in has ipsas religiosissimas actiones quam arcana malignitate obliqua sese insinuat intentio! Nam, subinde nihil malumus quam agere, sed non tam ut agamus, quam ut tædium nostrum minuamus: prodire cupimus, non ut multis profi-

mus, ſed quia latere non didicimus: labores varios ambimus, non ut otium fugiamus, ſed ut in plurium notitiam veniamus. Non operoſum tantum, ſed & religioſum eſt concionari; at omnem concionis fructum non à conatu, ſed ab eventu æſtimare, auditores paucos, aut pauperes, ſimplices aut paganos ſpernere, celebriores cathedras non aperto quidem ambitu invadere, ſed occultis meatibus aditum in illas ſibi aperire, & ea pro ſuggeſtu diſſerere quę admirationi ſint potius quā inſtructioni, quæ doctiores faciant auditores non ſanctiores, corruptam prorſus arguit intentionem. Ejuſdem generis eſt, à viliorum hominum confeſſionibus audiendis abhorrere, aut ſaltem tam promptum non eſſe, quam cum primates viri feminæque confluunt. Eodem ſpectat, in ſcholis non ſine pompa & ampullis docere, in ſcientiis præcellentem ſe oſtendere, alios tanquam ex ſolio deſpicere, & omnem curam in hoc intendere, ut palmam laudemque nemo, vel pauciſſimi præripiant: ceterum temere, inconſtanter, & inconſulte pleraque aggredi, nullam injuriæ ferre imaginē, & pæne omnia ad plauſum facere, nec ſuaviorem muſicam ullam putare, quā audire: hic ille Rhetorum facundiſſimus, hic Magnus ille Concionator eſt, ille acutus Philoſophus, hic ille profundæ ſcientiæ Theologus eſt, O Religioſi, ô ſervi Dei, hoc eſt

est nobilissimas merces pretio vilissimo vendere, imo in ignem abjicere. Videte, quorum mores Chrysostomus deploret his ipsis verbis: Ita etiam nunc usu venit in Ecclesia: Ignis omnia deprehendit. Honores quærimus ab hominibus, & amore gloriæ accendimur. Honoris servi facti sumus, Deo dimisso. Non amplius possumus increpare eos qui à nobis reguntur, cum ipsi quoque eadem febre teneamur; & ipsi egemus medicina, quos Deus posuit, ut aliis mederemur. Quænam autem jam restat spes salutis, cum ii ipsi qui medentur, aliorum manu indigent?

Hom. 10. in ep. ad Ephes.

Moses bis rupem in fontem diluit, & largissimas aquas è petra scaturire jussit, sui scipiónis illisu, sed non utroque facto Numini placuit. Et quæ caussa discriminis? utrobique enim ingens miraculum, utrobique ad jussus divinos, saxum virga percussit, utrobique de solidi saxi vulnere patefecit flumina. Ratio diversitatis hæc fuit: Primo illo prodigio, dum Moses virga scopulum tetigit, intentissimos oculos in Deum fixit. Deus enim pollicitus: *Ego ego*, inquit, *stabo ibi coram te, supra petram Horeb: percutiesque petram, & exibit ex ea aqua, ut bibat populus.* Altero autem prodigio hic idem Moses, non in solo Deo defixos tenuit oculos, sed in Israëlis populo. Nam: *Audite*, inquit, *rebelles & increduli, num de petra vobis aquam poterimus ejicere?*

Exod. c. 17. v. 5.

Num. c.20. v.10. & 12. Non placuit hîc Moſes, ut ante Deus ipſe in illum & Aaronem commotior: Quia non credidiſtis mihi, inquit, ut ſanctificaretis me coram filiis Iſraël, non introducetis hos populos in terrã quam dabo eis. Tanti refert, cum quid facimus, oculos in Deum, an alio convertamus. O Religioſi, vos quidem petram virga percutitis, cum carnem jejuniis, flagris, vigiliis atteritis, ſed niſi vigilantes rectiſſimę intentionis oculos in Deũ aſſidue figitis, nõ placetis. Ingrata ſunt, vana ſunt omnia obſequia, quæ non cõmendat intentio recta. Ergo dum manus inhæret operi, oculus affigatur Deo.

Moris erat in Eccleſia Græcanica olim, ut cum præſente populo panis ad aram offerretur ſacrandus, aræ miniſter conſcenſo ſuggeſtu, plebem his verbis commoneret: SANCTA SANCTE. Hoc voluit, ut rem ſanctam, ſanctitatis affectu proſequerentur. Sic & Deus olim præcipit: Iuſte quod juſtum eſt, perſequeris, ut vivas. *Deut. c.16. v.20.* Idem in ceteris actionibus omnibus ſervandũ, ut quod bonum, bona quoque intentione, quod optimum, intentione quoque optima exequamur. Huc ſane unuſquiſque religioſorum in cunctis omnino actibus omni ſtudio contendat, ut ſancta ſancte fiant, ut & ipſe ſanctiſſimi Regis imitator dicere poſſit: Providebam Dominum in conſpectu meo ſemper. *Pſ.15. v.8.*

Ad

Ad Aulicos.

Si pœna martyrem faceret non caussa, multos Aulicorum, velut sanctissimos martyres affari vix dubitarem. Religiosis multa sunt perferenda; sæpe tamen non minus Aulicis, quibus Religiosorum unus aliquis optime dixerit: Videtis cruces nostras, sed non videtis unctiones nostras. Cum vero de Aulicorum miseriis sermo est, liceat hoc vertere & cantare: Videmus unctiones illorum, cruces illorum non ita videmus. Varium illi habent à voluptate unguentum, sed non minus varium habent hinc illinc cruciamentum, & crebro tale, quod unguentis illis & unctionibus parum juvetur. Quantum est vel unicum illud tormentum, ex invidia aut sua aut aliena laborare! crux est & ingens, tam hîc agere quam pati. Suis invidiam titulis afficit Chrysostomus, cum eam diaboli telum, homicidii radicem, omni venia & excusatione indignam, solam sibi nocentem & invidi pœnam, malorumque omnium matrem appellat. Invidiam ajunt in aulis adolescere & educari, nescio an non etiam senescere illic dicamus. Grande hoc malum, nec ullum facile remedium invenit, quia vix ullum non spernit. Neque solum invidiæ malum prope insanabile multos in aulis exercet; alia quoque non desunt, quæ melius tamen vinci nequeunt, quam toleran-

lerando. Notissima vox est ejus, qui in cultu regum consenuerat. Cum illum quidam interrogaret: Quomodo rarissimam rem in aula consecutus esset, senectutem? Injurias, inquit, accipiendo, & gratias agendo. Nam potentiorum injuriæ hilari vultu, non patienter tantum ferendæ sunt. Sæpe adeo injuriam vindicare non expedit, ut ne fateri quidem expediat. Ergo licet in aulas Fortuna bona, Fortuna aurea, cum maximis copiis immigrasse videatur, nisi tamen sæpius in subsidium vocetur & Patientia, nulla felicitas in aulis diu salva erit. Etiam in amplissimis palatiis & regum turribus, patientia opus est & quidem crebra, & sæpe non vulgari aut plebeja. Si ars patiendi hic desit, innumeris omnia querelis miscebuntur: vix quisquam erit qui sibi ex integro satisfactum fateatur; nullus suo se pretio satis æstimatum credet; omnes aut majora se sperasse, aut minora meritis impetrasse dicent. Nobilissimum in hæc omnia mala est antidotum RECTA INTENTIO. Sine hac vanitas vanitatum, & omnia vanitas, quæcunque Regibus delata obsequia. Certe Deus convenientissimo præmio eos remunerat, qui omnem suam industriam prava intentione corrumpunt. Sunt qui solis Principum oculis & auribus serviant, modo illos impleant, has occupent, hoc summam votorum ducunt: de recta in

Seneca l.2. de Ira c.33.

Deum

Deum intentione aſſidue dirigenda parum laborant; Dei gratiã uti non ſpernunt, ita ſane nec ambiunt, ſed nec aliter vivunt, quam ſi aperte dicant: *Quis nobis pecuniam de cælo?* Regum aureæ manus noſtra marſupia ſaginant; aureos è cælo imbres expectet qui volet, nos ab aulis excipimus opulentas has pluvias. His regum favor ſumma felicitas eſt, ac tum demum beatos ſe credunt, cum Principum oculos ſibi maxime propitios & annuentes habent. Hos, inquam, Deus, prout de illo meriti ſunt tractare exſequitur, quandoque illis omnia alia quam ſperarant, eveniunt: illis ipſis oculis, quibus devotiſſimi erant, diſplicere incipiunt, nec jam amplius, ut olim, tam patentes ac benevolas aures obtinent. Hîc illi cælum & terram querelis inceſſere, nil ſuis obſequiis digne rependi, meliora ſe meritos; ſi humanum deſit auxiliũ, Deum injuriæ ſuæ fore vindicem. Et quid vos, ô boni, Deum in veſtram partem trahitis? Principis oculos obſervaſtis, non Numinis; omnium laborum veſtrorum intentio in aulã ibat, non in cælum. Vos jam ſine fronte, ſubſidium è cælo, quod nunquam quæſiiſtis; opẽ à Deo, cui nunquam ſerviiſtis, ſperatis? Vbi ſunt Dii in quibus habebatis fiduciam? de quorum victimis cõedebatis adipes, & bibebatis vinum libaminum: ſurgant, & opitulentur vobis, & in neceſſitate vos protegant. Hæc

Deut. c. 32. v. 30.

digniſſima illis merces eſt, qui rectam intentionem quam uni Deo debebant, in homines obliquam detorſerunt. Demum ab hominibus & Deo juſtiſſime deſerti, ſibi ipſi relinquuntur in exitium. Tanti eſt rectam intentionē, quam Deo univerſi debemus; improbo furto in ſervitutem humanam traducere: tanti eſt divinis oculis neglectis ad humanos omnem ſuæ induſtriæ intentionem avertere.

Vos ergo, quicunque aulas ſectamini, per veſtram ſalutem obſecro, hoc ſaltem velitis, ſcilicet labores veſtros non perdere, nec enim utilius quidquam eſt, quam ſibi ſic utilem fieri. Placeat vobis virtus, & ante omnia intentio recta, non quia delectat, ſed ideo delectet, quia placet; minima maximaque è conſilio rectæ intentionis vobis gerenda ſunt. Sæpe Deo gratior eſt modus agendi, quam actio ipſa, quamvis præſtantiſsima: Sicut cibus exquiſite conditus, ſuavior interdum eſt, quam alius longe pretioſior, ſi male condiatur. Quid humilius Davidis ante Arcam ſaltatione? In ea tamen affectus & præclara intentio mire placuit. Deo diſplicere nequit quod à recta intentione provenit.

Intentio recta multis Aularum malis ſuaviter mederi poterit, ſi admittatur. Reperiuntur in Aulis, præter illos quos diximus, nec pauci, qui quamvis vultu rideant, animo tamen triſtes & omnia deplo-

deplorantes, quibus nulla non caussa in querelas placet, perturbati & omnia gementes, quibus nec aureus imber satis sit, ut queri desinant. Infelix genus hominum, quibus nihil placet, nisi quod ipsi faciunt, quibus, quicquid datur, semper minus est quam cupiverant, vel sperarant. O ærumnosi! sed vestra culpa; quod de Aula conquerimini, hoc nuspiam invenitur. Cogita ergo sæpius, nullam esse tam bonam felicitatem, de qua nihil queri possimus. Quisquis autem rectæ in omnibus intentionis est, contentus est se teste & sua conscientia, teste Deo & cælo: omnium, quæ meritis suis non respondent, Deum debitorem appellat. Sunt in Aulis alii, primis illis non multum absimiles, quos nō benefacere delectat, sed videri benefecisse, qui gloriæ dediti, rebus suis omnibus pompam induunt, qui Principum oculis aut auribus ostentatricem & inanem operam vendunt, omnium minime solliciti de recta intentione. Vt quidam fructus ad videndi voluptatem sunt, non ad gustum; & ut quædam obscuriores gemmæ interdum ab artificio & circumposito auro lucem accipiunt optimis parē, sic illorum functiones splendescunt adscititiis radiis fucatæ solertiæ. Vere de his Gregorius: Cum se ostendere alienis oculis appetunt, damnant, quod agunt. Horum inanissimi sunt labores & plane nulli, quia recta

Lib. 8. mor. c. 30.

intentione destituti. Quod si frustra fatigari nolint, discant intentionẽ rectam actionibus omnibus miscere, & omnem muneri suo pompam detrahere; discant plurimum facere, & minimum de se loqui.

Sed sunt etiam in aulis, qui, cum eorum maxima sit cura, gratiam & favorem ambire, vices periclitantis dignitatis, & voluptatum fugitivos ac mutabiles vultus assidue formidant. Hi vitam leporis agunt, inquieti semper & trepidi, atque ad omnem auræ sibilum pericula somniantes, alia illos ex alia fatigat cura, qui si recta intentione animum firmarent, extra metum & tremores istos viverent, Deo nixi non humanis favoribus.

Quid porro de iis sentiendum, qui omnium minime ferre possunt, quod ipsimet faciunt, hoc est, invidere aliis & æmulari. Aliorum invidia cum petuntur, res ipsis intolerabilis videtur, verum se aliis invidere suavissima sui indulgentia dissimulant. In hos jam supra pronunciavimus; Rectæ intentionis hostis est, quisquis invidiæ tam familiaris est. Ecquid alteri alteris noxam inferre tam laboriose contenditis? Imperitorum hoc est, qui dum hostem ferire statuunt, seipsos adverso telo transverberant. Nemo alteri vel leviter invidet, quin sibi ipse plurimum noceat.

Aude animo invidiã contẽnere: non nocet illi
Quem petit; auctori sed nocet illa suo.

Coneris itaque, quisquis es, æmulos tuos tua patientia, & recte factis macerare; sic vincis. Scis, quam bene aut Phaëthon curru, aut Icarus pennis sit usus: Si te altius supra alios efferre volueris, cades.

Neque vero desunt in aulis quos deliciarũ consuetudo corpori blandiens, & pietatis quasi superfluæ oblivio eò deducunt, ut sibi ipsi tantum in pretio sint, alios quasi è sublimi despiciant, & nihili præ se faciant; impotentiores premant, & omnem injuriæ vel umbram horreant. Tam autem gratiosa virtus est, ut insitum sit etiam malis, probare meliora. Quis illorum est qui non beneficus videri velit? qui non inter scelera & injurias opinionem bonitatis affectet? qui non iis quæ impotentissime facit, speciem aliquam induat recti? velit etiam & iis videri beneficium dedisse, quos læsit? Gratias itaque agi sibi ab his quos afflixere, patiuntur; bonosque se ac liberales fingunt, qui præstare nolunt. Sed & hos recta intentio (si tamen disciplinam admittant) docebit, vitæ tractum prospicere, & alternantis fortunæ vicissitudinem cotemplari: discent humanæ fragilitatis non oblivisci, nec nimia sui fiducia extolli, adversus minores humanitatẽ, adversus majores reverentiam servare, lentos ejuscemodi

odioſoſque mores exuere, omnia ſine contumacia ſic agere, ut nulla ſit in audiendo difficultas, nulla in reſpondendo mora, & ipſi, cum opus, ad omnia quæ agenda ſunt, quieta cum induſtria adſint. Sed & illud docet recta intentio: Si imbecillior eſt qui te læſit, parce illi; ſi potentior, tace, & fortunā tuam, quæcunque illa ſit, reverenter habe: Noris ſapienter dictum: Dum excelſus ſteti, nunquam pavere deſtiti. Nam

Seneca Thyeſt. Act. 3.

Apollod.

Fortuna magna non caret formidine,
Nec ſplendor eminens vacat periculo:
Et quidquid altum eſt, haud tutum diu manet.
Vt quod ruat vel invidia, vel tempore.

Ovid. l. 3. Triſt.

Ne nimium tibi fide, imo nihil, quiſquis es, propoſitique memor contrahe vela tui. Frequēter eminentis vitæ exitus fuit, *cadere*. Qui caſum metuit, omnium actionum ſequatur ducem rectam intentionem, hac qui caret, nec ſibi commodat, nec aliis. non dat beneficium, qui malo animo prodeſt. In pręcipitium tendit, qui ſuas actiones non optimo fine inſignit: incaſſum laborat, qui Deum laboris terminum non cogitat; omnium ſervorum miſerrimus eſt, cui recta intentio deeſt. Nolite igitur, ô Palatini domini, ô quicunque Aulici, nolite ſerere in ſpinas. Nolite meritis veſtris tantam inſerere contumeliam, ut ea velitis cæleſti præmio fraudari. Obſecro non ambitioni, non famæ, non oculis labora-

Hier. c. 4. v. 4.

te,

e, quicquid laboris vestra vobis munia exhibeant;& quicquid demum toleran- dum veniat, non favori & gratiæ, non nummis & opibus, non ostentationi & gloriæ tolerate, sed Deo, cui se nemo unquam aliter probaverit, quam recta intentione.

Ad omnis ordinis homines.

Optime dixisse mihi visus est Diogenes, qui ajebat: Homines ea, quæ faciunt ad vivendum, summa cura perquirere, sed quæ ad bene vivendum conducant, nihili pendere & negligere. Ita prorsus est, omnes hoc agimus, ut res nostras agamus; quam bene, & qua intentione agamus, paucissimi sunt qui serium ad id animum applicent. O Christiani, non solum quid faciamus, sed quo id animo faciamus, maximi momenti est. Hinc contra Sardensem Antistitem Apocalypticus ille Angelus Ioannes gravissime conqueri jussus: *Scio*, inquit, *opera tua, quia nomen habes quod vivas, & mortuus es. Non enim invenio opera tua plena coram Deo meo.* Episcopi hujus opera hominibus quidem plena & præclara videbantur, sed non talia erant coram Deo, qui intimam hominis intentionem inspicit, ideo illa ut vacua prorsus & inania accusantur, carebant enim recta finis intentione. Ideo etiam hic ipse Sardensis Ecclesiæ præsul, mortuus pronunciatur, tametsi ab aliis inter vivos censeretur.

Apoc. c. 3. v. 2.

O quan-

O quantus talium mortuorum numerus in orbe vivere credendus eſt! qui nomen habent quod vivant, & mortui ſunt, quorum opera plena quidem videri poſſunt, ſed quia intentione recta deſtituuntur, inania ſunt, & caſſæ nuci ſimilia. Fœda nox & meræ tenebræ omnia involvunt, ubicunque rectæ intentionis ſplendor non effulget. Nullum corpus pulchrum ſine hoc oculo, nullum cum hoc fœdum: *Lucerna corporis tui eſt oculus tuus. Si oculus tuus fuerit ſimplex, totum corpus tuum lucidum erit. Si autem oculus tuus fuerit nequam, totum corpus tuum tenebroſum erit.* Diximus jam ſupra: recte agere, ut inferos evadas, illiberalis ſervi eſt: ut cælum obtineas, quæſtuoſi mercenarii: ut Deo placeas, hoc demum chariſſimi eſt filii. Bonus homo de bono theſauro profert bona, & malus homo de malo theſauro profert mala. Vere theſaurus cordis, intentio eſt cogitationis. Intentio eſt, inquit Auguſtinus, quâ facimus, quicquid facimus, quæ ſi munda fuerit & recta, & illud aſpiciens quod aſpiciendum eſt, omnia opera noſtra, quæ ſecundum eam operamur, neceſſe eſt bona ſint.

Matt. c.6. v.22. & 23.

Matt. c.12. v.35.

L.2. de ſerm. dom. c.21.

Itaque non tam quid demus, quid faciamus, vel quid toleremus refert, quàm quâ mente, quâ intentione. Nam virtus non in eo quod datur, quod fit, aut quod toleratur conſiſtit, ſed in ipſo dantis, aut facientis, aut tolerantis animo & inten-

intentione. Qua in re pensandum est, inquit Gregorius, ut omne bonum quod agitur, per intentionem semper ad cælestia levetur. Intentio est quæ parva extollit, sordida illustrat, magna vero & in pretio habita dehonestat, prout ipsa vel recta vel prava est. Illa quæ appetuntur, neutram naturam habent, nec boni nec mali: id refert quò ea intentio impellat, hæc enim formam dat rebus. Omnes virtutes ruunt sine recta intentione, quæ vita virtutum est, & omnium meritorum scaturigo. Bernardus in illa Domini verba (Tu autem cum jejunas, lava faciem tuam) Per hoc, inquit, quod jubet faciem lavare, præcipit nobis intentionem puram servare: quia sicut decor corporis in facie, ita decor totius operationis animæ cōsistit in intentione.

L. 1. in Ezech. hom. 4.

In sent.

Cælestis rex sponsam suam à proceritate commendans: Statura tua, inquit, assimilata est palmæ. Hoc encomio bonæ intentionis rectitudinem ac firmitatem appositissime designat, quæ constans & recta perpetuo se ad Deum erigit, quod palmæ proprium, in altum scilicet ramos emittere, & inter arbores eminere. Sponsa sic laudata, ne ingrati animi sit; Omnia, inquit, poma nova & vetera, dilecte mi, servavi tibi. Me meaque omnia sanctissimæ voluntati tuæ trado, honori tuo me totam consecro, oculos meos rebus omnibus clausos, tibi uni aperio, illos in te

Cant. c. 7. v. 7.

Ibid.

ſolum intendo, ſed & omnibus membris aliis in tuum duntaxat famulatum utor. Qua vero ratione membra omnia divinis ſervitiis impendenda ſint, inſigniter Chryſoſtomus: Oculum, inquit, tibi fecit; oculum illi utendum exhibe, non diabolo. quomodo vero illi exhibebis? ſi creaturis ejus viſis ipſum glorificaveris, viſumq; à mulierũ conſpectu abduxeris. Fecit tibi manus; illas ipſi poſſideto, nõ diabolo, non ad rapinã & avaritiam, ſed ad ipſius mandata & beneficia, & ad continuas preces, & ad ſuccurrendum deficientibus eas porrigens & extendens. Fecit tibi aures; illas ipſi exhibeto, non laſcivis concentibus, obſcœnis fabulis, ſed omnis meditatio tua ſit in lege Excelſi. Os tibi fecit; illud nihil agat eorum quæ illi non probantur, ſed pſalmodias, hymnos, & ſpirituales odas concinito. Fecit tibi pedes; non ut ad malitiam curras, ſed ad ea quæ bona ſunt. Fecit tibi ventrẽ, non ut eum cibis rumpas, ſed ut philoſopheris. Dedit indumenta, ut tegamur, non ad oſtentationem, non ut illa quidem multum habeant auri, Chriſtus vero nudus pereat. Caſam, pecunias, & fruges dedit, non ut ſolus habeas, ſed ut & aliis, præſertim egenis impertias. Hæc omnia docet recta intentiô, quæ omnes humanas actiones ad Deum elevat, nec quidquam in ſe venale habet, ſibi ſemper bene conſcia, infatigabilis, omni-

In mor. hom. 10. & 11.

omnibus exposita, nudo homine contenta, nunquam enim usque eò interclusa sunt omnia, ut optimæ intentioni locus non sit. Nunquam recta intentio uritur, nec sibi odio est, nec quidquam mutat, quia semper sequitur optimum, unum Deum, summum bonum. Illuc ergo ascendit, unde nulla vi detrahitur: quo nec dolori, nec spei, nec timori sit aditus, nec ulli rei, quæ summi boni complexum eripiat. Intentio recta quicquid adversi evenit, perfert, non patiens tantum, sed etiam volens & hilaris, omnemque temporum difficultatem scit legem esse naturæ. Intentio recta, optimum est, etiam pessimæ fortunæ condimentum. Et ut bonus miles vulnera non horret, cicatrices enumerat, & transverberatus telis, moriens amat eum, pro quo cadit, Imperatorem: sic recta intentio vetus illud præceptum, DEUM SEQUERE, pro regula habet, Deumque semper totis sequitur viribus, nihil unquam, quod Dei caussa faciendum, recusat, asperrima quævis pro Deo promptissime amplectitur; Deo in omnibus parere, maximam libertatem judicat; pro Deo mori, felicitatis suæ jucundissimam clausulam arbitratur. Hac ratione recta intentio nunquam sine lucro est, quacunque se vel leviter moveat, maximos quæstus facit, nihil frustra tentat, è rerum eventu non pendet, omnia ei ex sententia cedunt, neque impediri ulla

Seneca l. de provid. c. 6.

ratione poteſt. Et quamvis nondum ſit in regno, ad regnum tamen & quidem æternum ſe natam novit. Oculatiſſima eſt recta intentio, imo tota eſt oculus, ſed qui continue fixus hæreat in Deo. Quicunque igitur rectæ intentionis eſtis, putate Deum vobis dicere: Quid eſt quod de me queri poſſitis vos, quibus recta placuerunt? Alii bona falſa rapiunt, & animos gerunt inanes, velut longo fallacique ſomnio luſos. Auro illi, argento, & veſte pretioſa ornantur, intus boni nihil eſt. Iſti quos pro felicibus aſpicitis, ſi non quà occurrunt, ſed quà latent, videritis, miſeri ſunt, ſordidi, turpes, ad ſimilitudinem parietum ſuorum extrinſecus culti. Non eſt iſta ſolida & ſincera felicitas: cruſta eſt, & quidem tenuis. Itaque dum illis licet ſtare, & ad arbitrium ſuum oſtendi, nitent & imponunt: cum aliquid incidit, quod diſturbet ac detegat, tunc apparet quantùm altæ ac veræ fœditatis alienus ſplendor abſconderit. Vobis dedi bona certa, manſura: quanto magis ea verſaveritis & inſpexeritis, meliora erunt majoraque. Permiſi vobis metuenda contemnere, cupienda faſtidire. non fulgetis extrinſecus: bona veſtra introrſus obverſa ſunt. non egere felicitate, felicitas veſtra eſt. At multa incidunt triſtia, horrenda, dura toleratu? quia vos bono veſtro his ſubducere nolui, animos veſtros adverſus hæc omnia armavi.

Seneca lib. de Prov. c. 6.

armavi. Ferte fortiter, & assidue in vobis rectam intentionem, velut ignem jugis sacrificii restaurate.

Igitur, ô Christiani, in vobis ac vestra voluntate situm est, nunquam aut semper errare; rarius an continue mereri velitis. Rectæ intentionis inopiam nemo patitur nisi qui vult, prima siquidem & maxima pars illius est VELLE. Quisquis sincere omnia propter Deum vult, hic virtutibus omnibus per compendium studet. Nam ut omnium aliarum virtutum, ita hujus ad animum tota redit æstimatio.

CAPUT XII.

De RECTA INTENTIONE *dictorum Epilogus.*

ATtende tibi. Tobiæ & Timotheo saluberrime dictum, in virtutis tutelam. Ostium pandit vitiis omnibus, *sibi non attendere*, raro domi suæ, sibi ipsi præsentem non esse; animo, quaquà lubet, evagari, rebus plurimis se miscere, cupiditates longe mittere, nihil præcogitare, in supervacuis aut alienis laborare, multa & nihil agere, omnia turbato animo, & in incertum emissis oculis aspicere. Simplex oculus, laudatissimus.

Tob. c.4. v.13. & 1. Tim. c.4. v.16.

I. Cyrus Persarum rex potentissimus, uti Xenophon memorat, etsi Tigranem armeniorum regem bello exarmatum, Ana cum conjuge captivum in vinculis

 habe-

haberet, humanitatis tamen oblivisci noluit, & se quoque hominem esse prudenter meminit. Cum itaque variam regum fortunam altiore cogitatione secum ipse perpenderet, duos illos regios conjuges, non ad colloquium tantum, sed & ad mensam suam adhibuit, ipse velut convivator & cœnæ dominus, inter epulas varie facetus, nec sine risu hilaris. Demum convivarum animum exploraturus: Dic Tigranes obsecro, inquit, pro tua conjuge quod mihi redemptionis pretium das? Cui Tigranes libere: Equidem regnum darem in lytrum, si tua fortuna id mihi non invidisset: nunc cum regno caream, caput meum in illius salutem prompte dependam. Mirifice delectatus Cyrus tam sincero amore, in commiserationis affectum libenter transiit, & utrique libertatem una cum regno restituit. Tigranes jam sibi & regno redditus conjugem interrogare institit, quid ei de Cyri prudentia & magnanimitate, quid de forma videretur? Ad quæ prudens regina: O mi optime conjux, inquit, non ego in Cyrum oculos, sed in illum conjeci, qui se capite suo libertatem meam redempturum pollicebatur; hunc ego unum aspexi, dum inter Persas egimus. Prudentissimum dictum: Ei oculos jure deberi, cui nec vitam negare possis.

II. Quin ergo, mi Christiane, *Attendis tibi*, & oculos ei tuos non negas,

cui & vitam tuam debes. Scis, te tuum non esse: nosti quis pro te moriendo vitam tibi dederit: & quomodo non in unum hunc assertorem tuum tuus ibit oculus, tua intentio? Frustra vivis, nisi in hujus unius obtutu assiduo hæres. Hac enim una ratione tibi præsens es, cum in tuum conditorem & reparatorem sic transis. Ah, quoties domi nostræ non sumus, & extra nos abimus? quoto cuique habere se contingit? Hominem iratum mihi observa, & audies quam ipse ultro fateatur, se non esse apud se præ iracundia, nihil enim minus in potestate habet quam seipsum, & iram suam. Aspice libidinosum; hic & oculos & animum perdidit in alieno vultu: non est apud se, nihil illi cum oculo simplici. Avarum cerne; suæ mentis nunquam est, pecunia eam ipsi rapuit. Et quis invidum sui compotem esse dixerit? sibi nunquam attendit, sed aliis quos it perditum. Hominem gulonem intuere, exsensa mente est, totus in patinis, aut poculis sepultus est. Omnia omnino vitia, errores omnes hoc sui principium habent, *Non attendere*, vix unquam sibi præsentem esse.

Hoc se quisque modo fugit. —— *Lucret. l. 3.*

Sic & impatiens à se exit, totus extra se agit, & hinc in stultissimas querelas effunditur. Qui aliquid sui & sanæ mentis retinet, ita secum ratiocinatur: Quid ago? rem meam ex mala meliusculam

non fecero furendo: si quod damnum passus sum, augebit illud ab hac rabie; si quod illaturus sum, incautum habeo ministrum, furorem; quicquid attentavero per hanc vesaniam prius id destruam, quam efficere incipiam; nec lucrum inde aliud sperandum, præterquam celer & inutilis pœnitentia. Revera quod unguis est in ulcere, hoc impatientia in omni actione: qui malum suum exasperari vult, impatienter illud ferat. Quin ergo sævire desino, & compesco querelas? in ventũ latratus mitto, re nulla profuturos, nisi ut quotquot me audierint, lapidibus me petant ut canem. Idcirco attendam mihi ipse, & quam insaniendo perderem, patiendo restituam rem: tranquillitas dabit, quod auferret furor. Vere dixit Thucydides, duo adversissima esse rectæ menti, Celeritatem & Iram. Ea de caussa vide ut Iram in potestate habeas, & ne te quælibet indignatio ad temeraria verba efferat. Hoc ratiocinium est hominis à se non exeuntis, hic simplex oculus longe plus cernit quam oculi illi septemplices.

Scrib. Super. relig. l. 1. c. 14.

Verum, sicut priores illi, sic & præceps ac temerarius in dandis consiliis, aut ferendis judiciis, nihil pro sano aget, nisi hoc ipsum sibi assidue ingerat: *Attende tibi*, tam præpropera & calida consilia, non infrequenter secum pœnitenda trahunt. Sunt qui in rerum executio-

ecutionem adeo calide prosiliunt, ut ante fecisse quam cogitasse videantur; qui ad res non eunt sed decurrunt, tanquam si quis inopinato incēdio late omnia populante, domo propellatur. Omne horum consilium tanquam in mediis ignibus est. deliberationem ignorant, ac ne domesticum quidem pectoris sui senatum in consilium vocant. fecisse his deliberasse est; remque peregisse, est perpendisse. non eunt illi in res, sed prosiliunt, aut verius involant; tanquam si quis ex ingenti præcipitio, uno se saltu deturbet, pertæsus moræ quam in prudenti lentoque lapsu ponendam videt. Prima non dicam his consilia sed primus illapsus quacunque fortuna injectus pro sententia est; damna daturus, an secus, ne cogitant quidem, ut fortuito hi verius quam consilio vivant; fors bene, fors male res cadent, excepturi hunc aleæ jactum sunt. Hîc altissima voce inclamandum: *Attende tibi*, quisquis es, & frenos judiciis tuis, sed & linguæ tuæ injice. Millies perire vult, qui linguam cöercere non vult.

III. Ante omnia vide, ut ante bellū circumspicias arma: hîc maxime *Attende tibi*, ne nudū latus objicias hosti. Hoc assuesce, ut rebus omnibus medicinā pares præmeditando. Præmeditatio eorū omniū malorum, quæ venientia longe ante videris, adventum lenit; estq; sapientis, quicquid homini accidere possit, id mo-

dice ferendum esse si advenerit, præmeditari. Christus suos in omne genus injuriarum & cruciatuū armaturus: Hæc, inquit, locutus sum vobis, ut cum venerit hora, eorum reminiscamini. Tanquam si dixerit suis: Facilius omnia feretis, si prævideatis ferenda. Provisio hæc animi ad vitam recte instituendam summe necessaria est. Ideo urget Siracides, & : Fili, inquit, accedens ad servitutem Dei, sta in justitia, & in timore, & præpara animam tuam ad tentationem. Præpara te, siquidem hominis est præparare cor. In adversa omnia clypeus adamantinus est, seria eorum præmeditatio. Levius lædit, quicquid ante prævidimus: Nam prævisa minus tela ferire solent. Repentina omnia videntur graviora, & facillime nos subruunt, quæ subito impetu in nos feruntur.

Ioan. c. 16. v. 4. *Eccl. c. 2. v. 2.* *Prov. c. 16. v. 2.*

Romanus Sapiens præclarissime hac de re philosophatus: Tutissimum, inquit, fortunam raro experiri, ceterum semper de illa cogitare, & sibi nihil de fide ejus promittere. Navigabo, nisi si quid inciderit: & Prætor fiam, nisi si quid obstiterit: & negotiatio mihi respondebit, nisi si quid intervenerit. Hoc est quare sapienti nihil contra opinionem dicamus accidere. non illum casibus hominum excepimus, sed erroribus: nec illi omnia ut voluit, cedunt, sed ut cogitavit, in primis autem cogitavit, aliquid

Sen. de Tranquil.

aliquid posse propositis suis resistere. Necesse est autem levius ad animum pervenire, destitutæ cupiditatis dolorē, cui successum non utique promiseris.

Qui hîc sibi non attendit, si quid contra quam destinavit, accidat, fremit & insanit, moderate id toleraturus, si prævidisset. Ita Zeno Citiensis cum inaudiisset omnia sibi sua mari submersa: Laudo, inquit, tuum factum fortuna, quæ nos in palliolum & porticum redigis; jam expeditius philosophari me jubes. Prævidit utique hanc plagam, ideo placate tulit. Inexpectata plus aggravant: novitas adjicit calamitatibus pondus: Ideo nihil nobis improvisum esse debet. In omnia præmittendus est animus, cogitandumque, non quicquid solet, sed quicquid fieri potest. Nullum tempus exceptum est ab acerbo eventu: in ipsis voluptatibus caussæ doloris oriuntur: bellum in media pace consurgit, & auxilia securitatis in metum transeunt: ex amico inimicus, hostis ex socio fit. Sæpe sine hoste patimur hostilia; & cladis caussas, si alia deficiunt, nimia sibi felicitas invenit. Invadit temperatissimos morbus, validissimos phthisis, innocentissimos pœna, secretissimos tumultus. Ea vero plerunque plurimum dolent, quæ ut inopinata & insolita miramur, & quærimus: Vnde hoc? Quomodo? Quis putasset?

Idem epist. 91. post. init. & epist. 107. pauci mutatis.

Ergo, *Attende tibi*, nihil eorum quæ pate-

pateris, insolitum, nihil inexpectatum tibi sit. Offendi rebus istis tam ridiculum est, quam queri quod spargaris in publico, aut inquineris in luto. Eadem vitæ conditio est quæ balnei, turbæ, itineris: quædam immittentur, quædam incident. Non est delicata res, vivere. Longam viam ingressus es; & labaris oportet, & lasseris, & cadas. Alio loco comitẽ relinques, alio efferes, alio timebis, *Attende tibi.* Per ejuscemodi offensas emetiendum est confragosum hoc iter. præparetur ergo animus contra omnia. Sciat se venisse ubi patiatur fulmen, sciat se venisse, ubi

Virgil. l.6. Æneid.

Luctus & ultrices posuere cubilia curæ,
Pallentesque habitant morbi, tristisque senectus.

In hoc contubernio vita degenda est. Effugere ista non potes, prævidere potes, contemnere potes; contemnes autem, si sæpe cogitaveris, & futura præsumpseris. Nemo non fortius ad id cui se diu composuerat, accessit, & duris quoque, si præmeditata erant, obstitit. At contra imparatus etiam levissima expavit. Id agendum est, ne quid nobis inopinatum sit: & quia omnia novitate graviora sunt, hæc cogitatio assidua præstabit, ut nulli malo tirones simus. Nihil miremur eorum ad quæ nati sumus, quæ ideo nulli ferenda indigne, quia paria sunt omnibus. Quicquid dixeris, multis accidit, & accidet dein-

deinceps. Ita dico, paria ſunt. nam etiam quod effugit aliquis, pati potuit. Æquum autẽ jus eſt, non quo omnes uſi ſunt, ſed quod omnibus latum eſt. Imperetur æquitas animo, & ſine querela mortalitatis tributa pendamus. Hiems frigora adducit; algendum eſt. Æſtas calores refert; æſtuandum eſt. Intemperies cæli valetudinem tentat; ægrotandum eſt. Et fera nobis loco occurret, & homo perniciofior omnibus feris, *Attende tibi.* Aliud aqua, aliud ignis eripiet. Hanc rerum conditionem mutare non poſſumus: id poſſumus, magnum ſumere animum, & homine Chriſtiano dignum, quo fortiter fortuita patiamur. Optimum eſt, pati quod emendare non poſſis: & Deum, quo auctore cuncta proveniunt, ſine murmuratione comitari. malus miles eſt qui imperatorem ſuum gemens ſequitur. Hic eſt magnus animus qui ſe Deo tradidit: at contra ille puſillus ac degener, qui obluctatur, & de ordine Mundi male exiſtimat, & emendare mavult omnia quàm ſe. Deo nos tradamus & ſimplicem intentionis oculum in Deo uno figamus. Sic vivamus, ſic loquamur. paratos nos ſemper inveniat atque impigros ſanctiſſima Dei voluntas.

IIII. Hoc ipſum inſigniſſime confirmans Epictetus: Cujuſque rei, inquit, antecedentibus & conſequentibus conſideratis, ſic eam aggreditor. Alioqui

Epictet. l. 3. diſſert. c. 15.

cupide

cupide quidem eam aggredieris: quippe qui nil eorum quæ sequuntur cōsideraris. Postea vero cum aliquæ molestiæ ac difficultates intercesserint, turpiter desistes. Cupis vincere Olympia? Considerato antecedentia & consequentia: & sic, si è re tua fuerit, rem aggreditor. Est tibi accurato ordine opus, bellariis abstinendum, exercendum corpus vel invito, idque hora præfinita, in æstu, in frigore: non bibenda frigida: aliquando ne vinum quidem; denique lanistæ tanquam medico te tradas oportebit. Deinde in certamine laniari corpus cōtingit, manum lædi, distorqueri lumbos, multos pulveris deglutiri, flagris cædi, & cum his omnibus interdum vinci. His rebus consideratis, si placet, certamen inito. Sin minus, vide ut puerorum more acturus sis, qui nunc pugiles ludunt, nunc gladiatores, nunc tuba canunt, nunc tragœdias agunt, cum ista viderint admiratique fuerint. Sic & tu nunc pugil eris, nunc gladiator, mox philosophus, postea orator, toto autem animo nihil: sed ut simius, quicquid videris, imitaberis. Subinde aliud ex alio tibi placebit, usitata vero displicebunt. Neque enim considerate quidquam aggressus es, neque rem totam explorasti, aut examinasti, sed temere & frigida cupiditate impulsus. Ergo in posterum *Attende tibi.*

Seneca l. de tranquill. c. 11. & l. 6. qq. nat. q. 3.

Diogenes interrogatus quid in Philosophia

ſophia didiciſſet? Reſpondit: Prævidere adverſa, & cum advenerint illa, patienter ferre. Nihil ſcit, quiſquis iſta non didicit. Quæ aliis diu patiendo levia fiunt, vir ſapiens levia facit, diu cogitando. In tanta rerum, ſurſum ac deorſum euntium, verſatione, ſi non quicquid fieri poteſt, pro futuro habes, das in te vires rebus adverſis, quas infregit, quiſquis prior vidit. Baſiliſcus, ut ajunt, prius videndo necat hominem; ſin ipſe prius ab homine videatur, in fugam vertitur. Idem nobis evenit, ſi calamitas celerior ſit noſtris cogitationibus, & in ſecuros irruat, facili negotio totos dejicit; ſin animum in eam obfirmemus, & venientem oculo illo ſimplici aſpiciamus, ſine viribus eſt, & jam paratos leviter ſtringet, idque cum profectu & emolumento noſtro. Ergo, *Attende tibi*, & ad aſperrimam quamque ſortem excipiendam te para.

Plutarch. de Trãquill. animi ante finem.

Cum Anaxagoras apud Athenienſes in vinculis eſſet, duo ad eum nuncii uno die allati ſunt in carcerem. Prior mortem ei decretam eſſe ſignificabat. Ad quem Anaxagoras conſtanti vultu: Iam pridem, inquit, ſententiam tulit natura, tam in me, quam illos qui me damnant. Porro alter duos ipſius filios interiiſſe nunciabat. Et huic, ſalvo colore, reſpondit: Sciebam me mortales genuiſſe. En, tela tamdiu præviſa, quam non læſerint! Severus Imperator uti alia plera-

pleraque,sic & mortem præmeditari solitus, loculum ad lectum habuit, quem frequenter allocutus: Tu virum,ajebat, capies,quem Orbis non potest. Vlysses viginti annis militiæ vagatus, jam redux Penelopen conjugem flentem siccis salutavit oculis; sed catello ad domini præsentiam insane gestienti, & repente mortuo illacrimavit. Nam uxoris lacrimas præcepit, atque animo secum ante peregit; in illum autem fletum subita res & inexpectata eum conjecerat. Sic adversa omnia præcipienda sunt animo, & longe tranquillius perferentur. Quēadmodum enim is qui se turbæ immiscet, aliud non expectet quam impelli, trudi, comprimi: ita is,qui peregre iturus,non speret nisi cælum caliginosum, immite, ventosum, pluvium, spurcissimam tempestatem, hospitia incommodissima, non tamen modicos sumptus exactura: jā errores viæ, lapsus equorū, eversionē currus,varios casus, tanquam solitas itinerū appendices consideret,ut cū hæc evenerint, dicere possit: *Ista prævidi.* Turpissimæ sunt voces illæ: Sperabam meliora: Non putabam sic mecū agendum: Tam gravia non expectabam: Nesciebam fortunā mihi novercam esse: Quis hoc futurum credidisset? Quis tam hostilem animum in hoc homine suspicatus fuisset? Quis hæc omnia præviderit? Ita magna pars hominum est, quæ navigatura de tempestate non cogitat.

gitat. At hoc ſapientis non eſt. Si tibi ſapere vis, *Attende tibi*, & providum animum in omnia præmitte, ut cum Anaxagora dicere liceat: Prævidebam hæc, ſciebam iſta, jam ante illa cogitabam. Pecuniam amiſi? Sciebam poſſe adimi. Gratiã perdidi? Noveram quam inſtabile bonum poſſiderem. In paupertatem decidi? P ridem credidi hanc expeditam, hilarem, tutam eſſe, ſi pauper non ſit vitioſus. Male de me loquuntur homines? Faciunt, non quod mereor, ſed quod ſolent. quibuſdam canibus innatum eſt, ut non pro feritate ſed pro conſuetudine latrent. Morbus me affligit? Et morbis & morti obnoxium me ſcio. ſed exhibetur etiam in lectulo virtus. Graves inimicos habeo? Iam olim in Chryſoſtomo legi: Neminem lædi niſi à ſeipſo. Invidia, tædiũ, mœror me cruciant? Neque hoc contra expectationem evenit. Luctus, dolor, metus non tam ſupplicia, quam vivendi tributa ſunt. Mors liberos, parentes, cognatos, amicos abſtulit? Quid iſtud aut novum aut mirum? periere perituri: ego illis proximus. mortalium mortem non acerbe deflendam jam didici.

Hoc ſi quis in medullas admiſerit, & omnia aliena mala, quorum ingens quotidie copia eſt, ſic aſpexerit, tanquam illis liberum & ad ſe iter ſit, multo ante ſe armabit quam petatur. Ergo, *Attende tibi*, & iſtud quoque eodem

animi robore præstabis, ne quid ex his quæ eveniunt, tibi subitum sit. Quicquid enim fieri potest, tanquam futurum prospiciendo, malorum impetus molliet. Sero animus ad periculorum patientiam instituitur. *Attende tibi.*

V. Sed & in ceteris rebus omnibus idem tibi assidue ingero: *Attende tibi.* Pedetentim ad præcipitia ducimur; à minimis scilicet initiis ad latissima damna descenditur. Nihil rationis est, ubi semel affectus inductus est, jusque illi aliquod voluntate nostra datum est. faciet de cetero quantum volet, non quantum permiseris. In primis, inquam finibus hostis arcendus est; nam cum intravit, & portis se intulit, modum à captivis non accipit. Affectus contumaciter parent. Nullum vitium est sine patrocinio: nulli non initium est verecundum & exorabile, sed ob hoc latius funditur. Non obtinebis ut desinat, si incipere permiseris. Ergo, *Attende tibi*, & principiis obsta. Incipientibus vitiis obstruendæ sunt viæ per rectam intentionē; si malitia radices semel egerit & inveteraverit, sicut coalita ægritudo, difficilis erit extinctu. Facilius est excludere perniciosa quam regere; & non admittere, quam admissa moderari. nam cum se in possessione posuerunt potentiora rectore sunt, nec recidi se minuive patiuntur. Deinde, ratio ipsa, cui freni traduntur, tā diu potens est, quādiu diducta

Seneca l. 1. de Ira. c. 7. & 8. & epist. 116.

ducta est ab affectibus: si miscuit se illis, & inquinavit, non potest continere, quos submovere potuisset. Cōmota enim semel & concussa mens ei servit, à quo impellitur. Quarundam rerum initia in nostra potestate sunt: ulteriora nos sua vi rapiunt, & ægre relinquunt regressum. Vt in præceps datis corporibus nullum sui arbitrium est, nec resistere morarive dejecta possunt, sed consilium omne & pœnitentiam irrevocabilis præcipitatio abscindit, & non licet non eò pervenire, quò non ire licuisset: ita animus si in iram, libidinem, aliosque se projecit affectus, impetum difficulter reprimet: rapiet illum, & ad imum aget vitiorum natura proclivis. Ergo intrantibus vitiis resistamus: quia facilius, ut dixi, non recipiuntur, quam recepta exeunt. Curam nobis nostri natura mandavit: sed huic ubi nimium indulseris, vitium est. Sic ab initio non malo ad carnem transimus, & corporis commoda, & quicquid illis vicinum. Optime Isidorus: Diabolus, inquit, serpens est lubricus, cujus si capiti, hoc est, primæ suggestioni nō resistitur, totus in intima cordis, dum non sentitur, illabitur. Ergo, Attēde tibi, & obsta principiis recta intentione assiduo restaurata, alioqui sæpius in præcipitia rues vix emendāda.

Lib. 3. de sum. bono c. 5.

VI. Proximum ab his erit attendere, ne insupervacuis laboremus, aut alienis, id est, ne aut quæ non possumus conse-

qui, concupiscamus: aut adepti, cupiditatum nostrarum vanitatem sero, & post multum pudorem intelligamus. ne etiam labor aut irritus fine effectu sit, aut effectus labore indignus. Fere enim ex his tristitia sequitur, si aut non successit, aut successus pudet. Circumcidenda est concursatio, inquit Seneca, qualis est magnæ parti hominum, domos & theatra, & fora pererrantium. Alienis se negotiis offerunt, semper aliquid agentibus similes. Horum si aliquem exeuntem domo interrogaveris: Quo tu? quid cogitas? respondebit tibi: *Non mehercule scio, sed aliquos videbo, aliquid agam.* Domum cum supervacua redeuntes lassitudine, jurant nescisse seipsos, quare exierint, ubi fuerint, postero die erraturi per eadem illa vestigia: sic sine proposito vagantur, quærentes negotia: nec quæ destinaverunt, agunt, sed in quæ incurrerunt. Inconsultus illis vanusque cursus est, qualis formicis per arbusta repentibus: quæ in summum cacumen, deinde in imum inanes aguntur. His plerique similem vitam agunt, quorū non immerito quis inquietam inertiam dixerit, qui negotia magis amant quam agunt. Omnis itaque labor aliquo referatur, aliquo respiciat, nec unquam sana careat intentione. Ex illo malo dependet teterrimum hoc vitium, auscultatio, & publicorum secretorumque inquisitio, & multarum rerū scientia,

Lib. de tranquill. c. 12.

tia, quæ nec tuto narrantur, nec tuto audiuntur.

Quoties aut alienis negotiis nos miſcemus, neglectis noſtris, aut non neceſſaria curamus, omiſſis utilibus & neceſſariis, nec quidquam fere ſanctiore cura componimus, quã quod ad nos nõ pertinet. Quid vana, quid inutilia aut noxia diſcimus? Diſcamus continentiã augere, luxuriam coërcere, gulam temperare, iracundiam lenire, paupertatem æquis oculis aſpicere, frugalitatem colere. Queſtus olim Iſaias: Quare, inquit, appenditis argentum non in panibus? laborem veſtrum non in ſaturitate? *c.55. v.2.* Quid de homine illo ſentias, qui jam extrema fame laborat, pecuniolam tamen quam reliquam habet omnem ad mercatorem defert, & plumas emit in pilei ornamentum? Non diſparem ad hoc inſaniam plurimi committunt, quos ſtrenua exercet inertia, qui omnia agunt præterquam ea quæ animi ſunt & ſalutis. curis & laboribus varie ſe conficiunt, ſed curas & labores aut nulla, aut non recta intentione inſigniunt: pecuniam ambiunt aut gratiã, aut utrumque; obtinendo cælo nunquam fatigantur: in omnibus aliis ad laſſitudinem exerceri in lucrum trahunt. Ad hos divinus Paulus merito vociferatur: Tanta paſſi eſtis ſine cauſſa? *Ad Gal. c.3. v.4.*

Sunt qui maria emetiantur, omnes regiones luſtrent, circulentur orbem: ſunt

qui omnes pæne libros ſcrutentur, & quicquid uſpiam rerum novarum eſt, in ſuas aures derivent; de his vere dixeris: Hi tales neminem ex omnibus difficilius domi, quam ſe, conveniunt; ſemper extra ſe ſunt, ac per aliena vagantur, & quod hinc ſequitur, nemini minus noti quam ſibi ipſis. Miſerum genus hominum, qui ſub vitæ finem ipſi de ſe fatebuntur: Per totam noctem laborantes nihil cepimus. Ergo, attende tibi, & res tuas age: ſibi ipſe animus hæreat, ſe colat, nihil alieni agat. Omnium virtutum tenera ſunt principia, tempore ipſis duramentum & robur accedit. Itaque initio vis moderata erit animo facienda, ut vigil in hac attentione perſtet, & iis quæ agit, intendat, ne volatica inſtabilitate huc illuc per diverſa rapiatur; ſed ubi vel paullulum reſpirare licuerit, in ſinum adamatæ orationis (etſi minime prolixæ) refugiat. Animus ita ſibi præſens, non tantum ad aliena non diffluit, ſed & in propriis cavet, ne quid ultra limites.

Luc. c. 5. v. 5.

VII. Denique obſervatio ſui aſſidua, negotiis omnibus recte præſidet. hîc maxime *Attende tibi*, & nunquam ſic accede ad negotia, unde tibi ad Deum liber regreſſus non ſit. Vtique animus ab omnibus externis ad ſeipſum ſæpius rovocandus eſt. Subinde ſaltem, ut in periculoſa navigatione portum pete, nec expectes donec res te dimittant, ſed ab

illis te ipſe disjungas, & in te, quantum poteris, recedas. Aſſueſce in mediis etiā occupationibus cælum inambulare, & & frequentibus ab imo pectore ductis ſuſpiriis communem omnium parentem adire; unaque rectam intentionem reſtaurare. Memento properantis Æternitatis, & ad Deū quoties per intervalla licuerit, ardenter evola. Deum tibi ſemper terminum fige, in quo oculi tui nunquam non deſinant. Sic omnia tam diligenter facies tamque circumſpecte quā homo fidelis, ſanctuſq; ſolet tueri fidei commiſſa. Sic nō expalleſces ad ardua, nec retrahes timidus pedē, ſed incurrentibus celſior, nihil temere, fortiter multa aggredieris: ſic profutura juxta obfuturaq; proſpicies. Noſti, prudentiſſimū haberi, qui à ſe non ab alio conſilia mutuatur. Iſtud hîc non laudabile tantum, ſed neceſſarium. Omnium actionum tuarum animam & vitam, non ab alienis oculis aut auribus pete, ſed à te tuaque intentione. Hæc vera prudentia eſt, hæc tutiſſima ſunt conſilia, omnibus actionibus, minimis maximis, rectam ſemper intentionem præmittere, & oculos à Deo nunquam deflectere.

Liceat hîc indignari, & æquiſſime in ignaviam humanam excandeſcere Pleríque omnes ſumus in minimis cauti, in maximis negligentes: Intentionem rectam non ſolum per plurimas vitæ partes negligimus, ſed & pravam nimium.

frequenter actionibus nostris miscemus. Iacob olim filios objurgans: Quare negligitis, inquit, descendite, & emite nobis necessaria. Idem ego hîc proclamem: Quare negligitis, ô mortales, quid vanissima studia sectamini, quid labores sumitis non profuturos omissis necessariis? De plurimorum vanis & otiosis conatibus non male ego dixerim, quod ille de suis suorumq; sociorũ studiis ingenue fassus: Omnia, inquit, discimus præterquam necessaria. Eodem prorsus modo reperias non paucos, qui omnia discant, omnia sciant, præterquam ea quæ faciunt lucrando cælo. Qui solum scit *agere*, is sane nihil scit, nisi sciat & *bene agere*, actionibusque suis omnibus intentionem rectam adjungere. Heu quanta facimus, & facta nostra intentione prava corrumpimus, atque sic agros nostros ipsi urimus, & propria cædimus vineta. Oramus, sed ut orationis amantes habeamur: Stipem erogamus, sed ut avari nomen effugiamus, & benefici dicamur: Iejunamus, quandoque ideo tantum ut plus postea voremus: Laboramus, sed lucro tantum, sed oculis, sed laudi, sed necessitati, sed crumenæ solum. Templa frequentamus. sed ut videamur, aut certe videamus tunc non videnda: Rei divinæ interfumus, sed ex mera sæpe consuetudine, aut tempori fallendo: Conciones audimus, sed curiositate tracti, ut doctiores fiamus,

Gen. c.42. v.2.

iamus, non ut meliores: Confessionis mysterium obimus, sed ne minus aliis præstare censeamur: Epulum cæleste accedimus, sed neque hîc nos ipsos desérimus, & sæpe non nisi dulcedinem hîc quærimus: Peregrinationes instituimus, sed tantum ut animum relaxemus, & domesticum tædium vitemus: Invitamus ad convivium, non pauperes, sed eos à quibus & nos invitemur: Donamus, ut & nobis donetur: Obsequium impendimus, ut impendatur & nobis: Laudamus alios, ut & ipsi laudemur: Subinde mel & rosas loquimur, sed ut affabiles audiamus, ut humani æstimemur, vel ut eò suavius fallamus. Edimus, bibimus, non tantũ quia esurimus & sitimus (hoc enim & bos facit in prato) sed quia esse, bibere, nobis admodũ sapit, gulamque mire demulcet: Opes congerimus, non ut egenos juvemus, sed ut nos divites simus: Garrimus, deambulamus, nugamur, dormimus, non ut fessum animum aut corpus reficiamus, sed ut genio nostro sacrificemus, & faciamus quod magis lubet, delectatque. Quoties in humilitatem etiam nos submittimus, sed ut emergamus, & ascendamus altius? Quoties minutula quædam grandi religione observamus, negligimus peccata grandia? Quoties acerbum frigus, arctas vestes, strictos calceos, & nescio quæ patimur, sed quia nobis superbia persuasit? Repre-

henfiones etiam filenter ferimus, non à modeftia, fed ab obftinatione fic inftructi. Heu mille talia facimus! ita vitam noftram implemus innumeris erroribus, & quod miferrimum eft, errare nos nefcimus, aut fane non animadvertimus. Ita thefauros colligimus, fed palearum, aut damnatæ monetæ.

Ditmarus. lib 7. Baron. idem narrat tom. 11. Anno 1016. initio.

Anno à Virgineo partu, Millefimo decimo fexto, uti Ditmarus commemorat, Italiæ littora Saraceni barbaro furore infeftarunt. Benedictus VIII. Summus Pontifex hofti in finibus occurrendum ratus, inftructiffima claffe comparata tam feliciter rem geffit, ut hoftiles exercitus ad internecionem delerit, & Regē Saracenum in fugam compulerit. Regina minus affueta fugæ capta eft, & capite truncata. Rex fupplicio & morte conjugis fuorumque clade mirum in modum efferatus, ingentes minas cœpit fpargere, & ultionem parare. Atque ut prius Italiæ metum injiceret, quam pugnæ aleam tentaret, Summo Pontifici faccum mifit ingentem caftaneis plenum, fimulque nunciari juffit: Sciret, tot milites æftate proxima Italiam vaftaturos, quot in facco illo caftaneas numeraret. Benedictus Pontifex, ut huic tam barbaræ denunciationi refponfum attemperaret, Regi marfupium amplum milio plenum remifit, eidemque renuntiari præcepit: Veniret modo, tot illum in Italia lori-

catos inventurum, quot milii grana marsupio illo continerentur. Hic saccus, & hoc marsupium non croco, non pipere vel auro, sed vili merce turgidū, humanæ vitæ ludibria præclare repræsentat. Docuit nos Christus, qua ratione thesauros cælo recluderemus: at nos tuguriolis nostris contenti, castaneas & milium pro thesauro accumulamus, actiones acervamus innumeras, sed parum pretiosas, utpote intentione sancta destitutas. ita milio & castaneis divites sumus. Tandem, ut Gregorius loquitur, finis operis probabit, quod operationis intentio proba non fuerit. Cum ergo mors fores pulsaverit, cum spiculum fatale torserit, cum ex hoc in alium Orbem migrare jusserit, quos inde thesauros asportabimus? Marsupia milii, saccos castanearum refertissimos (actiones pura intentione cassas) heu merces in cælo minime venales! Ideoque, ut rectissime monet Bernardus, maxime opus est puritate intentionis, qua soli mens nostra Deo & placere appetat, & valeat inhærere. Quicquid agamus, actio recta non erit, nisi recta fuerit voluntas, seu intentio, ab hac enim est actio. Optime ad rem Seneca: Nulli non virtus, inquit, & vivo & mortuo retulit gratiam, si modo illam *bona secutus est fide*, si se non exornavit & pinxit, sed idem fuit. Videte, obsecro, nec Seneca quidem satis esse censet virtutem sequi,

Matt. c.6. v.19.

Lib. I. dial. c.9.

Serm. 7. in Cant. propius finem

Epist. 79. fine.

nisi

nisi quis eam sequatur *bona fide*, quod quid aliud est, quam bona intentione? Hæc certe nemine sinit à seipso sic exornari & pingi, ut actus illius non tam sint, quam esse videantur boni: has omnes offucias & pigmenta extreme odit intentio bona: Virtutem ut sequamur imperat, sed ut *bona fide* sequamur, non spe vana illecti, non metu adacti, sed ipsius amore virtutis. Insignissime hoc explicans Augustinus: Implebis, inquit, amore, quod timore non poteras. Qui enim timendo non facit male, mallet facere, si liceret. Itaque etsi facultas non datur, voluntas tenetur. Non facio, inquis. Quare? Quia timeo. Nondum amas justitiam (*nondum sobrietatem, nondum castitatem amas*) adhuc servus es: Esto filius. Sed ex bono servo fit bonus filius. Interim timendo noli facere. Idem sanctissimus Antistes obliquam nimis intentionem avari sic perstringit: Avare quid inhias cælo & terræ? Melior est qui fecit cælum & terram. ipsum visurus, ipsum habiturus es. Quæris ut tua sit illa villa, & transiens per illam dicis: Beatus, cujus est possessio ista. Hoc dicunt quam multi qui transeunt per illã: & tamen cũ dixerint & transierint per illã, possunt caput agitare, & suspirare, nũquid & possidere? Sonat cupiditas, sonat iniquitas: Sed non concupiscas rem proximi tui. Beatus, cujus est villa illa, cujus est domus ista, cujus est ager iste.

Tom. 8. in Ps. 32. conc. 1. med.

In conc. 2. ejusdē Ps. 32. post. med.

Com-

Compesce iniquitatem, audi veritatem. Beata gens cujus est. quid? jam nostis quid dicturus sim. Ergo desiderate ut habeatis, tunc demum beati eritis. Hac sola beati eritis, re meliore, quam vos estis, meliores eritis. Deus est, inquam, melior te, qui fecit te. Erige te ad illum, & quicquid oculorum habes, in hunc unum converte.

Quod ergo Tigranis conjux fecit in Persia, hoc tibi faciendum in omni loco, assidue, in omni vita: suos illa oculos in unum illum defixit, qui caput pro illa suum offerebat: idem à te jure meritissimo postulatur, ut tuos in uno defigas oculos, qui & oculos & caput, & totum se teque una tibi donavit, qui vitam & sanguinem suum pro te redimendo, non solum offerre paratus fuit, sed obtulit. At parum est regiam Tigranis conjugem imitari: exemplis sanctioribus urgemur. Quisquis bonam intentionem cordi habes, regium Numinis Psaltem æmulare, & provide Dominum in conspectu tuo semper. In hunc unum tuus eat oculus, sed vide ut simplex eat & rectus, in hunc unum tua feratur intentio, sed vide ut pura feratur & sincera; nec aliorum quidquam aspiciendum est, nisi per hunc unum, aut in hoc. Ergo, quod ultimum moneo, ATTENDE TIBI.

Ps. 15. v. 8.

FINIS.

INDI-

INDICVLIS
IN
AMVSSIM
DE
RECTA INTENTIONE.

LIBER PRIMVS.

LIBER

LIBER SECVNDVS.

FINIS.